

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

DOKTORA TEZİ

ANKARA İLİ KALECİK İLÇESİNDE TARIMSAL TURİZME UYGUN
ALANLARIN SAPTANMASI VE TARIMSAL TURİZM MODELİNİN
OLUŞTURULMASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Sultan GÜNDÜZ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANA BİLİM DALI

ANKARA
2004

Her hakkı saklıdır

ÖZET

Doktora Tezi

ANKARA İLİ KALECİK İLÇESİNDE TARIMSAL TURİZME UYGUN ALANLARIN SAPTANMASI VE TARIMSAL TURİZM MODELİNİN OLUŞTURULMASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Sultan GÜNDÜZ

Ankara Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Nevin AKPINAR

Bu çalışma, tarımsal turizm faaliyetlerinin kentsel ve kırsal nüfus açısından önemini ortaya koymak, kentli nüfusun tarımsal turizm tercihlerini ve gereksinimlerini kırsal nüfusun sosyo-ekonomik gereksinimleri ile bir arada değerlendirebilmek ve tarımsal turizm konusunu Ankara İli Kalecik İlçesinde sürdürülebilir kırsal kalkınmanın bir aracı olarak tartışmak amacıyla yürütülmüştür.

Bu amaçla çalışma, Kalecik İlçesi Belediye ve Mücavir alan sınırları içinde ve yedi aşamadan oluşan bir yöntem kapsamında yürütülmüştür. Bu çerçevede, öncelikle tarımsal turizm kavramı, ekonomik etkileri ve tarımsal turizm faaliyetlerinin yaygın olarak görüldüğü ülkelere ait planlama ve model yaklaşımları incelenmiş, ayrıca araştırma alanı tanımlanmıştır. Bu aşamaların tamamlanmasından sonra ise Ankara kent halkının Kalecik'te tarımsal turizm faaliyetlerine taleplerinin belirlenebilmesi amacıyla hedef kitleyi temsil edebilecek örnek hacminde anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, gerek ülkemiz gerekse Kalecik için son derece yeni bir konu olan tarımsal turizm konusuna yaklaşım ile araştırma alanında arz potansiyelinin belirlenmesi için talep merkezli bir yaklaşımla araştırma alanında da ayrı bir anket çalışması yürütülmüştür. Sosyal analizlerin yapılabilmesi ve uygulanabilir model önerilerinin geliştirilebilmesi açısından son derece önemli olduğuna inanılan bu aşamaların tamamlanmasından ve SPSS istatistik paket programı ile değerlendirmelerin yapılmasından sonra fiziksel değerlendirmelerin gerçekleştirilebilmesi ve araştırma alanının hedef kullanım açısından uygunluğunun tartışılabilmesi için tarımsal turizm faaliyetlerine uygunluk kriterleri belirlenmiştir. Belirlenen kriterler Delphi tekniği doğrultusunda uzman görüşüne sunulmuştur. Gerçekleştirilen değerlendirilmeler sonucunda, araştırma alanında tarımsal turizm faaliyetlerine uygunluk gösteren alanlar belirlenmiş, Kalecik ilçe merkezinde uygulanabilecek olası tarımsal turizm faaliyetleri ortaya konulmuştur.

Çalışma sonucunda, Ankara ili Kalecik ilçesinin fiziksel özelliklerinin tarımsal turizm faaliyetlerine uygun olduğu, ayrıca Ankara kent halkı tarafından talep edilebilecek özelliklere sahip olduğu ve önemli bir arz potansiyelinin bulunduğu görülmüştür. İlçe genelde bahçe bitkileri ve özde bağıcılık alanında geniş bir tarımsal turizm potansiyeline sahiptir. Ancak, bu potansiyelin ekonomik bir değere dönüştürülebilmesi ve sürdürülebilir kırsal kalkınma kapsamında yönlendirilebilmesi için kısa, orta ve uzun vadeli planlama ve yönetim çalışmalarının yürütülmesi gerektiği, insan kaynaklarının niteliklerinin geliştirilmesi gerektiği ve bu süreçte ilçede görev yapan kamu kurumları, yerel yönetim, gönüllü kuruluşlar ile özel sektör, üniversite ve yerel-bölgesel kalkınma kuruluşları sahipliğinde oluşturulacak bir organizasyon grubu ve yapısının oluşturulması gerekliliği belirlenmiştir.

2004, 246 sayfa

ANAHTAR KELİMELER: Tarım, Turizm, Tarımsal Turizm, Kalecik İlçesi

ABSTRACT

Ph.D. Thesis

A RESEARCH ON DETERMINING AREAS SUITABLE FOR AGRICULTURAL TOURISM AND DEVELOPING A MODEL FOR AGRICULTURAL TOURISM FOR KALECIK DISTRICT IN ANKARA PROVINCE

Sultan GÜNDÜZ

Ankara University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture

Supervisor: Assoc.Prof. Dr. Nevin AKPINAR

The aim of this study to emphasize the importance touristic activities with respect to rural and urban population, to evaluate the touristic preferences of the urban population and the socio-economic needs of the rural population within the same context and to discuss agricultural tourism in the Kalecik district of the province of Ankara as a mean of rural development.

This study was conducted at seven stages in the Kalecik municipal district and within the municipal neighbouring area. Within this framework, the concept of rural development, its economic effect and its planning and modeling in various countries where rural touristic activities are widely applied, was studied on the area of research was defined. After these stages, to identify the preferences of the urban population of Ankara a survey has been conducted to a representative sample. Also, to identify the supply potential of agricultural tourism, which is a new subject to both Kalecik and Turkey, a different survey demand-sided survey was conducted in the area of research. After these stages which are believed to be crucial to make social analyses and to develop applicable model recommendations evaluations done with the statistical software called in order to make a physical evaluation and to discuss the physical feasibility of the target area the criteria for appropriate agricultural touristic activities were identified, these criteria were presented to an expert's view within the so-defined Delphi technique. After the evaluations and multicriteria decision analysis and geographical information system the TNT mips program was used and the areas in the research field appropriate for agricultural activities were identified and possible applicable models for the Kalecik district center were put forward.

At the end of this study, which was conducted that the Kalecik district of Ankara province, it has been found that region has an important potential in natural resources within the context of agricultural touristic activities. But in order to develop this potential into an economic value, it will be necessary to conduct medium and long-term planning and management activities. Furthermore, qualified human resources as well as infrastructure is required for the service industry and in these process public, private and municipal organizations in the District and the academic environment has to be included in this project. After meeting these requirements it would be possible to make agricultural touristic activities as a mean of sustainable rural development.

2004, 246 pages

Key Words: Agriculture, Tourism, Agricultural Tourism, Kalecik District

TEŞEKKÜR

Dünya planlama ve kalkınma gündeminde önemli bir yere sahip olduğuna inandığım bu konuda bana araştırma olanağı sağlayan ve çalışmalarımın her aşamasında önerileri ile beni yönlendiren değerli hocam ve danışmanım Sayın Doç. Dr. Nevin AKPINAR'a teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunuyorum.

Tez İzleme Komiteleri süresince beni yönlendiren, desteklerini esirgemeyen, yapıcı önerileri ve destekleri ile çalışmamın niteliğine büyük katkılar sağlayan Sayın Hocalarım Prof. Dr. Hayran ÇELEM ve Doç. Dr. Bülent GÜLÇUBUK'a teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunuyorum.

Tez çalışmamın başarıyla tamamlanması için her aşamada teşvik edici olan Ankara Üniversitesi Kalecik Meslek Yüksekokulu Müdürü Sayın Hocam Prof. Dr. Doğan ERDOĞAN'a gösterdiği anlayış ve her türlü yardım için teşekkürlerimi sunuyorum.

1992-2002 yılları arasında Ankara Üniversitesi Kalecik Meslek Yüksekokulu Müdür Yardımcılığı görevini sürdüren, 2002 yılından bu yana Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü görevini yürütmekte olan Sayın Hocam Prof. Dr. Metin OLGUN'a ilgi ve destekleri için teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmalarım süresince manevi desteğini esirgemeyen Ankara Üniversitesi Kalecik Meslek Yüksekokulu Müdür Yardımcısı Prof. Dr. Avni UĞUR'a teşekkürlerimi sunuyorum.

“Kırsal Kalkınma Sürecinde Tarımsal Rekreasyon Olgusunun Ankara-Kalecik Örneğinde Değerlendirilmesi” başlıklı projemiz TÜBİTAK-Tarım Orman Gıda Teknolojileri Araştırma Grubu (TOGTAG) tarafından desteklenmektedir. Çalışmalarımıza güvenerek destek veren TÜBİTAK-TOGTAG Başkanı Sayın Hocam Prof. Dr. Neşet KILINÇER'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmam süresince yardımlarını esirgemeyen Sayın Hocalarım Prof. Dr. Metin BAŞAL, Yrd. Doç. Dr. İlkden TALAY, Prof. Dr. Mahmut YÜKSEL, Prof. Dr. Birhan KUNTER, Doç. Dr. Köksal DEMİR, Yrd. Doç. Dr. Mücahit Taha ÖZKAYA'ya şükranlarımı sunuyorum.

1997-2003 yılları arasında Kalecik Kaymakamlığını sürdüren Sayın Namık DEMİR'e ve 2003 yılından bu yana Kalecik Kaymakamlığı görevini sürdüren Sayın Şemseddin ERKAYA'ya teşekkür ve şükranlarımı sunuyorum.

1989 – 2004 yılları arasında Kalecik Belediye Başkanlığı görevini sürdüren Sayın Ömer ÇETİNKAYA'ya çalışmam süresince vermiş olduğu destekten dolayı teşekkürlerimi sunuyorum.

Tarım İlçe Müdürü Sayın Gazi AKKUŞ'a, Tarım İlçe Müdürlüğü çalışanlarından Sayın Melahat BİLGEN'e, Hidayet EKŞİOĞLU'na, Osman DURAN'a ve Hacı Ömer ASARKAYA'ya teşekkür ederim.

İlçe Milli Eğitim Müdürü Sayın Ekrem DEMİRTAŞ'a, İlçe Nüfus Müdürü Sayın Ali COŞKUN'a, İlçe Emniyet Müdürü Sayın Hakan TOPAKTAŞ'a teşekkür ve şükranlarımı sunuyorum.

Kalecik Belediyesi çalışanlarına ve özellikle de Fen İşleri Müdürü Sayın Ertuğrul ÇAKMAK'a destekleri için teşekkürlerimi sunuyorum.

HAT Mühendislik çalışanlarına ve özellikle Sayın Alparslan SAVACI, Demir DEVECİGİL, Yeşim ŞENTÜRK, Adem TUNCA'ya teşekkür ve şükranlarımı sunuyorum.

Çalışmalarına destek veren sıkıntılı zamanlarımda yanımda olan arkadaşlarım, meslektaşlarım ve mesai arkadaşlarım olan Sayın Öğr. Gör. Dr. Ayşe ÖZDEMİR'e ve Sayın Öğr. Gör. Ali ÖZKIR'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmalarım sırasında ihtiyaç duyduğum her an yanımda olan ve desteğini esirgemeyen Sayın Ahmet ÇETİNKAYA'ya teşekkür ederim.

Bütün çalışmalarımı içten ilgi ile destekleyen; Ankara Üniversitesi Kalecik Meslek Yüksekokulunda görev yapan değerli mesai arkadaşlarımın tümüne, özellikle Yüksekokul Sekreteri Sayın Yasemin YARITAŞ ile Fahri YAĞCI, Asım CAN ve Aziz BOYRAZ'a alan araştırmalarım sırasında ihtiyaç duyduğum her an yanımda olarak destek verdikleri için sonsuz teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunuyorum.

Gerekli verilerin toplanmasında ve değerlendirmelerde yardımlarını gördüğüm kamu ve özel sektör mensuplarına teşekkür ediyorum.

Çalışmalarım süresince gösterdikleri sabır, özveri ve destek için aileme şükranlarımı sunuyorum.

Sultan GÜNDÜZ
Ankara, Nisan 2004

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
SİMGELER DİZİNİ	vii
HARİTALAR DİZİNİ	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	ix
ÇİZELGELER DİZİNİ	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Amaç ve Kapsam	9
1.2. Literatür Özeti	11
2. KURAMSAL TEMELLER	27
2.1. Turizm- Alternatif Turizm, Kırsal Turizm ve Tarımsal Turizm Kavramları	27
2.1.1. Turizm ve alternatif turizm kavramları	27
2.1.2. Kırsal turizm kavramı	36
2.1.3. Tarımsal turizm kavramı	39
2.2. Dünyada Tarımsal Turizm Uygulamaları	45
2.3. Turizmin Ekonomik ve Sosyal Boyutları	56
3. MATERYAL VE YÖNTEM	61
3.1. Materyal	61
3.2. Yöntem	63
3.2.1. Ankara kent anketi uygulamasına ilişkin yöntem	68
3.2.2. Araştırma alanı anket uygulamasına ilişkin yöntem	72
3.2.3. Fiziksel verilerin coğrafi bilgi sistemleri ile değerlendirilmesinde kullanılan yöntem	73
4. ARAŞTIRMA ALANININ ÖZELLİKLERİ	89
4.1. Araştırma Alanı	89
4.2. Araştırma Alanının Doğal Yapısı	91
4.2.1. Topografik yapı	91
4.2.2. Jeolojik yapı	95
4.2.3. Toprak yapısı	96
4.2.4. İklim özellikleri	100
4.2.5. Su varlığı	101
4.2.6. Doğal bitki örtüsü ve yaban yaşamı	102
4.3. Araştırma Alanının Yerleşim, Arazi Kullanım, Altyapı ve Ulaşım Durumu	107
4.3.1. Yerleşim durumu	107
4.3.2. Arazi kullanım durumu	110
4.3.3. Altyapı durumu	114
4.3.4. Ulaşım durumu	115
4.4. Araştırma Alanının Sosyo-demografik Yapısı	116
4.5. Araştırma Alanının Ekonomik Yapısı	121
4.5.1. Genel ekonomik yapı	121
4.5.2. Tarım	124

5. ANKET ÇALIŞMALARINDAN ELDE EDİLEN BULGULAR	130
5.1. Ankara Kent Anketi Bulguları	130
5.1.1. Sosyo-demografik ve ekonomik yapıya ilişkin bulgular	131
5.1.2. Hafta sonu ve kısa süreli tatil eğilimine ilişkin bulgular	136
5.1.3. Tarımsal turizm ve rekreasyon eğilimine ilişkin bulgular	140
5.1.4. Araştırma alanının tanınma durumu ve tanınma nedenlerine ilişkin bulgular	143
5.1.5. Araştırma alanında tarımsal turizm talebine ilişkin bulgular	145
5.1.6. Sosyo-demografik ve ekonomik yapı ile araştırma alanında tarımsal turizm talebi ilişkisine yönelik bulgular	151
5.2. Araştırma Alanı Anket Bulguları	168
5.2.1. Sosyo-demografik ve ekonomik yapıya ilişkin bulgular	169
5.2.2. Tarımsal turizm arz isteğine ilişkin bulgular	172
5.2.3. Tarımsal üretim yapısına ilişkin bulgular	177
6. ANKET BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	179
7. ARAŞTIRMA ALANINDA TARIMSAL TURİZME UYGUN ALANLAR	190
8. ARAŞTIRMA ALANINDA ÖNERİLEN TARIMSAL TURİZM MODELİ	198
9. TARTIŞMA VE SONUÇ	204
KAYNAKLAR	212
EKLER	217
EK 1.	218
EK 2.	230
EK 3.	231
EK 4.	238
EK 5.	242
EK 6.	244
ÖZGEÇMİŞ	246

SİMGELER DİZİNİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ATTRA	Appropriate Technology Transfer for Rural Areas (Kırsal Alanlar için Uygun Teknoloji Transferi)
BDTD	Birleşik Devletler Tarım Dairesi
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemleri
ÇED	Çevresel Etki Değerlendirmesi
ÇKKA	Çok Kriterli Karar Analizi
DAP	Doğu Anadolu Projesi
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
DOKAP	Doğu Karadeniz Bölgesi Projesi
DTÖ	Dünya Turizm Örgütü
EST	Etkili Sıcaklık Toplamı
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
ILO	International Labor Office (Uluslararası Çalışma Örgütü)
ISCO-88	International Standart Classification of Occupations (Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması)
KALEVAK	Kalecik Eğitim ve Kalkınma Vakfı
KAUTT	Kırsal Alanlar için Uygun Teknoloji Transferi
MAUT	Multi-attribute utility theory (Çok-nitelikli fayda teorisi)
METEM	Mesleki Teknik Eğitim Merkezi
MBAE	Marmara Bilimsel ve Endüstriyel Araştırma Enstitüsü
NCAT	National Center for Appropriate Technology Transfer for Rural Areas
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development
ORUKUD	Orman İçi Rekreasyona Uygunluk ve Kullanılabilirlik Değeri
OTP	Ortak Tarım Politikası
RUD	Rekreasyona Uygunluk Değeri
SPSS	Statistical Programme for Social Science (Sosyal Bilimler için İstatistik Programı)
SKK	Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma
STK	Sürdürülebilir Tarımsal Kalkınma
TKB	Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı
TKİ	Türkiye Kömür İşletmeleri
TRAC	Tourism, Recreation, Sports, Education, Entertainment, Agriculture (Turizm, Rekreasyon, Spor, Eğitim, Eğlence, Tarım)
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
UTUM	Uygun Teknoloji Ulusal Merkezi
USDA	United States Department of Agriculture
WTO	World Tourism Organization

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 3.1.	Uydu görüntüsü	64
Harita 4.1.	Arazi modeli	92
Harita 4.2.	Eğim analizi	93
Harita 4.3.	Bakı analizi	94
Harita 4.4.	Büyük toprak grupları	97
Harita 4.5.	Arazi kullanım yetenek sınıfları	98
Harita 4.6.	Erozyon durumu	99
Harita 4.7.	Su varlığı	103
Harita 4.8.	Bitki örtüsü	105
Harita 4.9.	Mülkiyet	112
Harita 4.10.	Şimdiki arazi kullanım	113
Harita 4.11.	Ulaşım durumu	117
Harita 7.1.	Su varlığı mesafe analizi	192
Harita 7.2.	Ulaşım durumu mesafe analizi	193
Harita 7.3.	Sentez haritası	195

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1.	Çok kriterli karar analizi (ÇKKA) için çerçeve planı	23
Şekil 2.1.	Sürdürülebilir tarımsal turizm planlama süreci sistem yaklaşımı	48
Şekil 3.1.	Araştırma yöntemi akış şeması	67
Şekil 3.2.	Ankara kent anketi uygulama yöntemi akış şeması	68
Şekil 3.3.	Fiziksel verilerin coğrafi bilgi sistemleri ile değerlendirilme süreci ..	74
Şekil 4.1.	Araştırma alanının ülke ve bölge içindeki yeri	90
Şekil 5.1.	Bireylerin hafta sonu ya da kısa süreli tatillerde eğlence ve dinlenme amaçlı şehir dışına çıkma oranı	136
Şekil 5.2.	Bireylerin hafta sonları günübirlik ya da konaklamalı aktivite seçimine göre dağılımı	138
Şekil 5.3.	Bireylerin tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonunu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılma isteğinin dağılımı ...	141
Şekil 5.4.	Bireylerin Kalecik ilçesini tanıma durumuna ve tanıma nedenine göre dağılımı	143
Şekil 5.5.	Kalecik ilçesini tanıyan bireylerin gitmeme nedenlerine göre dağılımı	145
Şekil 5.6.	Bireylerin Kalecik ilçesinde hasat festivalleri, gıda festivalleri, çiçek festivalleri ve tarım fuarları düzenlenecek olsa katılma isteğine göre dağılımı	146
Şekil 5.7.	Bireylerin Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılma isteğine göre dağılım	146
Şekil 5.8.	Bireylerin Kalecik ilçesinde çiftlik evlerini ziyaret, konaklama, Pazar sabahları kahvaltı gibi aktiviteler düzenlenecek olsa katılma isteğine göre dağılımı	147
Şekil 5.9.	Bireylerin Kalecik ilçesinde bahçe gezilerine katılarak sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri toplayarak satın alma isteğine göre dağılımı	147
Şekil 5.10.	Bireylerin Kalecik ilçesine giderek çiftlik ve yol kenarı tezgahlardan taze ürünler ve ev yapımı gıda ürünleri alma isteklerine göre dağılımı	148
Şekil 5.11.	Bireylerin Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda piknik yapma isteğine göre dağılımı	148
Şekil 5.12.	Bireylerin Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılma isteklerine göre dağılımı	149
Şekil 5.13.	Bireylerin Kalecik ilçesinde bulunmadığı dönemlerde bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olma isteğine göre dağılımı	149
Şekil 5.14.	Bireylerin Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılma isteğine göre dağılımı	150
Şekil 5.15.	Hane halkı geliri içinde tarımsal gelirin payı (%)	171
Şekil 5.16.	Bireylerin bahçelerinde yetiştirdikleri ürünleri kentlilerin toplaması ve satın alması konusundaki görüşlerinin dağılımı	174

Şekil 5.17.	Bireylerin arazilerinin bir bölümünü tarımsal faaliyetler yapmak isteyen Ankaralıya kiralamak konusundaki görüşlerinin dağılımı	175
Şekil 8.1.	Araştırma alanında gerçekleştirilebilecek tarımsal turizm faaliyet türleri	200
Şekil 8.2.	Araştırma alanında önerilen tarımsal turizm faaliyetlerinin gelişim süreci	202

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1.	Turizme kaynak oluşturan bileşenlerinin sınıflandırılması ...	31
Çizelge 2.2.	Kitle turizmi ve çevreye duyarlı yeni turizm yaklaşımları karşılaştırması	33
Çizelge 2.3.	Kırsal ile kentsel toplumların özellikleri	37
Çizelge 2.4.	Kırsal turizmin ilkeleri	38
Çizelge 2.5.	Tarımsal turizm türleri ve faaliyet şekilleri	43
Çizelge 2.6.	Kırsal turizm planlama ve yönetim süreci.....	46
Çizelge 2.7.	Tarımsal turizm planlamasının hedef ve amaçları	47
Çizelge 2.8.	Kırsal ve tarımsal turizmin ekonomik, sosyal, çevresel faydaları ve maliyetleri	59
Çizelge 3.1.	Akademisyenler tarafından değerlendirme kriterlerine verilen ağırlıklar	78
Çizelge 3.2.	Kriterlerin önem derecelerine göre sıralaması	79
Çizelge 3.3.	Bakı kriterinin ağırlık puanları ve standardize edilmiş değerler	84
Çizelge 3.4.	Arazi kullanım kabiliyet sınıflarının ağırlık puanları ve standardize edilmiş değerler	85
Çizelge 3.5.	Şimdiki arazi kullanım kriterinin ağırlık puanları ve standardize edilmiş değerler	86
Çizelge 3.6.	Büyük toprak grupları kriterinin ağırlık puanları ve standardize edilmiş değerler	87
Çizelge 4.1.	1983-2002 yılları arası meteoroloji elemanları ortalama değer tablosu	100
Çizelge 4.2.	Kalecik yerleşiminde arazi kullanım durumu	111
Çizelge 4.3.	Kalecik ilçe merkezinde yaşayan nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı	118
Çizelge 4.4.	1998 itibariyle çalışanların çalışma alanına göre dağılımı	124
Çizelge 4.5.	Araştırma alanında hayvan varlığı	126
Çizelge 5.1.	Ankete katılan bireylerin sosyo-demografik özellikleri	131
Çizelge 5.2.	Bireylerin ev mülkiyet durumu ve ev tipine göre dağılım	133
Çizelge 5.3.	Bireylerin aylık gelir ve gelir grubuna göre dağılım	134
Çizelge 5.4.	Bireylerin herhangi bir kırsal yerleşim yeri ile bağlantılarının olma durumuna ve bağlantı türüne göre dağılımı	135
Çizelge 5.5.	Bireylerin Ankara'da oturma sürelerine göre dağılımı	135
Çizelge 5.6.	Hafta sonlarında rekreatif ya da turistik faaliyetlere katılmayan bireylerin faaliyette bulunmama nedenlerine göre dağılımı	136
Çizelge 5.7.	Bireylerin hafta sonu ve kısa dönemli gezilerinde tercih ettikleri mekanlara göre dağılımı	137
Çizelge 5.8.	Konaklamalı aktiviteleri seçmeyen bireylerin bu aktiviteleri seçmeme nedenlerine göre dağılımı	138

Çizelge 5.9.	Günübirlik hafta sonu aktivitelerini tercih eden bireylerin bu aktiviteleri gerçekleştirme sıklığına göre dağılımı	138
Çizelge 5.10.	Bireylerin günübirlik gezilerinde ulaşım için ayırdıkları süreye göre dağılımı	139
Çizelge 5.11.	Bireylerin konaklamalı hafta sonu gezilerini gerçekleştirme sıklığına göre dağılımı	139
Çizelge 5.12.	Bireylerin konaklamalı haftasonu gezilerinde ulaşım için ayırdıkları süreye göre dağılımı	140
Çizelge 5.13.	Bireylerin konaklamalı ya da günübirlik gezilerinde tercih ettikleri ulaşım türüne göre dağılımı	140
Çizelge 5.14.	Hobi olarak tarımsal faaliyetler gerçekleştirme durumunun dağılımı	141
Çizelge 5.15.	Bireylerin hobi olarak tarımsal faaliyetlere katılma isteğinin ve aktivite tercihlerinin dağılımı	141
Çizelge 5.16.	Tarımsal faaliyetlerin yapıldığı yerlere giderek tarımsal faaliyetlere katılma durumunun dağılımı	142
Çizelge 5.17.	Tarımsal faaliyetlere katılan bireylerin katılma sıklığına göre dağılımı	142
Çizelge 5.18.	Kalecik ilçesini tanıyan bireylerin Kalecik ilçesine gitme durumuna göre dağılımı	143
Çizelge 5.19.	Kalecik ilçesini ziyaret eden bireylerin gidiş amaçlarına göre dağılımı	144
Çizelge 5.20.	Kalecik ilçesini ziyaret eden bireylerin gidiş sıklığına göre dağılımı	144
Çizelge 5.21.	Bireylerin konaklama amacı ile Kalecikte bulunmasını istedikleri ya da bulunacak olsa ilçeyi ziyaret etmek isteyecekleri mekan tercihlerine göre dağılımı	150
Çizelge 5.22.	Bireylerin, doğum yerine göre tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak konusundaki görüşlerinin dağılımı	151
Çizelge 5.23.	Öğrenim durumuna göre Kalecik ilçesinde hasat festivalleri, gıda festivalleri, çiçek festivalleri ve tarım fuarlarına katılma isteğinin dağılımı	152
Çizelge 5.24.	Cinsiyete göre Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılma isteğinin dağılımı	153
Çizelge 5.25.	Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılma isteğinin dağılımı	153
Çizelge 5.26.	Aylık gelir gruplarına göre Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılma isteğinin dağılımı	154
Çizelge 5.27.	Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde çiftlik evlerini ziyaret, konaklama, Pazar sabahları kahvaltı gibi aktivitelere katılma isteğinin dağılımı	155

Çizelge 5.28.	Medeni duruma göre Kalecik ilçesinde bahçe gezilerine katılma, sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri toplayarak satın alma aktivitesine katılma isteğinin dağılımı	155
Çizelge 5.29.	Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde bahçe gezilerine katılma, sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri toplayarak satın alma aktivitesine katılma isteğinin dağılımı	156
Çizelge 5.30.	Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesine giderek çiftlik ve yolkenarı standlarından taze ürünler ve ev yapımı gıda ürünleri alma isteğinin dağılımı	157
Çizelge 5.31.	Medeni duruma göre Kalecik ilçesine giderek çiftlik ve yolkenarı standlarından taze ürünler ve ev yapımı gıda ürünleri alma isteğinin dağılımı	157
Çizelge 5.32.	Medeni duruma göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda piknik yapma isteğinin dağılımı	158
Çizelge 5.33.	Cinsiyete göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılma isteğinin dağılımı	159
Çizelge 5.34.	Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılma isteğinin dağılımı	159
Çizelge 5.35.	Öğrenim durumuna göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılma isteğinin dağılımı	160
Çizelge 5.36.	Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde bireyin bulunmadığı dönemlerde bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olma isteğinin dağılımı	161
Çizelge 5.37.	Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılma isteğinin dağılımı	162
Çizelge 5.38.	Öğrenim durumuna göre Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılma isteğinin dağılımı	163
Çizelge 5.39.	Aylık gelir gruplarına göre Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılma isteğinin dağılımı	163
Çizelge 5.40.	Yaş gruplarına göre konaklama amacı ile Kalecik'te bulunması istenilen ya da bulunacak olsa ziyaret gerekçesi olabilecek konaklama birimi türlerinin dağılımı	164
Çizelge 5.41.	Bireylerin, yaş gruplarına göre tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak konusundaki görüşlerinin dağılımı	167
Çizelge 5.42.	Bireylerin, medeni durumlarına göre tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak konusundaki görüşlerinin dağılımı	168

Çizelge 5.43.	Ankete katılan bireylerin sosyo-demografik özellikleri	169
Çizelge 5.44.	Bireylerin, turistik ya da rekreatif amaçla Ankara'dan gelecek kişilere başta konaklama olmak üzere çeşitli hizmetler sunma konusundaki görüşlerinin dağılımı	172
Çizelge 5.45.	Bireylerin kiraladıkları arazinin bakımıyla da ilgilenme konusundaki görüşlerinin dağılımı	175
Çizelge 5.46.	Bireylerin, evde üretilen gıda ürünlerini değerlendirilme şekillerinin dağılımı	175
Çizelge 5.47.	Bireylerin Kalecik ilçesinde kalkınma çalışmaları konusunda güven duydukları kurum ve kuruluşların dağılımı	177
Çizelge 8.1	Kalecik ilçesinde tarımsal turizm arz –talep yapısı ve organizasyon grupları	201

1.GİRİŞ

20. yüzyıl süresince, dünya üzerinde yaşanan en önemli değişimler arasında yer alan, ekonomik kalkınma ve toplumsal gelişme göstergesi olarak tanımlanan kentleşme hareketi, yüzyılın sonlarına gelindiğinde dünyanın en önemli sorunlarından biri olarak görülmeye başlanmıştır. Anonim (2004a)'da, dünya kentsel nüfusunun 2003 yılında 3 milyar olduğu ve 2030 yılına kadar 5 milyara ulaşmasının beklendiği, kırsal nüfusun ise 2003 yılında 3.3 milyar olduğu ve küçük bir azalma ile 2030 yılında 3.2 milyara düşeceğinin tahmin edildiği belirtilmektedir. Değerlendirmeler, 2003 yılında dünya nüfusunun % 48'inin kentsel alanlarda yaşadığını, projeksiyonlar ise 2007 yılına kadar bu oranının % 50'ye ulaşacağını göstermektedir. Dünya kentsel nüfus oranının 2030 yılında % 61'e yükselmesi beklenmektedir ve dünya tarihinde ilk kez nüfusun kırsal alandan çok kentsel alanda ikamet edeceği hesaplanmaktadır.

Dünya, geçen 50 yıllık süre boyunca ve günümüzde, kentsel nüfusun dramatik büyümesine tanıklık etmektedir. Bu büyümenin hızı ve ölçeği, özellikle dünyanın daha az gelişmiş bölgelerinde yoğunluk kazanmakla birlikte, bireysel olarak ülkelerde ve tüm dünya toplumu üzerinde aşılması zor sorunlar yaratmaya devam etmektedir. Bu gelişmeleri izlemek ve sürdürülebilir kentsel çevreler yaratmak uluslararası kalkınma gündeminin en can alıcı konuları arasında yer almaktadır (Anonim 2004a).

Dünyada, yaşanan çok yönlü değişimlerin ve gelişmelerin etkisiyle kaçınılmaz hale gelen kentleşme süreci ülkemizde de son 50 yıllık süre zarfında hızlanmıştır. Anonim (2003a)'te belirtildiğine göre ise önümüzdeki yıllarda ülkemizde diğer birçok kalkınma probleminden çok kentleşme ve beraberinde gelişen sorunlar ağırlık kazanacaktır. Türkiye'deki kent nüfusunun oranı birçok OECD ülkesi ile aynı düzeyde (% 70) olmakla birlikte, kent nüfusu artış oranı OECD ortalamasından oldukça yüksek gerçekleşmiştir. Birçok ülkede olduğu gibi, bu hızlı büyümenin büyük kentlerin yoğunluk ve sayısında da bir artışı beraberinde getirmesi beklenmektedir.

Ülkemizde ilk nüfus sayımının yapıldığı 1927 yılında nüfusun 13.648.270 kişi olduğu, bu nüfusun 3.305.879'unun kentlerde, 10.342.391'inin kırsal alanlarda yaşadığı belirlenmiştir. 1927 yılı nüfus dağılımı oransal olarak değerlendirildiğinde nüfusun % 24,3'ünün kentlerde, % 75,7'sinin ise kırsal alanlarda yaşadığı görülmektedir. 1950 yılına kadar geçen süre içinde nüfusun 7.298.918 kişilik bir artışla toplam 20.947.188'e ulaştığı ve bu nüfusun % 25'inin kentlerde % 75'inin ise kırsal alanlarda yaşadığı, ayrıca oransal olarak önemli bir değişimin olmadığı görülmektedir. Ancak, bu değerlendirmeler, 2000 yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçları ile karşılaştırıldığında oldukça çarpıcı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. 50 yıllık süre zarfında ülkemiz toplam nüfusu 46.856.739 kişi artarak 67.803.927'ye ulaşmıştır ve nüfusun % 65'i kentlerde, %35'i ise kırsal alanlarda yaşamını sürdürür hale gelmiştir (Anonim 2002a).

Gerek dünyada ve gerekse ülkemizde yaşanan hızlı kentleşme süreci çözümü zor birçok sorununun da temelinde yer almaktadır. Bireysel yaşama; ekonomik, sosyal, eğitsel, yerleşime ve sağlık hizmetlerine yönelik eksiklikler olarak yansıyan bu temel sorunun hızla büyümesinde ise tarıma dayalı ekonominin ve tarımsal yaşam kültürünün egemen olduğu kırsal alanda yaşayan nüfusun sosyal, ekonomik ve kültürel yetersizlikler gibi nedenlerle büyük oranda göç etme eğiliminde olması yatmaktadır. Çarpık kentleşme sürecini körükleyen bu gelişmeler hem kentsel hem de kırsal alanlarda yaşanan sorunların giderek derinleşmesine neden olmaktadır. Kentsel nüfus çarpık kentleşme süreci içinde çözüm önerileri ararken kırsal nüfus, kırsal alanların ekonomik, sosyal, kültürel yetersizlikleri ile mücadele etmek yerine kent karmaşası içinde bir yer edinmeyi daha çok tercih eder hale gelmektedir.

Bu karmaşık süreç bütüncül çözüm arayışlarını da beraberinde getirmektedir. Bir yandan çarpık kentleşme sürecini körükleyen sorunlara yerinde çözüm bulmak ve kırsal alan kalkınmasına yönelik çalışmalar yapmak, diğer yandan sürdürülebilir ve yaşanabilir kentsel çevreler yaratmak 21. yüzyılın gündeminde önemli yer tutan konular arasında yer almaktadır.

Birbirinden son derece farklı gibi görünen bu sorunlar, çözümünü de içinde barındırmaktadır. Hızlı kentsel büyümenin önüne geçmenin ve sürdürülebilir kentsel çevreler yaratmanın önemli yollarından biri, kırsal sorunları yerinde çözmek ve kırsal nüfus hareket hızını azaltmaktır. Bu kapsamda, kırsalın sahip olduğu doğal ve kültürel kaynakların ekonomik değere dönüştürülmesi ve kırsal yaşamın canlandırılması en önemli hareket noktalarından biridir. Sözü edilen yaklaşımla, dikkate alınması gereken bir diğer konu ise kırsal alanların, tüm dünyada genellikle doğal yapının daha az zarar gördüğü ve çoğunlukla tarımsal kültürün egemen olduğu alanlar olmasıdır. Kentsel alanlar ise kırsalın aksine doğallığını ve sağlıklı yaşama alanı olma özelliğini büyük oranda yitirmiş mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Sağcan (1986)'ın da bildirdiği gibi, kentsel alanlarda yaşam koşullarının insanların aradığı çevre kalitesine (doğal güzellik, temiz hava, temiz su, kirlenmemiş toprak, rahatlık ve sessizlik, çeşitlilik, özgürlük, vb.) tam bir uyum sağlayamadığı açıktır. Nüfus yoğunluğu, hava kirliliği, gürültü ve yorgunluk insanlarda psikofizyolojik bir dengesizliğe yol açmaktadır.

Bu bağlamda, kentli nüfus, artan olanakları ile her zamankinden daha çok doğaya dönüş hareketine ihtiyaç duymaktadır ve kentli nüfusun ihtiyacı olan bu hareket kırsalın sorunlarının çözüm noktası olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yaklaşımda, 1950'li yıllardan bu yana hızlı gelişmeler gösteren ve kentleşme süreci ile birlikte büyüyen turizm sektörünün etkisi büyüktür.

Lane (1994)'in bildirdiğine göre, turizm dünyasında, tarımdaki ve kırsal alandaki çöküş ve değişim tablosunun tersine, 1950'li yılların başlarından itibaren hızlı gelişmeler yaşanmaktadır. Uluslararası turistik seyahatlerin sayısı, 1950 yılında 25 milyon iken 1992 yılında 476 milyona ulaşmıştır. Yurtiçi seyahat sayısı ise, DTÖ (Dünya Turizm Örgütü / WTO – World Tourism Organisation)'nün tahminine göre, uluslararası seyahat sayısının on katıdır ve hızla büyümeye devam etmektedir. Ayrıca, DTÖ, turizmin 2000 li yıllarda dünyanın en büyük işkolu olabileceğini de tahmin etmektedir.

Rio'da 1992 yılında bir araya gelen ülkelerin gerçekleştirdikleri "Rio-Gündem 21" isimli uluslararası toplantıda ülkelerin ulusal kalkınma plan ve hedeflerine uygun

politikalara işlerlik kazandırılması kararlaştırılmıştır. Bu kararlardan birisi de kırsal turizmin veya tarım turizminin geliştirilmesidir. Buna göre; “kırsal alandaki yoksul nüfusu marjinal toprakları kullanma zorunluluğundan uzaklaştırmak için; kırsal sanayi, dokuma sanayi, balıkçılık ve kırsal turizm gibi tarım dışı istihdam alanlarının oluşturulması” öngörülmüştür (Küçükaltan 2002).

Gelişmiş ülkelerin gündemine yıllar önce giren bir yandan kentli nüfusun tatil ve rekreasyon taleplerini yanıtlayan, diğer yandan kırsal kalkınmanın bir aracı olarak gelişen ve çeşitlenen alternatif turizm ve kırsal turizm faaliyetleri, ülkemizin de gündeminde yer alan kırsal sorunların azaltılmasında göz ardı edilmemesi gereken faaliyetler arasında yer almaktadır. Alternatif turizm ve kırsal turizm çatısı altında değerlendirilen ve kırsal alan kalkınmasında etkin olan turizm türlerinden biri ise tarımsal turizmdir. Bu yaklaşımla, ülkemiz kent ve metropol yakın çevresi kırsal alanlarında;

- Tarımsal yaşam kültürünün egemen olmasının avantajları,
- Kırsal yaşamın, aşılması güç sosyo-ekonomik sorunlarının ortaya koyduğu dezavantajlar ve
- Sürdürülebilir kırsal kalkınma hedefine ulaşma arayışları ile
- Çarpık kentleşme sürecinin içerisinde yaşayan kentli nüfusun ruhsal ve bedensel yenilenme arayışları

bir arada değerlendirildiğinde bütüncül çözüm önerilerinden birinin tarımsal turizm faaliyetleri olduğu görüşü ortaya çıkmaktadır.

Rilla (2003), tarımda düşüş yaşanırken, kırsal alandaki tatillere yönelik pazarın büyümekte olduğunu ve bütün Avrupa’da tarım turizmi alanına büyük ilgi olduğunu bildirmektedir. Ayrıca, 12 ülkenin kuruluşlarından oluşan “Köy ve Çiftlik Turizmi Avrupa Federasyonu”nun tarım turizmi bilincini Avrupa’da arttırmak için bazı girişimlerde bulunduğunu da vurgulamaktadır. Tarım turizminin, Avrupa’da gerçekten çiftliklerde yapılıyor olsun ya da olmasın kırsal alandaki kırsal turizmin çoğu türünü

kapsayacak şekilde ortaya çıktığını ve bu kavramın Batı Avrupa'ya yayılmakta olduğunu da belirtmektedir.

Öte yandan Amerika Birleşik Devletlerinde (ABD) tarımsal turizm sektörünün sağlıklı bir yapıda gelişimini sağlamak ve karşılaşılan sorunları en aza indirmek kapsamında kamu, özel sektör ve gönüllü kuruluşlar aracılığı ile çok sayıda çalışma yürütüldüğü belirlenmiştir. Anonim (2002b)'de bildirildiğine göre, Birleşik Devletler Tarım Dairesi (BDTD / USDA – United States Department of Agriculture) “Tarıma Değer Ekleme, Tarımsal Turizm Temelinde İşbirliği Yaklaşımı” projesi çerçevesinde üreticiler, toplum liderleri ve pazarlamacılar ile birlikte bir vizyon oluşturma ve stratejiler geliştirmek konularında çalışmalar yürütmektedir. Ayrıca, tarımsal ve kırsal ürünlerin değerini arttırmak, bu ürünlere yönelik pazarlar yaratmak için tarımsal turizm işletmelerinin gelişimi sağlamaya yönelik çalışmalarına başlamıştır. Bunların yanı sıra, Anonim (2001a)'da bildirildiğine göre, BDTD Kırsal İşletme ve Kooperatif Servisi tarafından kurulan Ulusal Sürdürülebilir Tarım Bilgi Merkezi ve UTUM (Uygun Teknoloji Ulusal Merkezi / NCAT - National Center for Appropriate Technology) tarafından yürütülen KAUTT (Kırsal Alanlar için Uygun Teknoloji Transferi / ATTRA - Appropriate Technology Transfer for Rural Areas) projesi çerçevesinde tarımsal turizm konusunda çalışmalar yürütmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde sadece Birleşik Devletler Tarım Dairesi'nin değil, üniversitelerin de bu konuda önemli çalışmalar gerçekleştirdiği ve pek çok üniversitede küçük çiftlik merkezlerinin kurulduğu görülmüştür. Kuehn vd (2000)'nin bildirildiğine göre, tarımsal turizm New York'un ikinci büyük endüstrisi haline gelmiştir ve pek çok eyalette önemini giderek arttırmaktadır. Bunların yanı sıra çiftçi birliklerinin ve TRAC (trade, recreation, sports, education, tourism, entertainment and agriculture – ticaret, rekreasyon, spor, eğitim, turizm, eğlence ve tarım) adı verilen özel girişimlerin oluşturulduğu da görülmüştür.

Konu ülkemiz koşullarında değerlendirildiğinde, tarımsal turizm kavramının henüz yeterli bir tartışma platformu bulamadığı görülmektedir. Kentli nüfusun, dış mekan

rekreasyon alışkanlıkları ele alındığında, genellikle mevcut ormanlık alanları ya da doğanın çeşitlilik ve görsel zenginlik sunduğu kent yakın çevresi alanları talep ettiği izlenmektedir. Bu süreçte, yeni turizm ve rekreasyon alanlarının gelişimi son derece sınırlı kalmakta, daha çok var olan kaynakların aşırı ziyaretçi baskısı altında yok olmasına seyirci kalınmaktadır. Oysa, turistik ve rekreasyonel ihtiyaçların değişen toplum yapısı ile birlikte çeşitlenmesi ve ortaya çıkan yeni taleplerin değerlendirilmesi gerektiği gerçeği göz ardı edilmemelidir.

Bahsedilen yaklaşımlar doğrultusunda gerçekleştirilen çalışmada, ülkemiz koşullarında gerek kentsel alanlarda gerekse kırsal alanlarda yaşanan çok yönlü sorunların aşılmasında, tarımsal turizm faaliyetleri bir araç olarak tanımlanmış ve Ankara ili Kalecik ilçesi örneğinde değerlendirilmiştir. Konunun Ankara ili Kalecik ilçesi örneğinde değerlendirilmesinde birden çok faktör etkili olmuştur. Öncelikle, ülkemizin başkenti ve metropol kentlerinden biri olan Ankara her ne kadar kuruluşunda ülkeye örnek olacak bir planlama anlayışı ile geliştirilmeye çalışılsa da nüfus artışı ve nüfus hareketleri nedeni ile çarpık kentleşme sürecinden kurtulamamış ve hızlı kentleşme sürecinin etkilerini en yoğun şekilde yaşayan kentlerden birisi haline gelmiştir.

Anonim (2001b)'de bildirildiğine göre, Ankara'nın toplam nüfusu içinde kent nüfusunun payı 1927 yılında % 22,49 iken, 2000 yılında % 88,30'a ulaşmıştır. Bu oran ülke kentsel nüfus oranlarının da üstündedir. Ankara kentsel nüfusunda yaşanan bu çarpıcı ve son derece önemli değişim ekonomik hareketleri ve çeşitliliği de arttırmıştır. (Anonim 2004b)'de bildirildiğine göre, Ankara ilinin büyüme hızı % 30,5 oranındadır. Ankara ilinin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH)'dan aldığı pay 2001 yılında % 7,6'dır. İl, sahip olduğu bu pay ile iller sıralamasında 2. sırada yer almaktadır. Aynı yıla ait Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla değerlendirmesine göre ise Ankara 2752 \$ ile 9. sırada yer almaktadır.

Ankara kentinde gerek kentleşme gerekse ekonomik büyüme süreçlerinin ülke ortalamasının üstünde yaşanmasında en önemli etken kentin siyasi kimliğidir. Ancak, hızlı kentleşme süreci, bugün yaklaşık üç milyon beş yüz bin (3.500.000) kentsel nüfusu

olan, ekonomisi çeşitlenmiş ve hareketlenmiş, başkent kimliğini taşıyan Ankara’da bireylerin gereksinim duydukları sağlıklı bir çevrede yaşama ve yüksek bir yaşam kalitesine ulaşma sürecini yakalamasına olanak tanımamıştır. Gerek kent içinde gerekse kent yakın çevresinde bireylerin ruhsal ve bedensel olarak yenilenme ihtiyacını karşılayacak yeterli aktivite ve alan oluşturulamamıştır.

Bireylerin ruhsal ve bedensel olarak yenilenme gereksinimini karşılayacak aktivite türlerini ve bu aktivitelerin hangi şekilde gerçekleştirileceğini belirlerken Ankara kentinin sosyo-ekonomik boyutunun göz ardı edilmemesi önemlidir. Ankara kentinin sosyo-ekonomik yapısı istihdam edilen nüfusun yapısı ile yakından ilgilidir. Ankara kentinde istihdam edilen nüfusun % 72.1’i ücretli-maaşlı veya yevmiyeli, % 3.9’u işveren, % 11.6’sı kendi hesabına çalışmaktadır. Nüfusun % 12.3’ü işsizdir (Anonim 2001b).

Çalışma alanı olarak seçilen Kalecik ilçesi ise tarih boyunca önemli bir yerleşim merkezi olmasına ve bu önemini Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerine, hatta Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarına kadar sürdürmesine rağmen bugün kalkınma arayışı içinde tarıma dayalı ekonomisi ve tarım kültürü ile ön plana çıkan bir ilçe konumuna gelmiştir. İlçede, nüfusun % 60 gibi büyük bir bölümünün başlıca ekonomik faaliyet alanı ve temel geçim kaynağı tarımdır. Sanayi ve hizmetler gibi sektörlerin ise ilçe ekonomisindeki payları oldukça düşüktür.

Ülkemizde, “İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması” değerlendirmesine göre, Ankara ili Kalecik İlçesi toplam 872 ilçe içerisinde 435. sırada yer almaktadır. İlçenin sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi -0.2’dir. Gelişmişlik grubu açısından ise 3. sırada yer almaktadır. Kalecik ilçesinin “İlçeler İtibari ile Gayri Safi Yurtiçi Hasıla” dan aldığı pay Ankara ili içinde % 0,53, Türkiye içinde % 0,004’tür (Anonim 2004b). Oysa, Kalecik ilçesi Gayri Safi Yurtiçi Hasıladan aldığı pay ile 2. sırada yer alan Türkiye’nin başkenti ve metropol yapısı kazanmış bir kenti olan Ankara ilinin bir ilçesidir, Ankara metropolitenine 65 km. mesafede yer almaktadır ve üst düzey idari-sosyal hizmetlerde 1. derecede Ankara kentinin etki alanı içinde kalmaktadır.

Kızılırmak gibi ülkemizin en önemli akarsularından birinin kenarında yer alan Kalecik gerek Kızılırmak nehrinin etkisi ve gerekse topografik yapısı nedeni ile İç Anadolu Karasal iklimine göre farklılaşmış bir iklim yapısına sahiptir. Sözü edilen bu doğal özelliklerin etkisi ile hem görsel bir zenginliğe hem de geniş bir tarımsal ürün yelpazesine sahiptir. Ayrıca, dünya pazarlarında da tanınan ve talep edilen Kalecik Karası şaraplarının üretildiği Kalecik Karası üzüm çeşidinin orijinal ekolojisine sahiptir. Kalecik Karası gibi değerli bir ürünle dikkatleri üzerine çeken ilçe aynı zamanda günümüz ulaşım olanakları düşünüldüğünde, Ankara kenti güneybirlik ulaşım zonu içinde bulunmaktadır.

Özellikle son 5 yıllık süre içinde, Kalecik Karası bağlarının gelişimi ile birlikte daha çok tanınmaya başlayan ve Ankara kent halkının daha çok ziyaret ettiği bir mekan haline gelen Kalecik'te mevcut doğal ve kültürel kaynaklar çerçevesinde yapılan değerlendirmeler sürdürülebilir kırsal kalkınmaya ulaşma sürecinde en etkin aracın tarımsal turizm sektörünün gelişimi olduğunu göstermektedir. Ankara kent halkının ise alternatif bir turizm-rekreasyon faaliyetine ve alanına ihtiyaç duyduğu bilinmektedir.

Bu bağlamda, bir yandan Ankara kent halkının rekreasyon ve turizm taleplerinin karşılanması, diğer yandan Kalecik ilçesinde sürdürülebilir kırsal kalkınma hedefine ulaşılmasında önemli bir araç olarak görülmesi ve tarımsal turizm faaliyetlerinin sağlıklı temellerde gelişmesi ihtiyacı son derece önemli konulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özetle ifade edilmeye çalışılan değişimler ve gereksinimler çerçevesinde yürütülen “Ankara İli Kalecik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma” başlıklı çalışmada tarımsal turizm faaliyetlerinin Ankara ili Kalecik ilçesi örneğinde uygunluğu değerlendirilmiş, uygulama sürecine yön verebilmek arayışı çerçevesinde gerek doğal ve kültürel kaynakların gerekse insan kaynaklarının akılcı kullanımı noktasından hareketle, ilçede tarımsal turizme uygun alanlar belirlenmiş ve model önerisi oluşturulmuştur.

1.1. Amaç ve Kapsam

Yürütülen çalışmada, tarımsal turizm sektörünün, Ankara ili Kalecik ilçesinde sürdürülebilir kırsal kalkınmanın en önemli araçlarından biri olduğu kabulü ile hareket edilmiştir. Bu temel kabul çerçevesinde, arz ve talep potansiyeli gösteren tarımsal turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği alanların somut olarak tanımlanması ile uygulama sürecine yön verebilecek yapıda bir model geliştirebilmek çalışmanın birincil amacı olarak tanımlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, çalışma aşağıda sıralanan arayışlara cevap verecek bir yapıda ele alınmıştır.

Arayış ve beklentiler;

- Kalecik ilçesinin tarımsal yapısının avantajları ile Ankara metropolitanının sahip olduğu sosyo-ekonomik üstünlüklerin, farklı beklentilere cevap verecek nitelikte bir arada değerlendirilebilmesi,
- Kalecik ilçesinde günün gerçeklerine uygun uygulanabilir tarımsal turizm modelinin geliştirilebilmesi,
- Kalecik İlçesinde tarım kimliği kaybedilmeden gelişimin sağlanması, geleneksel tarım kültürünün yenilikleri benimseme sürecinin hızlandırılması ve bunun bilimsel çalışmalarla desteklenmesi,
- Kalecik ilçesinde yerel sorunlara yerel ve entegre çözüm arayışları çerçevesinde ekonomik, sosyal, kültürel itici özelliklerinin azaltılabilmesi için çözüm önerilerinin sunulabilmesi,
- Turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kaynağı altyapısının gelişmesi ile ilçede sürdürülebilir kırsal kalkınmanın nihai hedefi olarak tanımlanan insan kaynakları gelişiminde katkı sağlanabilmesi,
- Ankara ili Kalecik ilçesinde tarım ve turizm kavramlarının eğitimli kentli vizyonu doğrultusunda birleştirilmesi ile koruyarak kullanım fikrinin geliştirilebilmesi,
- Ankara ve yakın çevresinde görülen tarım arazilerinin amaç dışı kullanımının önüne geçilebilmesi,

- Ankara kent halkı için kullanıcı isteklerini karşılayacak alternatif bir turizm faaliyeti ve alanı önerilmesi,
- Tarım turizmi kavramı ile sürdürülebilir bir yapının oluşturulmasında etkin olan üniversite, yerel yönetimler, yerel halk, gönüllü kuruluşlar, kamu kurumları ve özel sektör işbirliği platformlarının geliştirilmesi sürecine katkı sağlanabilmesi,
- Ülkemizde henüz yeterli bir tartışma platformunun oluşmadığı görülen tarımsal turizm konusunun yürütülen bilimsel bir çalışma ile gündeme getirilebilmesi,

olarak sıralanabilir.

Bu çalışma kapsamında; gelişmekte olan bir turizm türü olan tarımsal turizm kavramı açıklanmış, tarımsal turizm faaliyet çeşitleri ortaya konulmuş, araştırma alanı olarak belirlenen, Kalecik ilçesi Belediye ve Mücavir alan sınırları içinde doğal ve kültürel yapıya ilişkin değerlendirmeler yapılmış, araştırma alanının tarımsal turizm faaliyetleri açısından potansiyeli sorgulanmış, araştırma alanında tarımsal turizm faaliyetlerine uygunluk gösteren alanlar belirlenmiş, Ankara kent halkının tarımsal turizm faaliyetlerine ve araştırma alanı olarak seçilen Kalecik ilçesine olan talepleri ile araştırma alanında yer alan üreticilerin arz eğilimi belirlenmiş ve uygulama sürecine yön vermesi hedefi ile model önerileri geliştirilmiştir.

Çalışma kapsamının gerek sosyal analiz ve gerekse fiziksel analiz boyutlarını içerecek şekilde geniş tutulmasına özen gösterilmiştir. Bunun nedeni, tarımsal turizm sektörünün gelişme gösterdiği ülkelerde bu faaliyetlere uygunluk gösteren alanların belirlenmesi ya da model önerilerinin geliştirilmesinden çok mevcut gelişimlerin değerlendirilmesi konusunun yapılan değerlendirmelerin ön planda olduğunun görülmesidir. Ayrıca söz konusu çalışmalarda, tarımsal turizm sektörüne yönelik ekonomik analizlerin, ülkeye katkı ile tüketici memnuniyeti ve gıda güvenliği boyutlarının yoğunluk kazandığının belirlenmesidir. Oysa ülkemizde tarımsal turizm sektörünün yeterince tartışıldığı bir platform henüz oluşmamıştır. Çalışma, yanlış uygulamaların eleştirilmesi ya da mevcut yapının geliştirilmesi kapsamında değil, tarımsal turizm faaliyetlerini oluşturm

aşamasında sağlıklı bilgilerle yönlendirebilmek ya da yeni girişimcilere yön verebilmek çerçevesinde yürütülmüştür.

Çalışmanın; birinci bölümünde; çalışma süresince benimsenen temel yaklaşım, çalışmanın amaç ve kapsamı ile çalışmanın geliştirilmesinde katkıları olan literatür özetlerine yer verilmiştir. İkinci Bölümde; “Kuramsal Temeller” başlığı altında turizm, alternatif turizm, kırsal turizm, tarımsal turizm kavramları değerlendirilmiş, turizmin ekonomik ve sosyal boyutlarına değinilmiş ve dünyada tarımsal turizm uygulamaları konusunda bilgilere yer verilmiştir. Üçüncü Bölümde; çalışma süresince kullanılan materyaller ve yöntemler açıklanmıştır. Dördüncü Bölümde; araştırma alanı olan Kalecik ilçesinin doğal ve kültürel yapısına ilişkin bilgiler verilmiştir. Beşinci Bölümde; “Anket Çalışmalarından Elde Edilen Bulgular” başlığı altında “Ankara Kent Anketi Bulguları” ile “Araştırma Alan Anketi Bulguları”na yer verilmiştir. Altıncı Bölümde; “Anket Bulgularının Değerlendirilmesi” başlığı altında, Ankara kent anketi ve araştırma alan anketi bulguları ile Ankara kent anketinden elde edilen verilerle oluşturulan çapraz değerlendirme çizelgeleri bir bütün olarak ele alınmıştır. Yedinci Bölümde, araştırma alanında tarımsal turizme uygunluk gösteren alanların tanımlanması yapılmıştır. Sekizinci Bölümde, araştırma alanında tarımsal turizm model önerisine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Dokuzuncu Bölümde; çalışma süresince edinilen bilgiler ve araştırma bulguları doğrultusunda elde edilen sonuçlara ve tartışmalara yer verilmiştir.

1.2. Literatür Özetleri

Kuramsal temellere ilişkin çalışmalar

Saçcan (1986), “Rekreasyon ve Turizm” başlıklı kitabında; rekreasyonun tanımı, türleri ve ilgi alanları konularına değinmiş, rekreasyon planlama aşamaları ile rekreatif faaliyetler için arazi planlamasının genel prensiplerine, planlamada öncelikli koşullara, yük kapasitesi kavramına, rekreatif potansiyelin belirlenmesi ve arazi sınıflaması konularına yer vermiştir. Saçcan çalışmasında, bahsedilen temel konuların yanı sıra rekreasyon ve turizm kavramları ve faaliyetlerine ilişkin pek çok konuya da değinmiştir. Çalışmada yer alan konulardan özellikle rekreasyonel turizm kapsamında ve rekreasyon ağırlıklı kırsal turizm anlayışı konularında

yapılan değerlendirmeler ile Türkiye için kırsal turizmin önemi ve kırsal turizm modelinin geliştirilmesi ile tarımsal turizm için model yaklaşımları, yürütülen doktora tez çalışmasının gelişmesinde katkı sağlamıştır.

Bramwell ve Lane (1994), uluslararası kırsal kalkınma okulunda verilen eğitim çerçevesinde ele alınan konuları bir arada sundukları “Rural Tourism and Sustainable Development” başlıklı çalışmalarında; kırsal turizm ve sürdürülebilir kırsal turizm, kırsal turizm ile ekonomik ve sosyal kalkınma ilişkisi, Avusturya’da yüksek oranda gelişme göstermiş turist bölgelerinde tarımsal turizm planlama stratejileri, İsveç’te sürdürülebilir turizm sistemi olarak kırsal turizm ile gerek koruma gerekse kalkınma anlamında bir araç olarak sürdürülebilir kırsal turizm konularına yer vermişlerdir.

Embacher (1994), “Marketing for Agri-tourism in Austria: Strategy and Realisation in a Highly Developed Tourist Destination” başlıklı çalışmasında, Avusturya’da turizmin rolü ve agri-turizm konularına değinmiş, çiftlik tatillerinin turizm ve çiftlikler üzerindeki katkıları ile arz-talep konusunda analizlere yer vermiştir. Embacher ayrıca, Avusturya iftlik Tatilleri Derneği çalışmalarına, organizasyon yapısına, finansman, pazarlama, pazarlama stratejilerinin geliştirilmesi ve stratejilerin uygulanması konularına da yer vermiştir.

Greffe (1994), “Is Rural Tourism a Level for Economic and Social Development” başlıklı çalışmasında, kırsal turizm kavramını arz tarafı ve talep tarafı açısından tanımlamış, kırsal turizm ve yerel kalkınma konusuna değinmiş, kırsal turizm talebine ve arzına ilişkin değerlendirmelere yer vermiş, barınma olanakları çerçevesinde arz karakteristiklerini değerlendirmiş, yerel turizmin istihdam üzerine etkilerini ele almış ve dönemsel istihdamdan daimi istihdama geçiş üzerindeki etkilerine yer vermiştir.

Van Lier (1994), “Sustainable Land Use Planning” adlı kitabında; sürdürülebilirlik kavramı ve alan kullanım ilişkisi, ekonomik gelişmeyle ilgili olarak alan kullanım planlamasında karşılaşılan sorunlar, alternatif tarımsal stratejiler, tarımda evre yönetimi için yeni paradigmalar, sürdürülebilir kırsal kalkınma, tarımsal alanlarda

peyzaj yönetimi, sürdürülebilir kırsal kalkınma için alan kullanım stratejileri konularına değinmiştir.

Yücel vd (1996), “Sürdürülebilir Kalkınma Kapsamında Ülkemizde Bir Kırsal Planlama Modelinin Oluşturulması” başlıklı makalelerinde; kırsal kalkınma konusuna ve ülkemizde 1960’lı yıllarda başlayan kalkınma planları ile kırsal planlama arasındaki ilişkilere değinmiş, kırsal planlamada ekolojik yaklaşımlar konusu üzerinde durmuşlardır. Çalışmada, bölge planlama kriterleri dikkate alınarak ülkemizde rasyonel bir kırsal planlama modelinin oluşturulmasına yönelik bazı öneriler sunulmuştur.

Sharpley ve Sharpley (1997), “Rural Tourism an Introduction” başlıklı çalışmalarında; kırsal turizm ve kent yakın çevresi alan tanımlarını yaptıktan sonra kent yakın çevresi alanları turizm kaynağı olarak değerlendirmişlerdir. Araştırmacılar değerlendirmelerinde; turizm ile tarım ve kırsal kalkınma politikaları arasındaki ilişkiye dikkat çekmişler, ayrıca, kırsal turizm talebi ve talep artışındaki tarihsel süreç ile kırsal turizm arzına yer vermişlerdir. Bunların yanısıra, kent yakın çevresi alanların turizm sektörü açısından pazarlanması ile kırsal turizm planlama ve yönetimi konularına değinmişlerdir. Sharpley ve Sharpley (1997) tarafından yapılan değerlendirmelerde pazarlamada kamu ve özel sektörün rolü, sürdürülebilir kırsal turizm kalkınması, toplumsal katılım, çabada pay sahipliği ile ziyaretçi yönetimi başlıkları da dikkat çeken değerlendirme konuları arasında yer almıştır.

Baud-Bovy ve Lawson (1998), “Tourism and Recreation Handbook of Planning and Design” başlıklı çalışmalarında; turizm ve rekreasyon planlama konularında gerekli temel bilgilerin yanı sıra sürdürülebilir kalkınma, turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin çevresel etkileri ve taşıma kapasitesi konularına değinmişlerdir. Bunun yanı sıra konaklama, rekreasyon, kültürel ve sportif faaliyetler için temel standartlar, destek hizmetleri ve teknik altyapı, otel ve rekreasyon komplekslerinde programlar konularına yer vermişlerdir. Turizm ve rekreasyon master planları, surveyler ve kesin planların nasıl olması gerektiği ile uygulama ve koruma çalışmalarına değinmişlerdir.

Donnelly (1999), “Rural Tourism and Recreation on Private Land in Alberta: The Case of Alborak Stable” başlıklı yüksek lisans çalışmasında; kırsal turizm ve rekreasyon kavramlarının genel olarak değerlendirilmesinin ardından Alborak Stable’da kırsal turizm ve rekreasyon aktivitelerinin geliştirilmesinde alınması gereken kararlar ve planlama konularının (erişilebilirlik, kırsal kaynak kullanımı, çekicilik, sosyal ilişkiler, fiziksel çevre, finansman ve kamu politikaları) neler olması gerektiği üzerinde durmuştur.

Gündüz (1999), “Turizmin Çevresel Etkilerinin Değerlendirilmesi ve Çevre Duyarlı Sürdürülebilir Turizm Modeli” başlıklı doktora tez çalışmasında; sürdürülebilir çevre ve kalkınma kavramlarına değindikten sonra, turizm arzı ve sürdürülebilir turizm konularına yer vermiştir. Turizm faaliyetlerinin fiziki ve sosyal-kültürel çevre üzerine etkilerini tartışmış ve çevre duyarlı sürdürülebilir turizm yaklaşımlarına ilişkin hedefler, stratejiler, politikalar ve hukuksal düzenlemeler konularına değinmiştir. Gündüz, ayrıca Manavgat örneğinde turizmin çevresel etkilerini değerlendirmiştir.

Anonim (2000a), Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu’nda; ülkemizde kırsal alanlarda mevcut durum, örgütlenme yapısı ve sosyo-ekonomik çerçeve ile sürdürülebilir insani gelişme açısından kırsal kalkınma stratejilerine (kamusal alanların kullanımı, mekansal organizasyon, topluluk katılımı ve yönetimi, proje yönetimi ve örgütlenmesi) yer verilmiştir. Raporunda vurgulanan; kırsal alanların sorunları ve sürdürülebilir kırsal kalkınma kapsamında yürütülmesi gereken çalışmalar doktora tez çalışmasında tarımsal turizm kavramının sürdürülebilir kırsal kalkınma kapsamında değerlendirilmesi gereken önemli araçlardan biri olduğu görüşünün güçlenmesinde etkin olan faktörlerden biri olmuştur.

Günaydın ve Ertuğrul (2000), “AB Ortak Tarım Politikasında Çevresel Sorunlara Yeni Yaklaşımlar ve Türk Tarımı” başlıklı tebliğlerinde, sürdürülebilir tarım ve tarım çevre ilişkisi başlığı altında Sürdürülebilir Tarımsal Kalkınma (STK) ile Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma (SKK) kavramlarına değinmiş, Ortak Tarım Politikası (OTP) çerçevesinde

çevre konularına yeni yaklaşımlar, Türk tarımında çevresel sorunlar ve sürdürülebilir tarım, Türk tarımının OTP'ye uyumu ve çevresel sorunlar konularına yer vermişlerdir.

Kuşlivan (2000), "Turizm ve Çevre İlişkisi" başlıklı makalesinde; turizm-çevre ilişkisini ele almış, bu iki kavramın birlikteliğinden doğan sorunların birarada çözümlenmesi gerektiğine değinmiş, ayrıca, kalite anlayışı çerçevesinde sorunlara yaklaşılması ve sorunun içinde çözümlerin tanımlanmasının gerekliliği üzerinde durmuştur. Kuşlivan'ın bu çalışması kalite anlayışı, çözüm önerilerinin içeriği konularında fikir edinilmesine katkı sağlamıştır.

Kuehn vd (2000), "Considerations for Agritourism Development" isimli çalışmasında; tarımsal turizm işletmeciliğini tarımsal turizm endüstrisinin temeli olarak değerlendirerek yeni girişimcilere öneriler, iş planı gelişimi, pazarlama planının oluşturulması, yasal düzenlemeler, izinler ve sigorta gibi konulara yer vermiş, festivaller ve çiftçi marketleri gibi tarımsal aktivitelerin organize edilmesi, bölgesel bir tarım turizmi planlamasının yapılması ile tarım turizmi sektörünün gelişiminin önemine ve etkilerine değinmiştir.

Hillebrand vd (2000), "Pulurality and Rurality – The Role of Countryside in Urbanised Regions" adlı raporunda; kırsal alan kullanım planlarının önemini, kırsal kentsel etkileşimi, turizm ve rekreasyon faaliyetleri ile kamu-özel sektör işbirliği platformlarının gelişimi, kentleşmenin arttığı bölgelerde kırsal alanların değişen rolleri, kırsal ekonomi ve kırsal kalkınma konularına değinmiştir.

Emekli (2001), "Bergama'nın Turizm Coğrafyası ve Turizmin Sosyo Ekonomik Etkileri" başlıklı çalışmasında; Bergama'nın fiziki, beşeri ve iktisadi coğrafya özelliklerini değerlendirmiş, tarihi eserleri ve kültürel mirası ile zengin Bergama'da turizm altyapısını ve İzmir turizmine etkilerini incelemiş ve Bergama'da turizmin sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerini anket çalışması ile ortaya koymuştur. Doğal kaynakları, kültürel değerleri ve yerleşim yapısı ile turistik çekiciliğe sahip olan Bergama'da turizmin geliştirilebilmesi için turizmin, kırsal turizm, dağ turizmi benzeri

farklı aktiviteler ile desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir. Emekli tarafından gerçekleştirilen çalışma, alana özgü değerlendirmelerin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması ve İzmir kenti ile Bergama ilçesi kapsamında değerlendirmeler içermesi nedenleri ile tez çalışması kapsamında yararlanılan kaynaklardan biri olmuştur.

Erdem (2001), “Turist Harcamalarının Yöresel Kalkınma Sürecine Ekonomik Etkileri- Alanya Örneği” başlıklı doktora tez çalışmasında; turizm konusunda kavramsal değerlendirmeler yaparak turizmin ekonomik fonksiyonlarına değinmiş, bölgesel kalkınma ve turizmin bölgesel kalkınma sürecine etkileri konusuna yer vermiştir. Erdem, Alanya örneğinde gerçekleştirdiği çalışmasında turist harcamalarının yöresel ekonomik etkilerinin ölçülmesi konusunda da bir uygulama gerçekleştirmiştir.

İncekara (2001), “Anadolu’da Yeni Turizm Olanakları ve Bölgesel Kalkınmadaki Yeri” başlıklı çalışmasında; bölgesel kalkınma politikalarını amaçlar, araçlar ve ilkeler çerçevesinde ele almış, Türkiye’de bölgesel kalkınma sorununa değinmiş, ayrıca turizm ve bölgesel kalkınma ilişkisine yer vermiştir. Anadoluda yeni turizm olanakları potansiyeli başlığı altında Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), Doğu Anadolu Projesi (DAP), Doğu Karadeniz Bölgesi Projesi (DOKAP) çerçevesinde bölgesel turizm potansiyelini ve arzını değerlendirmiştir.

Aykın (2001). “Avrupa Birliği’nin Turizm Politikası ve Türkiye’ye Yönelik Talep Analizi” başlıklı doktora tez çalışmasında; turizm endüstrisi ve politikası başlığı altında; turizmin tanımı ve sınıflandırması, turizm endüstrisinde sektörel yapılanma, turizm endüstrisinin pazar yapısı, turizm politikasının tanımı ve hedefleri konularına değinmiş, ayrıca, Avrupa Birliği ve turizm politikası, Avrupa Birliği’ne üyelik sürecinde Türkiye’nin turizm endüstrisi ile Türkiye’ye yönelik talep analizi konularına yer vermiştir.

Adam (2001) “Entertainment Farming and Agri-Tourism” başlıklı makalesinde küçük ve çeşitlendirilmiş çiftliklerin tarımsal eğlenceye yönelik faaliyetlerde ideal bir uygunluğu olduğunu vurgulayarak, bu turizm faaliyetinin ABD’de pek çok eyalette

oldukça önemli bir endüstri olduğunu bildirmiştir. Ayrıca, birçok araştırmacının da değindiği bu tarz bir kırsal turizm faaliyetinin küçük işletmeler, tarımsal aktiviteler ve bölgesel kalkınma üzerine etkilerinin önemini vurgulamıştır. Adam, çalışmasında nitelikte tarımsal turizm faaliyetleri çerçevesinde bireysel doyumda etkin olan aktiviteleri; görülebilecekler (eğitim turları, tarihsel rekreasyon, festivaller, özel etkinlikler, ürün sanatı vb.), alınabilecekler (yiyecekler, içecekler, anı hediyelik, vb.) ve sorumluluklar başlıkları altında incelenmiştir.

Küçükaltan (2002) “Tarım Turizmi ve Türkiye’de Tarım Turizmi İşletmeciliği” başlıklı makalesinde; bir alternatif turizm türü olan tarım turizmini, Türkiye gibi bir yandan ekonomisi tarıma dayalı, diğer yandan da turizm de hızlı bir gelişme kaydeden bir ülke olan Türkiye için önemli bir faaliyet alanı olarak değerlendirmiştir. Makalede, turizm-tarım ilişkisi ve tarım turizmi işletmeciliği, tarımın ekonomik, sosyal (kırsal sosyoloji) boyutları, tarım turizmi kavramı ve işletmeciliği konularına değinilmiştir. Çalışmada ayrıca, Türkiye’de tarım turizmi işletmeciliği, işletmecilik fonksiyonları açısından üretim fonksiyonu, insan kaynakları fonksiyonu, pazarlama fonksiyonu ve finans fonksiyonu boyutları ile ele alınmıştır.

Wetter (2002) “Top Marketing Ideas for Agri-tourism Operations” başlıklı çalışmasında; tarım turizminin geliştirilebilmesi için tüketici talepleri, tanıtım-planlama gibi konularda dikkat edilmesi gereken faktörlere değinmiştir.

Rilla (2003) “Agricultural Tourism Unique Niches – Agrotourism in Britain and New England.University of California” başlıklı çalışmasında; çiftçilerin tarımsal girişimlerini güçlendirmek kapsamında alternatif yaklaşım olarak değerlendirdikleri tarımsal turizm faaliyetlerine değinmiştir. İngiltere’de tarımsal turizm konusu merkezinde yürütülen çalışmada, Birleşik Devletler batı sahilinde yer alan Eyaletler ile karşılaştırmalar yapılmıştır. Çalışmada, İngiltere’de tarımsal turizm pazarı, Avrupa’da tarım turizmi, New England’da tarımsal turizm, California’da turizm faaliyetlerinin karakteristik özellikleri, Connecticut, Vermont ve New York’da tarımsal turizm pazarı konularında değerlendirmelere yer verilmiştir. Rilla ayrıca, çiftlik aktivitelerinin çeşitlendirilmesi ve

pazar potansiyeli değerlendirmeleri yaparak, gerçekleştirdiği ifti görüşmelerini de çalışmasına yansıtılmıştır.

Araştırma yöntemlerine ilişkin alışmalar

Köseoğlu (1982), Peyzaj Değerlendirme Yöntemleri başlıklı çalışmasında; plan, planlama ve peyzaj planlama kavramlarına değinmiş ve önemli peyzaj değerlendirme ve planlama yöntemleri üzerinde durmuştur. Bu çerçevede; rekreasyonel yönden peyzaj değerlendirme, ormanların rekreasyonel yönden değerlendirilmesi, rekreasyon türüne göre değerlendirme, rekreasyon blęesi seçimi ve değerlendirilmesi, tarımsal yönden peyzaj değerlendirme, tarımsal kullanımlara göre peyzaj değerlendirme gibi meslek disiplinimiz çalışmalarında önemli yeri olan konulara değinmiştir. Çalışmada ifade edilen değerlendirme yöntemlerinin büyük çoğunluğunun Kiemstedt, Hartsch, Trowski, Bauer, Richtscheid gibi 60'lı ve 70'li yılların planlama gündeminde yerini almış araştırmacıların çalışmalarından oluştuğu dikkat çekmiştir. Köseoğlu tarafından, yürütülen çalışma, doktora tez çalışmasında plan kararlarının geliştirilmesinde son derece önemli olan kriterlerin belirlenmesi sürecine ışık tutan çalışmalardan biri olmuştur.

Mermut vd (1983), “Marmara Bilimsel ve Endüstriyel Araştırma Enstitüsü Arazisi Alan Kullanım Planlaması” başlıklı çalışmalarında; doğal kaynakların korunması ve arazinin potansiyelinden st düzeyde ve devamlı yararlanılabilmesi için birbiri ile çelişmeyecek kullanım seçeneklerinin (tarım, orman, rekreasyon, yerleşme, sanayi), geliştirilecek bir plana dayalı olarak uygulama ve denetiminin sağlanmasının önemini vurgulamışlardır. Bu bağlamda, Marmara Bilimsel ve Endüstriyel Araştırma Enstitüsü (MBEAE) arazisi alan kullanım kararlarını somut bir Şekilde ortaya koymuşlardır. Araştırmacılar çalışmalarında ayrıca, MBEAE arazisinin genel peyzaj zellikleri, MBEAE arazisinin doğal ve kültürel kaynaklarının tanımlanması, alan kullanım kararları ve alan kullanım planının hazırlanması, koruma rekreasyon alan ve zonları, koruma alanları ve zonları, rekreasyonel olanaklar, etkinlikler ve kullanımlar, doğa onarımı ve ağaçlandırma, yerleşimlerin evre düzenleme ve peyzaj, ağalama faaliyetleri, kırsal ağalama, sınır

ağaçlaması ve sınır güvenliği, şev ağaçlaması, rüzgar perdelemesi, dere yatakları onarımı, peyzaj yaraları onarımı, yerleşim gelişme alanları, ulaşım, dolaşım ve denetim ağı, tarımsal amaçlı kullanımlar, bitkisel üretim alanları, meyve ve süs bitkileri fidanlığı, sebze, meyve-bağ-zeytin alanları, kuru tarım, çayır mera ve yem bitkileri, hayvansal üretim, tarımsal yapılar, tarım işletmesi ana yapıları, seralar ve üretim yapıları, hayvansal üretim işletme yapıları, kültürteknik hizmetler konularına değinmişlerdir. Mermut vd tarafından gerçekleştirilen bu çalışma, yürütülen doktora tez çalışmasında gerek araştırma alanının tanımlanmasında izlenmesi gereken yöntem gerekse araştırma alan değerlendirmelerinde benimsenmesi gereken yaklaşım konusunda aydınlatıcı olmuştur.

Pehlivanoğlu (1987), “Belgrad Ormanının Rekreasyon Potansiyeli ve Planlama İlkelerinin Tesbiti” başlıklı çalışmasında; rekreasyon kavramına yer vermiş ve Belgrad ormanı örneğinde gerçekleştireceği değerlendirmelere ışık tutmak üzere anket uygulamaları yapmış ve elde ettiği bulgular doğrultusunda fiziksel değerlendirmelerde kullanılmak üzere Orman içi Rekreasyona Uygunluk ve Kullanılabilirlik Değeri (ORUKUD) yöntemini geliştirmiştir. Geliştirilen yöntemin özünde, bir orman parçasını oluşturan doğal ve kültürel öğelere ilişkin değişkenlerinin sayısının asgari düzeye indirgenmesi ve bu değişkenlerinin ölçülebilir hale getirilmesi ile ele alınan orman parçasının rekreasyona uygunluğu ve kullanılabilirliği ile birim alanlara göre belirli sayısal değerlerle ifade edilebilir yaklaşım yer almaktadır. Bu çalışmada, farklı bir alanda ve bir kullanım türünde değerlendirmeler yapılmış olmakla birlikte, gerek sosyal gerekse fiziksel değerlendirme boyutlarını içermesi ve yürütülen doktora tez çalışmasında söz konusu değerlendirme yaklaşımlarının etkin olması nedeni ile yararlanılan kaynaklardan biri olmuştur.

Başal (1988), “Doğalgaz-Yapracık Tesisleri Alan Kullanım Planlaması” başlıklı araştırmasında öncelikle araştırma alanının doğal ve kültürel kaynaklarının tanınması ile ekolojik bakımdan eşdeğer kullanım birimlerinin ve özelliklerinin belirlenmesi üzerinde durmuş ve alan kullanım planlamasının daha sağlıklı temellerde gelişmesi amacıyla alanda alınması zorunlu koruyucu ve geliştirici önlemleri açıklamış ve alan kullanım seçeneklerini tartışarak uygulamaya dönük plan kararlarını geliştirmiştir.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda koruma ve rekreasyon, ağağlandırma, meyvelik ve bağ tesisi, bitkisel üretim, işletme ve bakım konusunda öneriler getirmiştir. Başal, 1/5000 ölçekte yaptığı çalışmada alan kullanım planlamasına ışık tutan 2 ayrı matris oluşturmuştur. Doğal kaynak tanımlaması çerçevesinde geliştirilen bu matrislerde alan; fizyografik ana bölüm, eğime bağlı kullanım fazı ve verimliliğe bağlı kullanım fazlarına bölünmüş ve ilk matriste, toprak özellikleri, yüzey özellikleri, güncel kullanım, sınırlayıcı etmenler ve güncel yapıya uygun kullanım seçenekleri ana başlıklar altında değerlendirilmiştir. İkinci matriste ise alınması zorunlu koruyucu ve geliştirici önlemler, koruyucu, geliştirici önlemlerden sonraki alan kullanım seçenekleri ve rekreasyona yönelik kullanım seçenekleri değerlendirilmiştir.

Steiner (1991), "The Living Landscape, An Ecological Approach to Landscape Planning" başlıklı çalışmasında; planlamanın geleneksel yapısı ve ekolojik planlama metodlarını açıklayarak, planlama hedefleri doğrultusunda ele alınması gereken konuların belirlenmesi ve halkın katılımının üzerinde durmuştur. Bio-fiziksel çevre ve insan topluluklarına ilişkin envanter hazırlığı ve analizine değinmiş, uygunluk analizleri, planlama seçenekleri ve peyzaj planlarının üretimi konularını incelemiştir. Detaylı planlamalar, halkın sürekli katılımı, planların ve tasarımların uygulanması ile planlama programlarının yönetimi hakkında bilgiler vermiştir.

Mc Harg (1992), "Design with Nature" başlıklı kitabında; doğaya uyumlu tasarım yaklaşımını farklı örneklerle değerlendirmiştir. Çalışma çerçevesinde, şehir ve kırsal alanlar, deniz ve çevresi, metropollerde doğa, ırmak havzası ve metropolitan bölge konuları yer almıştır. Çalışmada, özellikle metropol alanlarında doğa ve ırmak havzası konularındaki değerlendirmeler ve bu alanlarda doğal kaynaklar üzerine yapılan yorumlar, oluşturulan matrisler ile arazi kullanım planlamalarında dikkat edilmesi gereken faktörlere ait bilgiler yürütölen doktora tez çalışmasında tarımsal turizme uygunluk kriterlerinin belirlenmesi sürecine katkı sağlamıştır.

Akpınar (1994), "Açık Kömür Ocaklarında Çevresel Etkilerin Değerlendirilmesi ve Doğa Onarımı Çalışmalarının Milas-Sekköy Açık Kömür Ocağı Örneğinde İrdelenmesi" başlıklı çalışmasında; alan kullanım planlaması ile alanın iyileştirme ve bitkilendirmesine yönelik

önerilere yer vermiştir. Alan kullanım planlamasında yöntemin temeli; Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ)'ne ait alanlarda 4, orman işletmesine ait alanlarda ise 2 kullanım tipi için,

- Seçilen değerlendirme faktörlerinin analiz edilmesine,
- Alanın kapasite haritalarının oluşturulmasına,
- Kapasite haritalarından uygunluk haritalarının elde edilmesine,
- Kullanım tiplerine öncelik verilerek uygunluk haritalarının sentezlenmesine ve seçenekli alan kullanım kararlarına dayalı haritaların oluşturulmasına dayanmaktadır.

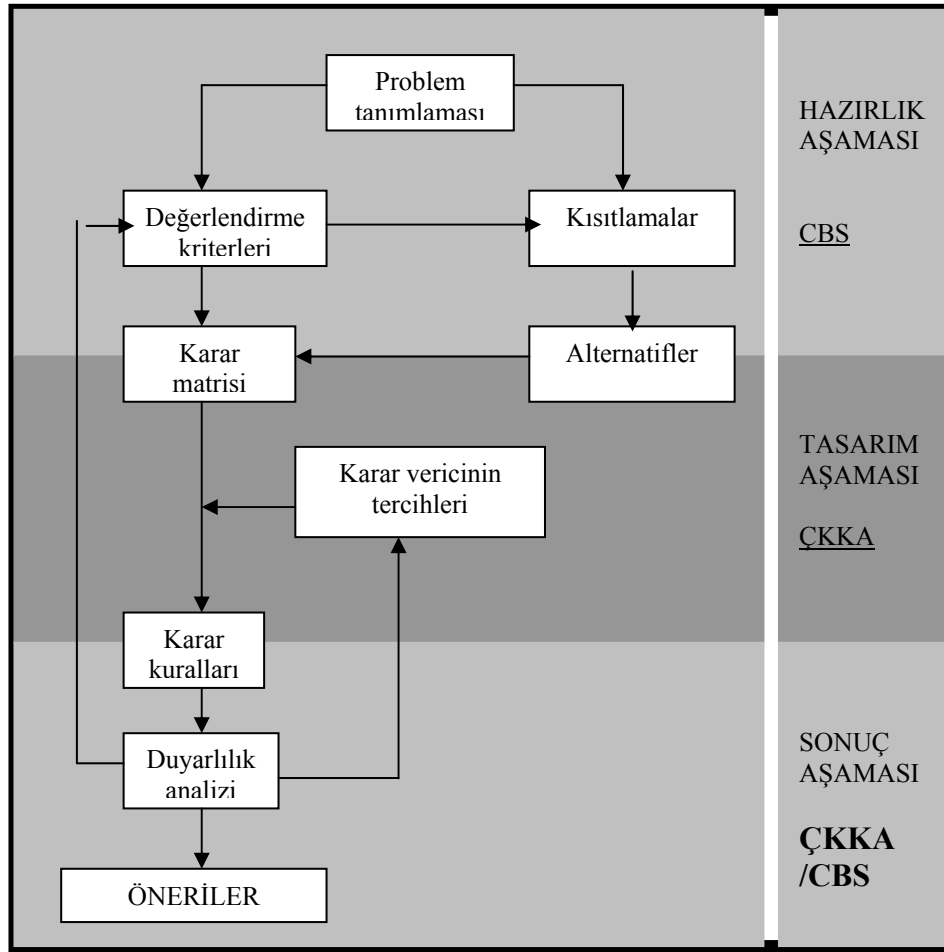
Çalışmada değerlendirme faktörlerine, alan kullanım tipine bağlı olarak etki ve katkı dereceleri tayin edilmiştir. Etki ve katkı derecelerinin belirlenmesinde Ramos (1979)'un ortaya koyduğu yaklaşımdan yararlanılarak 6 uzmanın katkısı sağlanmıştır. Daha sonra Ramos (1979) ve ve IAMZ (1991) den yararlanarak; analiz haritaları için plankare değeri, kapasite haritaları için plankare değeri, uygunluk haritaları için plankare değeri hesaplanmıştır. Bu amaçla elde edilen minimum değer ile maksimum değer arasındaki fark bulunup 3'e bölünerek elde edilen değer minimum değere eklenmesiyle gruplama yapılarak (1, 2, 3) olmak üzere 3 grup oluşturulmuştur. Akpınar'ın geliştirdiği yöntemin önemli unsurlarından olan uzman görüşünden yararlanma yaklaşımı bu çalışmada da önemli etkiye sahip olmuş ve kriterlerin ağırlıklarının belirlenmesinde uzman görüşünden yararlanılmıştır. Ayrıca, çalışmada analiz paftasında kullanılan gruplandırma yaklaşımı bu çalışmada da kullanılmıştır (Akpınar 1994).

Pakdil (1995), "Mimarlık Araştırmaları için Bilimsel Araştırma Yöntemleri El Kitabı" başlıklı kitabında, bilim, bilgi, bilimsel yöntem ve bilimsel araştırma konularına değinmiş, bilimsel araştırmaların özellikleri, bilgi toplama ve tasnif, araştırma probleminin tanımlanması, hipotezin kurulması, sınamaya teknikleri, yöntem seçimi ve ölçütler, verilerin çözümlenmesi ve değerlendirilmesi, bulgular ve yorum, araştırma raporlarının hazırlanması, yazımda genel kurallar ile yazım dili konularına yer vermiştir. Demirel (1999), "Çoruh Havzası (Yusufeli Kesimi) Doğal Kaynak Değerlerinin Rekreatyon ve Turizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma" başlıklı çalışmada; çalışma alanını 2x2 km plankarelere bölmüş ve her plankare için

Rekreasyona Uygunluk Değeri (RUD) saptamıştır. Kıyılar m/km^2 , alanlar m^2/km^2 , rölyef değeri için her bir plankaredeki arazinin maksimum ve minimum yükseklikleri çıkartılmıştır. Çalışmada, Çoruh nehrinin büyük etkisinin göz ardı edilmemesi amacı ile kıyıların ölçülmesinde 25 m'ye kadar olan akarsuların bir kıyısı 25'den daha fazla olanların iki kıyısı ölçülmüş ve değerlendirmeye alınmıştır. Rekreasyon değeri ise zayıf, orta, iyi, yüksek, çok yüksek olarak gruplandırılmıştır. Demirel tarafından gerçekleştirilen analizler ve analiz sonucunda tanımlanan rekreasyon değer gruplandırması, doktora tez çalışmasının belirlenmesi sürecinde değerlendirilen yaklaşımlardan biri olmuştur.

Malczewski (1999), "GIS and Multicriteria Desision Analysis" başlıklı kitabında; karar analizlerini, karmaşık karar problemlerinin çözümünde bir seri sistematik analiz işlemleri olarak tanımlamış ve birçok mekansal planlama ve yönetim probleminin çözümünde Çok Kriterli Karar Analizi (ÇKKA) temelinde Coğrafi Bilgi Sistemlerinin (CBS) kullanılmakta olduğunu ifade etmiştir. Malczewski, çalışmasında; coğrafi veri, coğrafi bilgi ve karar aşaması konularına değinmiş, CBS hakkında tanımlayıcı bilgilere yer vermiştir. ÇKKA'nin bileşenleri, sınıflandırması ve çerçevesi üzerine değerlendirmeler yapmıştır. ÇKKA çerçevesi yürütülen çalışmada basamakların tanımlanması açısından da büyük katkı sağladığından şekil 1.1.'de sunulmuştur.

Malczewski, mekansal ÇKKA kapsamında; değerlendirme kriterleri, karar alternatifleri ve engeller, kriter ağırlıklarının atanması, karar kuralları, duyarlılık analizi konularına yer vermiştir. Mekansal ÇKKA kapsamında ortaya konulan tanımlamalar ve her bir basamakta kullanılan farklı yöntemlere ilişkin bilgiler, yürütülen doktora tez çalışmasında fiziksel verilerin CBS ile değerlendirilmesi kapsamında izlenen yöntemin şekillendirilmesinde ve karar probleminin kendine özgü yapısı nedeni ile kullanılması gereken değerlendirme tekniklerinin (Delphi tekniği ve doğrusal ölçü dönüşüm tekniği) belirlenmesinde etkin olmuştur.

Şekil 1.1. Çok kriterli karar analizi (ÇKKA) için çerçeve planı (Malczewski 1999).

Gedikoğlu (2000) “Coğrafi Bilgi Sistemi ve Uzaktan Algılama Teknikleri I. Mekansal Analizler” başlıklı kitabında; bilgi sistemlerinin sınıflandırılması, CBS’nin tarihçesi, mekansal analizler için CBS kullanımı, mekansal verilerin tanımlanması, mekansal verilerin niceliği, tek katman işlemleri ve çoklu katman analizleri, yüzey analizleri, ızgara analizleri konularına yer vermiştir. Gedikoğlu tarafından gerçekleştirilen bu çalışma, yürütülen çalışmada fiziksel verilerin değerlendirilmesi sürecinde temel araç olan CBS’nin kullanımı ve analizlere yaklaşım konusunda ana yol göstericilerden biri olmuştur.

Store ve Kangas (2001), geniş alanlarda habitat uygunluğunun belirlenmesi amacıyla yürüttükleri "İntegrating Spatial Multi-criteria Evaluation and Expert Knowledge for GIS-based Habitat Suitability Modeling" başlıklı çalışmalarında; CBS veri işleme ve

mekansal analizlerini, modern karar analiz teknikleri ile beraber kullanılmışlardır. Bu yaklaşımda, türlerin habitat gereksinimleri CBS kapsamında birer harita katmanı olarak tanımlanmıştır. Böylece her harita katmanını bir kriteri temsil etmiştir. CBS, kriter verilerinin yönetimi, birleştirme, sergileme ve yeni mekansal verilerin üretim platformu olarak kullanılmıştır. Kriterlerin standardizasyonu, ağırlıklandırma ve birleştirilmesi çok kriterli değerlendirme metodu ile gerçekleştirilmiştir. CBS ortamında çok kriterli değerlendirme kapsamında gerçekleştirilen yaklaşımlardan biri ekleme tekniğidir, bu teknikte kriter puanları standardize edilir ve her alternatif için puan; her bir kriter puanının kendisine ait ağırlık faktörü ile çarpılmasıyla hesaplanır ve sonuca eklenir. Ekleme tekniği çok-nitelikli fayda teorisi (multi-attribute utility theory-MAUT) temeline dayanmaktadır. Bu teori eklemeli üstünlük fonksiyonu çerçevesinde yorumlanır. Store ve Kangas tarafından kullanılan yaklaşım, yürütülen bu çalışmada, eklemeli üstünlük fonksiyonu ile fiziksel verilerden sonuç haritasının üretilmesi aşamasında kullanılmıştır.

Kılıç vd (2003), Evaluation of Land Use Potential and Suitability of Ecosystems in Antakya for Reforestation, Recreation, Arable Farming and Residence başlıklı çalışmalarında, arazi değerlendirme çalışmalarında kullanılabilecek arazi karakteristiklerini ve bu karakteristiklere bağlı alt başlıkları belirlemiştir. Bu değerlendirmede drenaj sınıfları, taban suyu, toprak derinliği, yüzey kayaları, ana materyal ve bakı önemli arazi karakteristikleri olarak belirlenmiş, daha sonra bu karakteristikler sınıflara bölünerek belirli tanım aralıklarında değerlendirilmiştir. Çalışma, yürütülen doktora tez çalışmasında değerlendirilmesi gereken kriterlerin belirlenmesi sürecinde katkı sağlamıştır.

Akpınar (2003), Sürdürülebilir Alan Kullanım Planlamasında Alan Kullanım Tiplerine Ait Önceliklerin Simos Prosedürü ve ELECTRE 1 Yöntemi ile Belirlenmesi başlıklı makalesinde, çok kriterli karar verme yönteminin örneklenmesi amacıyla Ziyaret Çayı Havzasının Adıyaman kentsel gelişimi ile ilişkilendirilen kısmında yürütülen çalışmaya yer vermiştir.

Değerlendirmede kullanılan ELECTRE 1 yöntemi ilk kez Beyanoun et al. tarafından üretilmiş ve mevcut karar verme yöntemlerinin eksikliğini gidermek amacıyla Bernard Roy tarafından geliştirilmiştir. ELECTRE 1, Fransızca “Elimination Et Choix Traduisant la Realite” (Elimination and Choce Translating Reality) sözcüklerinin kısaltılmasından oluşmuş bir ifadedir. ELECTRE’nin temeli bir başlangıç matrisidir. Bu matriste sütunlar farklı ağırlıklara sahip kriterlere göre her olası seçeneğin aldığı değerleri içerir. ELECTRE’nin temel hedefi, iki potansiyel seçenek ya da eylem arasında ikili karşılaştırma yoluyla üstünlük derecelemesi yapmaktır. Bu çalışmada kriterlere ağırlık tayin edilmesinde ise Simos Prosedürü uygulanmıştır.

Akpınar, bu çalışması ile, gerek Simos Prosedürü gerekse ELECTRE 1 yönteminin, alan kullanım tiplerinin önceliklerinin belirlenmesinin yanı sıra çok kriterli karar verme süreci kapsamında, çeşitli peyzaj planlama ve ÇED (çevresel etki değerlendirmesi) çalışmalarında uygulanabilirliğinin söz konusu olabileceğini vurgulamıştır. Akpınar tarafından gerçekleştirilen bu çalışma gerek izlenen süreç gerek SİMOS prosedürü olarak tanımlanan uzman görüşüne baş vurma gerekse kriter seçiminde dikkat edilmesi gereken faktörlerin tanımlanması açısından yürütülen doktora tez çalışmasında önemli yol göstericilerden biri olmuştur.

Altunışık vd (2002), “Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri” isimli kitaplarında; bilim ve bilimsel yaklaşım, bilimsel araştırma süreci, eleştirel kaynak inceleme, hipotez ve strateji geliştirme, araştırma evreni ve örnekleme, bilimsel araştırmada veri, araştırmalarda ölçme ve ölçekler, araştırma raporlarının hazırlanması konularına yer vermişlerdir. Altunışık vd tarafından hazırlanan kitap yürütülen çalışmada gerek araştırma süresince karşılaşılan sorunların giderilmesinde gerekse Ankara kent anketi ile araştırma alan anketi çalışmalarında rehber rolü oynamıştır.

Araştırma alanına ilişkin çalışmalar

Aslangil ve Ekiz (1995), “Kalecik’in Tarihi Dünü Bugünü için Bir Araştırma” başlıklı kitaplarında Kalecik ilçesinin ilkçağlardan günümüze geçirdiği tarihsel evrelere ilçenin

1982 ve 1995 yıllarında sosyo-ekonomik durumlarına, Kalecik ilçesine bağlı köylerin doğal ve sosyo-kültürel yapılarına değinmişlerdir.

Tüysüz (1997), “Kalecik İlçesi Coğrafyası” başlıklı çalışmasında Kalecik ilçesinin fiziki coğrafyasını (yeryüzü şekilleri, iklim, hidroğrafya, toprak, doğal bitki örtüsü), beşeri coğrafyasını (yerleşme, idari bölünüş, nüfus, nüfusun eğitim durumu, nüfusun ekonomik özellikleri) ve ekonomik coğrafyasını (hammaddeler, sanayi, hizmetler) incelemiştir.

Işık vd (1998), “Kalecik (Ankara) İmar Planı Araştırma Albümü” başlıklı çalışmalarında Kalecik ilçesinin bölge içindeki yeri, tarihsel gelişimi, fiziksel yapısı ve çevresel kaynakları, sosyo-demografik yapısı, ekonomik yapısı, kentsel alan kullanımı ve altyapı konularına değinmişlerdir. Bahsedilen mevcut durum değerlendirmelerinden sonra ise ilçenin gelişim eğilimini belirlemiş ve nüfus projeksiyonları ile sektörel ve mekansal projeksiyonlar doğrultusunda plan kararlarını geliştirmişlerdir.

Özdemir (2003), “Ankara-Kalecik İlçesi ve Yakın Çevresi Peyzaj Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma” başlıklı çalışmasında Ankara-Kalecik ilçesi ve yakın çevresinin mevcut durumunu abiyotik (iklim, hidroloji, topografik yapı, toprak yapısı, jeolojik yapı) ve biyotik (insan, bitki varlığı, fauna) varlıklar başlıkları altında incelemiş ve Memlük vd tarafından geliştirilen matematiksel temele dayanan peyzaj potansiyeli saptama yöntemi doğrultusunda değerlendirerek araştırma alanının abiyotik ve biyotik varlıklar açısından peyzaj potansiyelini belirlemiştir.

Özgün (2003), “Ankara İlinde Kalecik Karası Üzüm Çeşidi Yetiştiriciliğinde Sağlanan Gelişmeler” başlıklı yüksek lisans çalışmasında; Ankara ilinde Kalecik Karası yetiştiriciliği yapılan ilçelerin ekolojik özelliklerini bağcılık açısından değerlendirmiş, Ankara ilinde Kalecik Karası yetiştiriciliğinin mevcut durumu ile bu alanda sağlanan gelişmelere yer vermiş, ayrıca Ankara ilinde Kalecik Karası yetiştiriciliğinin geliştirilmesi için yürütülen çalışmalara değinmiştir.

2. KURAMSAL TEMELLER

2.1. Turizm-Alternatif Turizm, Kırsal Turizm, Tarımsal Turizm Kavramları

2.1.1. Turizm ve alternatif turizm kavramları

Boş zaman faaliyeti olarak tanımlanan turizm sözcüğüne ilk olarak 1811 yılında Oxford İngilizce Sözlüğü'nde rastlanmıştır. Ancak kavramın antik Yunan ve Roma'ya kadar uzandığı, bu uygarlıkların zengin vatandaşlarının termal banyolara tatile gittiği, Avrupa ve Akdeniz bölgesinin egzotik yerlerini keşfettikleri bilinmektedir. Bir Fransız keşifi olan Ameri de Piceaud ilk tur rehberini yazan kişi olarak onurlandırılmıştır. 1130 yılında yayımlanan kitabı İspanya'ya hac seyahatlerini konu almıştır. Daha önceki seyahatler çoğunlukla dini, bilim araştırmaları, coğrafi keşifler, kültürel ve antropolojik çalışmalar, insan ve kaynak araştırma serüvenleri ya da fetihleri ile ilişkilendirilmiştir. Diğer yandan başlangıçtan beri gezginler keşif ve dinlenme için doğal güzellikleri barındıran yerleri de deneyimlerine katmışlardır (Honey 1999).

Turizmi tanımlamak ve turistleri sınıflandırmak için sayısız çalışmalar yapılmış olmakla birlikte turizm tanımları, genel olarak, iki kategori altında toplanmaktadır. Bunlardan biri, turizmi sosyal faaliyet olarak yorumlarken, diğeri ekonomik faaliyet veya sanayi olarak yorumlamaktadır. Bu iki kategori, kavramsal tanımlar ve teknik tanımlar olarak açıklanmakta olup, kavramsal tanımlar, turizmin sosyal faaliyet niteliği ve anlamı ile ilgilenirken teknik tanımlar, turistin farklı türlerini ve farklı turizm etkinliklerini istatistiksel veya yasal amaçlarla belirlemeye çalışmaktadırlar (Sharpley ve Sharpley 1997).

Turizmin teknik tanımları, turizmi belirleyip ölçmenin aracı olan bir kıstas setini temsil eder; bu konuda en yaygın kabul gören tanımlardan biri, Birleşmiş Milletler Seyahat ve Turizm Konferansı'nda 1963 yılında oluşturulan tanımın Resmi Seyahat Örgütleri Uluslararası Birliği (IOUTO) tarafından geliştirilerek benimsenmiş olanıdır. Bu tanıma göre, turist her zaman ikamet etmekte olduğu ülkeden başka ülkeyi, ücreti o ülke

içinden verilen herhangi bir uğraşı olmadan ziyaret eden kişi olup, ya gecelik konaklamakta ya da günü birlik ziyarette bulunmaktadır. Ancak, bu tanımın başlıca sakıncası, yurt içi turizmi dışarıda bırakmasıdır (Sharpley ve Sharpley 1997).

Sözü edilen nedenle, Britanya Turizm Derneği tarafından önerilen teknik tanım daha uygun olarak kabul edilmektedir. Bu tanıma göre turizm, insanların normal olarak yaşamakta ve çalışmakta oldukları yerlerin dışındaki yerlere geçici, kısa süreli hareketi ve buralarda kaldıkları süreler içindeki etkinlikleri olup, hangi amaçla yapılırsa yapılsın tüm hareketleri ve günübirlik ziyaretler ile gezilerini kapsamaktadır (Sharpley ve Sharpley 1997).

En kapsamlı tanımıyla turizm, “insanların sürekli ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki olağan gereksinimlerini karşıladıkları yerler dışında yerleşmemek ve ekonomik anlamda gelir elde etmemek koşuluyla dinlenme, eğlenme, merak, spor, sağlık, kültür, deneyim kazanma, akraba ziyareti, kongre ve seminerlere katılma, dini gerekleri yerine getirme, vb. nedenlerle kişisel ya da toplu olarak yaptıkları seyahatlerde ve gittikleri yerlerde en az bir geceleme yaparak turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep etmelerinden ortaya çıkan iş ve ilişkiler bütünüdür” (Aykın 2001).

Turizm, yalnızca tatilde olmanın, boş vakit geçirmenin ve egzotik yerlerde bulunmanın cazip tarafları nedeniyle değil, toplumun hemen hemen tüm yönleriyle bağlantılı olması açısından da önemli olgulardan birisidir. Tipik turizm ürünlerine daha yakından bakılırsa ilgili ülkedeki hemen hemen her sektörden ürünlerin ve hizmetlerin karışımı olduğu ve hatta turistlerin tercih ettiği marka yiyecek ve içecekler ile popüler sanatçı ve eğlenceye yönelik eksik unsurların kaynak ülkelerden ithal edildiği görülmektedir. Turizmle uğraşmak, aslında, toplumun tüm kesimleriyle ve bu kesimler arasındaki bağlantılarla uğraşmak demektir (Reynders vd 1997).

Turizm endüstrisi, turistler için temel hizmetler yanında yardımcı hizmetleri de temin etmeye yönelik bir hizmetler bütünüdür. Bu anlamda, turizm büroları ve seyahat acentaları, ulaştırma tesis ve araçları, reklam ve propaganda sanayi de dahil olmak

üzere, turistik özelliklere sahip her çeşit konaklama yerleri, gazino ve lokantalar, plajlar, kamplar, eğlence ve dinlence yerleri, spor ve avcılık tesisleri, kaplıca, ılıca ve içmeler, istirahat ve tedavi yerleri, rekreasyon alanları ve tesisleri gibi tüm olanaklar o ülke veya yörenin turizm endüstrisine dair değişik hizmet kesitlerini oluşturmaktadır (Aykın 2001).

Bu bağlamda, söz konusu hizmetlerden faydalanan kişileri de tanımlamak önemli görülmektedir. Turizm faaliyetini gerçekleştiren kişiler turist, günübirlik ziyaretçi ve rekreasyonist olarak isimlendirilmektedir. Turist; en azından bir gece konaklayan ziyaretçi, günübirlik ziyaretçi; geceleyin konaklamaksızın 24 saattan daha kısa süreyle kalan kişi, rekreasyoncu; açık havada teklifsiz rekreasyon, spor ve boş vakit geçirme amacıyla uygun yerleri bir gün veya daha kısa süreyle ziyaret eden ve tesisleri kullanan, çoğunlukla kentli olan kişidir (Baud-Bovy ve Lawson 1998).

Turizmde amaç, katılımcı birey ister turist, ister günübirlik ziyaretçi ve isterse rekreasyonist olsun, belirli mal ve hizmetleri satmaktır.

Turizmde satın alma kararı sürecini etkileyen dört grup faktör vardır. Bunların ilki sosyo-ekonomik belirleyiciler olup; turistin sosyo-ekonomik durumunu ve bunun neticesinde ortaya çıkan baskıları, kişisel özelliklerini, davranışlarını ve değer yargılarını kapsamaktadır. Sosyo-ekonomik belirleyiciler, potansiyel bir turiste güdüler, yani harekete geçirici nedenler, ihtiyaçlar, tutkular ve nihayet bir takım beklentiler yaratmaktadır (Aykın 2001).

İkinci olarak, gidilecek ya da ziyaret edilecek yerin özellikleri gelmektedir. Bunlar gezi veya tatilin kişiye kaç mal olacağı, gidilecek-kalınacak yerde/yerlerde sunulan hizmetler ve çekicilerin nitelik ve nicelikleri, arz edilen tatil fırsatlarının çeşidi ve kapsam, gidilecek yere ait elde var olan bilgilerin nitelik ve nicelikleri şeklinde sıralanmaktadır. Bütün bu faktörler potansiyel bir gezginde bir yer, bir tatil veya ürün imajının doğmasına ve gelişmesine neden olmaktadır (Aykın 2001).

Üçüncü grup faktörler, reklam etkisi sağlamakta ve potansiyel ziyaretçiyi satın almaya özendirilen tüm faktörleri içermektedir. Bunlar reklam, satış artırıcı diğer çabalar, gezi veya turlarla ilgili dokümanlar, arkadaşların ve turizm firmalarının tavsiyeleri, vb. özetle tüm promosyonel aktivitelerdir (Aykın 2001).

Dördüncü ve son grup, potansiyel müşterinin karar vermesine yardımcı olan çeşitli değişken etkileyicilerden oluşmaktadır. Bunların etkisi kişiye, zamana, yere ve koşullara göre değişmektedir. Bunların başlıcaları, turizm işletmelerine duyulan güven ve firmaların geçmişteki uygulama ve başarıları, işletmelerin risk anlayışları (sağlık, yolculuk, politik, vb. konularda) ile karar verecek kişinin kabul edebileceği zaman ve fiyat kısıtlamalarıdır. Bütün bunlar doğal olarak bir insanda seyahat isteği yaratmakta ve doğru karar verebilmek için onu araştırma yapmaya ve bilgi toplamaya yöneltmektedir. Potansiyel müşteri son karara varmadan yani tur veya tatili satın almadan önce olası alternatiflerin tümünü değerlendirerek son kararını vermektedir. Verilen bu satın alma kararı, sonraki satın alma kararlarında da etkili olmak suretiyle süreç devam ederek gitmektedir (Aykın 2001).

Turizm, yurt dışında veya kendi ülkelerinde seyahat eden, çeşitli etkinliklere katılan milyonlarca bireyi kapsayan ve çeşitlilik gösteren faaliyetlerden birisidir. Turizm, turistlere ulaşım ve barınma olanakları, aktiviteler, dinlenme tesisleri, bilgilendirme hizmetleri ve hatıralar benzeri imkanlar sağlayan farklı yapıdaki unsurlar tarafından desteklenmektedir. Bir başka ifade ile turizm, 'çok boyutlu ve çok yönlü' bir etkinlik olarak doğal, kültürel, sosyal ve ekonomik nitelikteki farklı birçok kavram ve faaliyet ile ilişkilidir. Bu yapı çizelge 2.1.'de sunulmuştur.

Ticari bir sektör olarak turizm, ticarete geçerli olan tüm unsurları içeren bir sektördür. Turizm arz ve taleple yönetilen, talebin mevsimselliği, tüketicinin tercihlerinde beklenmedik değişimlerin tahmin edildiği ve çıkar çatışmalarının dengelenmeye çalışıldığı devamlı işlemleri içeren bir endüstridir (Reynders vd 1997).

Çizelge 2.1. Turizme kaynak oluşturan bileşenlerinin sınıflandırılması (Gündüz 1999)

BİLEŞENLER	ALT BİLEŞENLER
DOĞAL NİTELİKLER	-Peyzaj -Doğal Manzara -Eşsiz Güzellikler (Varlıklar) -Flora ve Fauna
TARİHİ ve KÜLTÜREL NİTELİKLER	-Yapılar -Sitler -Özgün Değerler -Topluluklar (Gruplar), Alt Topluluklar (Alt Gruplar)
TURİSTİK İŞLETMELER ve İMKANLAR	-Çekim Güçleri -Konaklama -Yiyecek hizmetleri -Sosyal olaylar
AĞIRLAMA HİZMETLERİ	-Bilgilenme Merkezleri -Rezervasyon Sistemleri -Ticari Hizmetler (Bankalar, Perakende Satış)
ALTYAPI	-Ulaşım Sistemleri -Karayolu -Demiryolu -Hava yolu -Denizyolu -Yeraltı Hizmetleri
İNSAN KAYNAKLARI	-Nüfus ve İşgücü -Etnik Grup (Farklılık) -Turizme Karşı Tutum
GENEL SOSYO EKONOMİK YAPI	-İstihdam / İşsizlik -Endüstrileşme -Ekonomik Koşullar -Sosyal Problemler
MEVCUT ARAZİ KULLANIMI	-Arazi Sahipliği (Mülkiyeti) -Planlama -Gelecekteki Büyüme ve Gelişme

Turizm bölgesel kapsamda ekonomik faktör olarak analiz edildiğinde (İncekara 2001);

- Talebin Büyüklüğü,
- Arzın mevcudiyeti (cazibe, kalite ve pazara uyumlu hizmet arzı),
- Beşeri kaynak (eğitilmiş insan gücü)

gibi bağımlı değerlendirmeler ön plandadır.

Bu bağlamda bölgesel arzın oluşturulmasında, öncelikle aşağıdaki unsurlar üzerinde durulmaktadır.

- Ulaşım ve trafik gibi altyapı eksiklerini tamamlamak,
- Mevcut pozitif özellikleri (temiz hava, sükunet, kirlenmemiş doğa-çevre, vb.) yoğun biçimde gündemde tutmak,
- Gelecek yıllardaki tatil davranış ve eğilimlerini belirleyecek olan muhtemel faktörleri, detaylı biçimde incelemek takip etmek,
- Hedef grupların talep ettikleri faktörleri, elden geldiğince yerine getirmek.

Az gelişmiş yörelerde bulunabilecek, her türlü arz potansiyelinin bir ürün kavramı içinde, pazarda tüketiciye (turiste, günübirlik ziyaretçiye ve rekreasyoncuya) sunulabilir bir düzeye gelebilmesi için ulaşımdan konaklamaya, eğlenceden alış-veriş olanaklarına kadar bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Dağcılık, doğa yürüyüşleri, avcılık, yayla turizmi gibi yeni gelişen turistik talepler dahil, hizmet/ürün karmaşasının merkezinde çok büyük değişiklikler yapılmasa da, birbirini tamamlayan hizmet halkalarının eksiksiz bir biçimde yerine getirilmesi beklenmektedir.

Dünya Ticaret Örgütü tarafından hazırlanan Turizm Aktivitelerinin Uluslararası Standart Sınıflandırılmasına (SICTA- Standard International Classification of Tourism Activities) göre, tamamen turizm hizmeti sağlamaya yönelik otel inşasından, bilgisayarlı rezervasyon sistemine kadar yaklaşık 70 adet faaliyet alanı tespit edilmiş olup, bir o kadar da kısmen de olsa turizme yönelik faaliyet alanı bulunduğu belirtilmektedir. Turizm endüstrisi, “turistlerin ikamet ettikleri yerlerden ayrılarak tekrar aynı yere dönünceye kadar geçen süre içerisindeki seyahatleri sırasında gereksinme duydukları ulaştırma, konaklama, yeme-içme, eğlence ve diğer ihtiyaçlarını karşılayan faaliyet alanlarının tümünü” kapsayan bir yapılanmayı içermektedir. Turistlerin söz konusu bu turistik ihtiyaçlarını karşılayan kurum ve kuruluşlar çok çeşitli ve hukuki statüleri de bir o kadar değişiktir (Aykın 2001).

Turizm faaliyeti günümüz değişen, gelişen koşulları ile ekoloji ve çevre anlamında olumlu bir değişim içindedir. Turizmin temel kaynağı olan doğaya saygılı, onu koruyup gözeten ve yerel halkın kültürüne de saygılı olarak, yerel ekonominin gelişimini gözeten pek çok turizm kavramı; doğa turizmi, macera turizmi, yeşil turizm, bilimsel turizm, kültürel turizm, tarımsal turizm, kırsal turizm, yumuşak (soft) turizm, sürdürülebilir turizm, ekoturizm ve alternatif turizm gibi günümüze kadar geçerli olan kitle turizminin alternatifi, çevre duyarlı turizm faaliyetleri olarak ortaya çıkmışlardır. Kitle turizmi günümüze kadar pek çok uygulamada doğayı adeta sömüren, ona karşı yıkıcı olan, sosyo-kültürel yapı üzerine negatif etkileri bulunan bir turizm tipi olmuştur (Dilek ve Şahin 2002).

Kitle turizmi ve çevreye duyarlı yeni turizm yaklaşımlarının sosyal faktörler, insan davranışları, fiziksel ve sosyal planlama ve deneyimin değerlendirilmesi açısından karşılaştırılması çizelge 2.2.'de verilmiştir.

Çizelge 2.2. Kitle turizmi ve çevreye duyarlı yeni turizm yaklaşımları karşılaştırması (Dilek ve Şahin 2002)

Kitle turizmi	Çevreye duyarlı yeni turizm yaklaşımları
Sosyal faktörler	
Kısa süreli	Uzun süreli
Hızlı gelişim gösterme	Yavaş gelişim gösterme
Plansız hareket	İyi düşünülmüş planlı hareket
Büyük sıçramalar	Adım adım
Saldırgan	Kendini koruyan
Niceliğe bağlı olan	Niteliğe bağlı olan
Denetimsiz	Denetimli
Kuralsız	Kurallı
Değişikliğe dirençsiz	Değişikliğe güçlü direnç
Maksimum fayda sağlama	Optimal fayda sağlama
Ekonomik boyut önemli	Değerler önemli
Büyük bir iş kolu	Alternatif tiplerinin araştırılması ön planda
Ekonomik hedefler öncelikli	Ekonomik ve sosyo-kültürel hedefler bir arada önemli
Ekonomik faydaya yönelik	Kazanç ve sorumluluk dengesinin oluşturulmasına
Özel çıkar grupları	Genel toplum çıkarı
Dış kontrol	Kendi kendini kontrol
Gayrimenkul geliştiricilere bağlı	Yerel girişimcilerin katılımına bağlı
Dışarıdan gelen işgücü	Yerel iş gücü
Yoğun sezonlara göre kapasite ayarlama	Çalışma düzeninin mevsimsel dağılımı
Niceliğe bağlı personel yönetimi	Niteliğe bağlı personel yönetimi
Standart tatil paketi	Bireysel tatil programları
Saldırgan satış teknikleri	Müşteriye dostça yaklaşım
İletişimin saldırgan kullanımı	İlimli iletişim yaklaşımı

Çizelge 2.2. (Devam)

Kitle turizmi	Çevreye duyarlı yeni turizm yaklaşımları
İnsan davranışları	
Kitle turizmi	Bireysel turizm
Zaman paradır	Rahat ve sakin tatil olanakları
Sabit program	Bölgede isteğe bağlı program
Hızlı ulaşım	Telaşsız, yavaş, uyumlu ulaşım
Belirlenen davranış kalıpları	Özgür seçim
Kozmopolit davranış biçimi	Yerel geleneklere uygun davranış
Rahat ve pasif davranış	Dinamik ve aktif davranış
Gidilecek yer hakkında az bilgi	Gidilecek yerle ilgili inceleme yapılması
Yerel dili dikkate almama	Yerel dilde iletişim için çaba gösterme
Hatıra eşyaları peşinden koşmak	Yerel kaynakları keşfetmek
Uluslararası nitelikte restoranlar	Yerel yemek yeme yerleri
Uluslararası standart konaklama	Yerel mekanlardan konaklama için yararlanılması
Fiziksel ve sosyal planlama	
Plansız gelişme	Önce planlama sonra gelişme
Projeler üzerinde yoğunlaşma	Kavramlar üzerinde yoğunlaşma
Proje şemaları oluşturulması	Kavram şemaları oluşturulması
Proje ölçeğinde planlama	Proje ölçeğindeki planların bölgesel olarak koordine edilmesi
Mevcut yerleşim dışında yapılanma	Mevcut yerleşim içinde yapılanma
Peyzaj değeri yüksek alanlarda yoğun gelişme	Peyzaj değeri yüksek alanların korunması
Yeni binalar inşaa edilmesi ve yatak kapasitesinin artırılması	Mevcut yapıların yeniden değerlendirilmesi ve yatak kapasitesinin etkin kullanımı
Her yerde turizm gelişmesi	Uygun alanlarda ve yerel ölçekte gelişim
Turizm gelişmesinin yöre dışından yönetilmesi	Turizmi yerel halkın geliştirmesi
İşgücünün yöre dışından yönetilmesi	Yöre halkının istihdam edilmesi
Gelişimde ekonomik karlılık ön planda	Ekolojik değerlerin korunması ön planda
Çiftlik yaklaşımından uzaklaşılması	Çiftlik ekonomisinin turizme katılması
Sosyal maliyetin toplum tarafından üstlenilmesi	Sosyal maliyetin yatırımcı tarafından üstlenilmesi
Trafikte özel oto yaklaşımı	Trafikte toplu taşıma yaklaşımı
Kapasitenin yoğun mevsime göre ayarlanması	Kapasitenin ortalama talebe göre ayarlanması
Doğa ve tarihi değerlerin göz ardı edilmesi	Doğa ve tarihsel değerlerin ön plana çıkması
Kent mimarisi	Mimarinin yöre özellikli olması
Yüksek teknoloji ve gelişimde mekanizasyon	Teknolojide seçicilik
Sektörlere göre proje geliştirme	Alana göre entegre projeler geliştirme
Yaygın yapılaşma	Seçilmiş yerlerde yerleşim bölgeleri oluşturma
Her yerde turizm	Sınırlandırılmış turizm bölgeleri
Arsa tüketen yaklaşım	Açık alanların korunduğu yaklaşım
Talebin karşılanması	Pazar talebine yönelik seçicilik
Ulaşımında özel taşıtların kullanılması	Toplu taşımacılığın teşvik edilmesi
Uluslararası mimari	Bölgesel mimari
Büyüme	Gelişme
Deneyimin değerlendirilmesi	
Popüler sayılan bir yere gitmiş ve orada bulunmuş olmak	Kişiliğin gelişimi, öğrenme, yeniden ziyaret etme isteği, ilişkilerin sürdürülmesi

Alternatif turizm çevreye zarar vermeyen, ekolojik dengeleri gözeten, kitle turizminin olumsuz etkilerini yaratmayan turizm şekli olarak tanımlanmaktadır. Alternatif turizmin yararları aşağıda sıralanmıştır.

- Birey ve aile için yararı; yerel halkın evlerinde konaklamak aileye direkt olarak gelir sağlar,
- Yerel topluma sağlayacağı yararlar; toplumda ev standartlarını yükseltirken, yerel kültür mirasının ve çevrenin değerini artıran hizmetleri geliştirir,
- Uluslararası ilişkiler açısından yararları: uluslararası, bölgelerarası ve kültürlerarası anlayış ve hoşgörüyü artırır,
- Turizme temel teşkil eden kaynakların kalitesini artırır, korur ve sürekliliğini sağlar,
- Ekstra ziyaretçi çekerek, bölgenin yerel gelişim süreci içinde gelişimini teşvik eder ve bölgeye katkı sağlar (Sertkaya 2001).

Dünyadaki gelişmelerin bir sonucu olarak gelişmiş ülkelerde giderek yaygınlaşan, özellikle son 15 yılda ülkemizde Turizm Bakanlığı'nın öncülüğünde başlatılan ekolojik turizm türlerine yönelik faaliyetler yoğunlaşmıştır. “Eko-turizm” “yumuşak turizm” ve “özel ilgi turizmi” gibi genel isimler ile birlikte, geleneksel turizme ikame özelliği nedeniyle “alternatif turizm” adı altında doğa ile bütünleşik turizm türleri değerlendirilmeye başlamıştır (Küçükaltan 2002).

Ekoturizm akımının başlangıcı taze, besleyici ve sağlık-merkezli ürünlere karşı artan ilgiyle birlikte 1970'li yıllara uzanmaktadır. Ayrıca, 1970 ve 1980 yılları arasındaki on yıl süresinde biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynakların korunması hakkında yaşanan çevresel kaygılar da bu akımın patlamasına neden olmuştur. Biyolojik mirasımız hakkında artan bu kaygıyla beraber, sosyal mirasımızla ilişkili aile çiftliklerinin kurumsallaşmasını içeren bir sonuç kaygısı da geliştirmiştir (Honey 1999).

Alternatif turizm çatısı altında yer alan çeşitli turizm türleri ve çiftlik turizmi aynı zamanda kırsal turizm yelpazesi içerisinde yer almaktadır. Ancak, kırsal turizmin tümü

alternatif turizm kapsamında değerlendirilememektedir. Bu nedenle, kırsal turizm kavramının ayrıca değerlendirmesinde yarar görülmüştür.

2.1.2. Kırsal turizm kavramı

Alanları kırsal alan veya kırsal olmayan (yani kentsel) alan olarak belirleme konusunda birçok ülkede farklı kriterler mevcuttur. Bu nedenle çoğu zaman kır veya kırsal alan tanımlamasını yapmak güçtür. Ancak, kırsal, hem coğrafi tanım hem kırdaki toplumların ve toplulukların kültürel özelliklerini içeren bir bütün olarak kabul edilebilmektedir. Kırsallık ise hem kırsal alanların belirlenebilir özelliklerini hem de kırsal alanlarla bağdatırılan kültürel unsurları tanımlamaktadır.

Genelde kırsallığa ilişkin tanımlamaya olan gereksinim, coğrafyacılarn, toplum bilimcilerin, ekonomistlerin ve planlayıcıların karılatıkları eski sorunlardan birisidir. Yerleimlerin nüfus yoğunlukları ve büyüklükleri, arazinin kullanılışı ve ekonomi ile tarımın ve ormancılığın baatlığı, geleneksel sosyal yapılar ile yerel toplum kimliği ve mirası konuları kırsallık tanımlamasına egemen olan unsurlardır (Lane 1994). Bu bağlamda, kırsal ve kentsel toplumların özellikleri izelge 2.3. de açıklanmıştır.

Kırsal alan kimliği, sürekli değişime uğramaktadır ve kırsal bölgeyi tamamen tarımsal üretime ait bir yer olarak görmek eski bir görüş olarak kalmıştır. Bu yaklaşımda, kırsal alanlarda gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlerin türü de etkin olmaktadır. Söz konusu faaliyet türlerinden biri ise turizmdir.

Kırsal bölgelerde gerçekleştirilen turizm faaliyetlerini tanımlamak için çeşitli terimler kullanılmıştır: Agriturizm / agroturizm, çiftlik turizmi, kırsal turizm, yumuşak turizm, alternatif turizm, ekoturizm ve benzeri, ayrıca bunların bir ülkeden diğerine ve bir kullanıcıdan diğerine farklı anlamları vardır. ‘Kırsal turizm’ terimi Avrupa Topluluğu tarafından bir kırsal alanda gerçekleştirilen tüm turizm faaliyetlerini kapsayacak ŗekilde uyarlanmıştır (Ligtenberg vd 2000).

Çizelge 2.3. Kırsal ile kentsel toplumların özellikleri (Lane 1994)

Kırsal Toplum	Kentsel Toplum
1. Topluluklar	1. Kurumsallaşmış yapılar
2. Az sayıda fakat çoklu rol ilişkisine yer veren sosyal alanlar	2. Birbiriyle örtüşen çoklu rol ilişkisine yer veren sosyal alanlar
3. Aynı kişi tarafından farklı sosyal rollerin oynanması	3. Farklı insanlar tarafından farklı sosyal rollerin oynanması
4. Sade ekonomiler	4. Çeşitlendirilmiş ekonomiler
5. İş bölümünün az olması	5. İşgücünde büyük uzmanlaşma olması
6. Statünün atanması	6. Statünün elde edilmesi
7. Öğrenimin statüye göre olması	7. Statünün öğrenimden kaynaklanıyor olması
8. Rolü kucaklama olması	8. Role kendini adama olması
9. Ağların sıkı dokulu olması	9. Ağların gevşek dokulu olması
10. Yerellik	10. Kozmopolitlik
11. Ekonomik sınıf, çeşitli bölümlerden biri	11. Ekonomik sınıf, başlıca bölüm
12. Birliktelik	12. Ayrışma
13. Çalışma ortamıyla bütünleşme	13. Çalışma ortamının ayrılması

Kırsal turizm kavramı ile çevresel turizm (ekoturizm), yeşil turizm, doğa turizmi gibi başka kavramların birbirleri yerine sık sık kullanıldığı görülmektedir. Bu, kırsal turizmin, çiftlik turizmi gibi özgün etkinlikler veya yerler ile bazı durumlarda eş tutulduğu anlamına gelirken aynı kavram, başka durumlarda, turizmin gelişmesi ve tanıtımı konusundaki daha genel, kapsamlı yaklaşımı tanımlamanın aracı olarak sıkça kullanılmaktadır (Sharpley ve Sharpley 1997).

Kırsal olan turizm etkinlikleri (Lane 1994); yürümek, tırmanmak, macera için yapılan tatiller/yabanda yapılan tatiller, kanoculuk, raftçılık, kır kayağı, kar pabuçlarıyla yapılan turlar, yoğunluğu düşük iniş kayağı, dış ortamlarda kuş gözlemciliği, fotoğrafçılık gibi doğa inceleme gezileri, avlanmak, bisiklet sürmek/bisiklet turları, ata binmek, peyzaj seyretmek, kırsal miras etütleri yapmak, küçük kasaba/köy turları yapmak, kırsal ortam gerektiren dinlenme amaçlı tatiller, küçük çaplı konvansiyonlar/konferanslar, kırsal festivaller, oltayla balık tutmak ve doğal ortam gerektiren sporlar olarak sınıflandırılmaktadır.

Kırsal turizm, kırsal alanlarda insanların eğlenme, dinlenme ve boş zamanlarını değerlendirme amaçları için ayrılmış ve düzenlenmiş alan ve yapıların görünümüdür. Piknik ve kamping alanları, plajlar, motel, otel ve tatil köyleri kırsal turizm kapsamına

girmektedir. Bu alanlar ve yapılarının bilinçli bir planlama ile doğa içinde eritilmeleri, doğa ile bir bütünlük oluşturmaları gerekmektedir. Bu açıdan aşırı kullanım ya da bu alanlara fazla yüklenme, hem yararlananlar hem de çevre doğal etmen ya da özellikleri açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır (Koç ve Şahin 1999).

Bahsedilen nedenle kırsal turizmin belirli ilkeler çerçevesinde sürdürülmesi gerekmektedir. Kırsaldaki turizmin ilkeleri; yararlanma, gelişim, tasarım, kırsal ekonomi, koruma ve pazarlama olmak üzere 5 ana başlık altında özetlenebilir (çizelge 2.4.).

Çizelge 2.4. Kırsal turizmin ilkeleri (Sharpley ve Sharpley 1997).

YARARLANMA	Turistlerin kırsaldan daha çok yararlanmalarını sağlama çabaları, kırsalın özelliğini, güzelliğini, kültürünü, tarihini ve yaban canlılarını merkez alan etkinliklere yönettirmelidir.
GELİŞİM	Kırsaldaki turizm gelişimi, koruma ve ayağa kaldırma amaçlarına yardımcı olmalıdır. Örnek olarak, tarihi evlere yeni kullanımlar, çiftliklere ise ek kullanım ve gelir getirebilir; terkedilmiş arazilerin ıslahına yardımcı olabilir ve kırsala ulaşım için yeni fırsatların önünü açabilir.
TASARIM	Yeni turizm gelişimlerinin planlanması, yerlerinin saptanması ve yönetilmesi, peyzaja uygun olmalı ve mümkün olan durumlarda ise peyzajı zenginleştirmeye çalışmalıdır.
KIRSAL EKONOMİ	Turizme yatırım, kırsal ekonomiyi desteklemeli, fakat hem yoğun kalabalıktan ve erozyon ile aşırı kullanma dolayısıyla turizm kaynaklarına hasar vermektan kaçınmak için hem ekonomik ve hem de başka faydaları yaygınlaştırmak için coğrafi olarak daha geniş çapta yayılmanın ve ziyaretlerin en yoğun olduğu dönemlerin dışına daha çok kaydırılmasının peşinde olmalıdır.
KORUMA	Kırsaldaki turizmden faydalananlar, bu turizmin en değerli varlığı olan kırsalın korunmasına ve zenginleştirilmesine katkıda bulunmak için koruma ve ayağa kaldırma politikalarına ve programlarına politik ve pratik destek sağlamalıdır.
PAZARLAMA	Turizm sanayisinin tanıtım, bilgilendirme ve pazarlama girişimlerinde insanların kırsala yönelik anlayışlarını ve ilgilerini derinleştirerek takdir etme ve yararlanma duygusuna ulaşmalarını sağlamaya çalışılmalıdır.

Söz konusu bu ilkeler kırsal alanların korunarak kullanımına rehber olma özelliği taşımaktadır. Bu rehberlik tüm dünyada kırsal alanlara yönelen ve her geçen gün artan ilginin getireceği olumsuzlukların giderilmesi açısından da son derece önemlidir.

Kırsal turizm faaliyetleri, gelişmekte olan ülkelerde toplumun gelir düzeyi yüksek olan kesiminin kırsal alanlarda inşa ettirdikleri ve daha çok yakın kullandıkları ikinci evler / tatil evlerinde, yalnızca denize ya da göle girmek, balık tutmak gibi küçük çaptaki faaliyetlerden oluştuğu halde, gelişmiş ülkelerde çok sayıda insanın katılabildiği ve çok çeşitli faaliyetlerden oluşan dev bir endüstri haline gelmiştir. Ayrıca, yüksek ücret alan kentli nüfus her gün işe gidip gelme şekillerini kırsal yaşam şekline dönüştürmeye başlamışlardır ve değişen sosyal değerler kent merkezlerini çevreleyen çiftlik parçalarında kentli nüfusu barındırmaya başlamıştır (Yurtseven 1992).

Ancak kırsal turizm yalnızca kentli ve üst gelir grubu bireylerin hafta sonu evlerinde gerçekleştirdikleri faaliyetlerden oluşmamaktadır. Kırsal alanlar, kentli nüfusun çok yönlü rekreatif ve turistik taleplerinin karşılandığı mekanlara dönüşmeye başlamıştır.

Ancak, kırsal alanlar, turizmin yönetilmemesinden veya kötü yönetilmesinden dolayı risk altındadır. Bu alanlar hassas alanlar olduklarından, fiziksel çevrenin öğeleri, doğal yaşam alanları, arkeolojik özellikler ve patikalar, ziyaretçi yoğunluğundan dolayı risk altında olan unsurlardır. Kırsal dünyanın ekonomik dengesi, kısa vadede kar peşinde koşan turizm işletmeleri dolayısıyla risk altında olabilmektedir. Kültürel miras ise, dışardan gelenler ve güçlü dış kültürler dolayısıyla risk altına girebilmektedir. Bunlar, kitle turizminin kentsel/kırsal birçok yere, sayfiye alanlarına veya geleneksel yerleşimlere getirebileceği sorunlardır. Kırsal turizm konusundaki sürdürülebilirlik yaklaşımı, tüm bu nedenlerle özellikle önemli görülmektedir (Lane 1994).

Sürdürülebilir kırsal turizm kapsamında değerlendirilebilecek en önemli faaliyetlerden biri ise tarımsal turizmdir.

2.1.3. Tarımsal turizm kavramı

Tarım geniş anlam, tarımsal ürünlerin üretimi, işlenmesi, tüketicilere satışı gibi üretim ve pazarlama sürecindeki birbirini izleyen faaliyetler bütünü olarak tanımlanabilmektedir.

Agri / agroturizm; çoğunlukla kırsal alanda yapılan tüm turizm faaliyetlerini tanımlamak için kullanılsa da (örneğin; festivaller, müzeler, sanatsal sergiler ve diğer kültürel olay ve cazibeleri kapsar) sıklıkla her iki terim de “tarımsal çevre, tarımsal üretim ya da tarımsal barınma ile doğrudan bağlantılı” turizm ürünlerini içermektedir. Kapalı alanda ya da kamp yapmak suretiyle olsun bir çiftlikte barınma, eğitsel geziler, yemekler, eğlendirici faaliyetler ve çiftlik ürünlerinin ya da el sanatlarının satışı bu kapsamda değerlendirilmektedir (Roberts ve Hall 2001).

Agri-turizm ya da agroturizm olarak da adlandırılan tarım turizmi, tarımsal üretimin yoğun olduğu yörelerde gerçekleştirilen bir turizm türüdür. Bu özelliği ile tarım turizmi üreticilere bir ek gelir kaynağı yaratmaktadır. Böylece tarımsal üretimin turizm ile yer değiştirmesi yerine, turizm ile bütünleştirilmesi amaçlanmaktadır. Yani, özellikle gelişmekte olan yörelerde sıkça görülen tarım alanlarını turizm işletmeciliği adına yok eden değil, tersine tarımla birlikte turizmi de geliştiren yeni bir turizm faaliyet alanıdır (Küçükaltan 2002).

Tarımsal turizm faaliyetleri çerçevesinde, çiftlik kökenli konaklama hizmetlerinden farklı olarak kırsal ürün, konserve, hamur işleri, peynirler gibi ev yapımı ürünlerin tadılması, eve götürmek üzere taze çiftlik ürünlerinin satın alınabilmesi (ve çoğunlukla bu ürünlerin hasadına yardımcı olunabilmesi), günlük tarım faaliyetlerine katılma, ‘bölge’ kültürünü yansıtan geleneksel kıyafet, dans ve müzik olaylarını ve yöresel kültür geleneklerini görme (kimi zaman da katılma) olanakları ziyaretçiler için geliştirilmiş olanaklar arasındadır. Ayrıca tanınmış kişilerin evlerini ziyaret etme, nakış ve dokuma işçiliklerini ya da çömlek ve gümüş takı tekniklerini görme ve ürünleri satın alma olanaklarını da barındırmaktadır.

Tarımsal turizm, çalışan bir çiftlikte ya da herhangi bir tarımsal işletmede eğlence, eğitim ya da aktif katılımcı olmak amaçları ile gerçekleştirilen ziyaretleri kapsamaktadır.

Tarımsal turizm tarımla ilgili turizm olup, dolayısıyla çiftlik bazlı turizm, tarımsal turizmin unsurlarından biri olmakla birlikte, tarımsal turizmin kendisi, şenlikleri, hüner gösterilerini ve kültürel başka olaylar ile etkinlikleri de kapsadığından tanım olarak daha geniş bir faaliyet alanını kapsamaktadır (Sharpley ve Sharpley 1997).

Tarım turizmi açısından önemli olan konulardan birisi de kırsal turizm ile tarım turizmi kavramlarının birbirleriyle karıştırılmasıdır. Tarım turizmi, kırsal turizmden belli noktalarda farklılaşmaktadır. Bu farklılıklar (Küçükaltan 2002);

- Kırsal turizmde turizm talebinin odağında kırsal alanlar varken, tarım turizminde yalnızca tarım alanları bulunmaktadır. Bilindiği gibi, her kırsal alanı tarım alanı olarak değerlendirmek olası değildir. Bu nedenle kırsal turizm, yalnızca köylerde uygulanan bir turizm türü değildir. Köylerle birlikte kent merkezleri dışında da, tercihen tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu, bir başka deyişle tarımsal üretimin yapıldığı yörelerde tarım ile birlikte geliştirilebilecek alternatif bir ekonomik faaliyettir.
- Tarım turizminde, tüketicinin seyahat nedenini tarımsal ürünler oluşturmaktadır. Bir başka deyişle tarım turizmi, tüketicinin tarımsal ürünleri belirli özellikleri nedeniyle tercih etmesinden doğan bir turizm olayıdır (ekolojik, sağlık, estetik, vb. etkenler). Oysa kırsal turizmde tarımsal ürünler birincil seyahat nedeni olmayıp, dinlenme, doğa ile bütünleşme, yöresel kültürü tanıma da etkili olabilmektedir.
- Kırsal turizmde tüketicilerin konaklamaları için otantik bir köy evi önem taşımaktadır. Çünkü kırsal turizm tüketicisi yörenin kültürünü de tanımak istemektedir. Oysa tarım turizminde tüketici böyle bir beklenti içerisinde değildir. Çünkü onun asıl arzusu, beklentisine uygun bir tarım ürünüdür.

Tarımsal turizm faaliyetleri açısından, tarımsal işletmelerde mal üretimi kadar, hizmet üretimi de önem taşımaktadır. Çünkü bu işletmelerin talep edilmesinin en başta gelen nedeni kişilerin doğal, sakin bir ortamda tarımsal ve hayvansal ürünlerin üretimine

katılmaları ile onları tüketme istekleridir. Günümüzde giderek önem kazanan ekolojik sorunlar, konaklama işletmelerinin tarım turizmiyle de kısmen ilintili olan bazı ürünleri geliştirmelerini sağlamaktadır. Örneğin, bugün orta ve büyük ölçekli konaklama işletmelerinin çay ve yemek salonları ile lobilerindeki botanik parklar, ekolojik koşullarda üretilen gıda maddelerinin sunulduğu özel menü günleri ve servis yapılan bitkisel besinler bu uygulamaların başlıca örneklerindendir (Küçükaltan 2002).

Tarımsal turizm kırsalda hızla yok olan tarımsal faaliyetler ile tarım kültürünün modernizasyondan geçerek korunmasında son derece önemlidir. Tüm bu açıklamalar tarım turizminin yalnızca tarım alanlarını korumanın yanında, ekonomik boyut taşıyan bir turizm türü olduğunu da ortaya koymaktadır. Burada üzerinde durulması gerekli husus, tarım turizminin tarımsal alanlarda gerçekleştirilmesidir. Buna göre tarım turizmi; “insanların devamlı ikamet ettikleri yerler dışındaki tarımsal yörelere ziyaretleri, buralardaki tarım üreticilerinin ekolojik standartlarda ürettikleri mal ve hizmetleri talep ederek geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkilerin bütünü” olarak tanımlanabilmektedir (Küçükaltan 2002).

Tarımsal turizm kavramına ilişkin olarak yapılan tanımında ortaya koyduğu gibi tarım-turizminin çok çeşitli tipleri görülebilmektedir. Kendin topla aktiviteleri tüketicinin istediği meyve ya da ürünü kendisinin hasat etmesidir. Kendin topla işletmeleri, tarla ve bahçelerde yetiştirilen bitkisel ürünler, çiftlik hayvanı evcilleştirme bahçeleri, şarap tatma, tarım kültürü müzeleri, festivaller ve pazarlar ziyaretçileri etkilemektedir. Ağaç kiralama aktiviteleri çerçevesinde ise tüketici çiftçilerden ağaç kiralayabilmektedir. Tüketici sezon başında ödemeyi yapmakta, üretici bakımı üstlenmekte ya tüketici ya da çiftçi hasadı gerçekleştirilmektedir (Lobo 2003).

Tarımsal turizm kapsamında festivaller veya çiftçi pazarları düzenlenmesi, yerel toplumu canlandırmanın giderek popüleritesi artan stratejilerinden olmaya başlamıştır. Pazarlar için sponsor olan veya festivallere ev sahipliği yapan yerel toplumlar için bu gibi olaylar, toplumun tanıtımını yapılmakta ve tüketicilerin ilave alışveriş için çarşı bölgelerine veya küçük köylere gelmelerini sağlanmaktadır (Kuehn vd 2000).

Festivaller ile çiftçi pazarları, turistlere yerel toplumun özüne açılan eşsiz pencereler sağlamaktadır. Çiftçi pazarlarında veya festivallerde yapılan gözlemler, alınan kokular ve işitilen sesler, toplumdan topluma farklı olmaktadır. Büyük çarşı kompleksleri, Amerikan kültürünün homojenleşmişliğini yansıtırken çiftçi pazarları ve festivaller, özel veya eşsiz olanın keyfine varma olanağı sağlamaktadır. Örneğin, yerel yerleşimlerin birinde turtalı pasta bulurken başka birinde şaraplardan ve üzümlü pastalardan örnek alınabilmektedir. Rönesans kostümleri, deri çoraplar veya sadece basit çiftçi kılığı giymiş satıcılar görülebilmektedir. Farklı yiyecekler, el sanatları ve eğlenceler, yerel toplumlar arasındaki ilginç kültür ve tarih farkları yansıtabilmektedir. Turistler (hatta yerel halk), evlerinde bulamayacakları mal ve hizmetlere ulaşmak istemektedirler. Bu tür bir strateji, yerel toplumun öz kimliğini ve yerel gururu arttırmak ve toplum dışından finansman yaratmak için gerekli olmaktadır (Kuehn vd 2000).

Sözü edilen aktivitelerin yanı sıra tarımsal turizm çok farklı beklentilere cevap verecek nitelikte faaliyetler barındırmaktadır. Hillebrand vd (2000) bu faaliyetleri bir çizelgede değerlendirmiştir (çizelge 2.5.)

Çizelge 2.5. Tarımsal turizm türleri ve faaliyet şekilleri (Hillebrand vd 2000).

Turizm Türleri	Faaliyet Şekilleri
Dış Mekan Rekreasyonu	Binicilik, doğal yaşamı izleme ve fotoğrafçılık, ücretli balıkçılık, kampçılık/piknik, ücretli avlanma, kızak biniciliği, maket araba sürücülüğü, kayak, av oyunları, kuş vuruculuğu, off road taşıtları.
Doğrudan Tarımsal Satışlar	Çiftlikte satış, yol kenarı stand satışları, tarımsal kökenli hediyelikler, kendin topla operasyonlarından oluşmaktadır.
Eğitimsel Deneyimler	Okul turları, fidanlık turları, bağ turları, tarımsal teknik kurslar, tarımsal fuarlar, ürün tanıtım programları, işletme turları (şarap işletmeleri/fabrikaları), egzotik hayvansal işletmeler, vb.
Üretim	Çiftlik ziyaretleri, kendin topla aktiviteleri, ağaç kiralama aktiviteleri, vb.
Barınma	Çiftlik konaklamaları (yatak ve kahvaltı dahil), binicilik /işletme tatilleri, misafir binicilik, öğrenci değişimleri, genç turist yurtları vb.
Davetler	Konserler veya özel olaylar, festivaller veya fuarlar, ev hayvanları bahçesi, avcılık eğitimi / köpek eğitimi, vb.
Muhtelif	Tarihi-kültürel değerleri görme isteği, rehber/teçizat operasyonu, üretici pazarları, atçılık ekipleri, vb.

Günümüzde birçok çiftlik sahibi için kar etmek, çiftlikteki çalışmaların konuklar için düşünülmüş hizmetleri ve ürünleri kapsayacak şekilde çeşitlendirilmesine bağlıdır. Çiftlik tezgahları, kendin topla işletmeleri, çiftlik yatak ve kahvaltı olanakları, tarım turizmine doğru büyüyen bu yönelişin örnekleridir. Tarım turizmi, var olan işleri genişletme, festivaller ile çiftlik pazarları yaratma ve bunları ziyaretçi çekmek üzere bölgesel olarak birbirine bağlama yönünde çalışmaktadır (Kuehn vd 2000).

Çiftlik konaklamaları; çiftlikte katılım, çiftçilik aktiviteleri ile eğlence ve/veya önerilen diğer çekici aktivitelere katılmak amacı ile gecelik konaklama aktivitelerini, çiftlik ziyaretleri ise çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılım, eğlence ve/veya önerilen diğer çekici aktivitelere katılmak amacı ile kısa periyotlarda ziyaretleri kapsamaktadır (Lobo 2003).

Tatillerin çiftliklerde geçirilmesi, bu çiftliklerin ayakta kalabilmeleri için ekonomik ikinci veya üçüncü faaliyet imkanı yaratmaktadır. Ürün pazarlarındaki fiyat dalgalanmaları bu şekilde dengelenerek atlatılabilmektedir. Çiftçiler, kendi işlerinde çalışmaya devam edebildikleri gibi yalnızca çiftliklerinde çalışmakla yetinmektedir. Örneğin, çalışmak için komşu kasabalara gitmek zorunda kalmamaktadırlar. Bu, çiftçi kimliğinin en önemli öğelerinden birisidir. Tatillerin çiftliklerde geçirilmesi, çiftçilik ürünlerinin doğrudan satılması için de şans yaratmaktadır. İlk olarak, çiftçilik ürünleri, kahvaltılar için olduğu gibi öğle ve akşam yemekleri için de kullanılabilirdiğinden bu, genelde çiftçilik ürünlerinin olumlu imajına katkıda bulunmaktadır. İkinci olarak, ürünlerini doğrudan tüketicilere satan çiftçiler, konuklarını yeni bir dağıtım kanalı olarak kullanılmaktadır. Hatta, biyolojik çiftlikler, doğrudan postalama yoluna giderek ürünleri hasat eder etmez bunu (fazla uzakta oturmayan) konuklarına bildirmektedirler. Çiftçilik işkolunun bazı sektörlerinde (aşırı üretim, GATT kısıtlamaları gibi) birçok sorun ve sınırlama mevcuttur. Ancak, turizmin, büyüyen sektör olması ve özellikle sürdürülebilir turizme yönelik talebin uzun dönemdeki artma potansiyeli nedeniyle turizmden elde edilen gelirin, tarım sektöründeki gelişmelerden bağımsız, güvenilir gelir kaynaklarından birisidir (Embacher 1994). Roberts ve Hall (2001) tarafından İngiltere, Fransa, Almanya ve Avusturya'da ülke başına yaklaşık 20.000 – 30.000 civarında çiftlikte turizm işletmesi olduğu ifade edilmektedir.

Tarım turizmi, özelde çiftliklerde, genelde ise kırsal alanlarda gerçekleştirilebilecek çok yönlü faaliyetleri içinde barındırmaktadır. Bu nedenle dünyada seçilmiş örneklerin değerlendirilmesi yararlı görülmektedir.

2.2. Dünyada Tarımsal Turizm Uygulamaları

Sanayileşmenin ve kentleşmenin güçlü değişimi, kırsal toplumun ekonomik ve politik konumunu yüzyılı aşkın süredir durmadan değişikliğe uğratmaktadır. Bu değişimler, son kırk yılda yoğunlaşmıştır. Çiftlik gelirleri, gerçek değerler cinsinden düşerken, gelirlerin düşmesinin yanı sıra teknolojik değişiklikler tarımdaki istihdamı aşağıya çekmiştir. Buna karşılık, kırsal hizmet sunumunun küçülmesiyle dükkanlar, okullar, profesyonel hizmetler ve ulaşım olanakları sayı olarak azalıp canlılığını yitirmişlerdir. Kırsal alanlardaki nüfus, tipik olarak yaşlanıp toplamda azalmıştır. Küçük kasabaların ve köylerin birçoğu günümüzde, varlıklarını sürdürme çabası içindedir. Her yerdeki yerel, bölgesel ve merkezi yönetim kuruluşları bu duruma müdahale etmeye çalışmaktadır (Lane 1994).

Bu kapsamda ele alınan tarımsal turizm sektörü, yeni sektörlerin yaratılması, kırsal kesimde oluşan tarımsal faaliyetlere karşı isteksizliklerin giderilmesi, kent ve kır kültürünün kaynaştırılması gibi sosyal, kültürel, eğitsel ve ekonomik konularda önemli katkılar ortaya koymaktadır. Sayılan bu katkıların yanısıra dengeli bir tarım-çevre ilişkisinin oluşturulması da tarımsal turizmin kırsal alanlara katkıları arasında yer almaktadır.

Tarımsal turizm faaliyetleri ile söz konusu çok yönlü katkılara ulaşabilmek için ulusal ve bölgesel düzeyde gerçekleştirilecek planlama çalışmaları ilk akla gelen konudur. Baud-Bovy ve Lawson (1998) bu düzeydeki planlamalarda;

- Turizmi geliştirmenin (gerek kısa gerekse uzun dönemdeki) amaçlarının, politikalarının ve uygulama prosedürlerinin belirlenmesi,
- Turizm gelişiminin genel kalkınma planları ve politikaları ile bütünleştirilerek diğer sektörlerle yakın bağlar kurulması,
- Çeşitli unsurlarının gelişimi koordine edilerek çekim noktaları, tesisler, hizmetler ve çeşitli turist pazarları arasında uygun ilişkiler sağlanması,
- Turizmin ekonomik, çevresel ve sosyal faydalarının ve bunların eşit Şekilde dağılımının en uygun hale getirilip dengelenmesi,
- Turizmin gelişmesi için belirlenmiş bōlgeler için ayrıntılı planlar hazırlamanın ilkelerinin, usullerinin ve standartlarının oluşturulması,
- Turizm geliştirme politikaları ile planlarının etkin Őekilde uygulanmasını sağlamak için gerekli idari, dūzenleyici ve finansal yapıların kurulması;
- Turizm geliřiminin ilerlemesini sūrekli olarak izlemeye ve gerekli dūzeltmeleri veya revizyonları yapmaya yōnelik prosedürlerin oluřturulmasının Őnemine dikkat çekmektedir.

Sharpley ve Sharpley (1997) ise planlamanın Őnemine deęinerek, kırsal turizm planlama ve yōnetim sūrecini 5 ařamada tanımlamaktadır. Kırsal turizm planlama ve yōnetim sūrecine iliřkin bu ařamalar izelge 2.6.'de açıklanmıřtır.

Çizelge 2. 6. Kırsal turizm planlama ve yōnetim sūreci (Sharpley ve Sharpley 1997).

Aşamalar	Sūreler
1. Hedeflerin belirlenmesi	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Hedeflerin saptanması ◆ Hedeflerin kıyaslanması ◆ Daha kapsamlı planlarla ve hedeflerle bütünleştirilmesi
2. Araştırmalar	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Nicel veriler (kalıplar, yōnelimler) ◆ Nitel veriler ◆ Sosyal, ekonomik, siyasal, çevresel etkenler
3. Analiz ve sentez	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Etüt verilerinin deęerlendirilmesi ◆ Tūm verilerin birleřik analizi ◆ Gereksinimlerin, kapasitelerin geleceęe yansıtılması
4. Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Alternatif planların hazırlanması ◆ En uygun politikaların seçilmesi
5. Uygulama ve yōnetim	Sūrekli: <ul style="list-style-type: none"> ◆ Uygulama ◆ İzleme ◆ Deęerlendirme sūreci

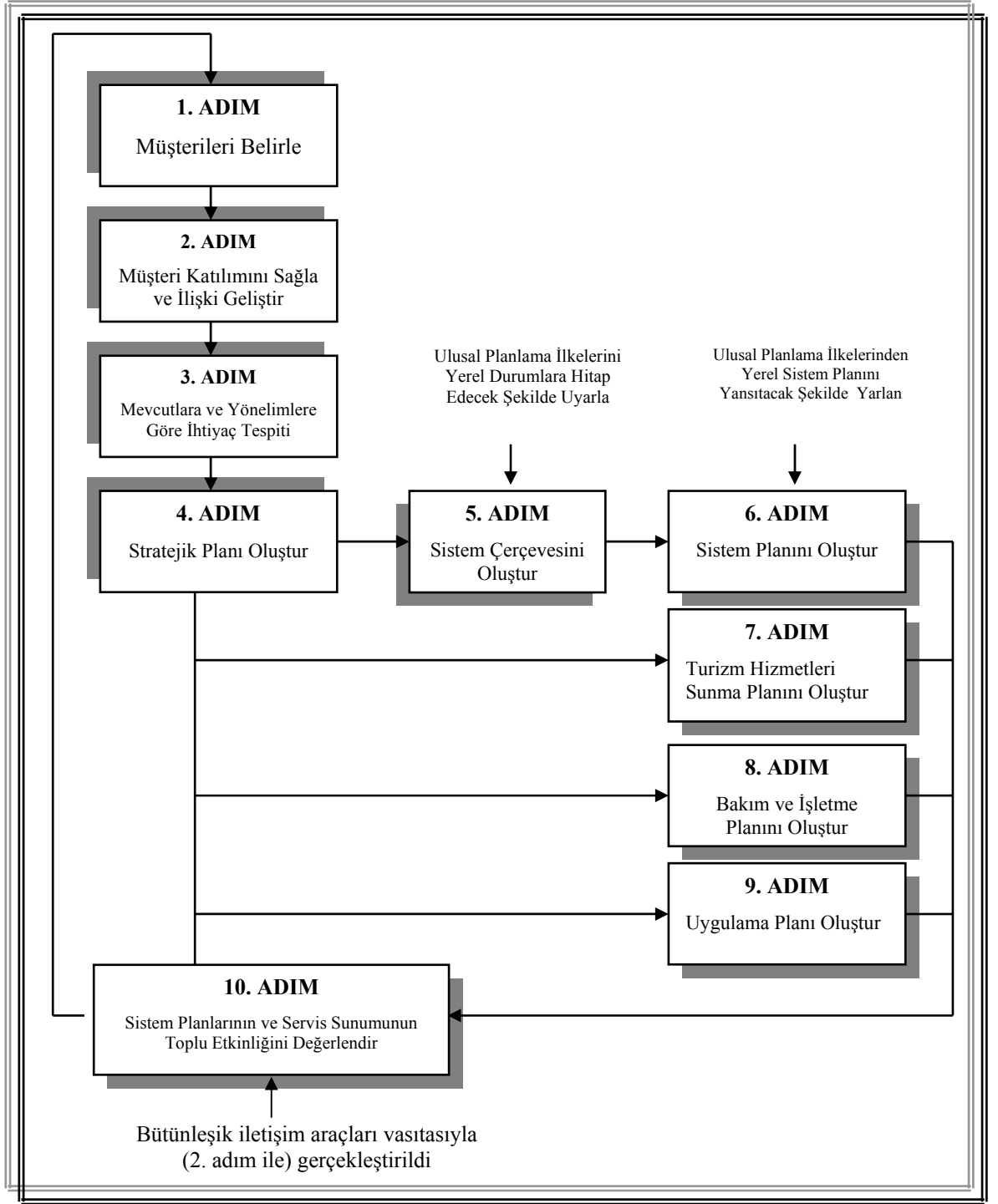
Her türlü turizm planlama sürecinin birinci aşamasında, turizmi geliştirme hedeflerinin saptanması gerekmektedir. Bu hedefler, aslında, kırsal alandaki veya varış noktasındaki turizmi geliştirmenin arzu edilen sonuçlarının bildirimi olup, iş olanağı yaratma veya eldeki işi sürdürme olanağı sağlama, ekonomik çeşitlenme, kamusal hizmetlerin desteklenmesi, geleneksel binaların korunması veya onarılması, turistlere dinlenme olanakları sağlanması gibi geniş yelpaze oluşturan amaçları kapsayabilmektedir (Sharpley ve Sharpley 1997).

Hedeflerin belirlenmesi; planlama çalışmasında tartışılan öncelikli konular başında yer almaktadır. Hedefler, planlama çabalarından ortaya çıkacak özgün projeleri belirlemekten çok gerçekleşmesi istenen kapsamlı sonuçları belirlemede ve bütün planlama sürecini yönlendirmektedir. Bu nedenle, hedeflerin planlama aşamasının başlarında belirlenmeleri önem taşır (Kuehn vd 2000). Planlama aşamasında belirlenecek hedeflerin çerçevesinin iyi tanımlanması gerekmektedir. Çizelge 2.7.'de somut sonuçlar elde etmek amacı ile geliştirilen iki ayrı hedef sunulmuştur

Çizelge 2.7. Tarımsal turizm planlamasının hedef ve amaçları (Kuehn vd 2000)

1 Numaralı Hedef	
Bölgemizi ziyaret edenlerin sayısını arttırmak.	
1 Numaralı Amaç	◆ Bölgemizdeki tarım turizmi tesislerine yönelik olarak, bölgemizi ziyaretçilere tanıtan ve tarım kaynaklarımızı öğrenmelerini sağlayan, kendinden yönlendirici rehber kitap oluşturmak.
2 Numaralı Amaç	◆ Otobüs turlarını bölgemize çekmek üzere tasarlanmış otobüs turu yol haritaları oluşturmak.
2 Numaralı Hedef	
Bölgemizdeki tarım turizmi tesislerindeki ziyaretçi harcamalarını arttırmak.	
1 Numaralı Amaç	◆ Tarım turizmi işletmelerini gösteren kılavuz kitaplar oluşturup turizm danışma merkezlerine ve köylere birer tane koymak.
2 Numaralı Amaç	◆ Çiftlik işletenleri, çiftliklerinde ziyaretçi turları yapmaya ve/veya ürünlerini ziyaretçilere satmaya teşvik etmek.

Tarımsal turizm faaliyetlerinde planlama ve belirlenen hedeflere ulaşma sürecinde benimsenmesi gereken yaklaşımlardan biri ise, Baud-Bovy ve Lawson (1998) tarafından geliştirilen ve şekil 2.2.'de sunulan sistem yaklaşımıdır.

Şekil 2.1. Sürdürülebilir tarımsal turizm planlama süreci sistem yaklaşımı (Baud-Bovy ve Lawson 1998)

Baud-Bovy ve Lawson (1998)'ın sürdürülebilir tarımsal turizm planlama sürecinde belirlediği adımlara benzer bir yaklaşımla Kuehn vd (2000), planlama öncesi göz

önünde bulundurulması gereken faktörler olarak nitelendirerek tanımlamıştır. Bu faktörler aşağıda sıralanmıştır.

- *Planlama için hangi bölge düşünülüyor?* Planlama açısından etkili olması için, bölgenin tarım turizmiyle ilgili cazibe noktaları veya tarım kaynaklarının başka bir kaynakla ilgili olması belirlenmelidir.
- *Hangi kişilere ve kuruluşlara yer verilmesi gerekir?* Planlama başlamadan önce, tarım ve turizm alanında yer alan kişilerden ve kuruluşlardan oluşan bir planlama komitesi oluşturulması gerekmektedir. Çiftlik ve tarım turizmi işletmesi sahibi kişiler, her türlü tarım turizmi planlama komitesinin ayrılmaz parçalarını oluşturmaktadır. Bu komiteye, Kooperatifler, Turizm Tanıtım Ajansı, Ticaret Odası, Toprak ve Su Koruma Yönetimi, Çiftlik Koruma Kurulu, Kaynak Koruma ve Geliştirme Yönetimi gibi kuruluşlar da dahil edilmelidir.
- *Yerel sakinlerin ve işletme sahiplerinin tarım turizmi gelişimiyle ilgili kaygıları, neler olacaktır?* Tarım turizmi cazibe unsurlarının sorumluluk sigortası kapsamına alınması, yerel kırsal karakterin muhafaza edilmesi ve çiftliklerdeki konuklara ilişkin emniyet kaygıları, yerel sakinlerin ve işletme sahiplerinin tarım turizmi programları dolayısıyla taşıyabilecekleri kaygıların bazılarıdır. Bu kaygıların, tarım turizmi programı uygulanmaya sokulmadan önce tartışılması gerekmektedir.
- *Hangi tür konukları çekmek istiyorsunuz?* Hedefleriniz, amaçlarınız ve tanıtım stratejilerinizi, çekmek istediğiniz pazar guruplarıyla eşleştirebilmek için planlamaya başlamadan önce bu konuk guruplarını belirlemek gerekmektedir. Pazar gurupları, konukların oturdukları yerlere, katılmak istedikleri etkinliklere, bölgeye nasıl seyahat edeceklerine (örneğin otobüsle mi, otomobille mi, bisikletle mi), yaşlarına, öğrenimlerine ve özel ilgi alanlarına göre ayrılabilir. Tarım turizmi açısından sıklıkla hedeflenen pazar gurupları, okul guruplarından, ailelerden ve başka tur guruplarından (örneğin yaşlı kentli guruplarından) oluşmaktadır.

Yeni bir girişime başlamak, gerek mali gerekse kişisel bakış açısından riskli olabilmektedir. Yeni girişimci, özel tarım ürünleri ve hizmetleri konusunda yeni girişime para, zaman ve enerji yatırmadan önce kişisel, pazarla ilgili, proje fizibilitesi ve mali değerlendirmeler ile ilgili çalışmaları tamamlamalıdır. Bu değerlendirmelerde teknik ve yönetsel yardım, belli bir bölgede kırsal ekonomik kalkınma, tarım ve küçük iş oluşturma konusunda geniş yelpaze oluşturan kamusal kaynaklardan alınabilmektedir. Bu kaynakların örnekleri arasında: ilçe eğitimcileri, yerel ve bölgesel ekonomik kalkınma kuruluşları, küçük iş oluşturma merkezleri, yöresel tarım ve ekonomik kalkınma daireleri, bankalar, turizm tanıtım ajansları, üniversiteler ve yerel toplum örgütleri yer almaktadır (Kuehn vd 2000).

Turizm gelişimini, tarım, ulaştırma, planlama ve koruma gibi ilgili konulardaki hükümet politikaları doğrudan etkiler. Bu bağlamda; kamusal sektör, kırsal turizm arzında gerek yerel gerekse ulusal olarak önemli role sahiptir. Bununla birlikte, kırsal turizmin sağlanmasında hem kamusal sektör hem de özel sektörün yaşamsal roller oynuyor oldukları bilinmektedir. Devletin, kırsal turizmin sağlanmasında oynadığı özgün rol, aşağıdaki nedenlerin bazıları veya tümü için gereklidir (Sharpley ve Sharpley 1997):

- Halkın, kırsal alanlara turizm ve boş vakit değerlendirme amacıyla ulaşma olanağının, sürdürülmesini sağlamakla devlet görevlidir.
- Tümünde değilse bile bazı alanlarda, insanların, özgün yerlere veya özgün rotalar boyunca ulaşma hakkını muhafaza etmek yine devletin görevidir.
- Bazı ülkelerde, ulusal parklar veya belirlenmiş başka kara parçaları gibi belli kırsal turizm tesislerini veya olanaklarını sağlamak sadece kamusal sektörün sahip olduğu bir alandır.
- Kırsal turizmin 'hak edilen fayda' olduğu düşüncesinden hareketle kırsal turizme katılma olanağının hem bireyler hem de toplumun bütünü için devlet tarafından desteklenmesi önemlidir.

Kırsal ve tarımsal turizmi geliştirme çalışmalarında her ne kadar devlet önemli rollere sahipse de, kırsal bölgelerde gelişen özel girişimler olmaksızın istenen gelişmelerin sağlanması söz konusu değildir.

Genellikle, kırsal bölgelerdeki turizm gelişimi, küçük çaplı bağımsız girişimcilerin çokluğundan belli olmaktadır. Dolayısıyla, kırsal turizmi sunanların, özel sektör bünyesindeki küçük çaplı çok sayıdaki kuruluş olduğunu öne sürmek yanlış değildir. Birçok ülkede kırsal alanlardaki konaklama tesisleri, cazibe merkezleri, restoranlar ve başka tesisler, genellikle küçük çaplı özel işletmeler olup, özellikle turizm pazarının diğer sektörleriyle kıyaslanınca, kırsal turizmdeki büyük çaplı işleticilerin sayısı, istisnaları hariç tutulduğunda nispeten azdır (Sharpley ve Sharpley 1997).

Kırsal alanlarda göreceli olarak farklı girişim çeşitlerinin olması yanısıra aktif girişimcilerin bulunmasını da gerekmektedir. Bu girişimciler kaynakları ve olanakları ne olursa olsun pazar boşluklarını araştırarak ve girişimde bulunarak bu boşlukları doldurmaktadırlar. Bahsedilen tipteki girişimcilerin olmayışı kırsal alanların kalkınması için engel teşkil etmektedir. Hükümetlerin görevi bu engelleri tanımlayarak bunları ortadan kaldırmak, ticari açıdan ve uzun dönemli olarak kamu ilgisini sağlamaktır.

Kırsal turizm arzında, özel ve kamusal sektörlerle ek olarak gönüllü sektörün de yer alması gerektiği göz ardı edilmemelidir. Gönüllü sektörde kırsal turizm olanakları sağlayan, küresel çapta olmasa bile Avrupa çapındaki en büyük kuruluşlardan biri olan, İngiltere'deki National Trust, üye sayısı iki milyonu aşan koruma kuruluşu olarak, İngiltere'de, Galler'de ve Kuzey İrlanda'da hemen hemen 240.000 hektarlık kır arazisine sahiptir. Bu kuruluş, çoğu halka açık olan bu arazilerinin yanısıra dört yüzü aşkın mülke de sahiptir ve bu mülkler arasında kır evleri, şatolar ve bahçeler yer almaktadır. Bu arazilerin ve mülklerin tümü, her yıl on milyon civarında ziyaretçi çekmektedir (Sharpley ve Sharpley 1997).

Birleşik Krallık'ta kırsal ve tarımsal turizm konusunda gönüllü sektörün büyük katkısının görüldüğü bilinmekle birlikte, konu ile ilgili uygulamalar ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Bu kapsamda, Rilla (2003)'nın tarımsal turizm kapsamında değerlendirdiği ülkelere ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

- Avusturya'da Arriach Hofwanderweg adlı 16 kilometrelik çiftlik patikası, yerel turizm derneği, köy meclisi ve patika boyunca yer alan çiftlikler arasındaki ortak çabayla oluşturulmuştur. Çiftçiler tarafından üzerinde anlaşılıp köy meclisi tarafından imza altına alınmış olan işaretli bu patika, aralıklı yerel yaban canlılarını, çiftlik sistemlerini, tarihi binaları açıklayan bilgi tabelaları ile çiftlikleri birbirine bağlamaktadır. Çiftliklerin bazıları turistlere konaklama olanakları sağlarken bazıları da, yerel ürünler satmaktadır.
- Almanya'da çiftliklerdeki konaklama tesisleri, çoğunlukla yurtiçi pazara yönelmiş olmakla birlikte çok kapsamlıdır. Ürün tanıtımı, "Tarım Derneği" tarafından yapılmaktadır. Konaklamaların birçoğu bir ile iki hafta arasında uzun süreli olup önemli bir pazar oluşmuştur.
- Danimarka'da tarım turizminin tanıtımı, kamusal sektör organları ile 250 üyeli bir Üretici Birliği tarafından desteklenen kuruluş tarafından yapılmaktadır. Pazarın % 50'sini, Danimarka'lı gerisini ise Avrupalı turistler oluşturmaktadır. Yarım pansiyonluk tesislerin ve bağımsız konaklama tesislerinin reklamı, renkli ücretsiz bir broşürle yapılırken pazarlamanın odağına yerel ürünler ile çiftlik yaşantıları alınmıştır .
- 450 üyeli İrlanda Çiftlik Tatilleri Derneği 107 acenteye bilgisayarlı merkezi rezervasyon sistemine sahip olarak çalışmakta olup, tur operatörleri gurubun ürünlerinin tanıtımını uluslararası çapta yapmaktadır.
- Connecticut (ABD)'da tarım turizmi, 11 yerel turizm yönetiminin yol göstericiliği ve gözetimi altında önemli bir pazar durumundadır. Çiftlikler,

bağlar, elmalıklar, kendi ürününü topla ve tanıtım politikaları yerel yönetim tarafından organize edilmekte ve yayımlar ile tanıtımlar yapılmaktadır.

- ABD’de gerek Wayne gerekse Oswego kasabalarının önde gelenleri, tarımı kasabalarında yaşayabilecek sektör olarak koruyup muhafaza etmeye yönelik bir dizi strateji üzerine çalışmaktadırlar. ABD’nin diğer bölgelerinde sürdürülen çabalara benzer fikirleri, yerel ve bölgesel pazarlamayı, tarım turizmine açılmayı, imar haklarının satın/devir alınmasını içermektedir. Kooperatifçilik Yaygınlaştırma Ofisi bu kapsamda çalışmalar yürütmektedir.
- Wayne İlçesinde, halen kendin topla, çiftlik pazarları, çiftlik turları veya yarım pansiyonluk konaklama olanakları sunan 22 adet çiftlik faaliyet göstermektedir. Wayne İlçesinde Yerel Kooperatif Yaygınlaştırma Bürosu yoğun trafiğe sahip olan yol boyunca yer alan geniş oto parklarında yeni başlayan üretici pazarı oluşturmuşlardır ve olaya ev sahipliği etmektedirler .
- Fransa’da bölgesel olarak organize edilip merkezi olarak koordine edilen Gites de France adlı örgüt, bütün Avrupa’da tüketiciler ve esnaf için rezervasyon yapan yaygın ticari pazarlama işletmesine sahiptir. Kırsal konaklama olanaklarının tüm türlerini kapsamaktadır ve yalnızca çiftlikler üzerinde yoğunlaşmamıştır. Fransa’daki oluşumlardan bir diğeri “Tarım Odaları”dır. “Çiftliğe Hoş Geldiniz” adlı programın yayınına başlamışlardır. Bu program, bir rehber ve tanıtım vasıtasıyla çiftlikte konaklama imkanları, çiftlik bazlı yiyecekleri ve alınabilecek çiftlik ürünlerini tanıtmaktadır.
- Slovenya, Batı Avrupa’da ortaya çıkan rekabetin örneklerinden biri olarak, çiftlik evi tatillerinin tanıtımını yapan, beş dile çevrilmiş renkli bir broşüre sahiptir. Broşürde yerel halkla tanışmak, çiftlik yaşamının keyfine varmak, yerel yiyecekler ve ürünleri ile çocukların katılımı için sağlanan olanaklar üzerine odaklanılmıştır. Konaklama olanaklarıyla birlikte satılık yiyecekler ve lifli ürünler sunan çiftlikler de sıralanmıştır.

- Kanada’da Vermont’taki en büyük iki işkolu, turizm ile tarımdır. Vermont Üniversitesi Uzmanı Bob Townsend, Killington’daki Koyun ve Yün Festivali sırasında düzenlenen son tarım turizmi seminerindeki konuşmasında, “Kentli nüfusun, üç dört kuşaktır çiftlik ve tarım kültüründen uzak yaşadığını ve bu nedenle pek çok canlıyı televizyonlarda ve eğlence merkezlerindeki modellerinden gördüklerini ifade etmiştir. Kanada’da kentli iki-üç gün kalmalı küçük gezilere çıkan fazla uzak yerlere arabalarıyla gitmek veya seyahat etmek istemeyen kişilerden oluşmaktadır. Vermont, karmaşık, ancak tek amaçlı bir turizm destek gurubuna sahiptir. Vermont Turizm ve Pazarlama Dairesi, Vermont Üniversitesiyle ekip çalışması yaparak Vermont Turizm Bilgi Merkezini oluşturmuştur. Bu merkezin elemanları, doğa bazlı, tarihi, turizm amaçlı ve tarım bazlı çeşitli turizm girişimlerine maddi destek ve istatistik sağlamaktadır. Ayrıca, son zamanlarda oluşturulmuş olan Tarım Turizmi Komitesi de birçok faaliyeti yönlendirmektedir. Komite başkent Montpelier’deki eyalet Tarım Dairesinin tarımsal pazarlama desteğini yönetirken söz konusu daire, organizasyon ve tanıtıma başlayan küçük guruplara yardımcı olmaktadır. Ayrıca, Vermont peynirinin tanıtımı için eyaletteki 15 peynir üreticisiyle birlikte çalışmaktadır. Örnek olarak Vermont Arazi Tröstü, altı çırağa sütün nasıl sağılacağını, sürülerine nasıl bakılacağını ve “yeşil” koyun peynirini nasıl yapacaklarını öğretmek üzere Büyük Çiftliklerle birlikte bir çıraklık programı başlatmak için kaynak sağlamıştır.

Belçika’da Flaman çiftçiler, tarım politikalarındaki değişimler, artan çevresel baskılar ve gereksinimler ile kırsal alanın kentleşmesiyle birlikte tarımsal alanda oluşan kazançları ve idari olanakları üzerinde büyük bir baskıya göğüs germektedirler. Arazinin kıt bir üretim faktörü olması nedeniyle, sermaye yoğun üretim metotlarına ve/veya çeşitliliğine itilmektedirler. Gelir çeşitliliğinin olası sebeplerinden biri tarım ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması, turizm tesislerinin sunulması, turistlerin barındırılması, arazinin ya da çevrenin düzenlenmesi gibi üretime ilişkin olamayan görevlerin üstlenilmesidir (Verhaegen ve Huylenbreack 2000).

ABD’de tarımsal turizm konusundaki bir diğere önemli gelişme Davis Kampüsü’nde Davis Gıda Kooperatifinin köklerinin atılmış olmasıdır. Gönüllü çalışmalar ve pazar desteği ile kooperatif gelişmiş ve bu kooperatifin birkaç yılda üye sayısı 300 aileye ulaşmıştır. Kooperatif kurulduğu yıl çiftçilere satamadıkları her ürünü kooperatifin alacağı garantisini vererek üretici pazarını organize etmiştir. Davis Gıda Kooperatifi, bugün 12 milyon Dolarlık yıllık satış hacmi ile Batı Mississippi’ nin en büyük kooperatif toptancısı konumuna gelmiştir. Kooperatif yörede en büyük işletme ve önemli bir işveren konumundadır (Evans 2002).

ABD’de çiftçi pazarlarına katılmış olmalarına rağmen bazı aileler çiftlikte satışı tercih etmektedir. Böylece fiyatların artmasına neden olan, taşıma, nakliye ve depolama gibi günlük işler de ortadan kalkmaktadır (McCue 2000).

Roberts ve Hall (2001) tarafından incelenen ülke örneklerine ilişkin bilgiler ise aşağıda sunulmuştur.

Polonya’da kırsal turizm 19. yüzyıla uzanan bir geleneğe sahiptir. 1990’dan beri ekonomik yeniden yapılanmadan kaynaklanan değişimlere kırsal kesimde yaşayan ailelerin uyumu açısından kırsal turizm ülkenin ulusal politikasının bir parçası olmuştur.

Polonya kırsal turizminin gelişimi için değerli olarak belirlenen en önemli kaynaklar geleneksel tarımla beraber otantik kırsal yaşam tarzı, zengin ve kirlenmemiş bir çevre, yiyecek ve misafirperverliğin yüksek kalitesidir. Polonya’nın % 65’i kırsal turizmin geliştirilmesi için gerekli kriterleri karşılamaktadır. Polonya’da özel olarak, kar amacı gütmeyen sivil toplum örgütü Polonya - Avrupa Ekolojik Tarım ve Turizm Merkezi, organik ve geleneksel çiftlikler için küçük ölçekli ekolojik turizmi desteklemek amacıyla kurulmuştur. Örgütün amacı, organik tarım ve doğa korumacılığının yükselişinin desteklenmesini sağlamak kırsal toplumun ‘geleneksel’ yaşam tarzının ve kültürel ve doğal özelliklerinin korunmasını sağlamaktır. Üyeler çoğunlukla turistleri çiftliklerine davet eden organik tarım çiftçilerinden oluşmaktadır

İzlanda'da çiftlik tatilleri bir gelenektir. Çiftlik evi konaklaması, yeniden yapılandırılmış çiftlik evlerinde ayrılmış apartlar ya da kampingler İzlanda'da tarımsal turizm konaklama imkanlarına örnektir. İzlanda Çiftlik Tatilleri Kurumu, balık tutma izinleri, at gezintileri, buzul gezileri ve tekne turları gibi faaliyetleri organize edebilmektedir. İzlandalılar, kendi arazi yapılarının acımasız ve uzak oluşunun getirdiği macera ve mücadele fırsatlarının reklamını da yapmaktadırlar.

Yunanistan'da agroturizm, kırsal bölgelerdeki tarımda istihdam edilmiş insanlar tarafından işbirliğiyle yürütülen ya da küçük ölçekli aileler tarafından sürdürülen turizm faaliyetidir. Amacı, çiftçi ailelerine destek olacak istihdam ve gelirin sağlanmasıdır. Tarım Bakanlığı tarafından faaliyetler desteklenmektedir. Bu faaliyetlerde yer alan olanaklar;

- Yöresel yemeklerin servis edildiği aile restoranları,
- Spor alanları,
- Muhteşem doğal güzellik bölgelerinde yer alan eğlence parkları,
- Kültürel olaylar,
- Popüler sanat ve yöresel yiyecek çalışma grupları şeklindedir.

Ayrıca, Tarım Bakanlığı tarafından turizme ilişkin kalite ve hizmet standartlarını yükseltmek amacıyla ailelere yönelik mesleki eğitim de sağlanmaktadır.

Farklı ülkelerde yer alan örneklerin, kırsal ve tarımsal turizmin geliştirilebilmesi amacı ile farklı yapılanmalar ve farklı aktivitelerle cazibe merkezi olma çabası içinde olduğu görülmektedir. Bu çabanın en önemli nedenlerinden biri çok yönlü açılımları destekleyen ekonomik gücün kazanılmasıdır.

2.3. Turizmin Ekonomik ve Sosyal Boyutları

Günümüzde “bacasız endüstri” olarak da nitelendirilen turizm, ülke ekonomilerinde payı giderek artan bir sektör konumuna gelmiştir.

1980 yılında 285 milyon olan turist sayısının 1990 yılında 445 milyon, 1998 yılında ise 625 milyon kişiye çıktığı görülmektedir. Dünyadaki turizm gelirleri ise bu süre içinde 102 milyar dolardan 445 milyar dolara çıkmıştır. Doksanlı yıllarda dünya turizmindeki ortalama artış hızı, turist sayısında % 4,0 turizm gelirlerinde % 7,2 olmuştur. Dünya Turizm Örgütü'nün verilerine göre, tüm dünyadaki ekonomik duraklamaya karşın, turizm sektörü gelişme hızını daha da arttırarak devam ettirecektir (Terminhan 2000).

Hillebrand vd (2000) tarafından yapılan değerlendirmeye göre, turizm sektörü dünya çapında genişlemektedir ve 2000'li yıllarda Avrupa Birliği'nin en büyük sektörü olacaktır. Bu sektörde 1992-1995 yılları arasında istihdam % 6.5 büyümüştür. Bu oran diğer sektörler göz önünde tutulduğunda nispeten yüksek bir artıştır. Yine aynı araştırmacı tarafından tarım sektöründeki pazar ve zincir yaklaşımının turizm sektörü için de faydalı olacağı fikri savunulmaktadır.

Turizm endüstrisi, işgücü piyasasının değişik kesitlerine, bir diğer ifadeyle nitelikli ve niteliksiz işgücüne çalışma olanağı sunan bir hizmet sektörüdür. İstihdam olanaklarının genişlemesi işgücüne olan talebi arttırmakta, talep artışı ise ücretleri yukarı doğru çekerek işgücü sahiplerinin gayri safi milli hasıladan daha büyük bir pay almalarını sağlamaktadır. Bu suretle, ulusal gelirin dağılımındaki dengesizlikler kısmen giderilmiş olmaktadır (Aykın 2001).

Hizmetler sektörünün bir parçası olan turizm, otomasyonun ve makineleşmenin yaygın olarak kullanılmadığı bir işkolunu oluşturmaktadır. Emek yoğun üretim tekniğine sahip bu sektör yeni iş alanları açmak suretiyle, gerek otomasyona bağlı olarak sanayileşmesini tamamlamış ülkelerde atıl kalan emek arzını değerlendirmekte, gerekse sermaye yetersizliği dolayısıyla sanayileşmesini tamamlayamamış ülkelerde emek talebi yaratarak, emek arz ve talebi arasında denge kurulmasına büyük oranda katkıda bulunmaktadır (Aykın 2001).

Turizm etkilediği sektörler arasında bulunan tarım sektörü, turizmin geliştiği yöre ya da bölgelerde bu gelişimden önemli ölçüde etkilenmektedir. Gelişen turizm sektörü nedeniyle tarım ürünlerine yönelik artan talep miktarı tarım sektöründe bir üretim artışına neden olurken, bu üretim artışı da sektörde yeni istihdam olanakları yaratmaktadır (Erdem 2001).

Türkiye tarımının önemli sorunlarından birisi, dağılmış araziler ve küçük işletmelerde çalışan yaklaşık 4 milyon çiftçi ailesi ve 25 milyon insandır. Küçük işletmelerde yapılan tarımsal faaliyetler ekonomik olmadığı gibi, bu işletmelerde yaşayan insanlar da pek çok sosyo-ekonomik sorunla karşı karşıya bulunmaktadır (Boyacı 1997).

Bu sorunların aşılmasında kullanılabilecek araçlardan bir tanesi de tarım turizmidir. Tarımsal turizm, tarımda küçük aile işletmelerinin gelirlerini arttırıcı bir faktör olarak da görülmektedir.

Turizm sektörünün geliştiği yörelerde yerel halkın nüfusuna geçici dönemlerde de olsa eklenecek ek tüketici sayısı tarım sektörünün ürünlerine ek bir talep doğuracaktır. Bu ek talebin özelliğinden ve çeşitliliğinden kaynaklanan fiyat artışları ve turizm işletmelerinin talep edeceği daha kaliteli ürün çeşitleri tarım sektörünün canlanmasına neden olacaktır. Böylece turistik tüketim tarım sektörü için görünmeyen bir satış yaratırken tarım üretiminde bulunanlara ise dolaysız bir gelir etkisi yaratacaktır. Görüldüğü üzere, turizmin tarım sektörü üzerinde birisi istihdam diğeri gelir olarak iki önemli etkisi bulunmaktadır (Erdem 2001).

Tarımsal turizm işletmesindeki üretim sistemini, diğeri işletme alt sistemlerinden (finansman, pazarlama, insan kaynakları vb.) soyutlamakta mümkün değildir. Çünkü üretim fonksiyonu, diğeri işletme alt sistemleri ile karşılıklı etkileşimde bulunmakta, bir zincirin halkaları gibi birbirlerine bağımlı durumdadır (Küçükaltan 2002).

Gannon (1994) kırsal ve tarımsal turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları ile fayda ve maliyetleri olan bir sektör olduğunu ifade ederek fayda ve maliyetlerini

gruplandırmıştır. Gannon tarafından yapılan bu gruplandırma çizelge 2.8.'de sunulmuştur.

Çizelge 2.8. Kırsal ve tarımsal turizmin ekonomik, sosyal, çevresel faydaları ve maliyetleri (Gannon 1994)

Ekonomik faydalar	Ekonomik maliyetler
<ul style="list-style-type: none"> ➤ İş olanakları yaratıp ailelerin ve toplumun gelirini artırır, ➤ Kırsal ekonominin çeşitlenmesine ve istikrar kazanmasına yardımcı olur, ➤ Toplum için daha geniş iş tabanı sağlayıp başka işletmeleri ve küçük sanayileri çekme olanağı yaratır, ➤ Yenilikçilik ve yaratıcılık olanağı sağlar, ➤ Var olan işletmeler ve hizmet kuruluşları için destek sağlar, ➤ Yerel el sanatlarının ve iş kollarının gelişmesine yardımcı olur. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Geliştirme ve pazarlama giderlerine yol açar, ➤ İşleticiler ve toplum için risk içerir, ➤ Kamusal hizmetlere talep yaratır, ➤ Yalnızca kısmi süreli istihdam sağlayabilir, ➤ İmajı dayalı olduğundan makro çevre koşullarına ve toplumun doğrudan kontrolü dışındaki kuvvetlere karşı çok duyarlı olur, ➤ Mülkler ile malların ve hizmet giderlerinin enflasyonu nedeniyle toplumun bireyleri için hayat pahalılığını arttırabilir.
Sosyal faydalar	Sosyal maliyetler
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yöre gururu ve duygusu kazandırır, ➤ Toplum altyapısının oluşturulmasına yardımcı olur, ➤ Özellikle kültür ve eğlence etkinlikleri vasıtasıyla topluma takım ruhu kazandırır, ➤ Yerel kültürel kimlik öğelerini koruma ve zenginleştirmenin koşullarını yaratır. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Topluma çatışan fikirlerin ve tarzların girmesine neden olur, ➤ Suçların artmasına neden olur, ➤ Aşırı kalabalıklaşmaya neden olur, ➤ Evlerdeki mahremiyetin ihlal edilmesi ve önemli toplum kaynaklarının dışardan gelenlerle paylaşılmasına neden olur, ➤ Faydalar herkesçe eşit olarak paylaşılamayacağına göre kurum, toplum ve aile düzeyinde sorunlara neden olur..
Çevresel faydalar	Çevresel maliyetler
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kırsal bölgelerin doğal, kültürel, tarihsel kaynaklarının yeniden canlandırılmasında anahtar rol oynar, ➤ Köylerin yenilenmesini ve kırsal alanın daha temiz olmasını yönlendirip teşvik eder, ➤ Değerli kaynakların korunmasını sağlar. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Doğal ve tarihsel alanların kalitesinin, artan turizm ve turist davranışları dolayısıyla düşmesine neden olur, ➤ Gürültü ve çevre kirliliğinin artmasına neden olur.

Turizmin tarım sektörü üzerindeki olumlu etkilerinin yanısıra bazı olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Turizmin geliştiği kırsal bölgelerde yapılaşmayı arttırdığı ve tarım alanlarının yanlış politikalar sonucu özellikle ikinci konutlar ve turistik siteler tarafından işgal edildiği bilinmektedir. Turizmin gelişmesi ile birlikte arazi fiyatlarının yükseldiği kırsal bölgelerde bulunan tarım arazileri yapılaşmaya açılmakta arazi sahipleri, yüksek fiyatlar verilen tarım alanlarını kolayca elden çıkarabilmektedir.

Bunun sonucu olarak, verimli tarım alanları yılda ancak birkaç ay kullanılan ve ekonomik hiçbir değeri bulunmayan konut alanlarına dönüşebilmektedir (Erdem 2001).

Turizm sektörünün öncelikli yer aldığı gelişmelerde yukarıda ifade edilen sorunlar ile sıklıkla karşılaşılrken, turizm sektörünün tarım sektörü ile entegre edildiği tarımsal turizm faaliyetleri çerçevesinde turizm, tarım için bir tehdit olmaktan çok koruma ve geliştirme önlemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu iki sektörün bütünleştirilmesinde ana kaynak olan tarım alanlarının ve tarım kültürünün korunumu öncelikli yapılacak planlamalar ise tarımsal turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel maliyetlerinin azaltılmasında etkin rol oynamaktadır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

“Ankara İli Kalecik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma” başlıklı çalışmanın temel araştırma materyalini, Kalecik İlçesi Belediye ve Mücavir alanı oluşturmuştur.

Materyalin incelenmesinde farklı birincil ve ikincil veri türlerinden yararlanılmıştır. Çalışma çerçevesinde ihtiyaç duyulan özgün veriler birincil veriler grubunda değerlendirilmiş ve bu amaçla anket, gözlem, görüşme araçları kullanılmıştır. Altunışık vd (2002) tarafından yapılan sınıflandırmaya göre ikincil veri türlerinden; raporlar, kitaplar, dergiler gibi yazılı materyaller ile iletişim araçlarından elde edilen yazılı olmayan materyaller dokümantasyonel veri olarak, alan çalışmaları ile DİE (Devlet İstatistik Enstitüsü) verileri gibi zaman serisi çalışmaları çok kaynaklı veri olarak, nüfus sayımı gibi sayımlar ile farklı ilgi grupları tarafından gerçekleştirilen anketler, anket verisi olarak kullanılmıştır.

Söz konusu veri toplama yaklaşımı doğrultusunda çalışma süresince kullanılan birincil ve ikincil materyaller aşağıda sıralanmıştır.

- Alanda tarımsal turizm modelinin oluşturulabilmesi amacıyla gerçekleştirilen inceleme gezileri, gözlemler, bu gezilerde çekilen fotoğraflar (Ek 1),
- Ankara ili merkez ilçeleri arasında yer alan Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak ve Yenimahalle ilçelerinde orta ve üst gelir grubu mahallelerde (Ek 2) gerçekleştirilen “Kent Anketi” (Ek 3) çalışması ve bu anketlerden elde edilen veriler ile Araştırma alanında arazi sahipleri ile gerçekleştirilen “Araştırma Alan Anketi” (Ek 4) çalışması ve bu anketlerden elde edilen bilgiler,

- Araştırma alanında fiziksel değerlendirmelerin gerçekleştirilmesi amacı ile kullanılan yöntemin uygulanabilmesi için 6 akademisyen tarafından cevaplanan faktörlerin etki ağırlığı ve öz niteliklerin önem derecelerini gösterir çizelgeler (Ek 5),
- Araştırma alanı özelinde önceden yapılmış çalışmalar, araştırma alanı ile ilgili faaliyet gösteren kamu kuruluşları tarafından hazırlanan raporlar ile bu kuruluşlarda görevli uzmanlarla yapılan görüşmeler,
- Turizm, Alternatif Turizm, Kırsal Turizm ve Tarımsal Turizm kavramları ile ilgili yerli ve yabancı literatür taramaları ile konu uzmanlarıyla yapılan görüşmeler,
- Topografik yapıya ilişkin değerlendirmelerin yapıldığı, MSB Harita Genel Komutanlığı tarafından hazırlanan, 1/25 000 ölçekli Çankırı H30 c1, c2, c3 ve c4 paftaları,
- Topografik harita verileri doğrultusunda oluşturulan arazi modeli (harita 4.1.), eğim (harita 4.2.) ve bakı (harita 4.3.) analiz haritaları,
- Araştırma alanı toprak yapısı ile tarımsal yapısına ilişkin değerlendirmelerin yapıldığı; Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan, 1992 tarihli 1/25 000 ölçekli toprak haritaları (H30 c1, c2, c3 ve c4 paftaları sayısal veri olarak temin edilmiştir) ve Ankara ili Arazi Varlığı Raporu'ndan elde edilen bilgiler,
- Alanı tanımlamak, bitki örtüsü, ulaşım durumu hakkında altlık olarak kullanmak amacıyla alınan 17.06.2002 tarihli Landsat 7 TM uydu görüntüsü (harita 3.1.),
- Meteoroloji Genel Müdürlüğü Kalecik Meteoroloji İstasyonu'na ait 1983-2002 yılları arası iklim verileri (çizelge 4.1.),
- Karayolları Genel Müdürlüğü'nden alınan ulaşım durumu bilgileri ile 1/1.700.000 ölçekli, 2002 tarihli, Türkiye Karayolları Haritası,

- T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü 2000 yılı Genel Nüfus Sayım sonuçlarının yer aldığı Türkiye İstatistik Yıllığı ile Ankara ili 2000 yılı nüfus sayım sonuçları ile nüfusun sosyal ve ekonomik niteliklerine ilişkin bilgiler.

Çalışmada derlenen verilerin yorumlanmasında ve yeni verilerin üretilmesinde; SPSS istatistik paket programı, Foto-Shop ve CBS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) yazılımı olan TNT Mips programı kullanılan özelleşmiş bilgisayar destek programları arasında yer almıştır.

3.2. Yöntem

Araştırma, ülkemiz turizm planlama çalışmalarında henüz olması gereken yeri alamayan tarımsal turizm kavramının kırsal kalkınmaya ihtiyaç duyan Kalecik ilçesine uygunluğunun ve uygulanabilirliğinin araştırılması amacıyla yürütülmüştür. Bu amaçla, geliştirilen yöntem temelde aşağıda sıralanan yedi farklı aşamadan ve her aşamada kullanılan farklı yöntemlerden oluşmaktadır.

1. **Kavramsal temellerin ortaya konulması.** Bu aşama, çalışmayı yönlendiren teorik bilgilerin belirlenme aşamasıdır. Turizm, alternatif turizm ve kırsal turizm ile tarımsal turizm kavramlarının araştırılması sürecini kapsamıştır. Bu süreçte izlenen yöntem, ulusal ve uluslararası kuruluşların kütüphanelerinin, internet sitelerinin, üniversitelerde yapılan akademik çalışmaların taranması ve uluslararası kuruluşlarla yazışmalar yapılması şeklinde özetlenebilir.

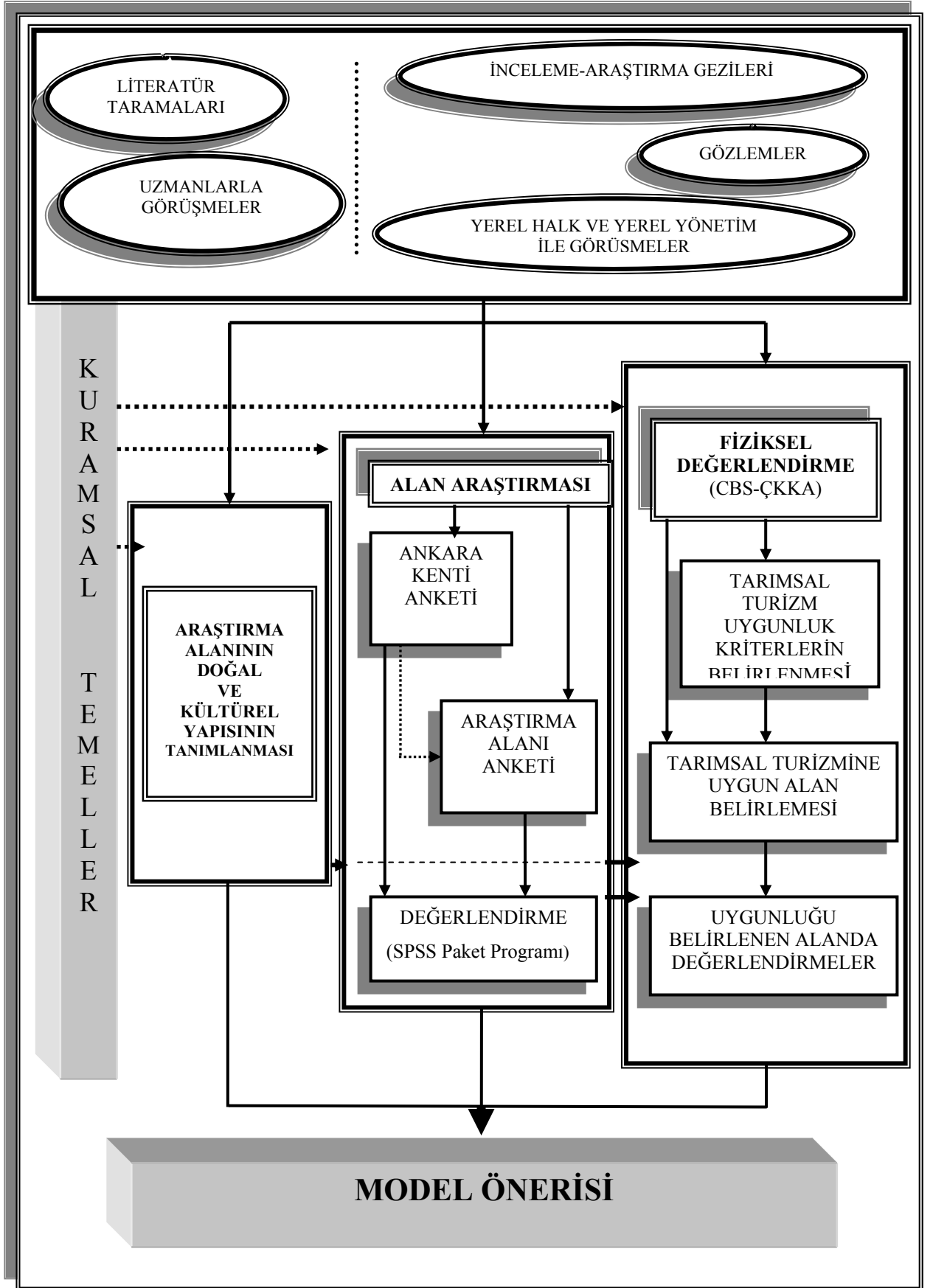
2. **Ankara kent halkının tarımsal turizm talebinin ve Kalecik ilçesine eğiliminin belirlenmesi.** Bu aşama, birincil verilerin derlenmesi amacıyla Ankara kentinde belirlenen hedef kitle ile gerçekleştirilen anket çalışmasını kapsamaktadır. Bahsedilen çalışma süresince izlenen yöntem detayı ile Bölüm 3.2.1.'de, elde edilen sonuçlar ise Bölüm 5.1.'de verilmiştir.
3. **Araştırma alanının tanımlanması.** Bu aşama, çalışmanın yürütüleceği alana ilişkin doğal, kültürel, tarihsel, ekonomik ve sosyal veriler ile fiziksel değerlendirmelerde altlık olarak kullanılacak sayısal arazi verilerinin derlenmesi ile ihtiyaç duyulan yeni sayısal verilerin oluşturulması süreçlerini kapsamaktadır. Bu aşamada izlenen yöntem, araştırma alanında önceden yapılmış akademik çalışmaların, kamu kurum ve kuruluşları tarafından hazırlanan raporların, belediye tarafından yapılmış ve yaptırılmış çalışmaların incelenmesi, sayısal veri olarak değerlendirmeye alınacak, alana ilişkin mevcut haritaların ilgili kurumlardan temin edilmesi, incelenmesi ve gerekli olanların sayısallaştırılması ile yeni verilerin üretilmesi, ilçe yöneticileri, ileri gelenleri, yerel halk ile görüşmeler yapılması ile görsel materyallerin hazırlanması şeklinde özetlenebilir.
4. **Araştırma alanında yerleşik nüfusun tarımsal turizm konusuna yaklaşımlarının belirlenmesi.** Çalışmaya yön veren birincil veri grubunda değerlendirilen, Kalecik ilçesinde seçilen hedef kitle ile gerçekleştirilen anket çalışmasından oluşmaktadır. Belirlenen hedef kitlenin, demografik yapısı ile tarımsal turizm konusundaki görüşlerinin değerlendirildiği anket çalışması süresince izlenen yöntemle ilişkin bilgiler detayı ile Bölüm 3.2.2.'de, elde edilen sonuçlar ise Bölüm 5.2'de verilmiştir.
5. **İlçe belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde tarımsal turizme uygun alanların belirlenmesi.** Tarımsal turizme uygunluk kriterlerinin oluşturulması ve bu doğrultuda ilçe belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde tarımsal

turizme uygun alanların belirlenmesine ilişkin çalışmaları kapsamaktadır. Bahsedilen çalışmalar süresince izlenen yöntemler Bölüm 3.2.3.'de detayı ile açıklanmıştır.

6. **Tarımsal rekreasyona uygun olduğu belirlenen alan özelinde detaylı çalışmaların yürütülmesi.** Bu aşama, bir önceki aşamada tarımsal turizme uygun olduğu belirlenen alanda yapılan değerlendirmeleri kapsamaktadır. Değerlendirmelerde izlenen yöntem, araştırma alanı hakkında elde edilen önceki verilerin, uygunluğu belirlenen alan özelinde detayı ile incelenmesi ve alanda gerçekleştirilen arazi gezileri, gözlemler ile görüşmeler şeklinde özetlenebilir.
7. **Çalışmanın uygulanabilirliğini sağlamak amacı ile model önerisinin oluşturulması.** Bu aşamada izlenen yöntem ise tarımsal turizm uygulamalarının başarıyla sürdürüldüğü ülkelerde gerçekleştirilen faaliyetlerin değerlendirilmesi, araştırma alanının kendine özgü koşulları ile mevcut durumunun bu faaliyetlere uygunluğunun tartışılması, kent halkının ve araştırma alanında yaşayan halkın beklentilerinin değerlendirilmesi, tarımsal turizme uygunluğu belirlenen alanın fiziksel yapısının olası kullanım tipleri çerçevesinde analizi ve bu doğrultuda araştırma alanında bahçe bitkileri üretimi öncelikli tarımsal turizm modelinin oluşturulması şeklinde özetlenebilir.

Temel aşamaları yukarıda sıralanan yönetime ilişkin akış şeması şekil 3.1.'de sunulmuştur. Bu aşamalar içerisinde çalışmaya özgü, çalışmanın üç önemli aşamasının gerçekleştirilmesinde kullanılan ve ayrıca detayı ile açıklanması gereken yöntemler Ankara kent anketi uygulamasına ve değerlendirilmesine ilişkin yöntem, araştırma alan anketi uygulaması ve değerlendirilmesine ilişkin yöntem, fiziksel verilerin değerlendirilmesinde kullanılan yöntem başlıkları altında incelenmiştir.

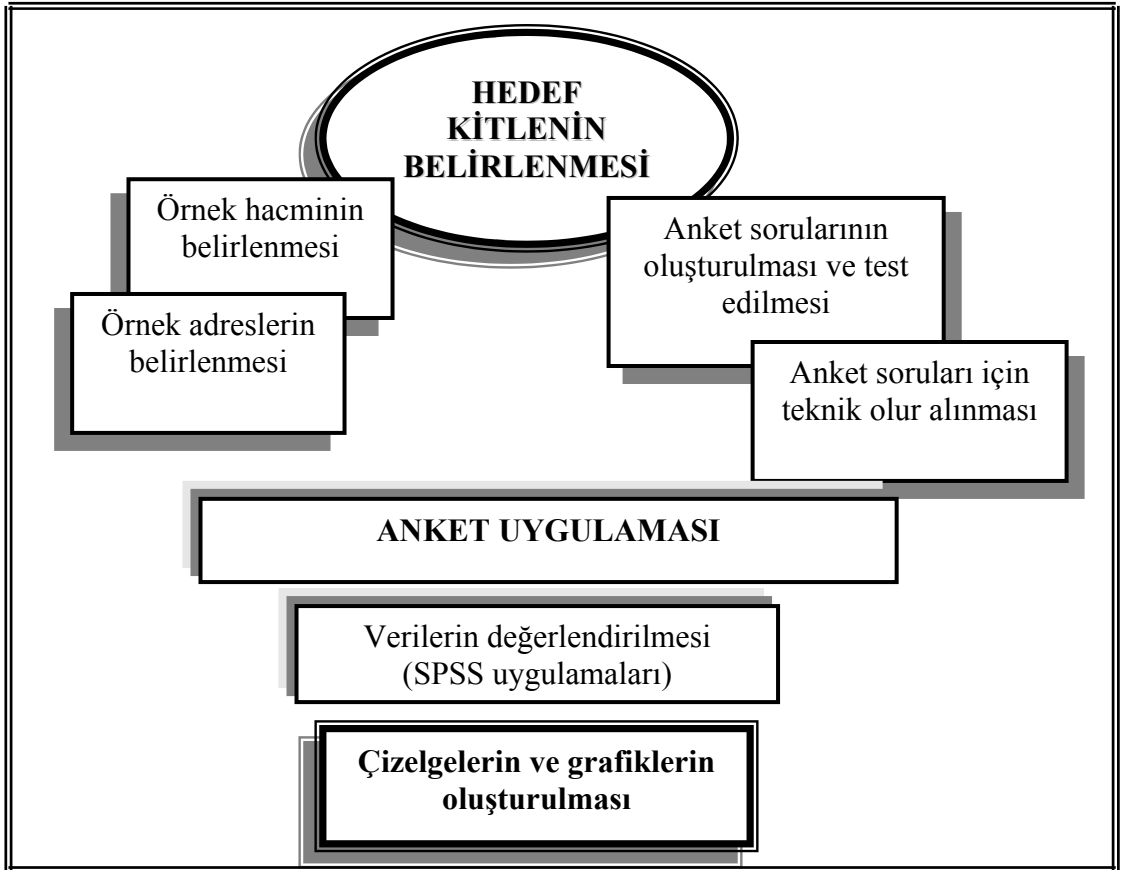
Ankara kent anketi uygulaması süresince izlenen yönetime ilişkin akış şeması şekil 3.2'de sunulmuştur.

Şekil 3.1. Araştırma yöntemi akış şeması

3.2.1. Ankara kent anketi uygulamasına ilişkin yöntem

Tez çalışması kapsamında gerçekleştirilen “Ankara Kent Anketi” ile kent halkının tarımsal turizm faaliyetlerine eğilimlerinin belirlenmesi ve bu kapsamda da Kalecik İlçesi konusundaki görüşlerinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

Şekil 3.2. Ankara kent anketi uygulama yöntemi akış şeması

Yönteme ilişkin akış şemasında da görüldüğü gibi bu aşamada önceliği anket uygulamasının gerçekleştirileceği hedef kitlenin belirlenmesi oluşturmuştur. Bu kapsamda, Ankara ili merkez ilçeleri arasında yer alan Çankaya, Altındağ, Mamak, Yenimahalle, Keçiören ilçeleri değerlendirmeye alınmış, Sincan, Etimesgut ve Gölbaşı ilçeleri ise tarımsal geri besleme alanlarının bulunması gerekçesi ile kapsam dışında bırakılmıştır. Ayrıca, tarımsal turizm konusunun, daha çok ekonomik sorunlarını çözümlenmiş bireylerin ve grupların ilgi alanı olması nedeni ile anket çalışmasının seçilen ilçelerinde orta ve üst gelir gruplarında yer alan mahallelerde yapılmasına karar verilmiştir.

Anket sorularının hazırlanması aşamasında çok sayıda yerli ve yabancı anket formu incelenmiş, uzman görüşleri alınmış ve çalışmada kullanılmak üzere ön anket formu hazırlanmıştır. Ön anket formu ile deneme anketlerinin tamamlanmasından ve sahada yaşanan uygulama sorunlarının belirlenmesinden sonra tekrar uzman görüşüne başvurulmuş ve anket formuna son şekli verilmiştir (Ek 3). Bu çalışmalardan sonra, uygulama hedef kitlesi Ankara’da yaşayan kişilerden olduğundan resmi süreç gereği “Teknik Olur” almak üzere DİE başvurusu yapılmış ve alınan “Teknik Olur” ile İl Emniyet Müdürlüğü’ne başvuru yapılarak “Uygulama Olur”u alınmıştır. Daha sonra, Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı Hanehalkı Sayım Anket Teknikleri Şube Müdürlüğü tarafından belirlenen örnek adreslerde uygulama başlatılmıştır.

Anket formunda yer alan sorularda;

1. Sosyo-demografik ve ekonomik yapıya,
2. Kısa süreli tatil eğilimine,
3. Tarımsal turizm faaliyetlerine gösterilen ilgiye ve
4. Araştırma alanı hakkında bilgi düzeyi ile araştırma alanında tatil eğilimine ilişkin bilgilerin derlenmesi hedeflenmiştir. Bu yaklaşımla hazırlanan sorularda, elde edilen bilgilerin sunuma elverişli olması üzerinde önemle durulmuştur.

Anket sorularında bireylerin işyerlerindeki durumu, meslek sınıflaması ve çalışmama nedenlerine ilişkin gruplandırmalarda DİE anket uygulamaları esas alınmıştır. Bununla birlikte, meslek sınıflandırmasında Anonim (1990)’da bildirilen, ILO (International Labor Office- Uluslararası Çalışma Örgütü) tarafından belirlenmiş ISCO-88 (International Standart Classification of Occupations- Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması) temel alınmıştır. Ayrıca, 35-43. sorularda Likart derece ölçeği kullanılmıştır.

Sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek açısından büyük önemi olan anket çalışmasında, toplumdan alınan örneklerin **temsil yeteneklerinin** olması ve alınan örneklerin toplumu **temsil etmede yeterli olması** büyük önem taşıdığından, örnek hacminin ve örnek

adreslerin belirlenmesi konularında DİE Başkanlığı Hanehalkı Sayım Anket Teknikleri Şube Müdürlüğü'nden teknik destek alınmıştır.

Örnek hacminin ve örnek adreslerin belirlenmesinde DİE Hanehalkı Sayım Anket Teknikleri Şube Müdürlüğü tarafından izlenen yöntem ise aşağıda açıklanmıştır.

Ankara'nın Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak ve Yenimahalle ilçelerindeki Form 1'de gelişmiş ve orta ve üst olarak tanımlanmış mahallelerdeki hanehalkları çalışma kapsamı olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda yer alan ilçelerde Ankara tahmini verebilecek şekilde iki aşamalı sistematik küme örnekleme yapılmıştır.

Birinci aşama örnekleme birimi, yerleşim yerlerinden ortalama 100 konut içeren kümelerdir. İkinci aşama örnekleme birimi ise örnek kümelerden sistematik olarak seçilen hanelerdir. Çerçeve ise 2000 Form 1 numaralama cetvelleri kullanılarak hazırlanan adreslerden oluşmaktadır.

Örneklem hacmi oran tahmini için aşağıdaki formül kullanılmıştır.

$$n = \frac{Nz^2 pq}{Nd^2 + z^2 pq}$$

Bu formülde;

N: kitledeki toplam hane sayısı,

n: örneklemden toplam hane sayısı,

z: % 95 güven düzeyi için z tablo değeri,

d: tahminin duyarlılığı,

p: oran değeri (en büyük örneklem hacmi için 0,5 alınır),

q: oran değeri (q=1-p) olarak ifade edilmektedir.

Örnek hacmi 0,04 duyarlılıkta, p olasılığı 0.5 için örneklem hacmi 624 hane olarak elde edilmiş, cevapsızlık için %20 ilave yapılarak örnek hacmi 750 haneye çıkarılmıştır.

Çalışmada sistematik küme örnekleme yöntemi kullanılarak her 100'lük kümeden 25 hane olacak şekilde 30 küme (mahalle) seçilmiştir.

Bu çerçevede, Altındağ ilçesi 2, Çankaya ilçesi 11, Keçiören ilçesi 7, Mamak ilçesi 3 ve Yenimahalle ise 7 küme (mahalle) ile temsil edilmiştir. Uygulamanın gerçekleştirildiği kümeler (mahalleler) Ek 2'de verilmiştir.

DİE Hanehalkı Sayım Anket Teknikleri Şube Müdürlüğü'nden alınan örnek hacmi ve örnek adres bilgileri doğrultusunda anket uygulaması yüz yüze görüşme yöntemi ile Temmuz-Eylül 2003 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Anket formları uygulama sonrasında kodlanarak SPSS (Statistical Programme for Social Science – Sosyal Bilimler için İstatistik Programı) istatistik paket programı yardımıyla analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarıyla “Sıklık Çizelgeleri”, “Sıklık Grafiği” ile “Çapraz Çizelgeler” oluşturulmuştur. Sıklık ve çapraz çizelgelerin analizinde frekans (n), yüzde (%) dağılım, dilimleme grafiği ve bar grafiği teknikleri kullanılmıştır. Çapraz çizelgelere ait test istatistiğinin hesaplanmasında ki-kare istatistiği kullanılmıştır. Hesaplanan ki-kare değerinin anlamlılık düzeyi 0.05'e göre, gözlemlenen frekans dağılımının beklenenden farklı olup olmadığı yorumu yapılmıştır. Anket çalışmasının değerlendirildiği çizelgelerde;

N: çizelgeye bağlı olarak sütun toplamını veya anket formuna cevap veren toplam kişi sayısını

n: anket formunda yer alan sorulara cevap veren kişi sayısını ifade etmektedir.

3.2.2. Araştırma alanı anket uygulamasına ilişkin yöntem

Araştırma alanında gerçekleştirilen çalışmada da önceliği hedef kitlenin belirlenmesi oluşturmuştur. Alanın sosyo-demografik ve ekonomik yapısı hakkında literatür bilgilerinden yararlanılabileceği, ayrıca çalışmanın sonuçlarının uygulamaya aktarılmasında etkin olabilecek grubun arazi sahipleri olduğu düşüncesinden hareketle araştırma alanı anketlerinde hedef kitleyi ilçe merkezinde yaşayan arazi sahipleri oluşturmuştur.

Hedef kitlenin belirlenmesinden sonra, uygulamanın “Tam Sayım Yöntemi” ile gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Bu kapsamda, Kalecik Tarım İlçe Müdürlüğü ile görüşmeler yapılmış ve “Doğrudan Gelir Desteği” alan, ilçe merkezinde arazisi olan 191 çiftçi tam sayım evreni olarak belirlenmiştir. Yüz yüze görüşmelerle sürdürülen anket uygulaması 90 kişi ile tamamlanmıştır. Bu çalışmada 191 kişiye ulaşılamamasının en önemli sebepleri; doğrudan gelir desteği alan çiftçilerin bir kısmının ilçede yaşamaması, bir kısmının aktif olarak tarımla ilgilenmemesi ve bazı kişilerin de anket uygulamasına olumsuz cevap vermesi sayılabilir. Uygulama ile elde edilen toplam 90 anketin gerek temsil yeteneğinin olması gerekse temsil etmede yeterli sayıda olması sonuçların değerlendirilebilir olmasını da beraberinde getirmiştir. Bu çalışma sonucunda elde edilen veriler, Ankara kent anketi uygulamasında ifade edilen yaklaşım doğrultusunda yine SPSS istatistik paket programı yardımıyla analiz edilmiştir.

Anket sorularının hazırlanmasında yine çok sayıda anket formu incelenmiş, uzman görüşleri alınmış ve çalışmada kullanılmak üzere ön anket formu hazırlanmıştır. Ön anket formu ile deneme anketlerinin tamamlanmasından ve sahada yaşanan uygulama sorunlarının belirlenmesinden sonra tekrar uzman görüşüne başvurulmuş ve anket formuna son şekli verilmiştir (Ek 4). Anket uygulaması yüz yüze görüşme yöntemi ile Ağustos-Eylül 2003 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Araştırma alanında gerçekleştirilen anket çalışmasında hedef Ankara kentinde yaşayanların ilgisini çekecek faaliyetlerin değerlendirilmesi olduğu için anket soruları Ankara kent anketi ile örtüşecek şekilde talep merkezli bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Ayrıca sorular, arazi sahiplerinin sosyo-demografik ve ekonomik yapısı ile Ankara'dan gelecek ziyaretçilere bakış açıları, ilçede

turizmin gelişmesi konusundaki düşünceleri ve hangi tür mal ve hizmet üretim arzına yatkın oldukları konularda bilgi alma çerçevesinde hazırlanmıştır.

3.2.3. Fiziksel verilerin coğrafi bilgi sistemleri ile değerlendirilmesinde kullanılan yöntem

Fiziksel verilerin coğrafi bilgi sistemleri ile değerlendirilmesi sürecini, araştırma alanının tarımsal turizm faaliyetlerine uygunluğunun belirlenmesi amacı şekillendirmiştir. Bu amaçla yürütülen çalışmanın temel basamakları;

- Tarımsal turizme uygunluk kriterlerinin belirlenmesi,
- Kriterleri içeren CBS katmanlarının hazırlanması,
- Kriterlere ağırlık atanması,
- Veri özniteliklerinin standardizasyonu,
- Algoritmanın çalıştırılması ve sınıflandırma şeklinde tanımlanmıştır.

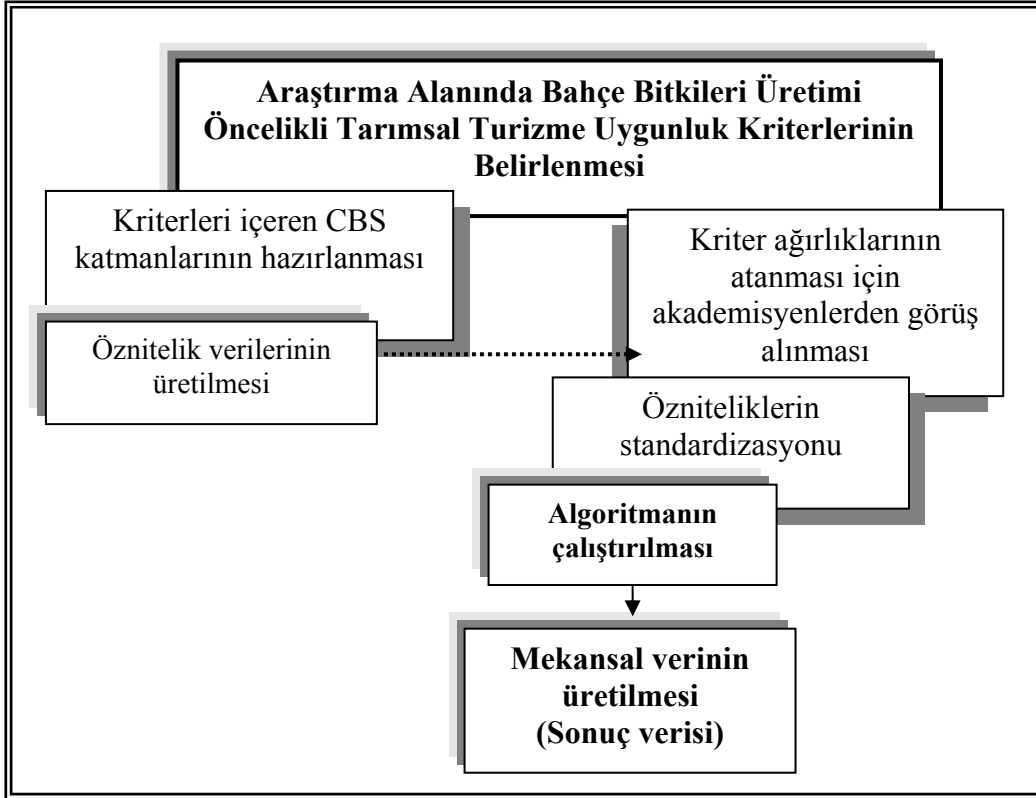
Çalışmada; Malczewski (1999) tarafından tanımlanan, “Çok Kriterli Karar Analizi” yöntemi kullanılmıştır. Yöntem çerçevesinde,

- Tarımsal turizme uygunluk kriterlerinin belirlenmesi ve Delphi tekniği ile belirlenen kriterlere ağırlık atanması,
- Kriterlerin doğrusal ölçü dönüşüm tekniği (linear scale transformation) ile standardizasyonu,
- Store ve Kangas (2001) tarafından tanımlanan eklemeli üstünlük fonksiyonu kullanılarak Algoritmanın çalıştırılması,
- Akpınar (1994)’ten yararlanılarak tarımsal turizm faaliyetlerine uygunluk sınıflandırması gerçekleştirilmiştir.

ÇKKA, CBS ve uzaktan algılama (UA) yazılımı olan TNT Mips programının sunduğu olanaklarla gerçekleştirilmiştir. TNT Mips yazılımı, problem tanımlanmasından

sonuçlanmasına kadar izlenmesi gereken bütün süreçleri tek bir yazılım ile gerçekleştirme olanağı sunması nedeni ile tercih edilmiştir.

Fiziksel verilerin coğrafi bilgi sistemleri ile değerlendirilme süreci şekil 3.3.'de verilen akış şemasında özetlenmiştir.

Şekil 3.3. Fiziksel verilerin coğrafi bilgi sistemleri ile değerlendirilme süreci

Tarımsal turizme uygunluk kriterlerinin belirlenmesi

Sorunun tanımlanması her ne kadar bir değerlendirme kriter kümesi seçimi için izlenecek yolu ortaya koyabilse de, kriter kümesi belirlemek için evrensel teknikler mevcut değildir. Kriter kümesinin analiz edilen belli bir sisteme bağlı olduğu açıktır. Diğer bir deyişle, değerlendirme kriter kümesi soruna özgüdür. Ancak, sorunun doğasından bağımsız olarak bir değerlendirme kümesinin tanımlanması için gerekli işlem çok basamaklı bir tekrar işlemi olmalıdır. Tekrarlama işlemi, gereksiz

değerlendirme kriterlerinin elenmesi, iki ya da daha fazla kriterin birleştirilmesi ya da bir kriterin ölçüm işlemine yardımcı olmak amacıyla bir dizi niteliklere ayrıştırılması ile sonuçlanabilir. Belirli bir karar problemi için değerlendirme kriter kümesi ilişkili literatürün incelenmesi, analitik çalışma ve görüşler yoluyla geliştirilebilir (Malczewski 1999).

Malczewski (1999)'un ortaya koyduğu bu yaklaşımla, çalışmada tarımsal turizm faaliyetlerine uygunluk kriterleri belirlenirken öncelikle kavramın geliştiği ülke örnekleri değerlendirilmiştir. Değerlendirmelerde tarımsal turizm faaliyetlerinin çoğunlukla metropol yakını kırsal alanlarda, tarımsal faaliyetlerin sürdürüldüğü çiftliklerde gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Ayrıca, konu özelinde yapılan çalışmaların hemen hemen tamamının tarımsal faaliyetler ile turizm faaliyetlerinin entegrasyonu konusunda yoğunlaştığı ve sosyal analizler ile ekonomik analizlerin ön plana çıktığı görülmüştür. Buna karşın, kavramın geliştiği ülke örneklerinde tarımsal turizm faaliyetlerine uygunluk konusunda fiziksel analiz temelinde gelişen özel bir çalışmayla karşılaşmamıştır. Bahsedilen nedenlerle, araştırma alanının tarımsal turizme uygunluğu konusunda kriterler belirlenirken;

- Öncelikle tarımsal turizm faaliyetlerinin önemli gelişmeler gösterdiği yerleşimlerde gerçekleştirilen faaliyetler incelenmiş,
- Araştırma alanının doğal ve kültürel özellikleri ile tarımsal üretim altyapısının bu faaliyetlere uygunluğu değerlendirilmiş,
- Farklı araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen alan kullanım planlaması, peyzaj değerlendirme, potansiyel saptama, etki ve uygunluk analizleri çerçevesinde değerlendirmeye aldıkları kriterler incelenmiş,
- Araştırma alanını tanıyan uzman ve akademisyenler ile değerlendirmeler yapılmış,
- Ankara kent anketi ve araştırma alan anketlerinden elde edilen bilgiler incelenmiş, kent halkının talepleri ve araştırma alanında yaşayan üreticilerin arz eğilimleri göz önünde bulundurulmuştur.

Sözü edilen değerlendirmeler, araştırma alanında mevcut tarımsal yapıya uygun ve kısa sürede uygulamaya geçirilebilecek tarımsal turizm alternatifinin **bahçe bitkileri**

üretimi temelinde olması gerektiğini ortaya koymuştur. Bu kapsamda, bağ, meyve, sebze, süs bitkileri üretimine uygun ve turizm faaliyetleri ile bütünleştirilebilecek nitelikte olan alanların belirlenmesi arayışı çalışmada rehber olacak kriter kümesinin somutlaştırılmasında en etkili faktör olmuştur. Ayrıca, değerlendirmelerin yapılacağı mekansal verilerin 1/25.000 ölçek detayında olduğu göz önünde bulundurularak, **eğim, bakı, yükseklik, arazi kullanım yetenek sınıfları, büyük toprak grupları, şimdiki arazi kullanım durumu, su varlığı, mülkiyet durumu, ulaşım** kriterleri alan analizlerinde kullanılacak ana kriterler olarak belirlenmiştir.

Özetle, çalışmanın amacı, ölçeği, araştırma alanının karakteristik özellikleri, tarımsal turizm faaliyetlerinin nitelikleri ile uzman ve akademisyen görüşleri kriterlerin seçimini yönlendiren faktörler arasında yer almıştır. Seçilmiş faktörlerin akademisyenlerce değerlendirilmesi ile bu değerlendirmenin mekansal analizlere yansımaya süreci ise kriterlere ağırlık atanması ve verilerin standardizasyonu başlıkları altında detaylandırılmıştır.

Kriterleri içeren CBS katmanlarının hazırlanması

Yürütülen çalışmada değerlendirme kriter kümesi belirlendikten sonra her bir kritere ait veri katmanı üretilmiştir. Bu çalışmada kullanılan veri katmanlarını; harita 4.1. arazi modeli (yükseklik verisi değerlendirilmesinde), harita 4.2. eğim analizi, harita 4.3. bakı analizi, harita 4.4. büyük toprak grupları, harita 4.5. arazi kullanım yetenek sınıfları, harita 4.9. mülkiyet durumu, harita 4.11. şimdiki arazi kullanım, harita 6.1. su varlığı mesafe analizi, harita 6.2. ulaşım durumu mesafe analizi katmanları oluşturmuştur. Bu katmanlar içerisinde yer alan arazi modeli, eğim analizi, bakı analizi, arazi kullanım yetenek sınıfları, büyük toprak grupları, şimdiki arazi kullanım, su varlığı katmanları tarımsal faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde önemli rol oynayan verileri içermeleri, ürün yetiştirme olanak ve sınırlarının tanımlanmasında yönlendirici olmaları nedenleri ile seçilirken, su varlığı katmanı ile ulaşım katmanı özellikle turizm faaliyetlerindeki etkileri ve tarımsal turizm faaliyetleri kapsamında yer alan faaliyetler açısından taşıdıkları önem nedenleri ile veri katmanları olarak kullanılmıştır. Mülkiyet katmanı ise

geliştirilecek model önerisine ışık tutmak kapsamında önemli bir veri olarak değerlendirilmiştir.

Kriterlere ağırlık atanması

Araştırma alanında tarımsal turizm faaliyetlerine uygunluk gösteren alanların belirlenmesinde yönlendirici olan kriter kümesi oluşturulurken, küme içinde yer alan her bir kriterin karar problemine aynı oranda etki etmesi beklenemez. Bu nedenle, kriterlerin karar problemi konusunda ağırlıklarının belirlenmesi gerekmektedir. Ağırlıkların belirlenmesinde, çok kriterli karar analizi çerçevesinde farklı analiz teknikleri kullanılıyor olsa da en doğru aralıklara ulaşabilmek için uzman görüşüne başvurmak hata oranını azaltacak en önemli yöntemlerden biri olarak kabul edilmektedir.

Bu kapsamda en iyi bilinen ve çok kullanılan tekniklerden biri olan Delphi tekniği ele alınmıştır. Malczewski (1999)'un belirttiğine göre, söz konusu teknik çerçevesinde, araştırmanın yürütüldüğü alana ilgi duyan bir grup uzman belirlenerek her birine anket gönderilmiştir. İşlemin doğası gereği, grupta yer alan uzmanların bağımsız cevap vermesini sağlamak amacıyla görüşmeler ayrı gerçekleştirilmiştir.

Bahsedilen teknikte bireysel yaklaşımların karara yansımaları bir olumsuzluk olarak değerlendirilebilir. Ancak, bu olumsuzluğa rağmen, kişisel görüşlerin kötü bir tavsiye kaynağı olduğu söylenemez. Hatta, daha objektif olarak adlandırılan kaynakların yerine, bireysel görüşlerin; bir karar problemi hakkında değerli bilgi kaynakları olarak kabul edilebileceği söylenebilir. Bu yaklaşımın kombinasyonu; analitik çalışma veya ilgili literatürün de araştırılması yoluyla tartışılabilir (Malczewski 1999).

Değerlendirme kriterine bağlı olarak karar vericinin tercihleri karar modeline dahil edilmektedir. Tercihler tipik olarak, göz önünde bulundurulmuş değerlendirme kriterine göre saptanan göreceli önemin ağırlıkları şeklinde ifade edilmektedir. Yaygın kullanımıyla, kriter ağırlıklarının belirlenmesinin en önemli amacı her bir kriterin diğer kriterlere göreli önemini

belirlemektir. Ağırlıkları ve görelî önemlerini karar vericinin tercihlerini ortaya koymaktadır. Verilen alternatifler, nitelikler ve bağılı ağırlıklar kümesiyle girdi verisi, bir karar matrisi ya da tablosu şeklinde düzenlenebilmektedir (Malczewski 1999).

Açıklanan teknik doğrultusunda, çalışma çerçevesinde belirlenen kriterlere ilişkin soru formu, araştırma konusu ve araştırma alanı hakkında bilgi sahibi olan akademisyenler tarafından değerlendirilmiş ve seçilmiş kriterlerin **ağırlık dereceleri** belirlenmiştir (çizelge 3.1.). Kriter ağırlıklarının belirlenmesinden sonra kritere bağılı öznelîlikler konusunda da akademisyen görüşü alınmıştır. Akademisyenler tarafından cevaplanan form Ek 5’de sunulmuştur. Ek 5’te yer alan form aracılığı ile kriterlerin ağırlık derecelerinin belirlemesi ile birlikte kritere bağılı öznelîliklerin önem sıralaması da değerlendirilmiştir.

Çizelge 3.1. Akademisyenler tarafından değerlendirme kriterlerine verilen ağırlıklar

FAKTÖR	FAKTÖR AĞIRLIKLARI						Ortalama
	A*-1	A-2	A-3	A-4	A-5	A-6	
EĞİM	10	5	14	10	10	10	9,84
BAKİ	20	10	8	15	5	10	11,33
YÜKSEKLİK GRUPLARI	5	5	8	5	9	5	6,16
ARAZİ KULLANIM YETENEK SINIFLARI	10	10	15	20	10	15	13,34
BÜYÜK TOPRAK GRUPLARI	20	15	1	5	20	5	11,00
SU VARLIĞI	15	30	16	30	35	30	26,00
ŞİMDİKİ ALAN KULLANIM	5	5	11	5	5	5	6,00
MÜLKİYET DURUMU	5	5	11	0	1	10	5,33
ULAŞIM	10	15	16	10	5	10	11,00
Toplam	100	100	100	100	100	100	100

A* görüşme yapılan akademisyenler

Akademisyenler tarafından değerlendirme kriterlerine atanan ağırlıklar belirlendikten sonra her bir kriterin ortalama ağırlığı alınmıştır. Kriterlerin ortalama ağırlıkları çerçevesinde bir değerlendirme yapıldığında kriterlerin önem derecelerine göre sıralaması çizelge 3.2.’de sunulmuştur.

Çizelge 3.2. Kriterlerin önem derecelerine göre sıralaması

Önem derecesi	Kriterler	Kriter ağırlık ortalamaları
1	Su varlığı	26,00
2	Arazi kullanım yetenek sınıfları	13,34
3	Bakı	11,33
4	Ulaşım Büyük toprak grupları	11,00
5	Eğitim	9,84
6	Yükseklik grupları	6,16
7	Şimdiki arazi kullanım	6,00
8	Mülkiyet	5,33
TOPLAM		100,00

Veri özniteliklerinin standardizasyonu

Araştırma alanında tarımsal turizm faaliyetlerine uygun alanların belirlenmesi sürecinde; kriter kümesinin belirlenmesi, veri katmanlarının üretilmesi, kriter ağırlıklarının belirlenmesi ve kritere bağlı öznitelikler konusunda akademisyenlerin önem sıralaması konusundaki görüşlerinin alınması temel basamakları oluşturmuştur. Ancak bahsedilen bu temel basamaklarda elde edilen veriler ortak bir zeminde birleştirilmediği sürece anlamlı bir bütünlük göstermeyeceğinden standardize edilmesi gerekmektedir. Standardizasyon işlemi veri katmanlarını oluşturan öznitelik verileri için geçerli bir işlemdir. Bu kapsamda, akademisyenlerin özniteliklerin önemleri konusunda verdikleri bilgiler ışığında CBS ortamında gerçekleştirilen değerlendirmelerde her bir özniteliğe önem sıralamasına göre bir puan atanmıştır. Bu puanlar her bir veri katmanında farklı aralıklardadır. Ancak, her bir veri katmanının aynı analiz işleminden geçirilebilmesi amacı ile birimlerinin standardize edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda kullanılan yöntem (Malczewski 1999) tarafından tanımlanan ÇKKA çatısı altında değerlendirilen Doğrusal Ölçü Dönüşüm (Linear Scale Transformation) tekniğidir. Doğrusal Ölçü Dönüşüm tekniğine göre, standartlaştırılmış puan aralığı 0 ile 1 arasındadır. Standartlaştırılmış en iyi puanın daima 1 e eşit olması gerekmektedir. En düşük puanın ise 0'a eşit olması beklenmektedir. Ancak standartlaştırılmış en düşük puan mutlaka sıfıra eşit olmayabilmektedir (Malczewski 1999'dan değiştirilerek alınmıştır). Bu yöntemde kullanılan maksimizasyon ve minimizasyon formülleri aşağıdaki gibi kullanılmıştır.

Maksimizasyon formülü: $X'_{ij} = X_{ij} - X_j^{\min} / X_j^{\max} - X_j^{\min}$

Minimizasyon formülü : $X'_{ij} = X_j^{\max} - X_{ij} / X_j^{\max} - X_j^{\min}$

Bu formüllerde;

X'_{ij} = j inci öznelik ve i inci amaç (alternatif) için standardizasyon puanı

X_{ij} = İşlenmemiş (ham) puan

X_j^{\min} = j inci öznelik için minimum puan

X_j^{\max} = j inci öznelik için maksimum puan olarak ifade edilmiştir.

Bu çalışmada alternatif kullanım türlerinin karşılaştırılması söz konusu olmadığı ve sadece tarımsal turizm faaliyetlerine uygunluk değerlendirmesi yapıldığı için formüller aşağıdaki şekilde sadeleştirilmiştir.

Maksimizasyon formülü: $X'_j = X_j - X_j^{\min} / X_j^{\max} - X_j^{\min}$

Minimizasyon formülü: $X'_j = X_j^{\max} - X_j / X_j^{\max} - X_j^{\min}$

Bu formüllerde;

X'_j = j inci öznelik için standardizasyon puanı

X_j = İşlenmemiş (ham) puan

X_j^{\min} = j inci öznelik için minimum puan

X_j^{\max} = j inci öznelik için maksimum puan olarak kullanılmıştır.

Herhangi bir kriter altında değerlendirilen öznelikler içerisinde en uygun görülen niteliğin en yüksek puanı aldığı durumlarda maksimizasyon formülü kullanılırken, en uygun görülen niteliğin en düşük puanı aldığı durumlarda minimizasyon formülü kullanılmaktadır.

Yürütülen çalışmada doğrusal ölçü dönüşüm tekniği çerçevesinde kriter kümesinde yer alan kriterlerin değerlendirilmelerine ilişkin açıklamalar ile kullanılan minimizasyon ve maksimizasyon değerlendirmeleri aşağıda sunulmuştur.

Minimizasyon formülü kullanılarak standardize edilen öznelikler; eğitim, yükseklik, su varlığı ve ulaşım kriterlerine aittir. Çalışma kriter kümesini oluşturan bu dört kriterlerin belirli eşikler dahilinde değerlendirilmesi veri kaybına ve sağlıklı olmayan sonuçlara

neden olabileceğinden bahsedilen kriterlere ilişkin gruplandırma yapılmamıştır. Söz konusu kriterlerin süreklilik gösteren yapıları göz önünde bulundurularak ve CBS'nin sunduğu olanaklar ile veriyi gruplandırarak detayları yok etmek yerine her bir basamağa ayrı bir değer atayarak değerlendirmeler yapılmıştır. Minimizasyon formülünün kullanıldığı bu dört kritere ilişkin değerlendirmeler aşağıda sunulmuştur.

Eğim

Eğim durumunun tarımsal faaliyetlerde önemli bir kriter olduğu belirlenmiş olup, farklı tarımsal faaliyet alanlarında uzmanlıkları olan akademisyenler hedef kullanım için farklı eğitim derecelerini kabul edilebilir sınır olarak tanımlamışlardır. Ancak, bu tanımlamalardan yola çıkarak tarımsal turizm kapsamında değerlendirmeye alınan üretim yelpazesi çerçevesinde % 25 eğimin en üst sınır olarak kabul edilebileceği görüşünde birleşmişlerdir. Araştırma alanı eğitim durumu tanımlanırken, genel ayrımın daha açık görülebilmesi amacı ile Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından oluşturulan haritalarında kullanılan eğitim grubu sınıflandırması esas alınmıştır. Bu sınıflamada; % 0-2 hemen hemen düz, % 2-6 hafif meyilli, % 6-12 orta meyilli, % 12-20 dik meyilli, % 20-30 çok dik meyilli, % 30 + arızalı meyilli (sarp) eğitim grupları olarak kullanılmıştır. Ancak analizlerde veri kaybına neden olmamak için eğitim gruplarına göre bir değerlendirme yapmak yerine CBS'nin sunduğu olanak ile her bir eğitim derecesine farklı bir değer atanarak derecelendirme yapılmıştır. Böylece tüm eğitim basamakları farklı bir puanla (işlenmemiş) temsil edilmiştir. Bu değerlendirmede, düz alanlar 1 puan, % 25 eğime sahip alanlar 25 puan ile temsil edilirken diğer eğitim gruplarının puanları 1-25 puan aralığında atanmıştır. Yapılan değerlendirmeye göre;

Düz alanların alacağı standardize edilmiş puan

$$X'_j = \frac{X_j^{\max} - X_j}{X_j^{\max} - X_j^{\min}}$$

$$X'_j = \frac{25 - 1}{25 - 1}$$

$$X'_j = 1$$

% 25 eğime sahip alanların alacağı standardize edilmiş puan

$$X'_j = \frac{X_j^{\max} - X_j}{X_j^{\max} - X_j^{\min}}$$

$$X'_j = 25 - 25 / 25 - 1$$

$$X'_j = 0$$

Yukarıda yapılan işlem sonucunda, eğitim gruplarında düz alanların standardize edilmiş değeri 1 puan, % 25 eğime sahip alanların 0 puan, buna karşın diğer eğitim gruplarının değerleri 0-1 puan aralığında bulunmuştur.

Arazi modeli (yükseklik)

Akademisyenler, araştırma alanı topografik koşullarında bahçe bitkileri tarımı öncelikli bir değerlendirme yaptıklarında; düşük rakımlı alanları, gerek sulama gerek sıcaklık gerekse nem avantajları nedenleri ile tercih etmişlerdir. Yapılan tartışmalarda en üst sınır olarak 1200 m. yüksekliğin alınmasına karar verilmiştir. Harita değerlendirmelerinde puanlama düşük rakımlardan başlayarak yapılmıştır.

Bu değerlendirmede araştırma alanının en düşük rakımı olan 575 m. yüksekliğe 575, 1200 m. rakımına ise 1200 puanı (işlenmemiş) atanmıştır. Yapılan değerlendirmeye göre;

575 m. rakımındaki alanların alacağı standardize puan

$$X'_j = X_j^{\max} - X_j / X_j^{\max} - X_j^{\min}$$

$$X'_j = 1200 - 575 / 1200 - 575$$

$$X'_j = 1 \text{ olarak bulunmuştur.}$$

1200 m. yüksekliğe sahip alanların alacağı standardize puan

$$X'_j = X_j^{\max} - X_j / X_j^{\max} - X_j^{\min}$$

$$X'_j = 1200 - 1200 / 1200 - 575$$

$$X'_j = 0 \text{ olarak bulunmuştur.}$$

Yukarıda yapılan işlem sonucunda, 575 m. rakımındaki alanların standardize edilmiş değeri 1 puan, 1200 m. yüksekliğe sahip alanların 0 puan, buna karşın 575 m- 1200m arasındaki yükseklik basamaklarının değerleri 0-1 puan aralığında bulunmuştur.

Su varlığı

Su varlığı konusunda yapılan değerlendirmeler de akademisyen görüşleri çerçevesinde ele alınmıştır. Suya yakınlık kapsamında yapılan değerlendirmelerde gerek tarımsal faaliyetler gerek turistik faaliyetler gerekse tarımsal turizm çatısı altında yer alan faaliyetler açısından suya yakınlığın büyük önem taşıdığı görüşünden hareketle, mesafe analizi yapılmıştır. Kızılırmak ile sulu dereler değerlendirme kapsamına alınmış ve su kaynağına en yakın noktadan başlayarak topografik yapı nedeni ile etkinin sona erdiği noktaya kadar değerlendirmeler yapılmıştır. Değerlendirmeler CBS'nin sunduğu olanaklar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Yakınlık en yüksek puanı alırken, uzak olan noktalar en düşük puanları almışlardır. Bu değerlendirmelerde eğim ve yükseklik değerlendirmeleri ile aynı yaklaşımla gerçekleştirilmiştir.

Ulaşım durumu

Ana yollara yakınlık kapsamında yapılan değerlendirmelerde gerek tarımsal faaliyetler gerek turistik faaliyetler gerekse tarımsal turizm çatısı altında yer alan faaliyetler açısından suya yakınlığın büyük önem taşıdığı görüşünden hareketle, mesafe analizi yapılmıştır. Nitelikleri göz önünde bulundurularak karayolları ve 2. derece yollar değerlendirmeye alınmış, diğer yollar nitelikleri nedeni ile değerlendirme dışı bırakılmıştır. Bu çerçevede en yakın noktadan başlayarak topografik yapı nedeni ile etkinin sona erdiği noktaya kadar değerlendirmeler yapılmıştır. Değerlendirmeler CBS'nin sunduğu olanaklar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Yakınlık en yüksek puanı alırken uzak olan noktalar en düşük puanları almıştır. Bu değerlendirmelerde eğim, yükseklik, su varlığı değerlendirmeleri ile aynı yaklaşımla gerçekleştirilmiştir.

Maksimizasyon formülü kullanılarak standardize edilen öznelilikler; bakı, arazi kullanım kabiliyet sınıfları, şimdiki arazi kullanım, büyük toprak grupları, mülkiyet kriterlerine aittir. Söz konusu kriterlerin öznelilikleri (araştırma alan sınırları içinde bulunanlar), akademisyenlerin görüşleri çerçevesinde sıralanmış, en az uygunluk

gösteren ya da uygunluk göstermeyen nitelikten başlayarak puanlar atanmıştır. Maksimizasyon formülünün kullanıldığı bu beş kritere ilişkin değerlendirmeler aşağıda sunulmuştur.

Bakı

Akademisyenler ile yapılan görüşmelerde, bakı kriterinin tarımsal faaliyetlere uygun yer seçiminde önemli bir kriter olduğu görüşü ağırlık kazanmıştır. Yetiştirilmek istenen ürüne göre hemen hemen her bakı birimi kullanılabilir olsa da araştırma alanında bahçe bitkileri üretimi öncelikli bir uygunluk değerlendirmesi yapıldığından en yüksek puan düz alanlara ve güney bakarlara verilmiş, diğer bakı birimlerine ilişkin puanlamalar akademisyenlerin belirttikleri sıralama doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Değerlendirmelerde kullanılan bakı kriterine ait öznitelikler, özniteliklerin aldıkları işlenmemiş puanlar ve standardize edilmiş değerleri çizelge 3.3.'te sunulmuştur. Düz ve güney bakarlı alanlar hedef faaliyetler için en uygun özelliğe sahip alanlar olarak tanımlandığından en yüksek puanı (işlenmemiş) almıştır.

Çizelge 3.3. Bakı kriterinin ağırlık puanları ve standardize edilmiş değerler

Öznitelikler	İşlenmemiş puanlar	Standardize edilmiş değer
Düz - Güney	5	1,00
Güneydoğu ve Güneybatı	4	0,75
Batı	3	0,50
Doğu	2	0,25
Kuzey	1	0,00

Düz ve güney bakarlı alanların alacağı standardize puan

$$X'_j = \frac{X_j - X_j^{\min}}{X_j^{\max} - X_j^{\min}}$$

$$X'_j = \frac{5-1}{5-1}$$

$X'_j = 1$ olarak bulunmuştur.

Yukarıda yapılan işlem sonucunda, düz ve güney bakarlı alanların standardize edilmiş değeri 1 puan, kuzey bakarlı alanların 0 puan, buna karşın diğer bakı değerleri 0-1 puan aralığında bulunmuştur.

Arazi kullanım kabiliyet sınıfları

Araştırma alanında varlığı belirlenmiş olan arazi kullanım kabiliyet sınıfları, gerek tarımsal faaliyetler gerekse tarımsal turizm çatısı altında yer alan faaliyetler çerçevesinde değerlendirilerek önem sıralaması doğrultusunda puanları atanmıştır. Öncelikler doğrultusunda ağırlık puanları tayin edilmiştir. Değerlendirmelerde kullanılan arazi kullanım kabiliyet sınıfları kriterine ait öznelilikler, özneliliklerin aldıkları işlenmemiş puanlar ve standardize edilmiş değerleri çizelge 3.4.'te sunulmuştur. Değerlendirmeler CBS'nin sunduğu olanaklar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. I. ve II. Sınıf araziler en yüksek puanı (6 puan) alırken VIII. sınıf araziler en düşük puanı (1 puan) almıştır. Bu değerlendirmelerde bakı değerlendirmesindeki gibi maksimizasyon formülü kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Çizelge 3.4. Arazi kullanım kabiliyet sınıflarının ağırlık puanları ve standardize edilmiş değerler

Öznelilikler Şimdiki Arazi Kullanım	İşlenmemiş puanlar	Standardize edilmiş değer
I ve II	6	1,00
III	5	0,80
IV	4	0,60
VI	3	0,40
VII	2	0,20
VIII	1	0,00

Araştırma alanında Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından üretilen şimdiki arazi kullanım paftası verileri kullanılmıştır. Bu çalışmada belirlenen kullanımlardan araştırma alanında var olan veriler uzman görüşüne sunulmuştur. Akademisyenler tarafından yapılan yorumlar doğrultusunda özneliliklere ağırlıklar atanmıştır. Değerlendirmelerde kullanılan şimdiki arazi kullanım kriterine ait öznelilikler, özneliliklerin aldıkları işlenmemiş puanlar ve standardize edilmiş değerleri çizelge 3.5.'te sunulmuştur. Değerlendirmeler CBS'nin sunduğu olanaklar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Sulu bahçe alanları en yüksek puanı (4 puan) alırken fundalıklar ve meralar korunması gereken alanlar olarak nitelendirildiğinden değerlendirme dışı bırakılmak amacıyla en düşük puanı, yani 0 puanını almıştır. Alanda bulunan diğer arazi kullanımlarına ilişkin puanlamalar akademisyenlerin belirttikleri sıralama doğrultusunda 0 ve 4 puanları arasında verilmiştir. Bu değerlendirmelerde bakı değerlendirmesindeki gibi maksimizasyon formülü kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Çizelge 3.5. Şimdiki arazi kullanım kriterinin ağırlık puanları ve standardize edilmiş değerler

Öznitelikler	İşlenmemiş puanlar	Standardize edilmiş değer
Bahçe (sulu)-Bs	4	1,00
Sulu tarım – S	3	0,75
Bahçe (kuru) – B	2	0,50
Kuru tarım – K	1	0,25
Funda / Mera - F/M	0	0,00

Büyük Toprak Grupları

Araştırma alanında varlığı belirlenmiş olan büyük toprak grupları uzmanlara sunulmuş ve gerek tarımsal faaliyetler gerekse tarımsal turizm çatısı altında yer alan faaliyetler çerçevesinde belirlenen öncelikler doğrultusunda ağırlık puanları atanmıştır. Değerlendirmelerde kullanılan büyük toprak grupları kriterine ait öznitelikler, özniteliklerin aldıkları işlenmemiş puanlar ve standardize edilmiş değerleri çizelge 3. 6.'da sunulmuştur. Değerlendirmeler CBS'nin sunduğu olanaklar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Alüvyal topraklar en yüksek puanı (5 puan) alırken kolüvyal topraklar en düşük puanı (1 puan) almıştır. Alanda bulunan diğer toprak grupları ilişkin puanlamalar akademisyenlerin belirttikleri sıralama doğrultusunda 1 ve 5 puanları arasında verilmiştir. Bu değerlendirmelerde bakı değerlendirmesindeki gibi maksimizasyon formülü kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Çizelge 3.6. Büyük toprak grupları kriterinin ağırlık puanları ve standardize edilmiş değerler

Öznitelikler	İşlenmemiş puanlar	Standardize edilmiş değer
Alüvyal (A)	5	1,00
Kırmızı-kahverengi (F)	4	0,75
Kahverengi orman (M)	3	0,50
Kahverengi (B)	2	0,25
Kolüvyal (K)	1	0,00

Mülkiyet

Çalışma kapsamında elde edilen sınırlı veriler doğrultusunda oluşturulan mülkiyet deseni haritası kullanılarak gerçekleştirilen analizlerde şahıs arazisi ve hazine arazisi olmak üzere başlıca iki sınıflandırma yapılabilmiş ve akademisyenlere söz konusu faaliyetler için önerebilecekleri mülkiyet türü sorulmuştur. Öneri faaliyetlerin daha çok özel girişim kapsamında ele alınması ile başarıya ulaşabileceği düşüncesinden hareketle şahıs arazileri 1, hazine arazileri ise 0 puan olarak temsil edilmiştir.

Algoritmanın çalıştırılması ve sınıflandırma

Çalışmada çakıştırma (Overlay) analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda üretilen veri, hücrelerden (gridlerden) oluşan bir resim verisidir. Bu sonuç verisinde her bir hücrenin alacağı sayısal değer CBS ortamında belirlenmesi işlemi algoritmanın çalıştırılması olarak tanımlanmaktadır.

Bu aşama önceki dört aşamada elde edilen tüm bilgilerin ve veri katmanlarının kullanılmasını içermektedir. Bu süreçte her bir hücrenin alacağı değer belirlenirken Store ve Kangas (2001)'de belirtilen, eklemeli üstünlük fonksiyonu kullanılmıştır. Eklemeli üstünlük fonksiyonu aşağıda sunulan formül çerçevesinde belirlenmektedir.

$$P = \sum_{i=1}^m a_i s_i(q_i)$$

Bu formülde;

P = üstünlük

m = kriter sayısı

a_i = i kriterinin göreceli önemi

s_i = i kriterinin alt üstünlük fonksiyonu (her bir kriterin maksimum değeri 1 dir)

q_i = i kriterinin bağlı öznitelik sayısı

olarak ifade edilmiştir.

Formül çalışmada sadece tarımsal turizm faaliyetlerine uygunluk sorgulaması çerçevesinde gerçekleştirildiğinden aşağıdaki şekilde kullanılmıştır.

$$Hd = \sum_{i=1}^m a_i s_i$$

Bu formülde;

Hd = hücre değeri

m = kriter sayısı

a_i = i kriterine akademisyenler tarafından atanan ağırlık ortalaması

s_i = i kriterine bağlı özniteliklerinin standardize edilmiş puanı

olarak ifade edilmiştir.

Yapılan bu değerlendirme ile her hücrenin aldığı değer belirlenmiştir. Elde edilen bu puanların anlamlı bir bütünlük çerçevesinde tanımlanabilmesi için gruplandırılması gerekmektedir. Bu amaçla; Akpınar (1994) tarafından geliştirilen yaklaşım kullanılmış üç grup altında sınıflandırma yapılmasına karar verilmiştir. Sözü edilen yaklaşıma göre, elde edilen minimum değer ile maksimum değer arasındaki fark bulunup üçe bölünerek gruplama yapılmıştır.

Bu yaklaşım çerçevesinde gerçekleştirilen değerlendirme ve elde edilen sonuçlar bölüm 6'da sunulmuştur.

4. ARAŞTIRMA ALANININ ÖZELLİKLERİ

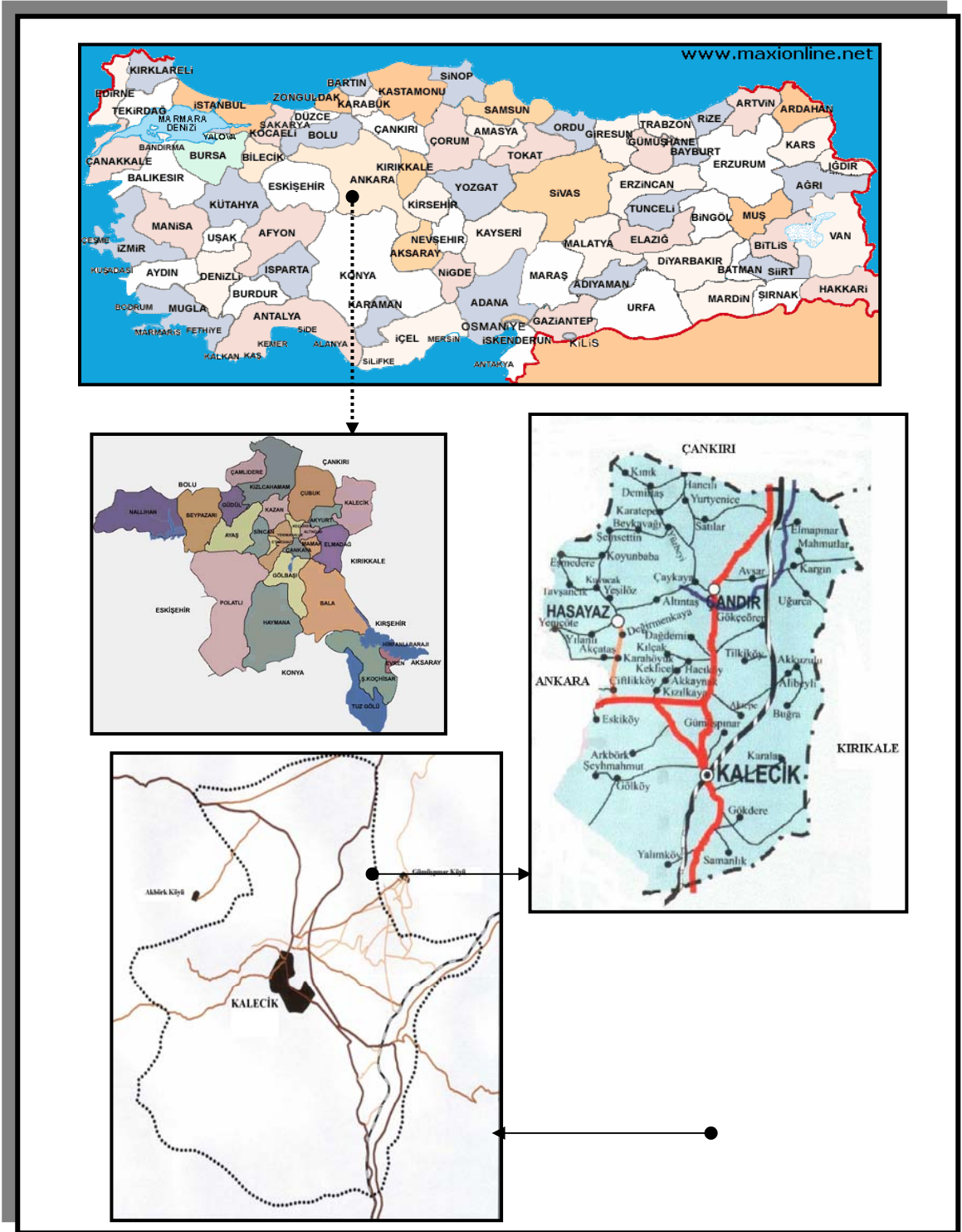
Bu bölümde, araştırma alanına ilişkin özellikler, tarımsal turizm konusunda gerçekleştirilecek tartışmalara katkı sağlayacak çerçevede araştırma alanı, araştırma alanının doğal yapısı, araştırma alanının yerleşim, arazi kullanım, altyapı ve ulaşım yapısı, araştırma alanının demografik ve sosyal yapısı ile araştırma alanının ekonomik yapısı ana başlıkları altında incelenmiştir.

4.1. Araştırma Alanı

Araştırma, Ankara ili Kalecik İlçesi Belediye ve Mücavir alan sınırları içerisinde yürütülmüştür.

40° 06' kuzey enlemi, 33° 25' doğu boylamı üzerinde bulunan Kalecik, Ankara iline bağlı bir ilçe merkezidir (Işık vd 1998; Gündüz 2001). İlçe, Ankara'nın Kuzey doğusunda bulunmaktadır. Doğusunda Sulakyurt, Batısında Çubuk ve Akyurt, kuzeyinde Çankırı İl Merkezi ve Şabanözü İlçesi, Güneyinde Kırıkkale İli ve Elmadağ İlçesi yer almaktadır (Anonim 2003b). Konum olarak, Orta Kızılırmak bölümünde ve İç Anadolu Bölgesi ile Karadeniz Bölgesi arasında geçiş sahası durumundadır (Tüysüz 1997). İlçe merkezinde rakım 680 m. dir. İlçe genel olarak engebeli bir arazi yapısına sahip olup yüzölçümü 1340 km², Belediye ve Mücavir alan sınırları içinde alan büyüklüğü ise 97,15 km² dir (Çakmak 2004). Ankara-Çankırı-Kastamonu devlet karayolu güzergahının 5 km güneyinde yer alan Kalecik, Ankara'ya 68 km uzaklıktadır. Araştırma alanının, ülke ve bölge içindeki yeri şekil 4.1'de sunulmuştur.

Kalecik ilçesi Ankara ilinin üçüncü kademe bir merkezidir ve üst düzey idari ve sosyal hizmetlerde birinci derecede Ankara kentinin etki alanı içinde kalmaktadır (Işık vd 1998). Kalecik, ilçe merkezi ve ilçe merkezine bağlı 50 köyden oluşmaktadır (Anonim 2003b).

Şekil 4.1. Araştırma alanının ülke ve bölge içindeki yeri

4.2. Araştırma Alanının Doğal Yapısı

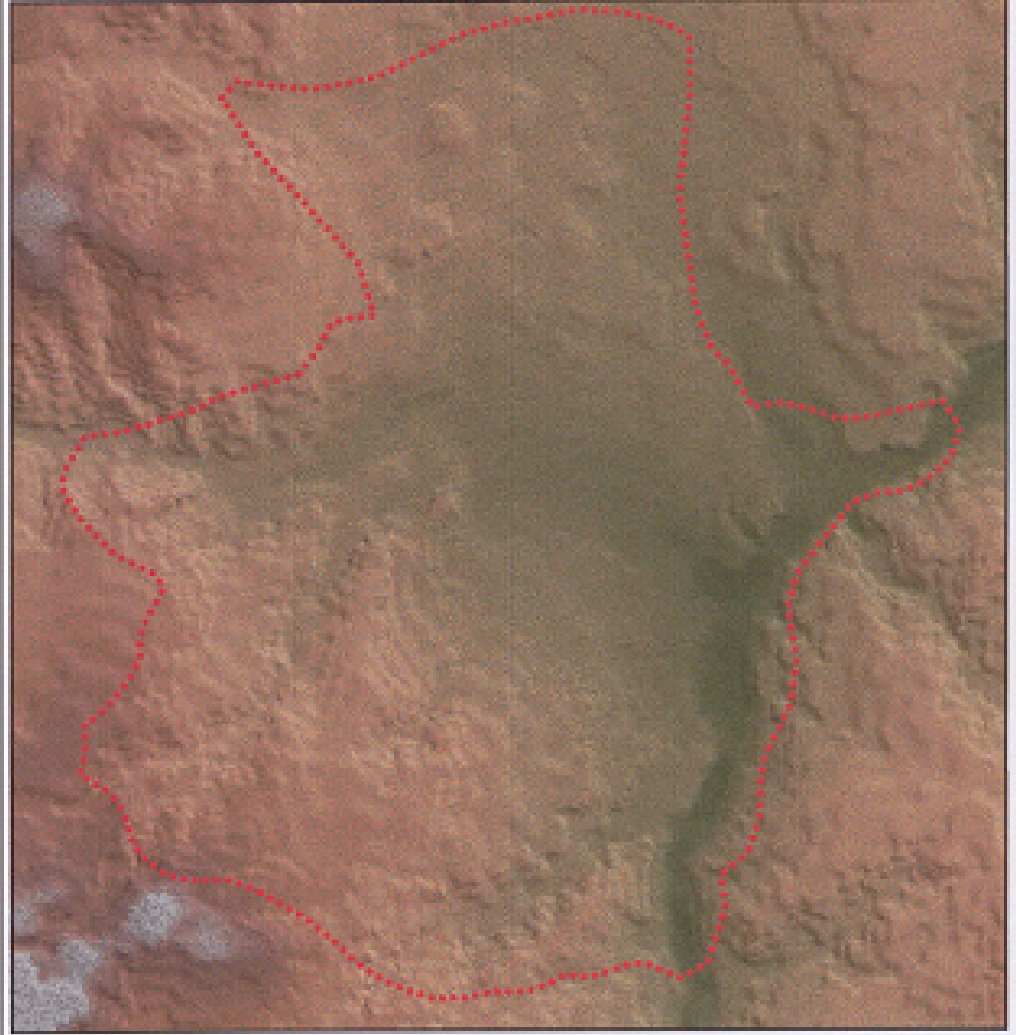
4.2.1. Topografik yapı

Araştırma alanı genel olarak eğimli bir arazi yapısına sahip olup, dağlar ve platolardan oluşmaktadır. Ovaların kapladığı alan oldukça küçüktür.

İlçenin en yüksek dağı yerleşmenin batısındaki İdris Dağı (1992 metre) dir. İdris Dağı kuzeye doğru alçalarak devam eder. İdris Dağının devamı şeklinde olan Karabasan Dağı ve onun devamı olan dağlar ile Kulu Dağı kuzey-güney doğrultusunda uzanır. Kulu Dağlarının en yüksek noktası Fincankaya Tepesidir (1499 m.). Yerleşmenin kuzeyinde Bozkır Dağı (1117 m) ve güneyinde ise Karagüney Dağı (1226 m.) yer almaktadır. Kızılırmak ile Kulu dağı arasında, kuzey-güney doğrultusunda Baykuş Boğazı ile Terme çayı arasında 750-1000 metreler arasında gelişmiş ve genellikle 100-125 m derinlikte vadiler ile yarılmış platolar yer alır. Yerleşim ülkemizin büyük akarsularından birisi olan Kızılırmak Nehri'nin suladığı verimli bir ovanın kenarında kurulmuştur. Kalecik Ovası yaklaşık 3 km boyunda 4 km enindedir. Ülkemizin en uzun akarsuyu Kızılırmak, ilçe toprakları içerisinde çoğu zaman geniş tabanlı bir vadi içerisinde akmaktadır. Hemen doğusundaki Karagüney Dağlarının zirvesi (1226 m) ile akarsu vadi tabanı arasında (700 m) Gökçedere Köyü yakınında yaklaşık 500 m lik bir yükselti farkı vardır. İlçenin yakınında Kızılırmak'a birleşen Killik Deresi, Keçi Deresi ve Uludere kurtik vadi içerisinde akmaktadır. Uludere ve Keçi Deresinin birleştiği yerde 5 km lik tabanlı bir vadi oluşturur (Tüysüz 1997).

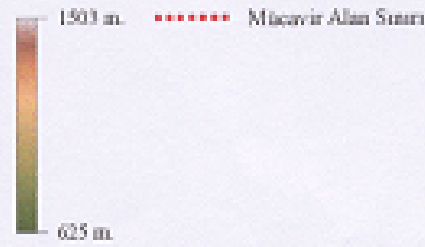
Özetle, araştırma alanı daha çok dağlarla çevrili bir çanak oluşum ortaya koymakta ve topografik yapı açısından hareketlilik sunmaktadır. Bu yapının görsel olarak da açıklanabilmesi amacıyla oluşturulan arazi modeli harita 4.1'de, eğim analizi harita 4.2'te, bakı analizi ise harita 4.3'te sunulmuştur.

Ankara İli Kalecik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması
ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma

0 2000 4000 meters

GÖSTERİM

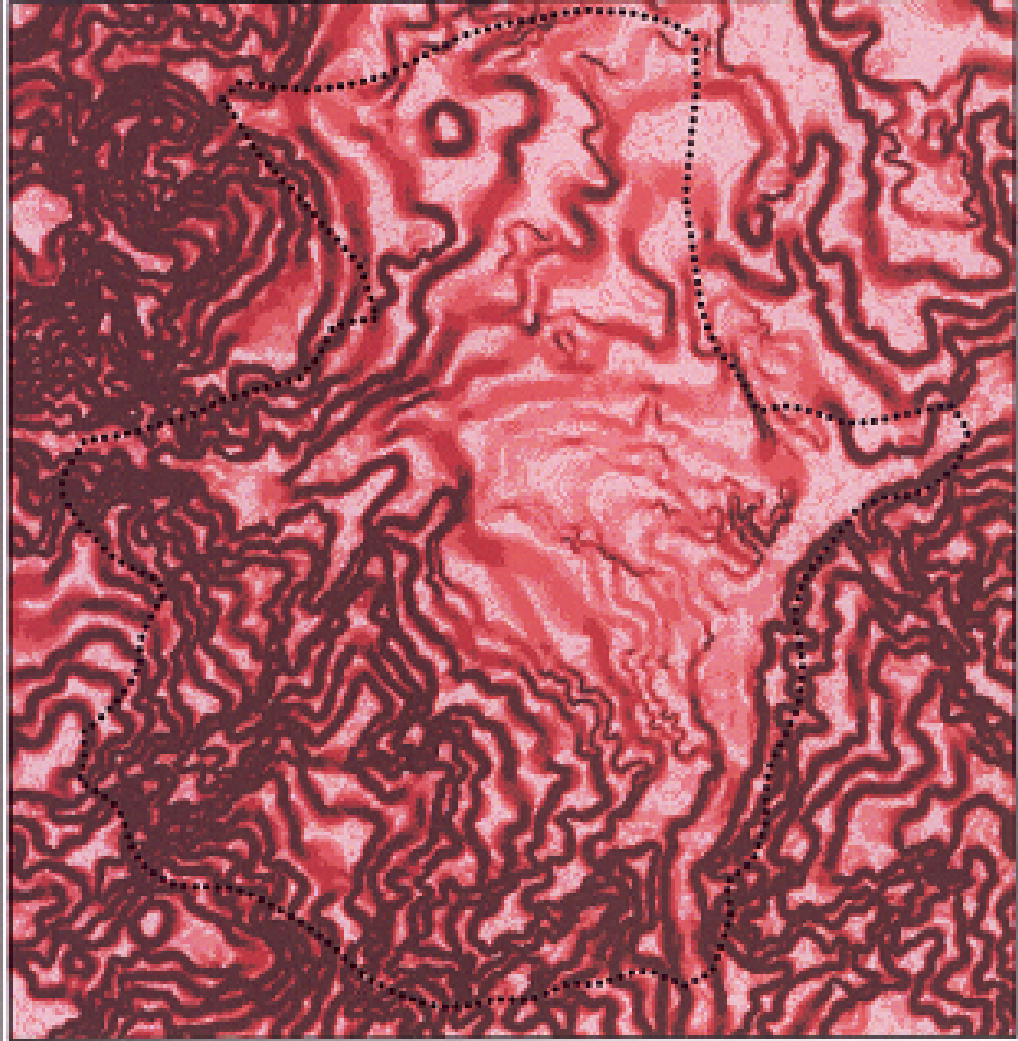
Kaynak: İKİC 1925 (1:25.000 Ölçekli Topoğrafik Haritalardan Çıkarılmıştır)

Arazi Modeli

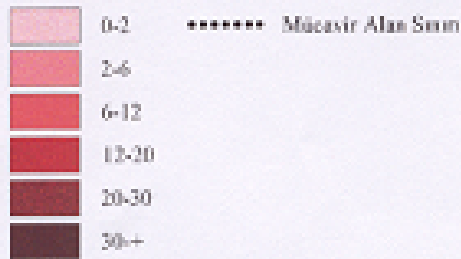
Harita 4.1

Sultan GÜNDÜZ
Ankara 2004

Ankara İli Kalecik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması
ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma

GÖSTERİM

Kaynak: İİBK 1955 (1/25.000 Ölçekli Topografik Haritalardan Özetlenmiştir)

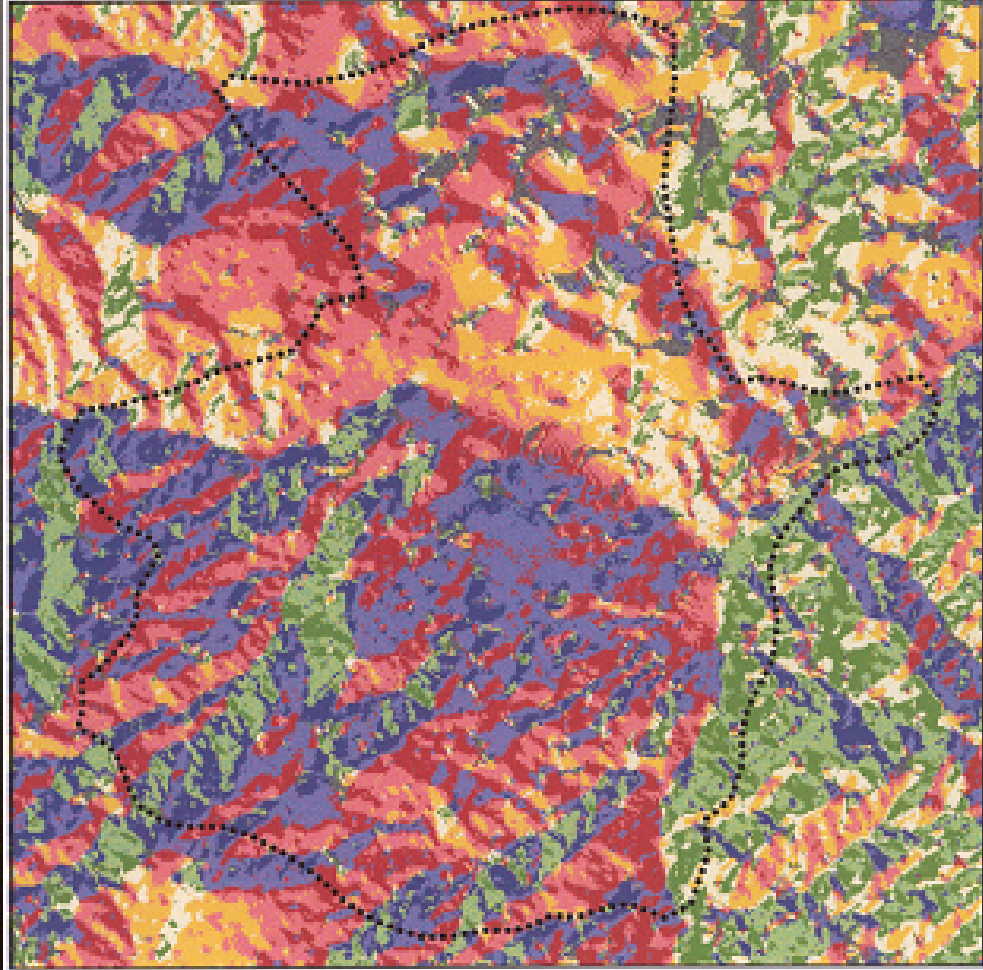
Eğim Haritası

Harita 4.2

Sultan GÜNDÜZ

Ankara 2004

Ankara İli Kalecik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması
ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma

GÖSTERİM

	Kuzey		Güneybatı
	Kuzeydoğu		Batı
	Doğu		Kuzeybatı
	Güneydoğu		Diğer Alanlar
	Güney		Mücarir Alan Sınırı

Baki Analizi

Harita 4.3

Sultan GÜNDÜZ
Ankara 2004

Kaynak: HİİK 1995 (1/25.000 Ölçekli Topoğrafik Haritalardan Üzerlenmiştir)

4.2.2. Jeolojik yapı

İlçe ve çevresinde volkanik ve sedimenter formasyonlar zemin yapısını oluşturmaktadır. Kale tepesinde zemin volkaniklerden andezit ve spilitlerden oluşmuştur. Gri ve kırmızı renkli sağlam yapıdadırlar. Zemin olarak yerleşmeye uygundur. Kalecik'in kuzey batısındaki yamaçlarda ise bazik intiziflerden oluşmuş jeolojik formasyonlara rastlanmaktadır. Bu yeşil renkli kayalar radyolaritlerle içiçe bulunmaktadır. Üst seviyelerde altere oluşmuşlardır. Üzerleri 1-2 metre kalınlıkta toprak örtü ile kaplıdır. Yerleşebilir alanlardır. Doğu ve kuzeydeki geniş düzlüklerde ise zemin neojen yaşlı totulardan meydana gelmiştir. Neojen sarı renkli plastik killere temsil edilir. Yer yer kalker ara tabakaları içermektedir. Killere yerleşebilir alanlardır. Düzlüklerde periyodik akışlı çayın çökelti malzemesi olan alüvyon zemin yapısıdır. Siltli çakıllıdır (Işık vd 1998).

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nce hazırlanan ve 1996 yılında onanan Türkiye Deprem Haritası'na göre araştırma alanı 3. dereceden deprem kuşağı içerisinde yer almaktadır (Işık vd 1998).

Yüzey sularının etkisi ile birçok kuru dere yatağı oluşmuştur. En güneyde topografyanın biraz daha yükseldiği kısımlarda dere yatakları fazlaca derinlik göstermektedir. Eğimin fazlalık gösterdiği bu kısımlarda zeminin yapısı da göz önüne alındığında heyelan olayının meydana gelmesi olasılığı artmaktadır. Diğer kısımlarda dere yataklarının fazla derin olmaması ve eğilimlerin daha az olması arazinin kullanımını mümkün kılmaktadır. Ağır ve çok katlı inşaatlarda zeminin taşıma gücünün hesaplanması önerilmektedir (Işık vd 1998).

Araştırma alanında herhangi bir yeraltı zenginliği ya da yer üstünde önemli kaynak değerine sahip olan bir jeolojik yapı söz konusu değildir.

4.2.3. Toprak yapısı

Araştırma alanı toprak yapısını tanımlamak amacı ile T.C. Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 1992 yılında hazırlanan Ankara İli Toprak Kaynağı Envanter Raporu (Anonim 1992)'ndan ve 1/25.000 ölçekli haritalarından yararlanılmıştır.

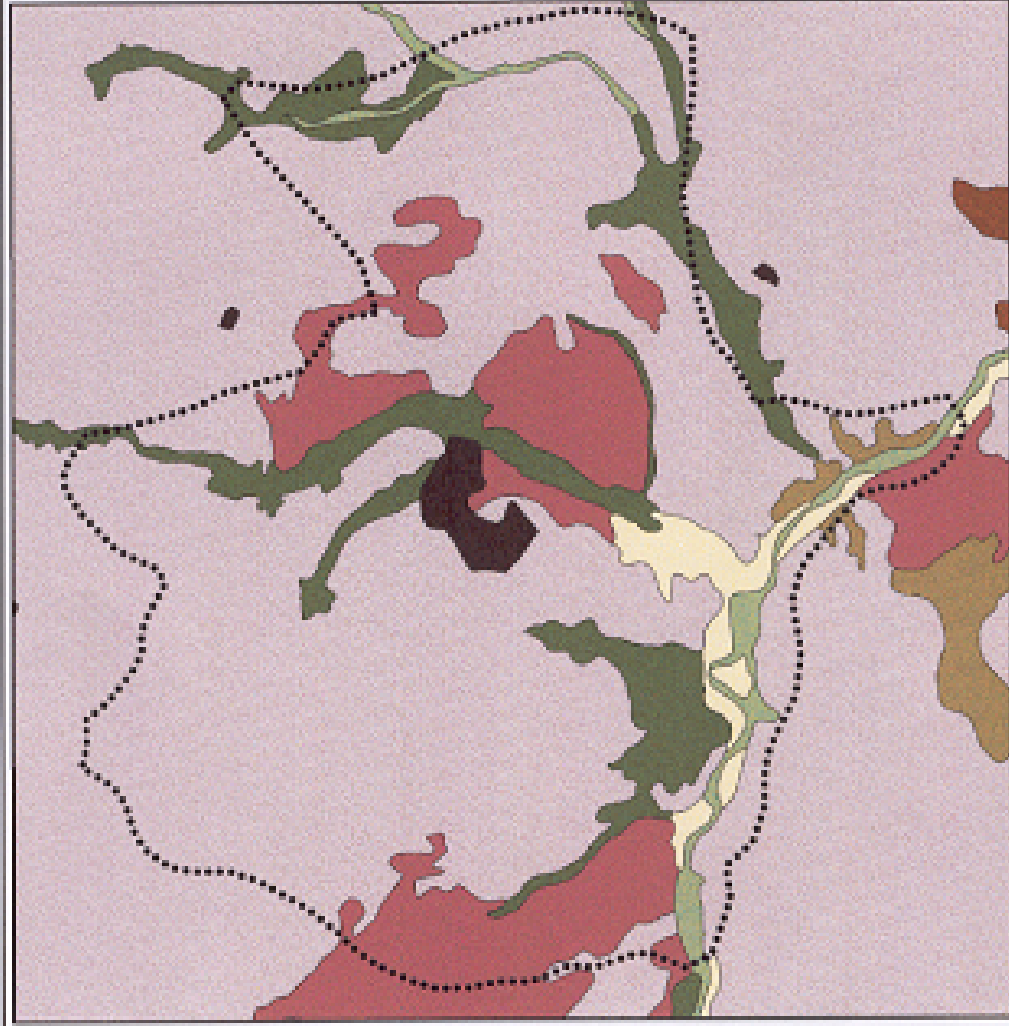
Araştırma alanı toprakları, Orta Anadolu topraklarının tipik bir örneğini oluşturmaktadır. Araştırma alan sınırları içinde harita 4.4'te de görüldüğü gibi kahverengi, kırmızı kahverengi, alüvyal, kahverengi orman ve kolüvyal topraklar bulunmaktadır. Oransal olarak bir değerlendirme yapıldığında; kahverengi toprakların % 86.1, kırmızı kahverengi toprakların % 11.5, alüvyal toprakların % 2.0, kahverengi orman topraklarının % 0.3, kolüvyal toprakların % 0.1 oranında yer kapladığı belirlenmiştir.

İlçede akarsuların taşıdığı malzemenin, taşma sonucu iki yana bırakılan malzemenin alüvyal topraklar oluşmuştur. Kızılırmak boylarında ve Kale çayı yatağında alüvyal topraklar görülür. Bu topraklar oldukça verimlidir. Kuru ve sululu tarım yapılır. Taban suyu yüksektir. İlçe merkezinde İdris dağından taşınan malzeme ile dağ eteklerinde ve dere boylarında kolüvyal topraklar oluşmuştur. Yamaçlardan vadi tabanına inen malzemeler kıyıda ve dağ eteğinde kolüvyal toprakları oluşturmaktadır

Araştırma alanında arazi kullanım yetenek sınıfları kapsamında yapılan değerlendirmeler harita 4.5'te sunulmuştur. Yapılan değerlendirmelere göre alanın % 48.8'i VII. sınıf, % 17.7'si VI. sınıf, % 10.8'i III. sınıf, % 8.4'ü I. sınıf, % 7.2'si IV. Sınıf, % 3.9'u II. sınıf ve % 3.2'si VIII. sınıf arazilerden oluşmaktadır. Alanda V. sınıf arazi bulunmamaktadır.

Alanın erozyon durumu harita 4.6.'da sunulmuştur. Haritanın incelenmesi ile de görülebileceği gibi belediye ve mücavir alan sınırları içinde önemli bir erozyon sorunu görülmemektedir. Erozyon, eğimin arttığı alanlarda şiddetlenmektedir.

Ankara İli Kalecik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması
ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma

GÖSTERİM

 Alüvyal Topraklar	 Kahverengi Orman Toprakları
 Kahverengi Topraklar	 Çıplak Kayalık
 Kırmızı-Kahverengi Topraklar	 İrmak Yatağı
 Kollüvyal Topraklar	 Yarığın Alanı
 Mücavir Alan Sınırı	

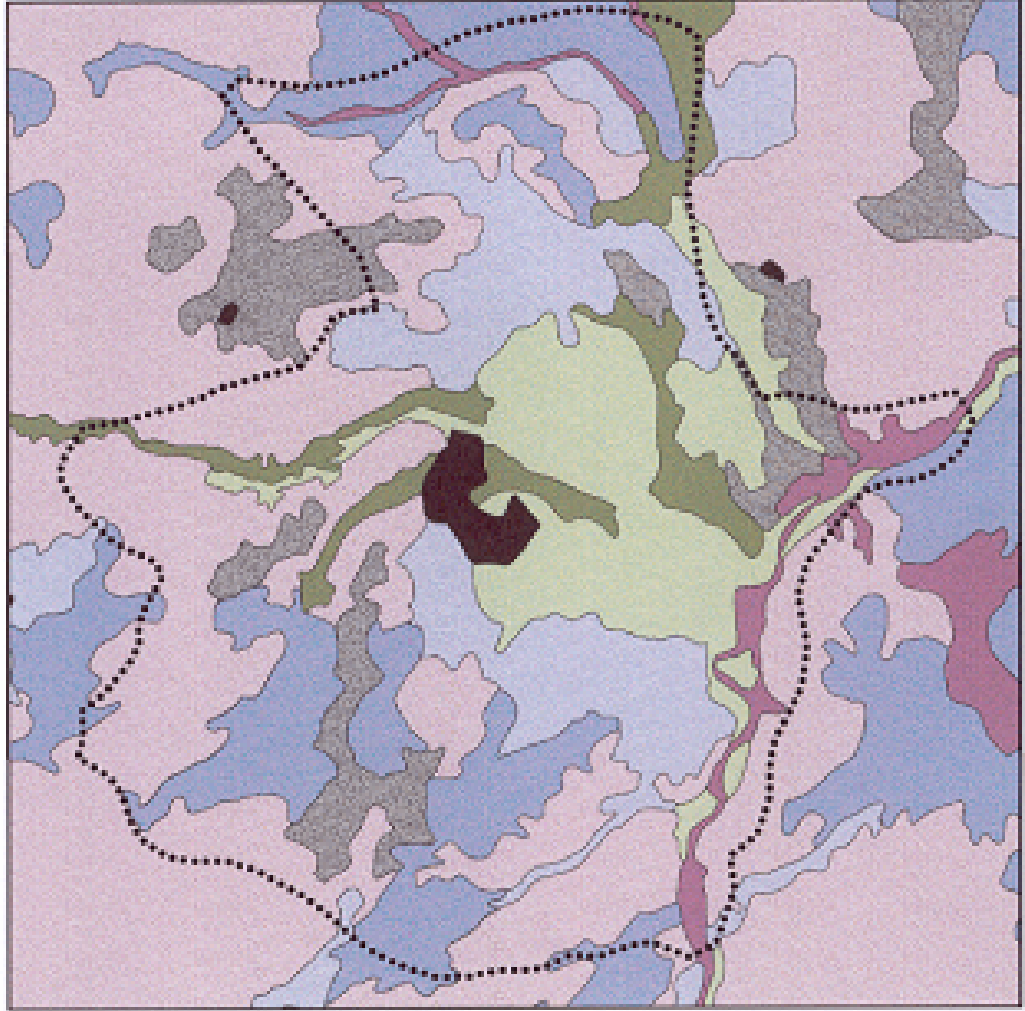
Kaynak: Ety Hizmetleri Genel Müdürlüğü 1992 tarihli 1/25.000 Ölçekli Toprak Haritalarından Üzerlenmiştir.

Büyük Toprak Grupları

Harita 4,4

Sultan GÜNDÜZ
Ankara 2004

Ankara İli Kalecik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması
ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma

GÖSTERİM

	I		VI
	II		VII
	III		VIII
	IV		Yerleşim Alanı
			Mücadele Alan Sınırı

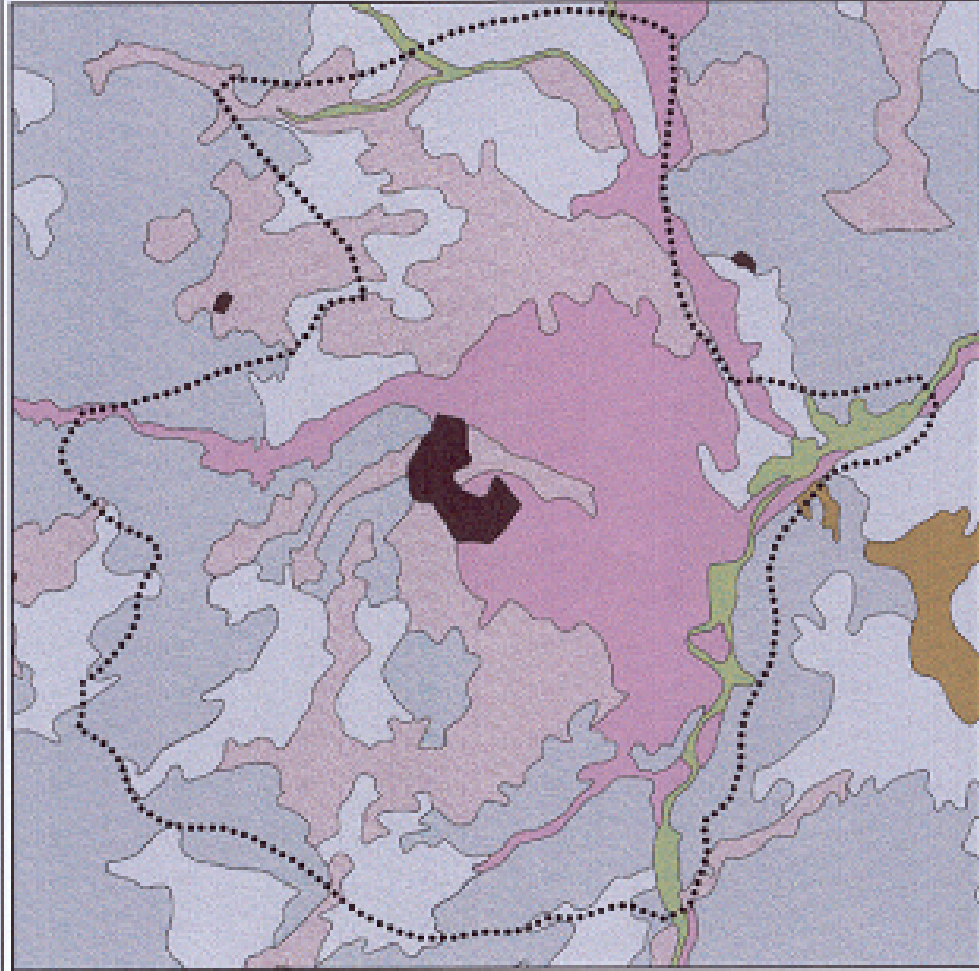
Kaynak: Köy İktisatleri Genel Müdürlüğü 1982 no/111 1:25.000 Ölçekli Toprak Haritalarından Özetlenmiştir.

Arazi Kullanım
Yetenek Sınıfları

Harita 4.5

Sultan GÜNDÜZ
Ankara 2004

Ankara İli Kalecik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması
ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma

GÖSTERİM

	Hiç/Çok Az		Yerleşim Alanı
	Orta		Çiftlik Kayalıkları
	Şiddetli		İrmak Yatağı
	Çok Şiddetli		Mülklerin Alan Sınırı

Erozyon Durumu

Harita 4.6

Sultan GÜNDÜZ
Ankara 2004

Kaynak: Kily Hizmetleri Genel Müdürlüğü 1992 tarihli 1/25.000 Ölçekli Toprak Haritalarından Derlenmiştir

4.2.4. İklim özellikleri

Araştırma alanında tipik karasal İç Anadolu iklimi hakimdir, yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlı geçmektedir. Ancak, Tüysüz (1997) tarafından Kalecik ve yakın çevre yerleşimleri iklim özellikleri konusunda yapılan karşılaştırmalı değerlendirmeler, Kalecik'in kendine özgü iklimsel farklılıklarını ortaya koymaktadır. Kalecik, çevresindeki istasyonlardan (Ankara, Elmadağ, Çankırı, Esenboğa) elde edilen verilere göre kışın daha sıcaktır. Bu farklılığın temelinde, araştırma alanının konumu, topografik yapısı ve Kızılırmak nehrinin iklimi yumuşatıcı etkisi yatmaktadır.

İlçe, güçlü hava akımlarından çevresinde yer alan dağlar ile korunmaktadır. Ayrıca, araştırma alanı çevre yerleşimlere göre daha alçaktır ve adeta çanak oluşum şeklinde bir yapısı vardır. Bu yapı nedeni ile kesilen hava akımları sıcaklığın artmasını, Kızılırmak ise artan bu sıcaklık ile birlikte alanda daha yüksek bir nisbi nemin oluşmasını beraberinde getirmektedir. Bu farklılaşmış iklimsel yapı bir yandan tarımsal ürün çeşitliliği için gerekli koşulların oluşmasını sağlarken diğer yandan yağışların alan dışında kalmasını, sis faktörünün özellikle kış aylarında baskınlık kazanmasını ve yine özellikle kış aylarında baca gazı emisyonlarının artışı ile hava kirliliği sorununun artmasını beraberinde getirmektedir. Araştırma alanının iklimsel özellikleri, çalışma açısından önem taşıdığı düşünülen elemanlar çerçevesinde çizelge 4.1.'de özetlenmiştir.

Çizelge 4.1. 1983-2002 yılları arası meteoroloji elemanları ortalama değer tablosu (Anonim 2002c)

Meteorolojik Elemanlar	Ortalama Değer
Ortalama sıcaklık (°C)	12.6
Ortalama düşük sıcaklık	18.1
Ortalama yüksek sıcaklık	6.1
Ortalama bağıl nem (%)	64
Ortalama açık günler sayısı	67.7
Ortalama bulutlu günler sayısı	202.2
Ortalama kapalı günler sayısı	94.4
Ortalama toplam yağış miktarı (mm)	401.7
Ortalama kar yağışlı gün sayısı	17.8
Ortalama dolulu günler sayısı	0.4
Ortalama rüzgar hızı (bofor)	1.7
En hızlı esen rüzgar yönü	Batı
Ortalama kuvvetli rüzgarlı gün sayısı (rüzgar hızı 6-7 bofor)	15.6

Çizelge 4.1. değerlendirildiğinde araştırma alanında ortalama yağışın 401.7 mm olduğu görülmektedir. Bu yağışların genellikle sonbahar ve kış aylarında yoğunlaştığı, ilkbahar başlarında azalma gösteren yağış miktarının Mayıs ayında tekrar arttığı bilinmektedir. Ayrıca, yaz aylarında bütün İç Anadolu'da olduğu gibi yerel olarak konveksiyon yağışlarının düştüğünü görülmektedir.

Araştırma alanında hakim rüzgar yönleri kuzey, kuzey batı ve batıdır. Ancak daha öncede ifade edildiği gibi, rüzgar hızı Bofor'a göre yapılan değerlendirmeye göre oldukça düşüktür. Bofor'a göre ortalama rüzgar hızı "hafif hava - hafif rüzgar" sınırları arasında kalmaktadır.

Araştırma alanının iklimsel özellikleri iklim ile direkt bağlantılı olan tarım sektörü açısından değerlendirildiğinde ilk dikkat çeken faktörün ortalama donlu gün sayısı olduğu bilinmektedir. Bu elemana göre araştırma alanı 0.4 gün ile oldukça avantajlı bir yapıya sahip gibi görünse de, zamansız donlar ve nadiren de olsa sıcaklığın fazla düşmesi tarımı olumsuz etkileyebilmektedir. Araştırma alanı içerisinde Kızılırmak yakınında yer alan, düşük rakımlı ve topografik olarak korunmuş alanlarda sıcaklık ve nemin yüksek olmasının da etkisi ile çevre yerleşimlere göre meyve ve sebzenin daha önce olgunlaştığı ve bazı yerlerde 15 gün erkenci üretim yapılabildiği bilinmektedir. Ortalama bulutluluk ve kapalı gün sayısı ise yazın sulama ihtiyacı azalttığı için tarımda çok etkili bir faktör, ancak Kalecik'te ortalama bulutlu ve kapalı gün sayısının yetersiz olduğu bilinmektedir.

Araştırma alanının genel olarak sunduğu iklimsel avantajlar ve sınırlı sayıda görülen donlar, ilçenin tarımsal çeşitliliğini, hatta İç Anadolu Bölgesi Koşullarında yetiştirilemeyen bazı ürünlerin de yetiştiriciliğini beraberinde getirmektedir.

4.2.5. Su varlığı

Araştırma alanı, İç Anadolu Bölgesi içinde çok geniş bir alanın drenajını sağlayan Kızılırmak nehri havzası içinde kalmaktadır. Kızılırmak bölgenin yaklaşık 4 km.

doğusu ve güneydoğusundan geçmektedir. Araştırma alanında ayrıca, Uludere, Keçi Deresi, Kale Çayı, Killik Deresi ve Tekkavak Deresi gibi çeşitli çay ve dereler vardır; fakat bunların çoğunda sadece yağışlı zamanlarda su bulunmaktadır (Aslangil ve Ekiz 1995). İlçedeki dere ve çayların bir kısmı doğrudan Kızılırmak'a karışır. Bir kısmı da Terme çayı ile birleşerek yine Kızılırmak'a karışırlar (Tüysüz 1997). Kızılırmak'a birleştikleri bölgelerde getirdikleri alüvyon toprak ile birikinti konileri oluştururlar.

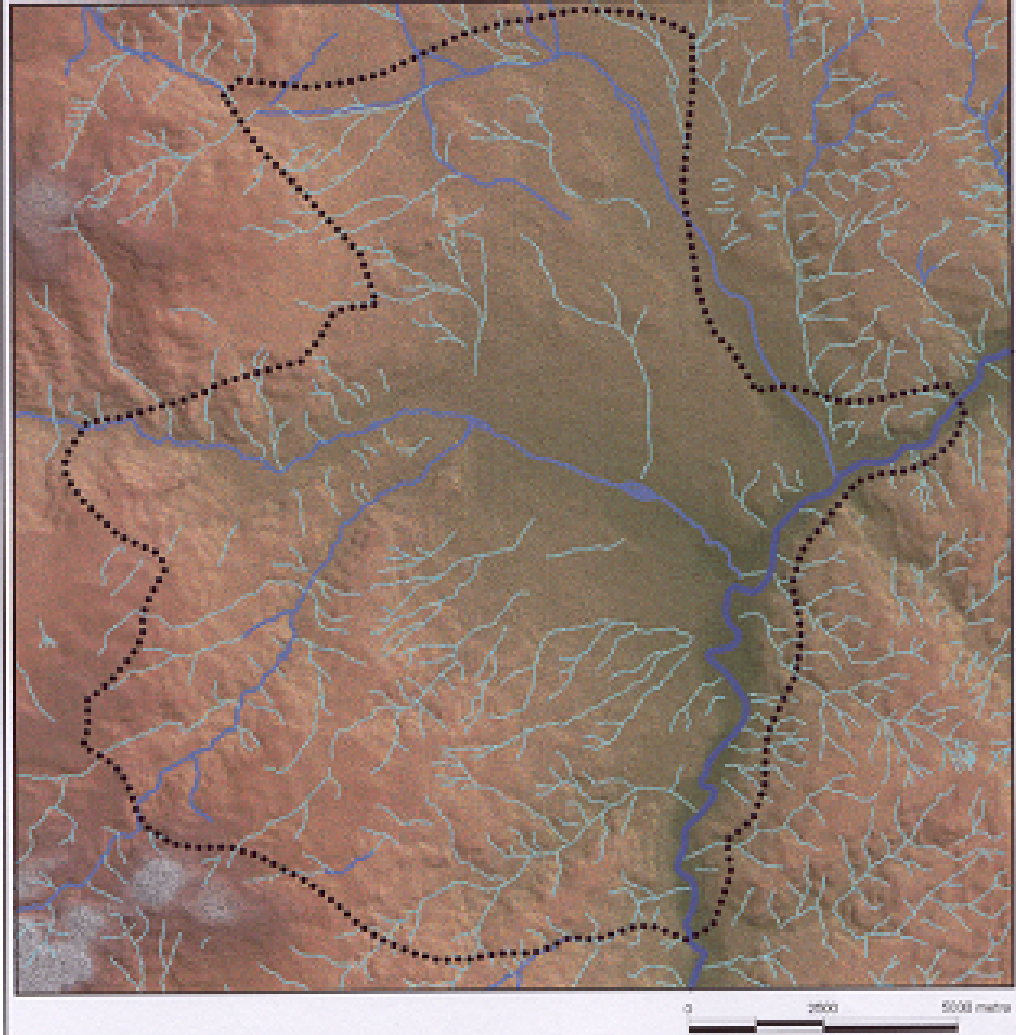
İlçe topraklarının jeolojik yapısı yeraltı suyunun yeter seviyede oluşmasına müsait değildir. O nedenle kaynak ve yeraltı suyu çok fazla değildir. Kaynakların çoğu yazın kurur (Tüysüz 1997). Alüvyonlarda yer altı suyu mevcuttur. Ancak devamlı bir yer altı suyu yoktur. Yağış ve satıh suları ile beslenmektedir. Bu sebeple mevsimsel olarak su seviyesinde büyük farklılıklar vardır. Alüvyonda çaya yaklaştıkça yer altı suyu yükselmekte ve 1 metreyi bulmaktadır (Işık vd 1998). Uludere ve Kale çayının yatağı altında taban suyu da vardır. Bu su Kızılırmak'a yakın bir yerden Hocasarayı mevkiinden yeryüzüne çıkar. Suyun yeryüzüne çıktığı yer ile Kızılırmak arasında Emenağaç bahçeleri sulanmaktadır (Tüysüz 1997).

Araştırma alanının su varlığı harita 4.7.'de sunulmuştur.

4.2.6. Doğal bitki örtüsü ve yaban yaşamı

İlk çağdan geçtiğimiz yüzyıllara kadar Karaçam (*Pinus nigra*), Ardıç (*Juniperus sp.*), Ahlat (*Pyrus elaeagnifolia*), Meşe (*Quercus sp.*) ormanları ile kaplı olan Kalecik, insanların ormanları kesip yok etmesi sonucu bugün antropojen etkilerle oluşmuş step bitki örtüsü ile kaplıdır (Tüysüz 1997; Gündüz 2001). Bölgedeki bitkilerin büyük bir bölümü ksrofit (kurakçıl) ve halofit (tuzcul) özelliklerdedir. Yerleşme çevresinde daha çok kurakçıl karakterde *Festuca sulcata* gibi otsular yaygındır. İdris dağının yüksek yerleri hariç

Ankara İli Kalocik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması
ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma

GÖSTERİM

- Nehir
- Çay ve Sulu Dere
- Kuru Dere
- Müccavir Alan Sınırı

Kaynak: HİC 1555 (1:25.000 Ölçekli Topoğrafik Haritalardan Özetlenmiştir)

Su Varlığı

Harita 4.7

Sultan GÖNDÜZ
Ankara 2004

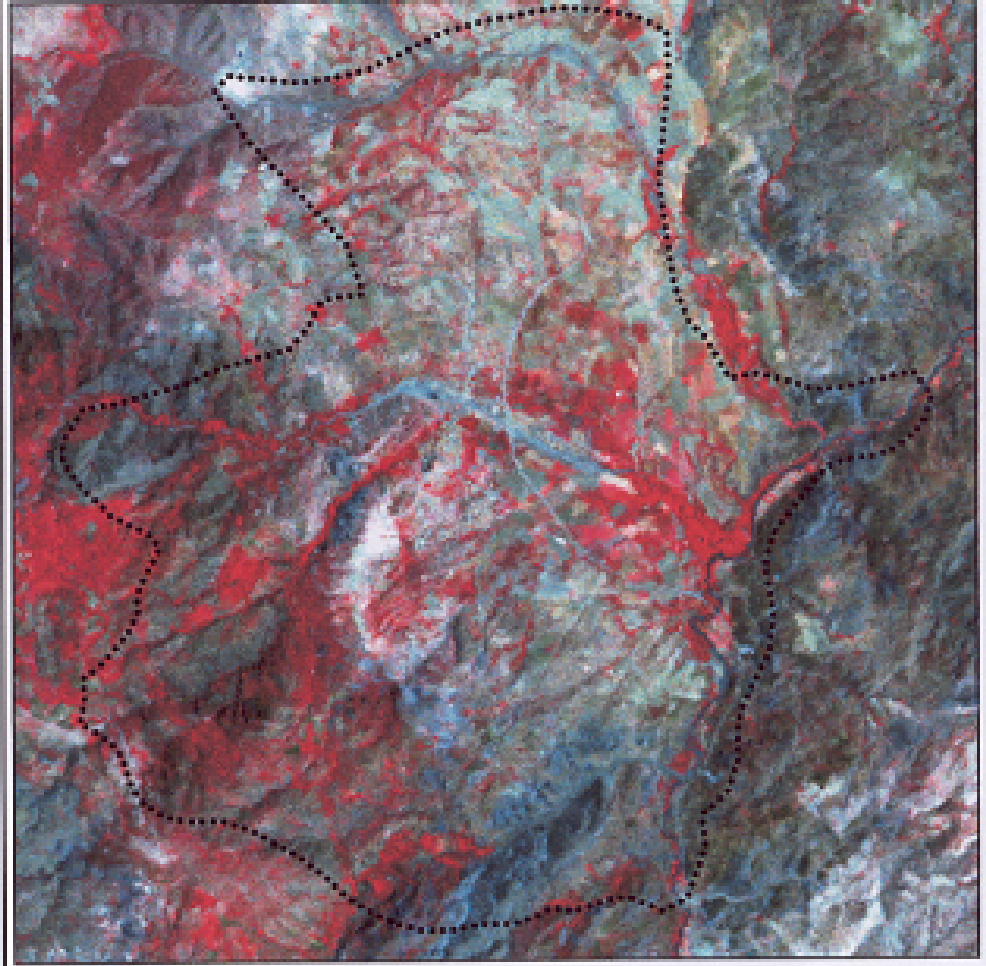
hemen hemen her tarafta ilkbaharda vejetasyon gelişmelerine başlayıp, yaz kuraklığında kurumalar gösteren bozkırlar yer almaktadır. Bunlar, akarsu vadilerinde kendiliğinden yetişen bozkırlar ile ormanın tahribi ile oluşmuş antropojen steplerdir. Alanda bozkır bitkisi olarak çoğunlukla çok yıllık *Verbascum phlomoides* (Sığır kuyruğu) ile *Astragalus glycyphyllos* (Geven dikenli) türleri görülmektedir. Ayrıca çoğu yaz kuraklığına dayanabilmek için dikenli ve iğne yapraklı bir yapı geliştiren *Thymus vulgaris* (Kekik), *Veronica officinalis* (Yavşan otu), ve *Peganum harmala* (Üzerlik otu) ve *Cirsium arvense* (Devedikeni) gibi bozkır bitkileri de bulunmaktadır. Bozkırlar arasında, çalılar, yabani elma (*Malus communis L.*), erik (*Prunus domestica L.*), alıç (*Cratagus azarolus L.*), kuşburnu (*Rosae caninae*) gibi ağaçlarda seyrek olarak bulunmaktadır (Özdemir 2003).

İlçede yer yer yarı kurak iklime uygun kurakçıl tüylü meşe (*Quercus pubescens*) ormanları yer alır. Saha fazla yağış almadığı için meşeler fazla gelişmemiştir. İdris Dağının Kalecik'e bakan bütün yamaçlarında meşelikler hakimdir. İlçede akarsu boylarında *Populus sp.* (Kavak) ile *Salix sp.* (Söğüt), *Fraxinus oxycarpa* (Dişbudak), *Robinia pseudoacacia* (Yalancı akasya) ağaçları bulunmaktadır (Tüysüz 1997, Gündüz 2001). Keçideresi ve Uluderenin birleşip oluşturdukları vadi çevresinde fındık yetiştirilmektedir. Kızılırmak vadisi boyunca yer yer incir ağaçları (*Ficus carica L.*) da bulunmaktadır (Özdemir 2003).

Kalecik ilçesinde 1970'li yılların başında ağaçlandırma çalışmaları başlatılmıştır. İlçenin batısından İdris dağlarına doğru yükselen tepeliklere *Pinus nigra* (Karaçam) fidanları dikilmiştir. Ancak, zararlılarla mücadele edilemediği için bu ağaçların çoğu kurumuştur (Tüysüz 1997)

Araştırma alanının doğal bitki örtüsü Landsat 7 TM uydu görüntüsünden sağlıklı vejetasyon analizi yapılarak belirlenmiş ve harita 4.8.'de sunulmuştur.

Ankara İli Kalecik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması
ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma

0 2500 5000 metre

GÖSTERİM

- Sağlıklı Vejetasyon Alanları
- Mücadir Alan Sınırı

Bitki Örtüsü

Harita 4.8

Sultan GÜNDÜZ
Ankara 2004

Kaynak: 17.06.2002 Türkli Landsat7 TM Görüntüsü

Araştırma alanının faunası T.C. Orman Bakanlığı Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan 2002-2003 Av Dönemi Merkez Av Komisyonu Kararı'nda yer alan bilgiler doğrultusunda özetlenmiştir.

Araştırma alanı faunası Memeliler (Mammalia) ve Kuşlar (Aves) dan oluşmaktadır. Orman alanlarında ve insan elinin az değdiği bozkırlarda bulunan yabancı hayvan türlerinden Tavşan (*Lepus capensis*), Kurt (*Canis lupus*), Tilki (*Vulpes vulpes*), Kayasansarı, (*Martes foina*), Ağaçsarı (*Martes martes*), Yabandomuzu (*Sus scrofa*), Kirpi (*Erinaceus concolor*), Kirpili yarası (*Myotis emerginatus*), Porsuk (*Meles meles*), Su samuru (*Lutra lutra*), Gelincik (*Mustela nivalis*), Kokarca (*Mustela putorius*), Anadolu sincap (*Sciurus anomalus*) gibi memeliler; Arap bülbülü (*Pycnonotus xanthopygos*), Bülbül (*Luscinia megarhynchos*), Alakarga (*Garallus glandarius*), Alaca kirazkuşu (*Plectrophenax nivalis*), Sarı kirazkuşu (*Emberiza citrinella*), Kirazkuşu (*Emberiza hortulana*), Sakarca (*Anser albifrons*), Boz ördek (*Anas strepera*), Yeşilbaş (*Anas platyrhynchos*), Kılkuyrak (*Anas acuta*), Kaya serçesi (*Petronia petronia*), Kar serçesi (*Montifringilla nivalis*), Alaca balıkçıl (*Ardeola ralloides*), Leylek (*Ciconia ciconia*), Angıt (*Tadorna ferruginae*), Atmaca (*Accipiter gentilis*), Kınalıkeklik (*Alectoris chukar*), Bildircin (*Coturnix coturnix*), Sakarmeke (*Fulica atra*), Kızkuşu (*Vanellus vanellus*), Çulluk (*Scolopax rusticola*), Küçük suçulluğu (*Lymnocyptes minimus*), Suçulluğu-Bekasin (*Gallinago gallinago*), Büyük suçulluğu (*Gallinago media*), Kum kırlangıcı (*Riparia riparia*), Kaya kırlangıcı (*Ptyonoprogne rupestris*), Peçeli baykuş (*Tyto alba*), Puhu (*Bubo bubo*), Kulaklı orman baykuşu (*Asio otus*), Arıkuşu (*Merops apiaster*), Yeşil arıkuşu (*Merops superciliosus*), Boğmaklı toygar (*Melanocorypha calandra*), Tepeli toygar (*Galerida cristata*), Kumru (*Streptopelia decaocto*), At kumkuşu (*Calidris alba*), Küçük kumkuşu (*Calidris minuta*), Şahin (*Buteo buteo*), Kızıl şahin (*Buteo rufinus*), Kaya kartalı (*Aquila chrysaetos*), Çilkeklik (*Perdix perdix*), Saztavuğu (*Gallinula*), Bülbül (*Luscinia megarhynchos*), Kızılgerdan (*Erithacus rubecula*), Derekuşu (*Cinclus cinclus*), Bozdoğan (*Falco columbarius*), Karabatak (*Phalacrocorax carbo*), Çalığışu (*Regulus regulus*), Küçük sinekkapan (*Ficedula parva*), Sıvacı kuşu (*Sitta krueperi*), Gök nar kargası (*Nucifraga catyocatactes*), Kırmızıgagalı dağkargası (*Pyrrhocorax pyrrhocorax*), Sığırcık (*Sturnus vulgaris*), Ala sığırcık (*Sturnus roseus*), Serçe (*Passer domesticus*), Küçük serçe

(*Passer moabiticus*), Ağaç serçesi (*Passer montanus*), Florya (*Carduelis chloris*), Bağırtlak (*Pterocles orientalis*), Guguk (*Cuculus canorus*), Yeşil ankuşu (*Merops superciliosus*), Ankuşu (*Merops apiaster*), Üveyik (*Streptopelia turtur*), Karatavuk (*Turdus merula*), Tahtalı (*Columba palumbus*), Kaya güvercini (*Columba livia*), Ağaçkakan, Sarısakal gibi kuş türleri ve birçok küçük kuş türü görülmektedir (Özdemir 2003).

Kızılırmak'ta ise başlıca yayın, incili kefal, kambur sazan, ırmak sazani, karnıkara ve gümüş balığı türleri görülmektedir (Özdemir 2003).

4.3. Araştırma Alanının Yerleşim, Arazi Kullanım, Altyapı ve Ulaşım Durumu

4.3.1. Yerleşim durumu

Araştırma alanı tarihi ile ilgili olarak yapılan çalışmalar, Kalecik ve çevresinin Hititler zamanında önemli bir yerleşim yeri olduğunu, ayrıca bu önemini tarihin farklı dönemlerinde de koruduğunu göstermektedir. Kronolojik bir değerlendirme yapılacak olursa; bölgede Hitit hakimiyetinin M.Ö. 1200/1190 yıllarına kadar sürdüğü, Hitit İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra ise bölgeye Frigler'in, Lidyalılar'ın, Perslerin, Büyük İskender'in, Selevkosların ve Galatların hakim oldukları bilinmektedir. Ayrıca, Galatlar'dan sonra Kalecik ve çevresinin uzunca bir süre Roma İmparatorluğu'nun hakimiyeti altında kaldığı, M.S. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasından sonra ise Bizans İmparatorluğu'nun hakimiyeti altına girdiği, 1071 yılında Malazgirt Zaferi ile birlikte Türklerin Anadolu'ya yerleşmeye başlamalarından sonra 1075 yılında bölgenin Selçuklu Türkleri hakimiyetine girdiği ve Yıldırım Beyazıt zamanında Ankara ile birlikte Kalecik'in de Osmanlı hakimiyetine geçtiği bilinmektedir (Aslangil ve Ekiz 1995).

Kalecik tarih boyunca önemli bir yerleşim yeri olma rolünü Cumhuriyetin ilk dönemlerinde de sürdürmüş, özellikle Kurtuluş savaşı yıllarında Nokta Komutanlığı

görevini üstlenmiştir. Sözü edilen dönemde Kalecik ilçesinin bu önemli görevi üstlenmesinde Ankara-Kalecik-Çankırı-Kastamonu-İnebolu şosesinin (İstiklal Şosesi) üstünde yer alması etkin olmuştur (Aslangil ve Ekiz 1995).

Araştırma alanında, Romalılar devrinden kalma olup Osmanlılar zamanında onarım görmüş tarihi bir kale (Kalecik kalesi) ile Galatlar, Hititler, Romalılar ve Türklerden kalma kalıntılar, ören yerleri, mezarlar, höyükler vardır. İlçede bulunan aslan heykelleri, sunak ve diğer eserler tarihi açıdan ilçenin zenginliğini göstermektedir. Kalecik Kalesi, Saray Şehsuvar Camii, Hasbey (Büyük) Camii, Kazancıbaba Türbesi, Alişoğlu Türbesi, Davut Dede Türbesi, Eski Hamam, Çarşı Hamamı yerleşmedeki önemli tarihsel yapılar arasında yer almaktadır. Ayrıca, eski Belediye Binası, Askerlik Şubesi Binası, Askerlik Şubesi Lojmanı, Halk Kütüphanesi, Kızılırmak (Develioğlu) Köprüsü önemli sivil mimari örnekleridir (Aslangil ve Ekiz 1995).

Tarih boyunca önemli bir merkez olduğu anlaşılan Kalecik'te Belediye teşkilatı 1878 yılında kurulmuştur. Yerleşmenin ilk imar planı İller Bankası, Şehircilik Müdürlüğü'nce yaptırılmış ve bu plan 26 Temmuz 1955 yılında onanarak yürürlüğe girmiştir. Kalecik'te imar planlarının kapsamlı olarak yeniden ele alınması 15 Aralık 1981 yılında olmuştur. 1989 yılında ise yerleşmenin mevcut imar planına 93 ha'lık ilave plan yapılmıştır. 1989 yılından sonra, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18. maddesi Resen Uygulama yetkisini tanıması sonucu Belediyeler seri imar planı uygulamalarına başlamıştır. Emeklikent olarak adlandırılan bölge ve Halit Cevri Arslangil mahallesi imar planı uygulamaları bu kapsamda gerçekleştirilen en çarpıcı örneklerdir (Işık vd 1998).

Kalecik 12 mahalle, 3 küme yerleşimden oluşmaktadır (Çakmak 2004). İlçenin mahalleleri topografik şartlara uygun bir yerleşim göstermektedir. İlçede yerleşmeyi ve gelişmeyi engelleyen herhangi bir topografik engel bulunmamaktadır. Sadece Kale ve civarında Kültür Bakanlığı'nca ilan edilen sit alanlarında koşullu yapılanma kararına uyulması gerekmektedir (Işık vd 1998).

Araştırma alanı kentsel yerleşimi, yerleşme bütününde ele alındığında gelişmelerin daha çok İstasyon yönüne ve Çankırı-Ankara yönüne doğru olduğu görülmektedir. Konutlar Kale'nin çevresinde ve özellikle kuzey ve kuzeybatı tarafında dağılmış durumdadır. Kıvançlı (1996), Kale mahallesinde geniş avlu içerisinde samanlık ve depolama alanlarından oluşan tümüyle kerpiçten, toprak örtülü düz damlı evler görülürken şehrin işyerine ve çarşıya yakın bölümlerinde, yani Tabakhane Mahallesi, Ahiler Mahallesi ve Ahi Kemal Mahalleleri'nin üst bölümlerinde yer alan evlerin genellikle avlusuz ve bahçesiz olduğunu, yerleşimin Keçi Deresi'ne doğru olan kısımlarında ise arazi daha uygun olduğu için bahçeli evlere rastlandığını bildirmiştir.

Yerleşmede yeni yapılar betonarme, eski binalar ise kagir olup genelde 1-2 katlı yapılardan oluşmaktadır.

Kalecik-Ankara karayolunun civarındaki gelişmeler Konut kooperatifleri şeklinde olan gelişmelerdir. Halit Cevri Aslangil mahallesinin büyük bölümü konut kooperatifi alanlarından oluşmaktadır. Bu mahalle, yerleşmenin planlı gelişen konut bölgeleridir. İstasyon yönüne doğru olan gelişme alanı Emeklikent olarak adlandırılmaktadır. Bu bölgede bitmiş ve halen devam eden konut gelişmeleri genelde betonarme ve 2 katlıdır. Bunun yanı sıra Kalecik-Kırıkkale yolu civarında yeni gelişmeler gözlenmektedir. Ankara Üniversitesine bağlı Kalecik Meslek Yüksek Okulu, inşaatı devam eden Ruh ve Sinir Hastalıkları Rehabilitasyon Hastanesi, Sağlık Meslek Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi gibi eğitim ve sağlık kurumlarının da bu yol üzerinde olması gelişmenin çekim yönünü oluşturmaktadır (Işık vd 1998).

Kent dokusunu oluşturan sokaklar uzun ve kıvrımlıdır. Araziye göre şekillenmiştir. Yol genişlikleri 2,5-3,0 m olan sokaklarda yolların eğimleri orta noktaya verilerek suyun akması sağlanmıştır. Organik olarak şekillenmiş sokaklarda kimi yerlerde köşe başına gelen evlerin alt katları sokakla şekillenmiş ve üst katta çıkıntılarla odalar düzgün bir şekle getirilmiştir. Kimi zaman da şehrin dar sokaklarında ev çeşmeyle bütünleşmiş, ortak bir duvarla sokağı paylaşmışlardır (Kıvançlı 1996).

Yerleşmenin tek düzenli aktif kullanılan yeşil alanı Çanşa mahallesindeki Emeklilent'in önünde yer almaktadır. Parkın büyüklüğü 80.000 m² olup Belediye tarafından düzenlemesi yapılmıştır. Ayrıca Kızılırmak kenarında da rekreatif amaçlı kullanılan, yaklaşık 10.000 m² büyüklüğünde bir yeşil alan daha bulunmaktadır. Ayrıca yerleşme içerisinde kısmen düzenlemesi yapılmış 5 adet çocuk bahçesi bulunmaktadır. Bu parkların yaklaşık büyüklükleri 250-300 m² civarındadır. Bu parklar üzerinde oyun ekipmanları da bulunmaktadır. Yerleşmedeki düzenli yeşil alanlar toplamı 92.500 m²'dir. Bu alanların mekansal dağılımdaki payı ise % 0.57'dir. Araştırma alanında organize olmuş bir adet spor alanı bulunmaktadır. Spor tesisleri Cuma mahallesinde yer almakta olup, açık alanlar toplamı 23.800 m² dir. Kapalı spor tesisi alanı ise 1000 m² civarında bulunmaktadır. Açık alan içerisinde futbol sahası ve seyir terasları bulunmaktadır. Alan sıkıştırılmış toprakla kaplıdır. Yerleşme içerisinde başka spor alanı bulunmamaktadır. Okulların bahçelerinde yer alan spor alanları ise öğrenciler tarafından kullanılmaktadır. Spor alanlarının yerleşme genelinde kapladığı toplam alan 23.800 m² olup mekansal dağılımdaki payı ise % 0.15'dir (Işık vd 1998).

Kızılırmak vadisinin kenarları ağaçlık ve yeşilliktir. Buralarda mesire yerleri vardır. Ayrıca Uludere, Keçi Deresi, Eminağaç ve Fidanlık mevkielelerinde de mesire yerleri bulunmaktadır (Aslangil ve Ekiz 1995). Bu alanlar, yaz ve bahar aylarında yerleşme halkına hizmet ettiği gibi Ankara ve civarından gelen ziyaretçilere de hizmet vermektedir.

4.3.2. Arazi kullanım durumu

Kalecik yerleşmesinde hakim olan mülkiyet türü özel mülkiyettir. Yerleşme içerisinde yeni inşa edilen belediye binası ve hemen yanındaki alanlar, eski belediye binası spor tesisleri, parklar belediye mülkiyetindedir. Ayrıca, Kızılırmak yönünde 30 ha yakın hazineden satın alınmış belediye mülkiyetinde alanlar bulunmaktadır. Özel ve belediye mülkiyeti yanı sıra yerleşmenin güneyinde yer alan sırtlarında maliye hazinesine ait alanlar bulunmaktadır. Birçok kamu kullanım alanı da belediyeye ait olup kullanıcılara tahsis edilmiştir. (Işık vd 1998; Gündüz 2001).

Araştırma alanı mülkiyet durumu; çalışmada edinilen tek kaynak olan 1/10.000 ölçekli revizyon imar planından elde edilen bilgiler kullanılarak harita 4.9.'da sunulmuştur. Harita 4.9. mevcut durumu tam olarak yansıtmasa da genel bir bilgi sunabilmek amacı ile verilmiştir.

Kalecik ilçesi belediye ve mücavir alan sınırları içinde arazi kullanım türlerinin kapladığı alanın oransal dağılımı çizelge 4.3.'de sunulmuştur.

Çizelge 4.2. Kalecik yerleşiminde arazi kullanım durumu (Işık vd 1998)

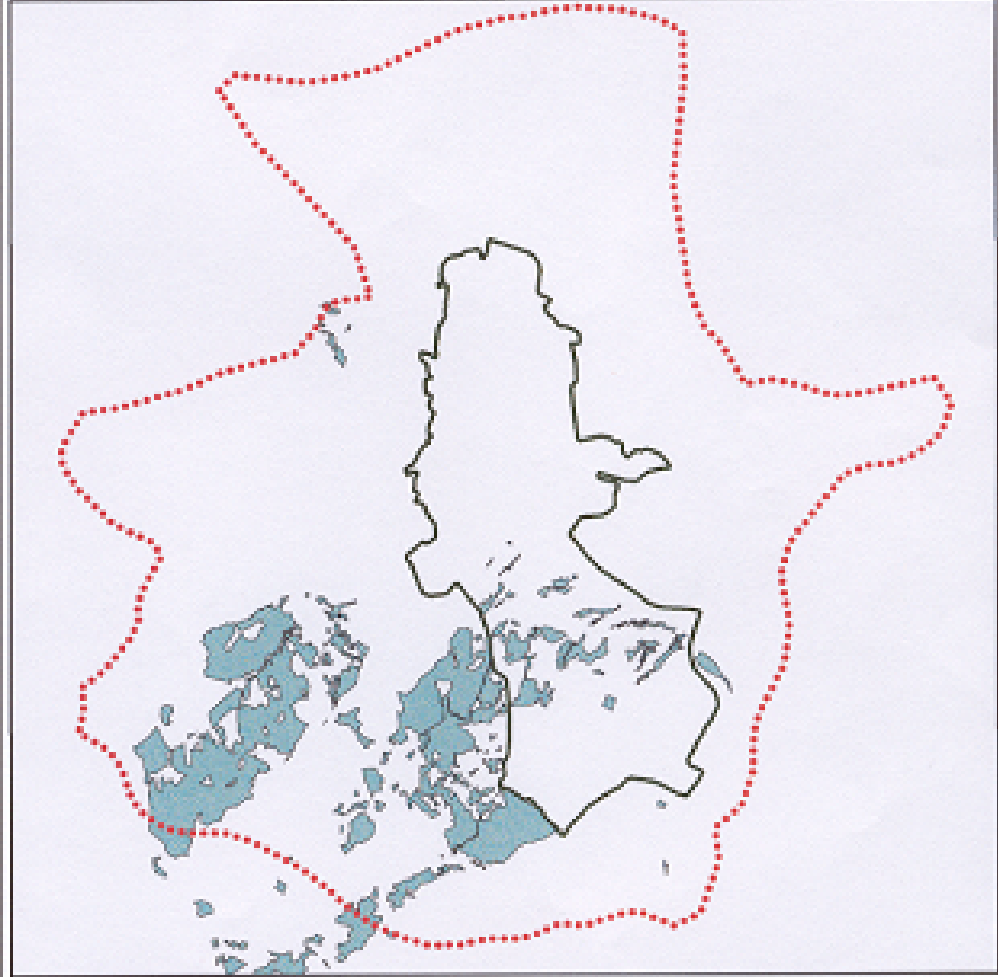
ZEMİN KULLANIMI	ALAN (ha)	YÜZDE (%)
Konut alanı	195.20	12.20
Kullanılmayacak Alanlar*	18.95	1.18
Tarım Alanı ve boş alanlar	1120.20	70.00
Resmi Kurum	5.96	0.38
Eğitim Tesisi	5.10	0.32
Sağlık Tesisi	8.41	0.53
Ticaret	1.72	0.11
Dini Tesisler	0.58	0.04
Mezarlık	22.00	1.38
Spor Alanları	2.38	0.15
İmalat	4.23	0.26
Küçük Sanatlar	2.74	0.17
Kent içi yollar (karayolu dahil)	185.00	11.56
Yeşil Alanlar	9.15	0.57
Sit alanı ve kayalık	18.38	1.15
TOPLAM	1600.00	100.00

*Kullanılmayacak alanlar derelerden oluşmaktadır.

Araştırma alanında arazilerin kullanım şekilleri incelendiğinde % 70 gibi büyük bir oranının tarımsal amaçlı kullanıldığı ve boş arazilerden oluştuğu, % 12.20'sinin konut alanlarından, % 11.56'sının ise kent içi yollardan oluştuğu görülmektedir (çizelge 4.3.)

Araştırma alanında tarımsal amaçla kullanılan ya da boş arazi sınıfında yer alan araziler, şimdiki arazi kullanım çerçevesinde değerlendirildiğinde, araştırma alanının, % 64.2'sinin mera, % 26.1'inin kuru tarım, % 3.1'inin fundalık, % 3.0'ünün sulu tarım, % 2.4'ünün kuru bahçe, % 1.2'sinin sulu bahçelerden oluştuğu görülmektedir. Araştırma alanının şimdiki arazi kullanım durumu harita 4.10'da sunulmuştur.

Ankara İli Kalecik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması
ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma

0 2000 4000 metre

GÖSTERİM

- Hazine Alanları
- İmar Sınırı
- Mücavir Alan Sınırı

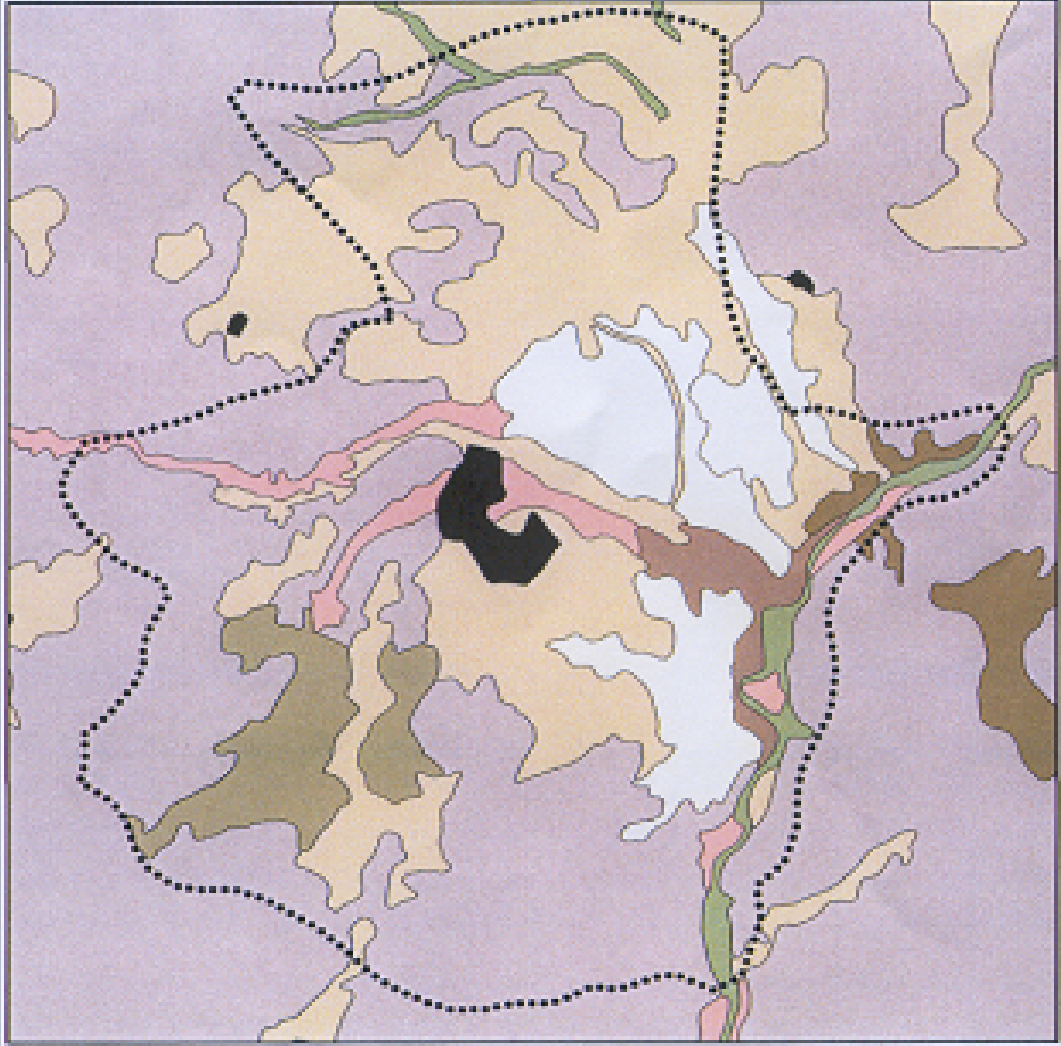
Kaynak: Kalecik Belediyesi 1/10.000 Ölçekli Revizyon İmar Planı'nın Üzerineştir.

Mülkiyet Deseni

Harita 4.9

Sultan GÜNDÜZ
Ankara 2004

Ankara İli Kalecik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması
ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma

GÖSTERİM

	Bahçe		Mera
	Sulu Bahçe		Yerleşim Alanı
	Sulu Tarım		Çıplak Kayalık
	Kuru Tarım		İrmak Yatağı
	Fılda		Mızavir Alan Sınırı

Kaynak: Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü 1992 tarihli 1/25.000 Ölçekli Toprak Haritalarından Üretilmiştir.

Şimdiki Arazi Kullanımı

Harita 4.10

Sultan GÜNDÜZ
Ankara 2004

4.3.3. Altyapı durumu

Araştırma alanı mevcut altyapı olanakları içme suyu, kullanma suyu, kanalizasyon, elektrik, telekomünikasyon, katı atık toplama ve yakıt olanakları çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Son yıllarda ilçe nüfusunun ve imarlı alanların artması nedeniyle kaçınılmaz hale gelen içme-kullanma suyu rezervinin çoğaltılması çalışmaları yapılarak mevcut bulunan 3 adet su deposu ve 1 adet içme suyu derin kuyusuna ek olarak 1990 yılından itibaren 1 adet 1000 tonluk, 1 adet 2000 tonluk su deposu yapılmış ve içme suyu rezervinin çoğaltılması için 1 adet kuyuya ek olarak 4 adet kuyu açılmıştır. Ayrıca, cazibeli su sağlanması için belediye imkanları ile Kalkan mevkiinde 8600 mt. uzaklıktan suyun Kale deposuna akıtılması sağlanmış ve toplam olarak su rezervi 115 lt/sn. olmuştur (Anonim 2004c). Mevcut durumda yoğun bir su sıkıntısı bulunmamaktadır. Sadece yaz aylarında bahçe sulamasının arttığı dönemlerde içme ve kullanma suyu açısından bazı sorunlar yaşanmaktadır.

Kanalizasyon şebekesi, Belediye tarafından kurulan büz fabrikasında üretilen büzlerin döşenmesiyle gerçekleştirilmiştir. 2003 yılı itibariyle tüm yerleşim alanlarının kanalizasyon şebekesi tamamlanmış olup, fosseptik kullanan konut bulunmamaktadır. Sistemde toplanan atıklar Kale çayı kenarında kurulmuş olan 2 adet ana çukurda süzildükten sonra Kale çayı yoluyla deşarjı sağlanmaktadır (Anonim 2004c). Henüz arıtma tesisi kurulmamıştır.

Yerleşmede elektrik enerjisi Hirfanlı ve Zonguldak Ereğli'sinden 154 kw'lık bir hat ile sağlanmaktadır. Yerleşmede Halit Cevri Aslangil mahallesinde 18.000 m² büyüklüğünde bir alanda kurulan Trafo merkezi yoluyla kent içerisine dağılım yapılmaktadır. Yerleşme içerisinde 3 adet bina trafo ayrıca, yerleşme içinde çok sayıda direk tipi trafo bulunmaktadır. Şehir içi enerji dağılımı bu trafolarla sağlanmaktadır (Işık vd 1998).

Kalecik Postası Ankara-Sinop-Ankara arasında Posta taşımacılığı yapan müteahhit firma tarafından sağlanmakta olup, ilçe merkezi dağıtımı günlük olarak yapılmakta. Posta kabul gişesinde her türlü mektup posta, gönderileri ile APS (Acele Posta Servisi) kabulü ve dağıtımı yapılmaktadır. Yurtiçi, Yurtdışı her türlü posta havalesi kabul ve ödemesi ile fatura tahsilleri de yapılmaktadır. Ayrıca, telgraf ve faks hizmetleri vermektedir. PTT Bank kurulma aşamasındadır.

Türk Telekom abone hizmetleri, Ulus Telekom Müdürlüğüne bağlı olarak Kalecik İşletme Şefliği tarafından verilmektedir. İlçe merkezinde ve 12 adet köyde çeşitli tip ve kapasitelerde 13 elektronik santral kurulmak suretiyle Kalecik ve bağlı köylerinin telefon taleplerinin tamamı bu santrallerden karşılanmıştır. İlçe merkezinde 32 adet kartlı ankesörlü telefon çeşitli yerlere tesis edilmek suretiyle hizmete verilmiştir.

Yerleşmede çöpler belediye tarafından toplanmaktadır. Bu hizmet traktörle verilmekte, toplanan çöpler Kale çayı kenarında açılan çukurlara doldurulup üzeri toprakla kapatılmaktadır.

Araştırma alanında, yakıt olarak çoğunlukla taş kömürü kullanılmaktadır. Bu kömür genellikle Kütahya'nın Tavşanlı yerleşmesinden getirilip özel sektör kanalıyla kullanıcılara sunulmaktadır. Her aile aşağı-yukarı yıllık 2 ton civarında taş kömürü tüketmektedir. Bunun yanı sıra kullanılan odun ise daha çok bağ-bahçeden kesilen ağaç ve dallardan karşılanmaktadır. Eski konut dokusu genellikle sobalıdır. Yeni toplu konut alanları ve resmi kurumlarda ise kalorifer sistemine geçilmiştir (Işık vd 1998).

4.3.4. Ulaşım durumu

Kalecik İlçesi Ankara-Çankırı-Kastamonu devlet karayolu güzergahında Ankara'ya 68 km uzaklıktadır. İlçe yakın çevresinde yer alan diğer şehirler olan Çankırı'ya 71 km, Kırıkkale'ye ise 33 km uzaklıkta yer almaktadır. İlçenin İstanbul, İzmir gibi büyük kentlere karayolu bağlantısı Ankara üzerinden sağlanmaktadır. Ayrıca ilçe, önemli bir karayolu bağlantısı olan E-23 Devlet karayoluna 22 km iyi kalite bir yolla Elmadağ-

Kırıkkale arasında bağlanmaktadır. Bu yol, Ankara-Kırıkkale-Kırşehir-Kayseri-Malatya hattına bağlantıyı sağlamaktadır. İlçe, aynı zamanda ülkenin batı kesimini doğu illerine ve doğu ülkelerine bağlayan devlet demiryolları güzergahı üzerinde yer almaktadır. Demiryolu istasyonu ilçeye 4 km uzaklıktadır. Ayrıca, Ankara Esenboğa hava limanı araştırma alanına 45 km uzaklıkta bulunmaktadır (Anonim 2002d).

Araştırma alanının Devlet karayollarına bağlantıyı sağlayan yolların iyi kalite asfalt, köylere bağlantıyı sağlayan ikinci derece yolların asfalt, bahçe bağlantılarını sağlayan üçüncü derece yolların ise stabilize olduğu belirlenmiştir. Yerleşim merkezi ise beton parke taş döşemedir.

Ayrıca, Kızılırmak'ın iki tarafı arasındaki ulaşım yakın zamana kadar tarihi Devecioğlu Köprüsü ve Buğra köyünü Kızılırmak'ın batı yakasına bağlayan asma köprü ile sağlamakta iken son yıllarda Kızılırmak üzerine yapılan beton köprüler aracılığı ile sağlamaktadır.

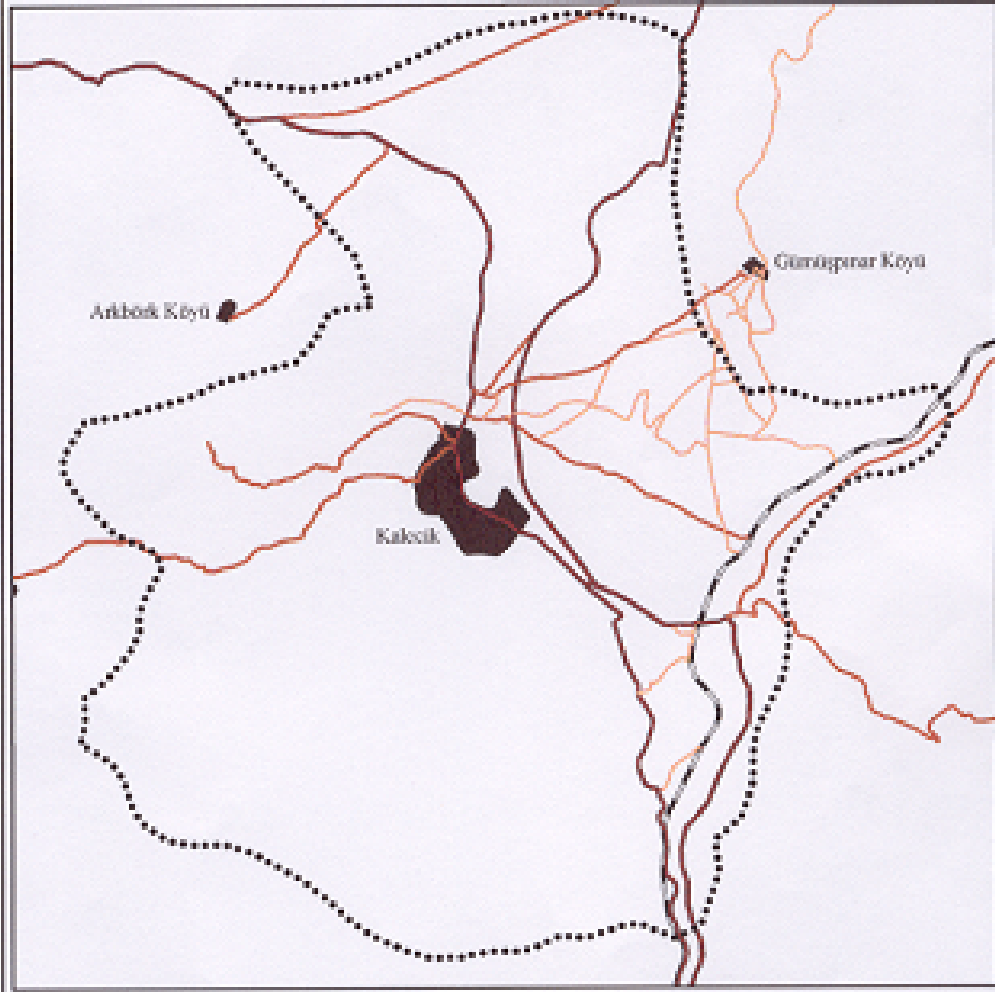
Araştırma alanının ulaşım yapısı Harita 4.11'te sunulmuştur.

4.4. Araştırma alanının sosyo-demografik yapısı

2000 yılı Genel Nüfus Sayımı Sonuçlarına göre, Kalecik ilçesinin toplam nüfusu 24 738'dir. Toplam nüfusun 11 965'i (% 48,4) ilçe merkezinde, 12 773'ü (% 51,6) ise köylerde yaşamaktadır (Anonim 2002a).

Kalecik ilçe merkezinde yaşayan nüfusun yaş gruplarına göre dağılım çizelge 4.3.'de verilmiştir.

Ankara İli Kalecik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması
ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma

GÖSTERİM

- Kanyolu
- 2. Derece Yollar
- 3. Derece Yollar
- Demiryolu
- Mücevir Alan Sınırı

Kaynak: BOK, 1955 ve 1992 Tarihli 1/25.000 Ölçekli Topoğrafik Haritalardan ve
Leica7 TM Uçtu Görüntüsünden Derlenmiştir.

Ulaşım Durumu

Harita 4.11

Sultan GÜNDÜZ
Ankara 2004

Çizelge 4.3. Kalecik ilçe merkezinde yaşayan nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı (Anonim 2002a)

	Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı				
	Toplam	Erkek		Kadın	
	n	n	%	n	%
00-04	1128	614	54,4	514	45,6
05-09	1217	624	51,3	593	48,7
10-14	1372	771	56,2	601	43,8
15-19	1274	731	57,4	543	42,6
20-24	1026	561	54,7	465	45,3
25-29	1023	625	61,1	398	38,9
30-34	967	538	55,6	429	44,4
35-39	1013	561	55,4	452	44,6
40-44	809	484	59,8	325	40,2
45-49	550	275	50,0	275	50,0
50-54	402	211	52,5	191	47,5
55-59	310	162	52,3	148	47,7
60-64	284	142	50,0	142	50,0
65-69	248	115	46,4	133	53,6
70-74	173	86	49,7	87	50,3
75-79	102	44	43,1	58	56,9
80-84	38	13	34,2	25	65,8
85+	28	9	32,1	19	67,9
Bilinmeyen	1	1	100,0	-	-
Toplam	11965	6567	54,9	5398	45,1

Çizelge 4.3. incelendiğinde Kalecik ilçe merkezinde yaşayan nüfusun % 54,9'unun erkeklerden % 45,1'inin ise kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Çizelgede yer alan yaş grupları 0-19, 20-59 ve 60-85 üstü yaş grupları açısından değerlendirildiğinde nüfusun % 41,7'sinin 0-19, % 50,9'unun 20-59, % 7,3'ünün 60-85 ve üstü yaş grubunda yer aldığı görülmektedir.

Kalecik ilçesi yerleşimi Ankara-Çankırı ve Kırıkkale üçgeni içerisinde yer almaktadır. Bu üçgen içerisindeki Ankara ve Kırıkkale'nin büyük gelişmeler kaydetmesi, Kalecik merkez ve köylerinden bahsedilen iki şehre nüfus akışına neden olmaktadır. Ayrıca, ilçeden ayrılan yerleşim birimleri de doğal olarak nüfusun azalma eğrisi göstermesine neden olmuştur. Bu durum nüfus artış hızı değerlendirmelerinde de görülmektedir (Kıvançlı 1996). Buna karşılık ilçe dışında çalışıp emekli olan bir kısım yöre insanının ilçeye ve köylere dönmeye başladığı izlenmektedir.

Kalecik ilçesinin yıllık nüfus artış hızı toplamda % 7,33, ilçe merkezinde % 17,43 ve köyde % -1,28 olarak belirlenmiştir (Anonim 2001b).

İlçe merkezinde eskiden görülen büyük aile modeli yerini anne-baba ve evli olmayan çocuklardan oluşan aile yapısına (çekirdek aile) terk etmiştir. Örf ve adetlerde, sosyal yaşantıda meydana gelen karşılıklı etkilenmeler, civar illerle ilişkiler sonucu değişiklikler görülse bile çoğunlukla yerini korumaktadır (Kıvançlı 1996). Kalecik yerleşiminde Işık vd (1998) tarafından gerçekleştirilen aile anketi sonuçlarına göre yerleşmenin ortalama aile büyüklüğü 4.85 olarak belirlenmiştir. Bir hanedeki ortalama aile sayısı ise 1.10'dur.

Işık vd (1998) tarafından gerçekleştirilen "Kalecik Aile Anketi Çalışmaları"na göre Kalecik'te nüfusun doğum yerlerine göre dağılımı % 90.61 oranında yerli, % 5.58 oranında il içinden, % 3.81 oranında ise il dışındandır.

Kalecik ilçesinde okur-yazarlık durumu incelendiğinde nüfusun % 92'sinin okuma-yazma bilen grupta yer aldığı görülmektedir. Nüfusun % 22'si herhangi bir okul bitirmeyen bireylerden oluşmaktadır. Mezun olunan eğitim kuruluşları çerçevesinde bir değerlendirme yapıldığında nüfusun; % 44'ünün ilkököl, % 6'sının ilköğretim, % 20'sinin ortaokul, % 1'inin ortaokul dengi meslek okulu, % 19'unun lise, % 7'sinin lise dengi meslek okulu, % 6'sının yüksek öğrenim mezunu olduğu görülmüştür (Anonim 2001b).

Araştırma alanında bir bağımsız anaokulu, 3 temel eğitim okulu bulunmaktadır. Ayrıca, bir genel lise ve bünyesinde yabancı dil eğitimi ağırlıklı lise, bir METEM (Mesleki Teknik Eğitim Merkezi), bir sağlık meslek lisesi, bir imam hatip lisesi ve bir de Ankara Üniversitesi'ne bağlı Yüksekokul bulunmaktadır (Demirtaş 2004). Araştırma alanında örgün eğitim çalışmalarını sürdüren bu okulların yanı sıra, yaygın eğitim çalışmalarını sürdüren Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü bulunmaktadır. Merkez tarafından; ateşçilik, bilgisayar, İngilizce, makine nakışı, konfeksiyon, biçki-dikiş, nakış, trikotaj ve halıcılık gibi konularda kurslar düzenlenmektedir.

Kalecik ilçe merkezi ve köylerinde bulunan toplam yirmi iki adet ilköğretim okulunda 1047'si kız ve 1095'i erkek olmak üzere toplam 2142 öğrenci eğitim görmektedir. Bunlara eğitim veren öğretmen sayısı ise 105 dir. İlçe merkezinde bulunan Ahiler İlköğretim Okulunda merkez çevresinde yer alan onbir köyden gelen 236 öğrenci taşınmalı eğitim sisteminden yararlanmaktadır. Yerleşmedeki liselerde ise 191'i kız ve 330'u erkek olmak üzere toplam 521 öğrenci eğitim görmektedir. Bu amaçla toplam 50 öğretmen hizmet vermektedir. Ayrıca okul öncesi eğitimi yapan Anaokulu 1999-2000 Eğitim Öğretim yılının ikinci döneminde eğitime açılmış olup, 2003-2004 öğretim yılında kayıtlı 32 öğrencisi bulunmaktadır. Bunun yanı sıra; özel eğitim kapsamında bir dersane faaliyet göstermektedir. Araştırma alanında bir adet Kredi Yurtlar Kurumu'na bağlı 500 kişi kapasiteli yurt, bir adet Milli Eğitim Bakanlığı Kalecik İmam Hatip Lisesi bünyesinde 150 öğrenciyi barındırabilecek kapasitede pansiyon, bir adet yaklaşık 80 kişi kapasiteli Kalecik Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği – Ortaöğrenim Erkek Öğrenci Yurdu olmak üzere toplam 3 adet öğrenci yurdu bulunmaktadır (Demirtaş 2004).

Araştırma alanında 1 adet Devlet Hastanesi, 1 adette SSK Dispanseri ve 1 adet Sağlık Ocağı bulunmaktadır. Ayrıca inşaatı halen devam etmekte olan Ruh ve Sinir Hastalıkları Rehabilitasyon Hastanesi bulunmaktadır (Anonim 2000b). Bunların yanı sıra, bir adet özel muayenehane ve bir adet özel diş hekimi muayenehanesi bulunmaktadır.

Kalecik Devlet Hastanesinde bir poliklinik, bir idari bina ve bir ameliyathane ile 25 yataklı hastane bölümü bulunmaktadır. Poliklinikler; 3 adet genel poliklinik, bir adet acil, bir kadın doğum, bir KBB, bir diş polikliniği uzman doktor haricinde hastane altyapısı yeterli, mevcut uzman doktor ihtiyacı rotasyon ile gelen doktorlar aracılığı ile giderilmeye çalışılmaktadır. Araştırma alanının Kırıkkale ve Ankara illerine yakınlığı arasında yer alması sorunu belirli oranlarda çözmekte olup, 2003 yılında toplam 24 800 hastaya bakılmıştır (Anonim 2004d).

Araştırma alanında bir adet basımevi bulunmakta ve yerel gazete yayınlanmaktadır. Tiyatro, sinema gibi olanaklar bulunmamaktadır. Kalecik Spor adlı bir spor klübü bulunmaktadır.

4.5. Araştırma Alanının Ekonomik Yapısı

4.5.1. Genel ekonomik yapı

Araştırma alanının ekonomik yapısı tarihsel süreç içerisinde değerlendirildiğinde; ilçenin oldukça çeşitli, hareketli ve güçlü bir ekonomik yapıdan neredeyse tek sektörlü hareketsiz ve verimsiz bir yapıya dönüşüm süreci geçirdiği son 5 yıldır ise bu hareketsizliği kırmak ve yeniden güçlü bir ekonomik yapıya sahip olmak için çalışmaların hız kazandığı dikkat çekmektedir.

13. yüzyıl Anadolu kentlerinde görülen Müslüman olmayan halkın kent içi ticaret ve sanayi ile uğraştığı Müslüman Türklerin ise daha çok toprak sahibi olma ve tarımsal faaliyetlere önem verdiği bilinmektedir. Kalecik'te de benzer bir yapının etkileri görülmektedir.

Kalecik, Osmanlı İmparatorluğu döneminde dokumacılık, ipek böcekçiliği, dericilik, ticaret gibi faaliyetlerin ön planda yer aldığı, oldukça gelişmiş bir merkez konumunda olması nedeni ile “Küçük Mısır” adıyla anılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Kalecik ve civarında dokumacılığın çok gelişmiş olduğu, yörede “Ankara Sofu” denilen bir dokumanın Osmanlı İmparatorluğunun son dönemine kadar ününü sürdürdüğü bilinmektedir. Aynı dönemde Kalecik ve civarında İpek böcekçiliğinin de çok gelişmiş olduğu bilinmektedir. Ayrıca kentin döşemecilik, kumaş ve dericilik sektörlerinde de oldukça gelişmiş olduğu ve Osmanlılar döneminde Ahiliğin oldukça gelişmiş olduğu bilinmektedir (Aslangil ve Ekiz 1995). Osmanlı İmparatorluğu zamanında 1887 yılında Ziraat Bankası'nın 8 nolu şubesi Kalecik'te açılmıştır. Bu durum o yıllarda ilçenin ticari canlılığını açıkça göstermektedir.

1970'li yılların başına kadar da çevresine göre önemli bir ticari merkez olma özelliğini korumuştur. Çünkü o yıllara kadar ulaşım Kalecik'te ve çevrede bu denli gelişmiş durumda değildir. Çevredeki yerleşim merkezi olan Çubuk ilçesi, Akyurt, Şabanözü ilçeleri ile Çankırı ili fazla gelişmemiştir (Tüysüz 1997).

Bugün Kırıkkale'nin ilçesi olan Sulakyurt geçmişte Kalecik'ten ayrılmıştır. Eskinin verdiği alışkanlık ve Kırıkkale ile bağlantısının iyi olmaması nedeni ile Sulakyurt ve çoğu köyü alışveriş için Kalecik'e gelmiştir. Yine Elmadağ'ın Kalecik'e sınır olan köyleri bugün Yahşihan ilçesine bağlı olan Irmak köyü ilçenin çevresindeki diğer köyler ile ilçeler ticaret için Kalecik'e gelmişlerdir. Ayrıca, 20-25 yıl öncesine kadar meyve-sebze üretmeyen Çubuk ilçesi artık çeşitli meyve ve sebzeleri üretmektedir. Dolayısıyla Kalecik üreticisi yakınındaki bu pazarı kaybetmiştir. Bu arada Kalecik'te ve çevredeki diğer ilçe ve köylerde hayvancılık büyük ölçüde gerilemiştir. Bu nedenle ilçe hayvan pazarı olma özelliğini kaybetmiştir (Tüysüz 1997).

Aradan geçen süre içerisinde ilçe ve köy yolları daha düzgün olarak yapılmıştır. Daha önce her türlü ürününü ve malını mutlaka Kalecik ilçesinde pazarlamak zorunda olan köylünün ayağına artık her türlü mal alıcısı ve satıcısı gitmektedir. Ya da köylünün malını pazarlayacağı Kalecik ilçesine alternatif olan yeni pazarlar (Çubuk ilçesi, Çankırı ili) oluşmuştur. Artık Kalecik ilçesine çevre ilçelerin köylüleri gelmediği gibi, Kalecik köylüsü ve üreticisi alışveriş için daha canlı ve kalabalık olan Çankırı ve Çubuk pazarına gitmektedir.

Kalecik ilçesinin her köyü çevredeki bu il ve ilçelere iyi ve bakımlı yollar ile bağlıdır. Bu durum ilçenin kasabaya uzak köylerini çevre il ve ilçelerin etki alanı içerisine sokmuştur (Tüysüz 1997).

Mevcut durum değerlendirildiğinde, yıllardır Kalecik'teki en önemli sosyo-ekonomik hareketlilik Salı günleri kurulan pazardan kaynaklanmaktadır. Pazar ilçe merkez ve köylerinde yaşayan bireylerin hemen her türlü ihtiyaçlarını karşılamının yanısıra önemli bir satış olanağı yaratması ile de dikkat çekmektedir.

Ticarette ihtisaslaşma görülmemektedir. İlçede yeni yeni marketler görülmeye başlanmıştır. Halen mahallelerdeki bakkal dükkanlarında günlük tüketime yönelik besin maddelerinin yanı sıra mutfak eşyası, hırdavat ve nalburiye satanlar bulunmaktadır.

İlçede sanayi fazla gelişmemiştir. İlçe, sanayinin gelişmesi için gerekli olan hammaddeye de yeterince sahip değildir. Hammadde olarak kullanılacak yeraltı kaynakları yetersizdir. Tarım ürünleri ise çok çeşitli ancak sanayinin ihtiyacını karşılayacak miktarlarda değildir.

Sanayi kuruluşu kapsamında, araştırma alanında; bir adet un fabrikası, bir adet kuluçhane işletmesi, inşaatı bitip montajı devam eden bir adet yem fabrikası ve mülkiyeti Belediyeye ait olan ambalaj fabrikası bulunmaktadır. Ayrıca, özel girişime ait biri aktif diğeri yapımı tamamlanmak üzere olan iki adet şarap fabrikası bulunmaktadır.

Araştırma alan sınırları içerisinde madencilik faaliyeti görülmemektedir.

Kale çayında Belediyeye ait aktif bir adet kum ocağı ile Devlet Demir Yolları İstasyonu mevkiinde yine Belediyeye ait çalışmayan bir kum ocağı mevcuttur.

Bunların yanı sıra oldukça sınırlı kalan ve dağınık bir yapıda olan küçük ölçekli sanayi gelişimleri bulunmaktadır. Artan konut talebi ile birlikte inşaat malzemeleri sektöründe de hareketlilik görülmektedir. Nüfusun küçük bir kısmı ise ticari faaliyetlerle ilgilenmektedir. İlçede yer seçen Yüksekokul hizmet sektöründe hareketlilik yaratmaktadır.

İlçede gelişmiş bir turizm faaliyeti görülmemekle birlikte hafta sonları çevre illerden gelen ziyaretçiler ile ikinci konut sahipleri bu konuda bir gelişmenin olabileceğinin göstergeleridir.

İlçede çalışanların çalışma alanlarına göre dağılımı Çizelge 4.4.'de sunulmuştur.

Çizelge 4.4. 1998 itibariyle çalışanların çalışma alanına göre dağılımı (Işık vd 1998)

Çalışma alanı	Çalışan sayısı	%
Tarım	4 182	60.49
İmalat	45	0.65
Ulaştırma	485	7.02
Ticaret	923	13.35
Resmi Kurum	456	6.60
Sağlık Tesisi	66	0.95
Eğitim Tesisi	220	3.18
İnşaat	266	3.85
Küçük Sanatlar	270	3.91
TOPLAM	6 913	100.00

Çizelge 4.4. değerlendirildiğinde ilçede çalışanların, % 60,49'unun tarımsal faaliyetlerle ilgilendiği, bunu % 13,35 ile ticaret çalışanlarının izlediği görülmektedir.

4.5.2. Tarım

Bölgede nüfusun başlıca ekonomik faaliyet alanı ve temel geçim kaynağı tarımdır. Tarla ve bağ-bahçe tarımı ilçede ağırlıklı öneme sahip tarımsal faaliyetlerdir. Önceleri hayvancılık önemli bir uğraşı alanı iken, günümüzde küçükbaş hayvancılığın önemini kaybetmekte olduğu, büyükbaş hayvan besiciliğinin ise önem kazanmaya başladığı görülmektedir. İlçede kümes hayvancılığı gelişme göstermeye başlamıştır. Aynı zamanda uzun yıllardan bu yana arıcılık faaliyeti de yaygın olarak yapılmaktadır (Anonim 1999). Arıcılık son yıllarda hızlı bir gelişim içindedir. Toplam bal üretimi 61 ton düzeyinde olup; balmumu üretimi ise 5 tondur (Anonim 2003b).

Son yıllarda; tarım teknolojisinde yaşanan modernizasyonla birlikte ilçe tarımında gözle görülür gelişmeler olmuştur. İlçede tarımsal ekipman olarak, toplam 1790 adet traktör, 5 adet biçer-döver, 685 adet mibzer, 1170 adet harman makinesi, 1830 adet pulluk ve 9 adet tohum temizleme makinesi bulunmaktadır (Anonim 2003b).

İlçede tarım yapılan arazinin yaklaşık 7 000 hektarı sulanabilmektedir. Bunun büyük bölümü pompaj sistemi ile Kızılırmak'tan sulanmakta olup kalan kısmı ise santrifüj, pompa, motopomp ve derin kuyu pompası ile sulanmaktadır (Işık vd 1998)

Kalecik ilçe sınırları içinde en önemli akarsuların başında Kızılırmak gelmektedir. Kızılırmak'tan su alan ve DSİ tarafından inşa edilmiş iki büyük sulama pompası mevcuttur. 1970 yılında faaliyete giren Kalecik pompaj sulamasının 1995 yılı itibari ile net sulama alanı 600 hektardır. İkinci pompaj sulaması ise, 1983'de açılmış olup, 1995 yılı net sulama alanı 1 850 hektara ulaşmıştır (Fidan 1997). Pompanın su basma kapasitesi 1800 lt/sn 600 hektar araziye sulamak amaçlı kurulmuş. Su basma yüksekliği 65m.dir. km uzunluğunda ana sulama kanalı ile 300 hektar sulama yapılmaktadır. (Tüysüz 1997). Ancak kanalın üzerindeki arazilerde motor ile su çekerek sulanmaktadır. Böylece sulanan arazinin verimi daha da artmaktadır (Gündüz 2001)

Sulanan diğer araziler ve bahçeler halkın kendi çabalarıyla sulanmaktadır. Çiftçiler: Kızılırmak'tan, dere ve çaylardan ve yer yer de yeraltı sularından sulama amacıyla yararlanmaktadır. Sulanan arazinin toplam kültüre elverişli alan içindeki oranı % 5.8'dir. bu oldukça azdır (Tüysüz 1997).

Çayır-mera ve orman arazisi dışında kalan toplam tarım alanı içerisinde tarla tarımı birinci sırada yer almaktadır. En fazla yetiştirilen tarla bitkileri ise sırası ile buğday, arpa, baklagiller (mercimek, fasulye, nohut) dir.

Tarla tarımını sırasıyla sebzeçilik, meyvecilik ve bağcılık izlemektedir. Sebzeler kavun, karpuz, domates, salatalık ve pancardır. Elma, armut, ayva (ünlü), kayısı, dut ve vişne ise en fazla yetişen meyvelerdir. Araştırma alanında kuru ve sulu koşullarda tahıl, sebze ve meyve tarımı yapılmakta ve Ankara ortalama değerlerinde ürün alınmaktadır (Işık vd 1998). Araştırma alanında hayvan varlığı ise çizelge 4.5.'de sunulmuştur.

Çizelge 4.5. Araştırma alanında hayvan varlığı (Anonim 2003b).

Hayvan Cinsi	Hayvan Adedi
Koyun	14,715
Sığır	11,008
Keçi	2,405
Manda	121
Tavuk	80,000
Kaz	700
Hindi	2,600
Tek Tırnaklı	212
Toplam	111,761

İlçenin hayvan varlığı incelendiğinde, en büyük payı kümes hayvanları almaktadır, küçükbaş hayvan varlığı ikinci sırada ve büyük baş hayvan varlığı ise son sırada yer almaktadır (Anonim 2003b).

İlçe Müdürlüğü'nce, İl Müdürlüğü ile koordineli olarak çiftçi eğitim programları düzenlenmektedir. Ayrıca, tarla bitkileri çeşit demonstrasyonlarının yanı sıra bağ - bahçe demonstrasyonları kapsamında, ceviz bahçesi tesisi, vişne bahçesi tesisi, telli terbiyeli Kalecik Karası bağ tesisi, sırik domates yetiştiriciliği ve turfandacılığı geliştirmek üzere sera tesisi ile yem bitkisi demonstrasyonları kurulmaktadır (Anonim 2003b).

Bağcılık

Kızılırmak vadisinin Kalecik ilçesi sınırları içinde kalan alan Kalecik Karasının orijinal ekolojisi olarak kabul edilmektedir. Kalecik Karası yörede Eylül ortalarında olgunlaşmakta ve ürününden dolgun, yakut-menekşe renkli, zengin aromalı, düşük tanenli, alkol ve asit oranı yüksek, genç tüketime daha uygun şarap elde edilmektedir (Özgün 2003).

Ankara ilinde Kalecik Karası yetiştiriciliği yapılan bağların % 70.5'i (1800 da.) Kalecik'te bulunmaktadır. İlçede 2003 yılında kurulan 320 da. bağ ile Kalecik Karasına

ait toplam bağ alanı 2120 dekara yükselmiştir. Kalecik'te Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan sağlanan destekle kurulan bağlar kapsamında örnek bağ projeleri ile 178 da. aşılı fidan, özel destek projeleri ile 190 da. aşılı fidan, ayrıca, üreticilerin öz kaynakları ile kurdukları bağlar ile 935 da. aşılı fidan, 417 da. yerli fidan, 80 da. bağda aşılama olmak üzere 1432 da. bağ alanı vardır. Toplam bağ alanı 1800 da. üretici sayısı ise 214 tür (Özgün 2003).

Kalecik ilçesinde yöreyi etkisi altına alan filoksera zararının etkisini arttırdığı dönemde özellikle genç nüfusun yöre köylerden başta Ankara olmak üzere büyük kentlere göçmesi, Kalecik Karasına ait mevcut yerli bağların bakımsızlık nedeniyle hızla verimden düşerek kısa sürede elden çıkmasına neden olmuştur. Ağırlıklı olarak 1950-1975 yılları arasını kapsayan bu dönemde, aynı zamanda şarapçılık sektörü de önemli sıkıntılar yaşadığından, elde edilen ürünün değerlendirilmesinde de sorunlar yaşanmış ve 80'li yıllara gelindiğinde yörede Kalecik Karası yok olma sınırına gelmiştir. Ancak, Kalecik Karası üzüm çeşidi bağlarında 1972-1989 yılları arasında Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)'ın desteği ile Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü tarafından yürütülen toplu ve teksel seleksiyon çalışmalarıyla kurak koşullarda dekara verimi 1200 kg'ı aşan klonlar belirlenmiş, 90'lı yılların başından itibaren ülkemizde kaliteli şaraba karşı ilginin hızla yükselişe geçmesi ile birlikte, Kalecik Karası şarabı en fazla aranan kırmızı şaraplar arasında ilk sıraya yükselmiştir. Bahsedilen seleksiyon çalışmaları ile sağlanan verim artışı ile birlikte söz konusu çeşidin yetiştiriciliğine karşı gösterilen ilgi, 1995 yılından sonra hızlı bir ivme kazanmıştır. Bu ilgi sadece Kalecik ilçesi ile sınırlı kalmamış, benzer ekolojilerde de anılan çeşide karşı yoğun bir talep oluşmuştur. Kalecik Karası üzümüne karşı birden yükselen talebin kısa vadede karşılanması mümkün görülmemekle birlikte, yine Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü'nce Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsü ile işbirliği halinde yürütülen EUREKA EU 679 VITIS projesinin ürünü olan SUNFİDAN A.Ş., 1995-2000 yılları arasını kapsayan 6 yıllık dönemde, tamamı söz konusu çeşidin üstün nitelikli klonlarına ait 600.000 adet sertifikalı aşılı fidan (100.000'i tüplü) üreterek, büyük çoğunluğu Kalecik yöresine olmak üzere başta Ankara ili ve kısmen de çevre illere (Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir) dağıtımını gerçekleştirmiştir (Özgün 2003).

Son yıllarda özel sektör ve Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi tarafından yörede yapılan çalışmalarla Kalecik Karası adı verilen üzüm çeşidi tekrar canlandırılmaya çalışılmaktadır. Çiftçiye kredi verilmekte, köylere örnek bağlar tesis edilmektedir. Ayrıca, belediye tarafından çeşitli bağ tesisi çalışmaları sürdürülmektedir. Kaymakamlık, Sosyal Yardımlaşma Fonu aracılığı ile bağ tesisini desteklemektedir. Tarım İlçe Müdürlüğü ise Valilik Özel İdare kaynaklı destekler ile bağcılığı desteklemektedir. Ayrıca, yapılan çalışmalar sonucunda yörede yetiştirilebilecek 15 beyaz ve 13 renkli olmak üzere toplam 28 çeşidin varlığı tespit edilmiştir.

Çetinkaya (2003)'ün bildirdiğine göre, Belediye, eğimli, atıl ve hatta erozyona uğrayan arazilerin bağcılık kapsamında değerlendirilmesi gerektiği düşüncesinden hareketle 2002 yılında özel sektör ile işbirliği platformu oluşturulmuştur. Bu çerçevede, Kalecik-İncirlik Parkı (Kızılırmak yolu – Eski Kırıkkale yolu) yolu üzerinde bulunan 3000 dönüm dağlık arazi hazineden satın alınmıştır. İmar çalışması çerçevesinde 5 dönümlük parseller oluşturulmuş ve özel sektöre devredilmiştir. Bu arazilerde, Kalecik Karası üzüm çeşidinin dikimi şartıyla ve 500 m²'sine hobi evleri yapmak üzere parsellerin satışı özel sektör tarafından gerçekleştirilmiştir. 100 ortaklı bir sistemde ortakların her biri 5 dönüm bağ alanına sahiptir. Bu şekilde 500 dönüm bağ alanı oluşturulmuştur. Arazi satışından elde edilen gelir teraslama çalışmalarına aktarılmıştır. Teraslama çalışması halen sürdürülmekte olup, bağ fidanı dikimi için uygun hale gelen arazilerde Kalecik Karası dikimi başlatılmıştır. Çalışmalar, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi öğretim üyelerinin danışmanlığında sürdürülmektedir.

Bu süreçte üzerinde önemle durulan bir konu 5 dönümlük bağ evlerine sahip olacak Ankara'dan gelen hiç tarımla uğraşmamış kişilerin, tek tek bağ alanlarının bakımıyla ilgilenemeyeceğidir. Bu nedenle, Kızılırmak kenarında yer alan bağ evlerinin ve bağların bakımının toplu olarak yapılmasının getireceği avantaj düşünülerek ortak bir sistemin geliştirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Bahsedilen çalışmaların bir vakıf tarafından gerçekleştirilmesinin hem Kalecik ilçesine hem de bağ evi sahiplerine getireceği avantajlar düşünülerek bağ evlerinin ve çevresinde yer alan tarım arazilerinin bakımını 2003 yılı Ocak ayında kurulan Kalecik Eğitim ve Kalkınma Vakfı üstlenmiştir. 3 yıl sonra yetiştirilecek ürünün değerlendirilmesi için KALEVAK ve üye

iştiraki ile şarap üretimi ve piyasaya sürümü konusunda gerek Vakıf kurucuları gerekse üyeler oldukça kararlıdırlar (Çetinkaya 2003).

Belediye, özel sektör ve KALEVAK işbirliğinde yürütülen bu çalışmanın yanı sıra özel sektör girişimiyle 700 dönüm arazide bağ alanı tesisi çalışmaları sürdürülmektedir. Yine Kızılırmak yolu üstünde yer alan eğimli arazilerin teraslanması yolu ile yapılan çalışmalarda 2003 yılında 170.000 fidan dikimi yapılmıştır (Çetinkaya 2003).

Kalecik Karası, Cumhuriyetten önce yörede yaşayan Ermeniler tarafından şaraba işlenen bir üzüm çeşididir. Beğenilen ve tercih edilen bu ürün yöre ekonomisinde büyük yer tutmuştur. Şarabın yöreye getirdiği canlılık sonucu, Cumhuriyetin ilk yıllarında Ziraat Bankası 8. Şubasını burada açmış ve ilçeden tren seferleri düzenlenmiştir. Zamanla Ermeniler azalmış, şarapçılık sönmeye yüz tutmuş, ancak bu kez de TEKEL yöreye bir şarap fabrikası kurarak üzümleri işlemeye başlamıştır. TEKEL'in Kalebağ sek kırmızı ile Kalebağ likör şarapları dönemin önemli ürünleri arasında yer almıştır. Bu durum yaklaşık 30-35 yıl öncesine kadar bu şekilde devam etmiştir. 35 yıl önce Tarım İl Müdürlüğü bölgede örnek bağcılık yapmak için Amerikan anaçla bağcılık yapmaya başlamıştır. Amerikan anaçların getirilmesi ile bölgeye filoksera taşınmış ve 4 - 5 yıl gibi kısa bir zaman diliminde hastalık tüm bölgeye yayılarak bağları kurutmuştur. Hastalık konusunda yeterli bilgi sahibi olmayan köylüler, şaraplık üzüm üretiminin inançları açısından yanlış olduğu için cezalandırıldıklarını düşünerek, bağcılık faaliyetlerinden giderek uzaklaşmışlardır (Gümüş 2004).

Gümüş (2004), Kalecik Karası şarabının yurtdışında ses getirecek bir şarap çeşidi olduğunu ve geçmiş dönemde Kızılırmak'tan yukarı sekiler halinde çıkan vadideki üzüm bağlarının yeniden tesis edileceğine inandığını ifade etmektedir. Ayrıca, geçmişte sadece Kalecik ilçe merkezinde yılda 7 000 ile 10 000 ton arasında gerçekleşen rekoltenin günümüzde köyler dahil bütün Kalecik'te 500 ton civarında gerçekleştiğini de belirtmektedir.

5. ANKET ÇALIŞMALARINDAN ELDE EDİLEN BULGULAR

Alan araştırması kapsamında gerek Ankara ilinde gerekse Kalecik ilçesinde çok yönlü araştırmalar yapılmış olmakla birlikte alan araştırması bulgularının temelinde Ankara kentinde ve Kalecik ilçesinde gerçekleştirilen iki ayrı anket çalışması yer almaktadır. Ankara kent anketi çalışması Temmuz-Eylül 2003 ve araştırma alan anketi çalışması ile Ağustos-Eylül 2003 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.

Ankara kentinde öneri faaliyet ve alana talep eğiliminin belirlenmesi, Kalecik ilçesinde ise talep merkezli bir yaklaşımla arz eğiliminin belirlenmesi kapsamında gerçekleştirilen anket çalışmalarının sonuçları Ankara kent anketi bulguları ve araştırma alanı anket bulguları ana başlıkları altında incelenmiştir.

5.1. Ankara Kent Anketi Bulguları

Ankara kenti bulguları kapsamında, “Ankara Kent Anketi” çalışması ile elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Anket uygulamasına ilişkin detaylı bilginin Bölüm 3.2.1.de yer aldığı çalışmada Ankara kent halkının tarımsal turizm talebinin belirlenmesi ve bu kapsamda da Kalecik ilçesi konusundaki görüşlerinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Anket çalışması, Ankara ili merkez ilçeleri arasında yer alan Çankaya, Altındağ, Mamak, Yenimahalle, Keçiören ilçelerinde orta ve üst gelir gruplarında yer alan mahallelerde gerçekleştirilmiştir.

DİE Başkanlığı Hanehalkı Sayım Anket Teknikleri Şube Müdürlüğünden alınan teknik destek doğrultusunda temsil yeteneği olan mahallelerde, Ankara kentini temsil etme ve Ankara kentlisinin tarımsal turizm talebinin tahmin edilmesinde yeterli olduğu belirlenen 750 birey ile gerçekleştirilen çalışmanın sonuçları; sosyo-demografik ve ekonomik yapıya ilişkin bulgular, hafta sonu ve kısa süreli tatil eğilimine ilişkin bulgular, tarımsal turizm ve rekreasyon eğilimine ilişkin bulgular, araştırma alanının tanınma durumu ve tanınma nedenlerine ilişkin bulgular, araştırma alanında tarımsal turizm talebine ilişkin bulgular, sosyo-demografik ve ekonomik yapı ile araştırma

alanında tarımsal turizm talebi ilişkisine yönelik bulgular olmak üzere altı başlık altında incelenmiştir.

5.1.1. Sosyo-demografik ve ekonomik yapıya ilişkin bulgular

Araştırma kapsamında Ankara anket çalışmasına katılan bireylerin sosyo-demografik ve ekonomik yapılarına ilişkin bulgular 5 çizelge yardımıyla incelenmiştir. Ankara kent anketi çalışmasının değerlendirilmesinde çizelgelerde “N” harfi çizelgeye bağlı olarak çizelgede sütun toplamını veya anket formuna cevap veren toplam kişi sayısı olan 750 kişiyi ifade etmektedir. “n” ise anket formunda yer alan sorulara cevap veren kişi sayısını göstermektedir.

Ankara kentinde seçilmiş mahallelerde gerçekleştirilen anket çalışmasına katılan toplam 750 bireyin sosyo-demografik ve ekonomik yapı değerlendirmeleri aşağıda sıralanmıştır.

Ankete katılan bireylerin % 51,6’sı (387 kişi) kadın, ve % 48,4’ü (363 kişi) erkeklerden oluşmuştur. Ankete katılan bireylerin, % 70,8’i kent doğumlu, % 29,2’si ise kır doğumlu olduklarını beyan etmişlerdir. Ankete katılan bireylerin diğer sosyo-demografik özellikleri ise çizelge 5.1.’de verilmiştir.

Çizelge 5.1. Ankete katılan bireylerin sosyo-demografik özellikleri (N = 750)

DEĞİŞKEN	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş grupları	750	100,0
18-25	154	20,5
26-30	102	13,6
31-40	202	26,9
41-50	163	21,7
51-60	84	11,2
60’dan yukarı	45	6,0
Medeni durum	750	100,0
Evli	469	62,5
Bekar	230	30,7
Dul	51	6,8

Çizelge 5.1. (Devam)

DEĞİŞKEN	Sayı (n)	Yüzde (%)
Çocuk sayısı	520	100,0
Yok	46	8,8
1 tane	110	21,2
2 tane	185	35,6
3 tane	131	25,2
4 tane	32	6,1
5 tane	12	2,3
6 tane	3	0,6
7 tane	0	0,0
8 tane	1	0,2
9 ve üzeri	0	0,0
Öğrenim durumu	750	100,0
Okur-yazar değil	9	1,2
Okur-yazar	36	4,8
İlkokul mezunu	102	13,6
Ortaokul mezunu	110	14,7
Lise mezunu	292	38,9
Üniversite mezunu	183	24,4
Y. lisans - doktora	18	2,4
Çalışma durumu	750	100,0
Çalışıyor	360	48,0
Çalışmıyor	390	52,0
İşyerindeki durumu	360	100,0
Ücretli veya maaşlı	252	70,0
Yevmiyeli	29	8,1
İşveren	21	5,8
Kendi hesabına	54	15,0
Ücretsiz aile işçisi	4	1,1
Meslek	360	100,0
Kanun yapıcı, üst düzey yönetici ve müdür	21	5,8
Profesyonel meslek mensubu	92	25,6
Yardımcı profesyonel meslek mensubu	41	11,4
Büro ve müşteri hizmetleri çalışanı	44	12,2
Hizmet ve satış elemanı	69	19,2
Nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık ve su ürünleri çalışanı	3	0,8
Sanatkar ve ilgili işlerde çalışan	43	12,0
Tesis ve Makina operatörü ve montajcı	9	2,5
Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışan	35	9,7
Silahlı kuvvetler çalışanı	3	0,8
Çalışmama nedenleri	390	100,0
İşsiz	44	11,3
Emekli	81	20,7
Öğrenci	64	16,4
Ev Hanımı	168	43,1
İrat sahibi	14	3,6
Diğer	19	4,9
Ailedeki birey sayısı	750	100,0
1 kişi	42	5,6
2 kişi	107	14,3
3 kişi	183	24,4
4 kişi	237	31,6
5 kişi	132	17,6
6 kişi	36	4,8
7 kişi	7	0,9
8 kişi	2	0,3
9 kişi	3	0,4
10 ve üstü	1	0,1

Çizelge 5.1. incelendiğinde, bireylerin altı yaş grubu altında sınıflandırıldığı ve bu sınıflar içerisinde 31-40 yaş grubunun % 26,9 ile ankete en çok cevap veren grup olduğu görülmektedir. Ankete cevap veren bireylerin, % 62,5'i evlidir. Evli ya da dul olup bu soruya cevap veren 520 bireyden çocuk sahibi olanların % 21,2'si bir, % 35,6'sı iki, % 25,2'si üç çocukludur. Yedi sınıf altında değerlendirilen öğrenim durumuna bakıldığında ise, ankete cevap veren bireylerin % 38,9'unun lise, % 24,4'ünün üniversite mezunu olduğu ve % 2,4'ünün yüksek lisans-doktora seviyesinde eğitim aldığı görülmüştür. Ankete cevap veren bireylerin, % 48,0'ının çalışmadığı, % 52,0'ının ise iktisaden faal olduğu belirlenmiştir. Çalışan 360 kişinin, % 70,0'ı ücretli veya maaşlı, % 15,0'ı ise kendi hesabına çalışan kişilerden oluşmaktadır. Yine, çalışır durumda olan 360 bireyin, % 25,6'sı profesyonel meslek mensubu kişilerden, % 19,2'si hizmet ve satış elemanlarından oluşmaktadır. Çalışmayan 390 kişinin % 43,1'i ev hanımıdır. Ankete katılan bireylerin, % 31,6'sı 4 kişilik, % 24,4'ü 3 kişilik, % 17,6'sı 5 kişilik ailelerden oluşmaktadır.

Çizelge 5.2. Bireylerin ev mülkiyet durumu ve ev tipine göre dağılım (N = 750)

DEĞİŞKEN	Sayı (n)	Yüzde (%)
Ev mülkiyet durumu	750	100,0
Kira	229	30,5
Ev sahibi	321	42,8
Lojman	2	0,3
Aile üyelerinden birine ait	163	21,7
Akrabalarından birine ait	33	4,4
Diğer	2	0,3
Ev tipi	750	100,0
Bahçeli tek veya iki katlı ev	88	11,7
Bahçeli apartman (5 kata kadar)	464	61,9
Bahçesiz veya küçük bahçeli çok katlı veya blok apartman	99	13,2
Çok geniş bahçeli çok katlı apartman	11	1,5
Site	73	9,7
Diğer	15	2,0

Bireylerin ev mülkiyet durumu incelendiğinde, % 42,8'inin ev sahibi, % 30,5'inin kiracı olduğu, ayrıca % 21,7 gibi önemli bir oranında aile üyelerinden birine ait konutta ikamet ettiği öğrenilmiştir. Ev tipi açısından bir değerlendirme yapıldığında ise ankete cevap veren bireylerin % 61,9'unun 5 kata kadar bahçeli apartmanlarda, % 13,2'sinin

bahçesiz veya küçük bahçeli çok katlı veya blok apartmanlarda ve % 11,7'sinin bahçeli tek veya iki katlı evlerde oturduğu belirlenmiştir (çizelge 5.2.).

Ankete katılan bireylere yazlık, haftasonu evi, devre mülk ya da devre tatil sahibi olma durumları sorulmuş ve % 82,8'inin bu tür bir mülkiyetinin olmadığı belirlenmiştir. Özel otomobil sahipliği konusunda yapılan değerlendirmede ise bireylerin % 52,9'unun özel otomobilinin olmadığı, % 43,6'sının bir tane, % 3,3'ünün ise iki tane otomobilinin olduğu öğrenilmiştir.

Çizelge 5.3. Bireylerin aylık gelir ve gelir grubuna göre dağılım (N = 750)

DEĞİŞKEN	Sayı (n)	Yüzde (%)
Aylık gelir	750	100,0
1 milyar TL'den az	427	56,9
1.1- 2 milyar TL. arası	252	33,6
2.1- 3 milyar TL. arası	52	6,9
3.1 - 4 milyar TL. arası	11	1,5
4.1 - 5 milyar TL. arası	2	0,3
5.1 - 6 milyar TL. arası	2	0,3
6.1 milyar TL. ve üstü	4	0,5
Gelir grubu	750	100,0
Düşük gelirli	258	34,4
Orta gelirli	406	54,1
Orta - Yüksek	80	10,7
Yüksek gelirli	6	0,8

Ankete katılan bireylerin beyanları esas alınarak yapılan değerlendirmelerde, bireylerin % 56,9'unun aylık gelirlerinin 1 milyar TL.'den az, % 33,6'sının ise 1.1-2 milyar TL. arasında olduğunu belirlenmiştir. Yine beyan esas alınarak gerçekleştirilen gelir grupları değerlendirmesinde ise bireylerin kendilerini % 34,4 oranında düşük gelirli, % 54,1 oranında orta gelirli grupta gördükleri öğrenilmiştir (çizelge 5.3.).

Çizelge 5.4. Bireylerin herhangi bir kırsal yerleşim yeri ile bağlantılarının olma durumuna ve bağlantı türüne göre dağılımı (N = 750)

Kırsal yerleşim ile bağlantı durumu ve türü	Sayı (n)	Yüzde (%)
Bağlantısı yok	372	49,6
Nadiren ziyaret amaçlı	62	8,3
Tatil geçirmek amaçlı	28	3,7
Kısa süreli dinlenmek amaçlı	15	2,0
Ortam değiştirme ihtiyacı için	16	2,1
Tarım arazisi olduğu ve ilgi gerektirdiği için	37	4,9
Kışlık gıdalarını almak ya da hazırlamak için	26	3,5
Ailelerinde bazı bireylerin hala köyde/ilçede olması nedeni ile ziyaret amaçlı	179	23,9
Yazları çalışma amaçlı	2	0,3
Diğer	13	1,7
Toplam	750	100,0

Çizelge 5.4.'de ankete katılan bireylerin herhangi bir kırsal yerleşim ile bağlantılarının olup olmadığının, bağlantıları varsa bunun türünün belirlenmesi amacıyla yöneltilen soruya alınan cevapların dağılımı görülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre, bireylerin % 49,6 ile yaklaşık yarısının kırsal bir yerleşim yeri ile bağlantısının olmadığı, % 23,9'unun ise ailelerinde bazı bireylerin hala köyde/ilçede yaşıyor olmasından kaynaklanan bir bağlantılarının olduğu öğrenilmiştir.

Çizelge 5.5. Bireylerin Ankara'da oturma sürelerine göre dağılımı (N = 750)

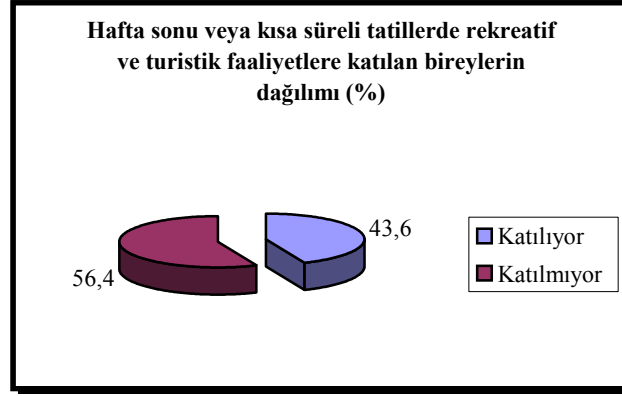
Ankara'da oturma süresi	Sayı (n)	Yüzde (%)
Doğma büyüme Ankaralı	301	40,1
5 ve 5 yıldan az	51	6,8
6-10 yıl	64	8,5
11-20 yıl	120	16,0
21-30 yıl	83	11,1
30 yıldan fazla	131	17,5
Toplam	750	100,0

Ankete katılan bireylerin Ankara'da oturma süreleri çizelge 5.5. yardımıyla incelendiğinde bireylerin, % 40,1'inin doğma büyüme Ankara'lı olduğu, % 17,5'inin 30 yıldan fazla bir zamandır, % 16,0'ının 11-20 yıl arasında, % 11,1'inin ise 21-30 yıldır Ankara'da oturdukları öğrenilmiştir.

5.1.2. Hafta sonu ve kısa süreli tatil eğilimine ilişkin bulgular

Hafta sonu ve kısa süreli tatil eğilimine ilişkin bulgular 7 çizelge ve 2 şekil yardımıyla açıklanmıştır.

Ankete katılan bireylerin hafta sonlarında ya da kısa süreli tatillerde (bayram gibi) eğlence ve dinlenme amaçlı şehir dışına çıkarak çeşitli faaliyetlere katılma durumu sorulduğunda, ankete katılan bireylerin % 43,6'sının Ankara dışında çeşitli faaliyetlere katıldığı, % 56,4'ünün katılmadığı belirlenmiştir (şekil 5.1.).

Şekil 5.1. Bireylerin hafta sonu ya da kısa süreli tatillerde eğlence ve dinlenme amaçlı şehir dışına çıkma oranı (N = 750)

Çizelge 5.6. Hafta sonlarında rekreatif ya da turistik faaliyetlere katılmayan bireylerin faaliyette bulunmama nedenlerine göre dağılımı (N = 423)

Bireylerin faaliyette bulunmama nedenleri	Sayı (n)	Yüzde (%)
Maddi imkansızlık	178	42,1
Zaman bulamamak	89	21,0
Ulaşım zorluğu	30	7,1
Gerek duymamak	65	15,4
Diğer nedenlerle	61	14,4
Toplam	423	100,0

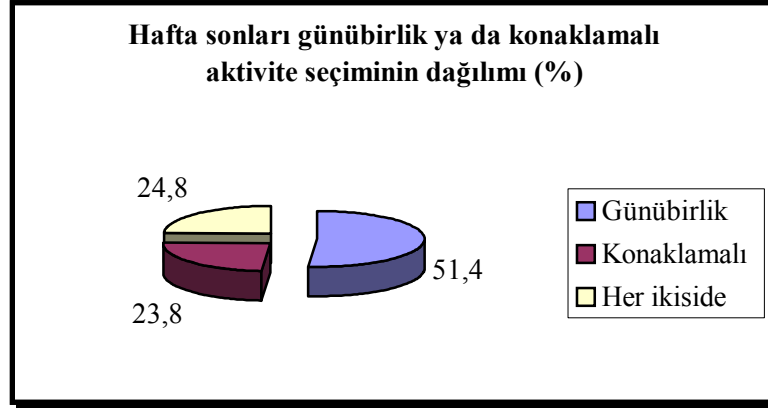
Hafta sonlarında rekreatif ya da turistik amaçlı faaliyetlere katılmayan 423 bireyin, % 42,1'i maddi imkansızlık, % 21,0'ı zaman bulamama, % 15,4'ü gerek duymama nedenleri ile faaliyette bulunmadıklarını bildirmişlerdir (çizelge 5.6.).

Çizelge 5.7. Bireylerin hafta sonu ve kısa dönemli gezilerinde tercih ettikleri mekanlara göre dağılımı (N = 327)

Bireylerin tercih ettikleri mekanlar	Sayı (n)	Yüzde (%)
Deniz kenarı	102	31,2
Dağ-yayla	43	13,1
Köy	30	9,2
Bağ ve bahçe	11	3,4
Şifalı suların bulunduğu yerler (ılıca, kaplıca, içme vs.)	13	4,0
Şehir dışındaki park veya dinlenme yerleri	57	17,4
Göl kenarı	12	3,7
Orman içi	50	15,3
Çiftlik	0	0,0
Tarihi ve arkeolojik yerler	1	0,3
Enteresan özelliklere sahip yerler (Göreme, Pamukkale vb.)	3	0,9
Diğer	5	1,5
Toplam	327	100,0

Ankete katılan, hafta sonları ya da kısa süreli tatillerde rekreatif ya da turistik amaçlı faaliyetler gerçekleştiren 327 bireyin, % 31,2'si deniz kenarını, % 17,4'ü şehir dışındaki park veya dinlenme yerlerini, % 15,3'ü orman içi alanları, % 13,1'i dağ-yayla gibi alanları hafta sonu ve kısa dönemli gezilerinde tercih ettikleri mekanlar olarak bildirmişlerdir (çizelge 5.7.).

Ayrıca, ankete katılan, hafta sonları ya da kısa süreli tatillerde rekreatif ya da turistik faaliyetler gerçekleştiren 327 bireyin, % 51,4'ünün hafta sonları günübirlik, % 23,8'inin konaklamalı ve % 24,8'inin her iki türde de aktivite seçtikleri belirlenmiştir (şekil 5.2.).

Şekil 5.2. Bireylerin hafta sonları günübirlik ya da konaklamalı aktivite seçimine göre dağılımı (N = 327)

Çizelge 5.8. Konaklamalı aktiviteleri seçmeyen bireylerin bu aktiviteleri seçmeme nedenlerine göre dağılımı (N = 168)

Bireylerin konaklamalı aktivite seçmeme nedenleri	Sayı (n)	Yüzde (%)
2 gün kalmayı gerektiren aktivitelerin olmaması	61	36,3
Uygun konaklama mekanının bulunmaması	15	8,9
Maddi olanaksızlıklar	41	24,4
Zaman darlığı	46	27,4
Diğer	5	3,0
Toplam	168	100,0

Konaklamalı aktiviteleri seçmeyen 168 bireyin, % 36,3'ü 2 gün kalmayı gerektiren aktivitelerin olmamasını, % 27,4'ü zaman darlığını, % 24,4'ü maddi olanaksızlıkları tercih etmeme nedenleri arasında göstermişlerdir (çizelge 5.8.).

Çizelge 5.9. Günübirlik hafta sonu aktivitelerini tercih eden bireylerin bu aktiviteleri gerçekleştirme sıklığına göre dağılımı (N = 249)

Bireylerin günübirlik aktivite gerçekleştirme sıklığı	Sayı (n)	Yüzde (%)
Her hafta sonu	14	5,6
İki haftada bir	47	18,9
Ayda bir	93	37,3
Üç ayda bir	72	29,0
Altı ayda bir	18	7,2
Diğer	5	2,0
Toplam	249	100,0

Günübirlik hafta sonu aktivitelerini tercih eden 249 bireyin, % 37,3'ü ayda bir, % 29,0'ı üç ayda bir, % 18,9'u iki haftada bir bu tür faaliyetleri gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir (çizelge 5.9.).

Çizelge 5.10. Bireylerin günübirlik gezilerinde ulaşım için ayırdıkları süreye göre dağılımı (N = 249)

Bireylerin günübirlik gezilerde ulaşım için ayırdıkları süre	Sayı (n)	Yüzde (%)
Bir saate kadar	34	13,7
1-2 saat	142	57,0
2-3 saat	52	20,9
3-4 saat	13	5,2
4 saat ve daha fazla	8	3,2
Toplam	249	100,0

Günübirlik faaliyetler gerçekleştiren 249 bireyin gezilerinde, % 57,0 oranında 1-2 saat, % 20,9 oranında 2-3 saat, % 13,7 oranında ise bir saate kadar süreyi ulaşım için ayırdıkları öğrenilmiştir (çizelge 5.10.).

Çizelge 5.11. Bireylerin konaklamalı hafta sonu gezilerini gerçekleştirme sıklığına göre dağılımı (N = 159)

Bireylerin konaklamalı aktivite gerçekleştirme sıklığı	Sayı (n)	Yüzde (%)
Her hafta sonu	5	3,2
İki haftada bir	9	5,7
Ayda bir	26	16,3
Üç ayda bir	50	31,4
Altı ayda bir	44	27,7
Diğer	25	15,7
Toplam	159	100,0

Konaklamalı hafta sonu gezilerini tercih eden 159 bireyin, % 31,4'ü üç ayda bir, % 27,7'si altı ayda bir, % 16,3'ü ayda bir dinlenme ve eğlenme amaçlı aktiviteler gerçekleştirmektedir (çizelge 5.11.).

Çizelge 5.12. Bireylerin konaklamalı hafta sonu gezilerinde ulaşım için ayırdıkları süreye göre dağılımı (N = 159)

Bireylerin konaklamalı gezilerinde ulaşım için ayırdıkları süre	Sayı (n)	Yüzde (%)
Bir saate kadar	4	2,5
1-2 saat	14	8,8
2-3 saat	26	16,4
3-4 saat	31	19,5
4 saat ve daha fazla	84	52,8
Toplam	159	100,0

Konaklamalı hafta sonu gezilerini tercih eden 159 birey gezilerinizde, % 52,8 oranında 4 saat ve daha fazla, % 19,5 oranında 3-4 saat, % 16,4 oranında 2-3 saatlik süreyi ulaşım için ayırmaktadırlar (çizelge 5.12.).

5.1.3. Tarımsal turizm ve rekreasyon eğilimine ilişkin bulgular

Tarımsal turizm ve rekreasyon eğilimine ilişkin bulgular 5 çizelge ve 1 şekil aracılığı ile tanımlanmıştır.

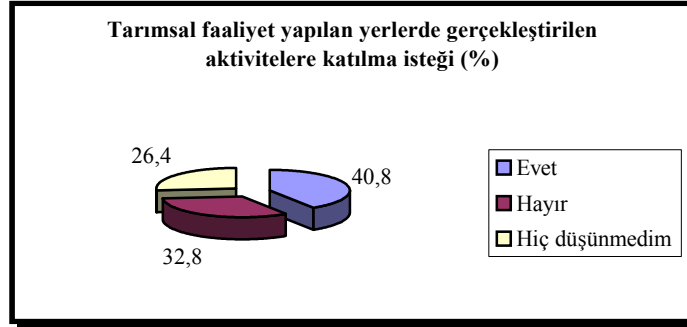
Çizelge 5.13. Bireylerin konaklamalı ya da günübirlik gezilerinde tercih ettikleri ulaşım türüne göre dağılımı (N = 327)

Tercih edilen ulaşım türü	Sayı (n)	Yüzde (%)
Özel otomobil	237	72,5
Otobüs	50	15,3
Tur şirketleri	22	6,7
Diğer	18	5,5
Toplam	327	100,0

Ankete katılan konaklamalı ya da günübirlik aktiviteler gerçekleştiren 327 bireyin gezilerde kullandıkları ulaşım araçları çerçevesinde yapılan değerlendirmeye göre, % 72,5'inin özel otomobil, % 15,3'ünün otobüs, % 6,7'sinin tur şirketlerini tercih ettikleri görülmüştür (çizelge 5.13).

Ankete katılan bireylerin “Tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonunuzu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak sizi mutlu eder mi?” sorusuna

verdikleri cevaplara göre dağılımı şekil 5.3.'te görülmektedir. Bu soruya yanıt veren toplam 750 bireyden, % 40,8 oranında evet, % 32,8 oranında hayır, % 26,4 oranında hiç düşünmedim cevabı alınmıştır (şekil 5.3.).

Şekil 5.3. Bireylerin tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonunu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılma isteğinin dağılımı (N = 750)

Çizelge 5.14. Hobi olarak tarımsal faaliyetler gerçekleştirme durumunun dağılımı (N = 750)

Hobi olarak tarımsal faaliyet gerçekleştirme durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Gerçekleştirenler	83	11,1
Gerçekleştirmeyenler	667	88,9
Toplam	750	100,0

Ankete katılan bireylerin % 11,1'i hobi olarak tarımsal faaliyetler gerçekleştirdiklerini, % 88,9'u gerçekleştirmediklerini bildirmişlerdir (çizelge 5.14.).

Çizelge 5.15. Bireylerin hobi olarak tarımsal faaliyetlere katılma isteğinin ve aktivite tercihlerinin dağılımı (N = 750)

Hobi olarak seçilen tarımsal faaliyet türü	Sayı (n)	Yüzde (%)
Katılmıyor ve katılmayı düşünmüyor	264	35,2
Gezmek	123	16,4
Ürün toplamak	18	2,4
Ekim	6	0,8
Dikim	7	0,9
Sulama	13	1,7
Hasat	25	3,3
Ürün toplamak-gezmek	205	27,3
Ekim-dikim-sulama-hasat	85	11,3
Diğer	4	0,5
Toplam	750	100,0

Ankete katılan toplam 750 bireye hobi olarak tarımsal faaliyetlere katılmak isteyip istemedikleri sorulduğunda, % 35,2'sinin bu tür faaliyetlere katılmadığı ve katılmayı düşünmediği, % 27,3'ünün ürün toplamak ve gezmek, % 16,4'ünün gezmek amaçlı faaliyetleri, % 11,3'ünün ekim-dikim-sulama-hasat faaliyetleri bütününe tercih ettikleri görülmüştür (çizelge 5.15.).

Anket çalışması çerçevesinde, bireylerin hobi olarak tarımsal faaliyetlere bakışları hakkında genel bir bilgi edinildikten sonra, “Ankara çevresinde bu tür faaliyetler için uygun bir yer biliyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bireylerin, % 31,1'i bu tür faaliyetlerin gerçekleştirilebileceği herhangi bir yerden haberdar olmadığını, % 48,5'i birden çok yerden haberdar olduklarını bildirmişlerdir. Ankete katılan bireylerin, % 26,5'i ise Kalecik ilçesini de bu tür faaliyetlerin yapılabileceği bir yer olarak tanıdıklarını ifade etmişlerdir.

Çizelge 5.16. Tarımsal faaliyetlerin yapıldığı yerlere giderek tarımsal faaliyetlere katılma durumunun dağılımı (N = 750)

Bireylerin tarımsal faaliyetlere katılma durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Katılmış	79	10,5
Katılmamış	671	89,5
Toplam	750	100,0

Ankete katılan bireylerin % 68,9'unun Ankara çevresinde hobi olarak tarımsal faaliyetler gerçekleştirilecek yerler konusunda bilgi sahibi olmasına rağmen, bireylerin % 89,5'inin bu alanlara giderek hobi amaçlı tarımsal faaliyetlere katılmadıklarını belirtmişlerdir (çizelge 5.16.).

Çizelge 5.17. Tarımsal faaliyetlere katılan bireylerin katılma sıklığına göre dağılımı (N = 79)

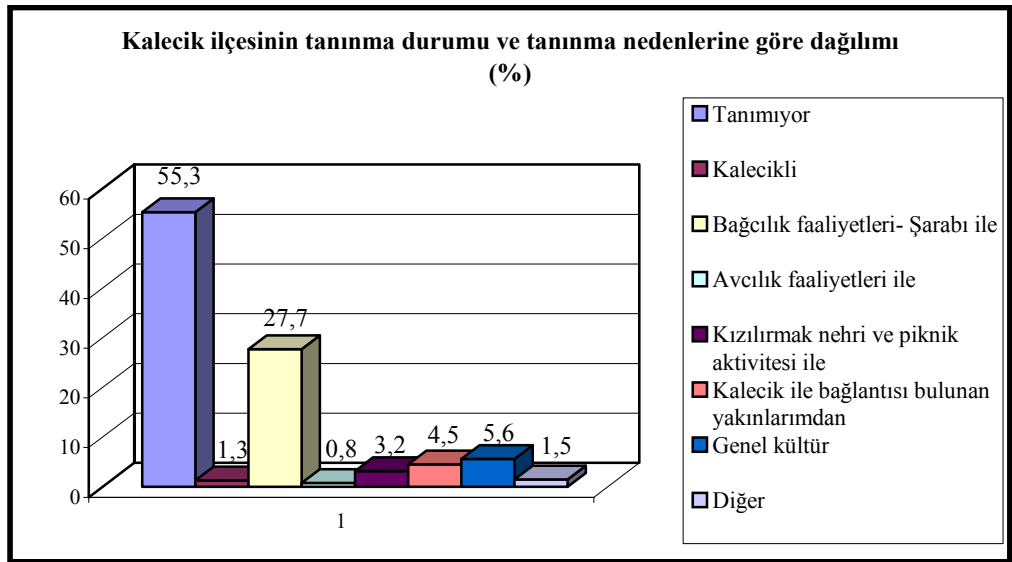
Bireylerin tarımsal faaliyetlere katılma sıklığı	Sayı (n)	Yüzde (%)
Haftada birden çok	1	1,2
Haftada bir	6	7,6
On beş günde bir	9	11,4
Ayda bir	5	6,3
Üç ayda bir	7	8,9
Altı ayda bir	12	15,2
Yılda bir	18	22,8
Çok ender	21	26,6
Toplam	79	100,0

Tarımsal faaliyetlere katılan toplam 79 bireyin, % 26,6'sı çok ender, % 22,8'i yılda bir, %15,2'si altı ayda bir, % 11,4'ü on beş günde bir bu tür faaliyetlere katıldıklarını bildirmişlerdir (çizelge 5.17.).

5.1.4. Araştırma alanının tanınma durumu ve tanınma nedenlerine ilişkin bulgular

Ankete katılan bireylerin araştırma alanı olan Kalecik ilçesini tanıma durumları ve tanıma nedenlerine ilişkin değerlendirmeler 3 çizelge ve 2 şekil yardımı ile açıklanmıştır.

Ankete katılan toplam 750 bireyin, % 55,3'ü Kalecik ilçesini tanımadıklarını, % 27,7'si ilçeyi bağcılık faaliyetleri ve şarabı ile tanıdıklarını bildirmişlerdir (şekil 5.4).

Şekil 5.4. Bireylerin Kalecik ilçesini tanıma durumuna ve tanıma nedenine göre dağılımı (N = 750)

Çizelge 5.18. Kalecik ilçesini tanıyan bireylerin Kalecik ilçesine gitme durumuna göre dağılımı (N = 335)

İlçeye gitme durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Giden	134	40,0
Gitmeyen	201	60,0
Toplam	335	100,0

Kalecik ilçesini tanıdığını bildiren toplam 335 bireyin, % 60,0'nun ilçeyi bugüne kadar ziyaret etmediği, % 40,0'nun ise ziyaret ettiği öğrenilmiştir (çizelge 5.18.)

Çizelge 5.19. Kalecik ilçesini ziyaret eden bireylerin gidiş amaçlarına göre dağılımı (N = 134)

Bireylerin ilçeye gitme amacı	Sayı (n)	Yüzde (%)
Günübirlik gezi için	82	61,2
Kalecikliyim akraba – tanıdık ziyareti	17	12,7
İş gezisi	13	9,7
Avcılık faaliyetleri için	3	2,2
Bağcılık faaliyetleri ilgimi çektiği için	3	2,2
Hafta sonu evim var	1	0,8
Diğer	15	11,2
Toplam	134	100,0

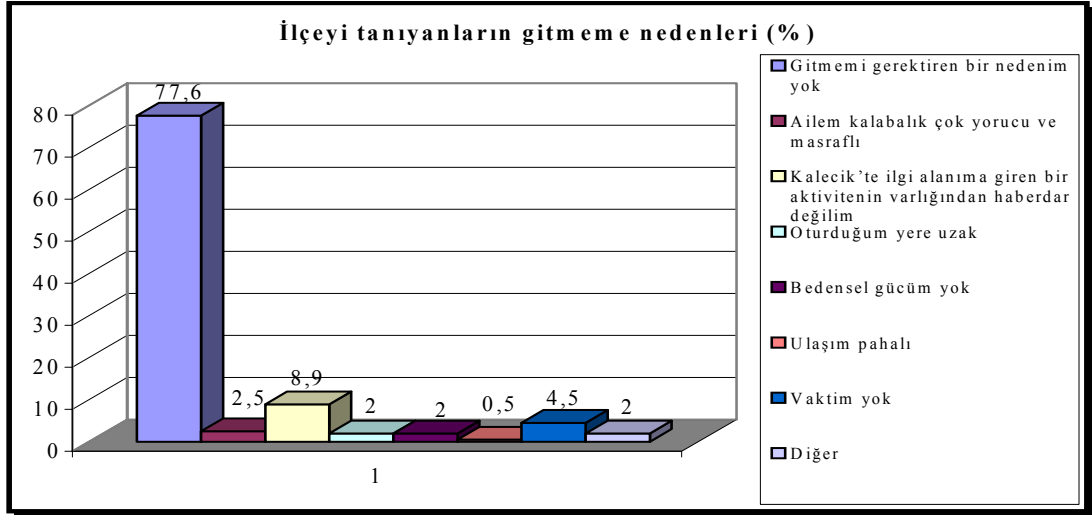
Kalecik ilçesini ziyaret eden toplam 134 bireyin, % 61,2'si günübirlik gezi için, % 12,7'si Kalecikli olduğu için ilçeyi ziyaret ettiklerini bildirmişlerdir (çizelge 5.19.).

Çizelge 5.20. Kalecik ilçesini ziyaret eden bireylerin gidiş sıklığına göre dağılımı

Bireylerin ilçeye gidiş sıklığı	Sayı	Yüzde
Haftada birden fazla	2	1,5
Haftada bir	2	1,5
Ayda bir	4	3,0
Yılda birkaç defa	30	22,4
Çok ender	96	71,6
Toplam	134	100,0

Kalecik ilçesini ziyaret eden toplam 134 bireyin, % 71,6'sı çok ender, % 22,4'ü yılda birkaç defa ziyaret ettiklerini bildirmişlerdir (çizelge 5.20.).

Kalecik ilçesini tanıdığı halde bu güne kadar ziyaret etmemiş toplam 201 bireyin, % 77,6'sı gitmesini gerektiren bir nedeninin olmadığını bildirmiştir. % 8,9'u ise Kalecik'te ilgi alanına giren bir aktivitenin varlığından haberdar olmadığını ifade etmiştir (şekil 5.5.).

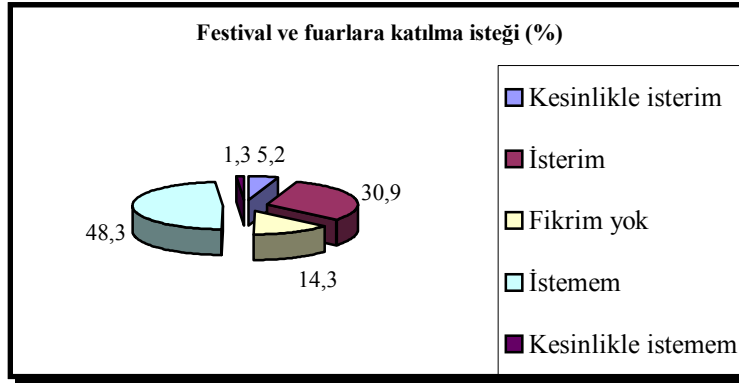

Şekil 5.5. Kalecik ilçesini tanıyan bireylerin gitmeme nedenlerine göre dağılımı (N = 201)

5.1.5. Araştırma alanında tarımsal turizm talebine ilişkin bulgular

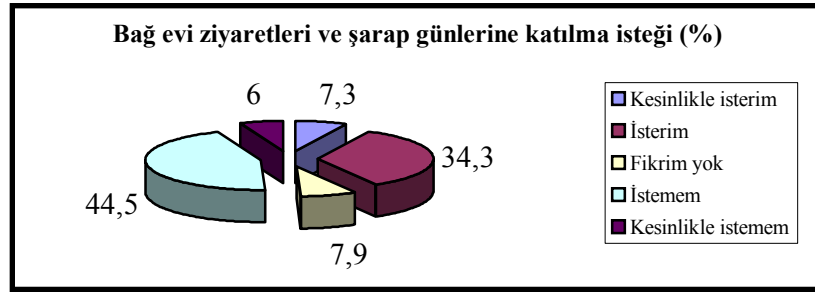
Araştırma alanında tarımsal turizm talebine ilişkin bulgular; festivaller ve tarım fuarlarına katılma isteği, bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılma isteği, çiftlik evlerini ziyaret, konaklama, Pazar sabahları kahvaltı gibi aktivitelere katılma isteği, bahçe gezilerine katılarak sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri toplayarak satın alma eğilimleri, çiftlik ve yol kenarı tezgahlarından taze ürünler ve ev yapımı gıda ürünleri alma eğilimleri, ırmak kenarında ya da tarım yapılan alanlarda piknik yapma eğilimi, ırmak kenarında ya da tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılma eğilimi, bireyin bulunmadığı dönemlerde bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olma isteği ile doğa yürüyüşleri ve bisiklet gezilerine katılma eğilimi 9 şekil yardımı ile açıklanmıştır. Ayrıca, bireylerin konaklama amacı ile Kalecik'te bulunmasını istedikleri ya da bulunacak olsa ilçeyi ziyaret etmek isteyecekleri mekan tercihleri 1 çizelge yardımı ile açıklanmıştır.

Ankete katılan 750 bireyin, % 48,3'ü ilçede düzenlenecek festivallere ve tarım fuarlarına katılmak istemediklerini, % 30,9'u istediklerini, % 5,2'si kesinlikle istediklerini, % 14,3'ü fikirlerinin olmadığını bildirmişlerdir (şekil 5.6.).

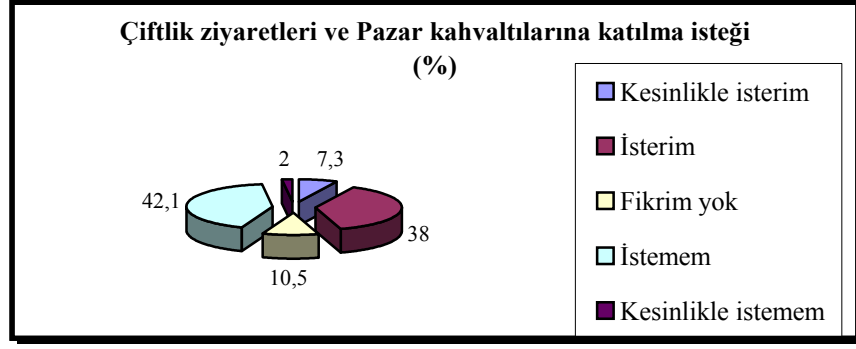
Şekil 5.6. Bireylerin Kalecik ilçesinde hasat festivalleri, gıda festivalleri, çiçek festivalleri ve tarım fuarları düzenlenecek olsa katılma isteğine göre dağılımı (N=750)

Ankete katılan bireylerin % 44,5'i Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılmak istemediklerini, % 34,3'ü ise istediklerini belirtmişlerdir (şekil 5.7.).

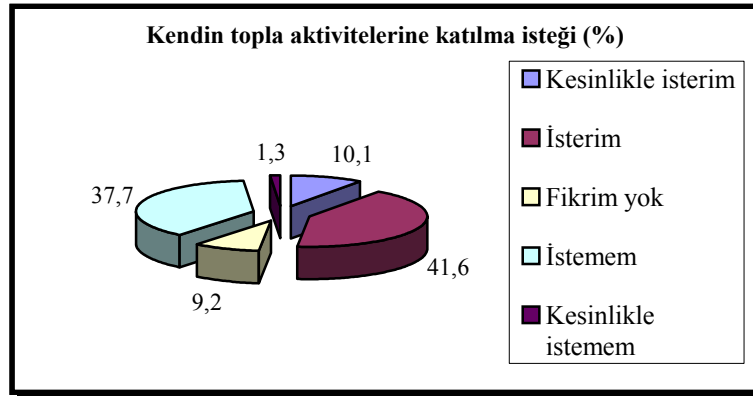
Şekil 5.7. Bireylerin Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılma isteğine göre dağılım (N = 750)

Ankete katılan bireylerin % 42,1'i Kalecik ilçesinde çiftlik evlerini ziyaret, konaklama, Pazar sabahları kahvaltı gibi aktiviteler düzenlenecek olsa katılmak istemediklerini, % 38,0'ı istediklerini, % 10,5'i fikirlerinin olmadığını, % 7,3'ü ise kesinlikle istediklerini bildirmişlerdir (şekil 5.8.).

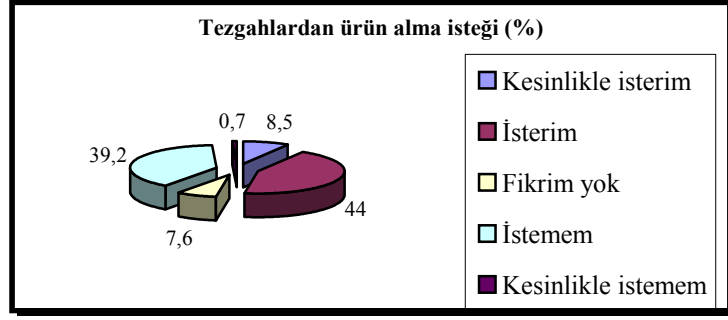
Şekil 5.8. Bireylerin Kalecik ilçesinde çiftlik evlerini ziyaret, konaklama, Pazar sabahları kahvaltı gibi aktiviteler düzenlenecek olsa katılma isteğine göre dağılımı (N = 750)

Ankete katılan bireylere, Kalecik ilçesinde bahçe gezilerine katılarak sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri toplayarak satın almak konusundaki fikirleri sorulduğunda, % 10,1 oranında kesinlikle isterim, % 41,6 oranında isterim, % 37,7 oranında istemem cevabı alınmıştır (şekil 5.9.).

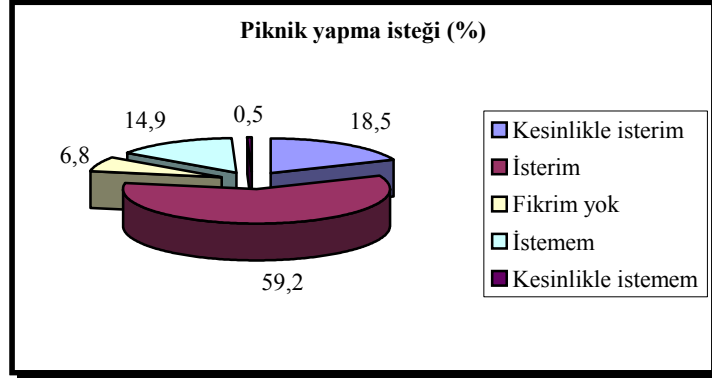
Şekil 5.9. Bireylerin Kalecik ilçesinde bahçe gezilerine katılarak sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri toplayarak satın alma isteğine göre dağılımı (N = 750)

Ankete katılan bireylerin, Kalecik ilçesine giderek çiftlik ve yol kenarı tezgahlarından taze ürünler ve ev yapımı gıda ürünleri almak konusundaki fikirlerinin dağılımı ise % 8,5 oranında kesinlikle isterim, % 44,0 oranında “isterim”, % 39,2 oranında “istemem” şeklinde dağılmıştır (şekil 5.10.).

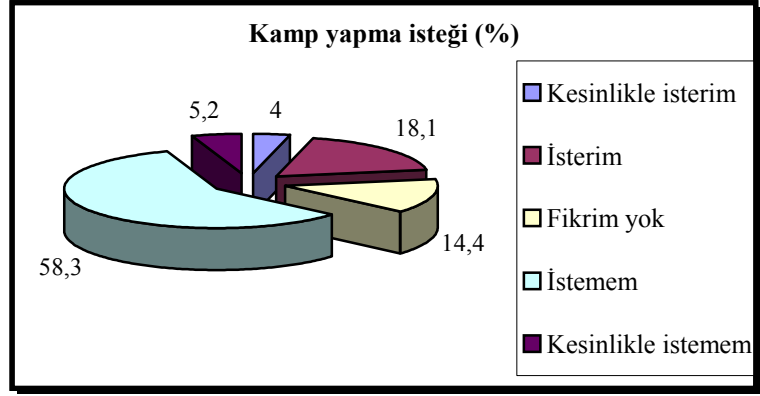
Şekil 5.10. Bireylerin Kalecik ilçesine giderek çiftlik ve yolkenarı tezgahlardan taze ürünler ve ev yapımı gıda ürünleri alma isteklerine göre dağılımı (N = 750)

Ankete katılan bireylere, “Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda piknik yapmak istermisiniz?” sorusu yöneltilmiş ve % 18,5 oranında kesinlikle isterim, % 59,2 oranında isterim, % 14,9 oranında istemem cevapları alınmıştır (şekil 5.11.).

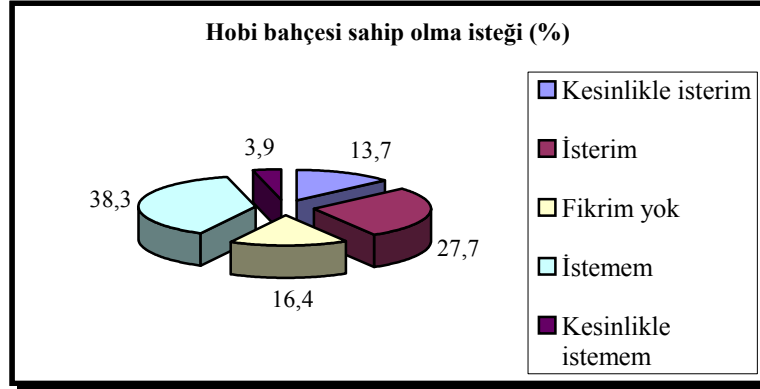
Şekil 5.11. Bireylerin Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda piknik yapma isteğine göre dağılımı (N = 750)

Ankete katılan bireylere “Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılmak istermisiniz?” sorusu sorulduğunda % 4,0 oranında kesinlikle isterim, % 18,1 oranında isterim, % 58,3 oranında istemem cevapları alınmıştır (şekil 5.12.).

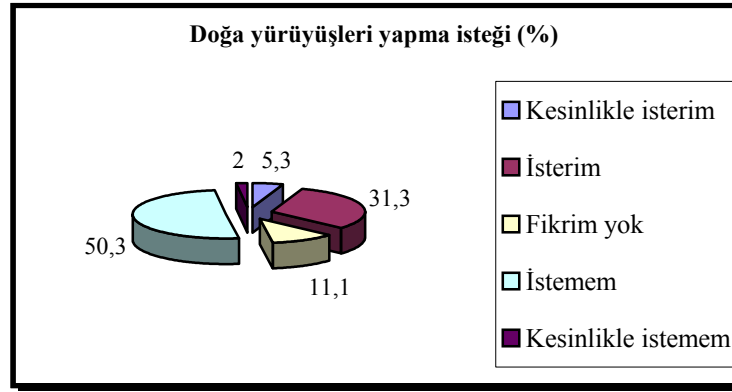
Şekil 5.12. Bireylerin Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılma isteklerine göre dağılımı (N = 750)

Ankete katılan bireylere, Kalecik ilçesinde kendilerinin bulunmadığı dönemlerde bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olma istekleri konusundaki fikirleri sorulduğunda, % 13,7 oranında kesinlikle isterim, % 27,7 oranında isterim, % 38,3 oranında istemem cevabı alınmıştır (şekil 5.13.).

Şekil 5.13. Bireylerin Kalecik ilçesinde bulunmadığı dönemlerde bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olma isteğine göre dağılımı (N = 750)

Ankete katılan bireylere, Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılmak konusundaki görüşleri sorulduğunda ise, % 5,3 oranında kesinlikle istemem, % 31,3 oranında isterim, % 50,3 oranında istemem cevabı alınmıştır (şekil 5.14.).

Şekil 5.14. Bireylerin Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılma isteğine göre dağılımı (N = 750)

Çizelge 5.21. Bireylerin konaklama amacı ile Kalecik'te bulunmasını istedikleri ya da bulunacak olsa ilçeyi ziyaret etmek isteyecekleri mekan tercihlerine göre dağılımı (N = 750)

Bireylerin konaklama isteği ve tercih ettikleri mekanlar	Sayı (n)	Yüzde (%)
Geniş bahçeli hafta sonu evi	202	26,9
Otel / Motel	38	5,1
Köy pansiyonu	43	5,7
Çadırılı kamp	17	2,3
Çiftlik evi	115	15,3
Küçük bir hobi bahçesi ve bir konaklama birimi	82	10,9
Tatil çiftliği	40	5,3
Bağ evi	59	7,9
Olup olmaması benim için önemli değil	152	20,3
Diğer	2	0,3
Toplam	750	100,0

Ankete katılan bireylerin, % 26,9'u Kalecik'te geniş bahçeli hafta sonu evi, % 15,3'ü çiftlik evi, % 10,9'u küçük bir hobi bahçesi ve bir konaklama birimi olursa ilçeyi ziyaret etmek istediklerini belirtirken, % 20,3'ü herhangi bir konaklama biriminin olup olmamasının kendisi için önemli olmadığını ifade etmiştir (çizelge 5.21).

5.1.6. Sosyo-demografik ve ekonomik yapı ile araştırma alanında tarımsal turizm talebi ilişkisine yönelik bulgular

Kent anketi çalışması ile elde edilen birincil veriler tablolar, pay grafikler ve bar grafikler yardımı ile değerlendirilmiştir. Yapılan bu değerlendirmelerin yanı sıra model önerilerine katkı sağlayabileceği düşüncesi ile çok sayıda soru çapraz sorgulamalar çerçevesinde ele alınmıştır. Çapraz sorgulamalar ki-kare istatistiği ile yapılmış ve $p < 0,05$ ise istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin görüldüğü durumlar olarak belirlenmiştir. Çalışma çerçevesinde çapraz sorgulamaların yapıldığı ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin görülmediği sorgulamalar Ek 6'da verilmiştir. İstatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin görüldüğü ve çalışmaya yön verebilecek nitelikte olan sorgulamalar ise bu bölümde değerlendirilmiştir.

Ankete katılan bireylerin doğum yerleri ve hobi olarak tarımsal faaliyetlere eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Ancak bu değerlendirme sonucunda, doğum yerinin söz konusu faaliyetlere eğilim üzerinde oransal olarak çarpıcı bir farklılığa neden olmadığı da görülmüştür. Bu değerlendirmeye göre kır doğumlu olan bireyler söz konusu faaliyetlere % 16,4 oranında ilgi gösterirken, kent doğumlu olanlar % 8,8 oranında ilgi göstermektedirler.

Çizelge 5.22. Bireylerin, doğum yerine göre tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak konusundaki görüşlerinin dağılımı (N = 750)

Doğum yeri	Tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonunuzu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak sizi mutlu eder mi?						Toplam	
	Evet		Hayır		Hiç düşünmedim		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Kent	189	35.6	174	32.8	168	31.6	531	100.0
Kır	117	53.4	72	32.9	30	13.7	219	100.0
Toplam	306	40.8	246	32.8	198	26.4	750	100.0

$p = 0,00$, $p < 0,05$

Çizelge 5.22. incelendiğinde bireylerin doğum yerlerinin tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak

konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Kır doğumlu bireyler bu tür faaliyetlere % 53.4 oranında katılım göstereceklerini bildirirken kent doğumlu bireyler % 35.6 oranında katılım göstereceklerini bildirmişlerdir. Ayrıca, kent doğumlu bireylerin bu konuyu hiç düşünmemiş olma durumu ise % 31.6 oranı ile yüksek bir paya sahiptir.

Çizelge 5.23. Öğrenim durumuna göre Kalecik ilçesinde hasat festivalleri, gıda festivalleri, çiçek festivalleri ve tarım fuarlarına katılma isteğinin dağılımı (N = 750)

Öğrenim durumu	Kalecik ilçesinde hasat festivalleri, gıda festivalleri, çiçek festivalleri ve tarım fuarları düzenlenecek olsa katılmak ister misiniz?										Toplam	
	Kesinlikle isterim		İsterim		Fikrim yok		İstemem		Kesinlikle istemem		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
İlkokul düzeyine kadar eğitim grubu	3	2.0	44	29.9	22	15.0	77	52.4	1	0.7	147	100.0
Ortaokul mezunu	3	2.7	35	31.8	12	10.9	59	53.7	1	0.9	110	100.0
Lisemezunu	15	5.1	87	29.8	33	11.3	152	52.1	5	1.7	292	100.0
Üniversite ve üstü eğitim grubu	18	9.0	66	32.8	40	19.9	74	36.8	3	1.5	201	100.0
Toplam	39	5.2	232	30.9	107	14.3	362	48.3	10	1.3	750	100.0

p = 0,00, p <0,05

Çalışmada elde edilen sonuçların daha anlamlı bir yapı kazanması ve daha sağlıklı bir dağılımın gerçekleştirilebilmesi için okur-yazar değil, okur yazar ve ilkokul mezunu grubu ilkokula kadar eğitim grubu başlığı altında, üniversite mezunu ile yüksek lisans ve doktora çalışması tamamlamış grup ise üniversite ve üstü eğitim grubu başlığı altında değerlendirilmiştir.

Çizelge 5.23. incelendiğinde, öğrenim durumu ve Kalecik ilçesinde hasat festivalleri, gıda festivalleri, çiçek festivalleri ve tarım fuarlarına katılma isteği arasında yapılan çapraz değerlendirme sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ile karşılaşılmış olmasına rağmen, bu değerlendirme sonuçları doğrultusunda şekillenecek, öğrenim durumuna bağlı net bir hedef kitle tanımı için yeterli oransal farklılığın olmadığı görülmüştür. Ancak, çalışma çerçevesinde hedef faaliyetlere olan ilginin belirlenmesinde kullanılan Likart derecelendirmesi çerçevesinde yer alan kesinlikle isterim seçeneğinin bir gösterge olabileceği düşünülmektedir. Üniversite ve

daha üstü eğitim alan bireylerin söz konusu faaliyet için % 9.0 oranında, ilkokul düzeyine kadar eğitim almış kitlenin ise % 2 oranında kesinlikle isterim ifadesini kullandıkları görülmektedir.

Çizelge 5.24. Cinsiyete göre Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılma isteğinin dağılımı (N = 750)

Cinsiyet	Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılmak ister misiniz?										Toplam	
	Kesinlikle isterim		İsterim		Fikrim yok		İstemem		Kesinlikle istemem			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kadın	20	5.2	117	30.2	30	7.8	194	50.1	26	6.7	387	100.0
Erkek	35	9.6	140	38.6	29	8	140	38.6	19	5.2	363	100.0
Toplam	55	7.3	257	34.3	59	7.9	334	44.5	45	6	750	100.0

p = 0,04, p <0,05

Cinsiyete göre Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılma isteğinin dağılımı değerlendirildiğinde bu aktiviteye erkeklerin daha çok ilgi gösterdikleri ortaya çıkmaktadır. Bu aktivite için kadınlar % 5.2 oranında kesinlikle isterim, % 30.2 oranında isterim cevabı verirken erkekler % 9.6 oranında kesinlikle isterim % 38.6 oranında da isterim cevabı vermişlerdir (çizelge 5.24.).

Çizelge 5.25. Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılma isteğinin dağılımı (N = 750)

Yaş grupları	Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılmak ister misiniz?										Toplam	
	Kesinlikle isterim		İsterim		Fikrim yok		İstemem		Kesinlikle istemem			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
18-25	13	8.4	58	37.7	2	1.3	68	44.2	13	8.4	154	100.0
26-30	8	7.9	39	38.2	14	13.7	38	37.3	3	2.9	102	100.0
31-40	21	10.4	78	38.6	18	8.9	73	36.2	12	5.9	202	100.0
41-50	9	5.5	48	29.4	14	8.6	83	51	9	5.5	163	100.0
51-60	3	3.6	28	33.3	5	6	43	51.1	5	6	84	100.0
60'dan yukarı	1	2.2	6	13.3	6	13.3	29	64.5	3	7	45	100.0
Toplam	55	7.3	257	34.3	59	7.9	334	44.5	45	6	750	100.0

p = 0,01, p <0,05

Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılma isteğinin dağılımı değerlendirildiğinde söz

konusu aktiviteye eğilimin gençlerde daha baskın olduğu görülmektedir. Bu aktiviteye 18-25 yaş grubunda yer alan bireyler % 8.4 oranında kesinlikle isterim, % 37.7 oranında isterim, 31-40 yaş grubunda yer alan bireyler % 10.4 oranında kesinlikle isterim, % 38.6 oranında isterim cevabı verirken bu oranların 41-50 yaş grubundan başlayarak düştüğü görülmektedir. Bu yaş grubunda yer alan bireyler % 5.5 oranında kesinlikle isterim cevabı verirken, % 29.4 oranında isterim cevabı vermişlerdir (çizelge 5.25.).

Çizelge 5.26. Aylık gelir gruplarına göre Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılma isteğinin dağılımı (N = 750)

Aylık geliriniz yaklaşık ne kadardır	Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılmak ister misiniz?										Toplam	
	Kesinlikle isterim		İsterim		Fikrim yok		İstemem		Kesinlikle istemem		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
1 milyar TL'den az	26	6.1	116	27.2	27	6.3	225	52.7	33	7.7	427	100.0
1.1– 2 milyar TL. arası	22	8.7	107	42.5	23	9.1	90	35.7	10	4	252	100.0
2.1milyar TL. ve üstü gelir grubu	7	9.9	34	47.9	9	12.6	19	26.8	2	2.8	71	100.0
Toplam	55	7.3	257	34.36	59	7.9	334	44.5	45	6	750	100.0

p = 0,00, p <0,05

Aylık gelir gruplarına göre Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılma isteğinin dağılımı incelendiğinde üst gelir gruplarında yer alan bireylerin eğiliminin daha yüksek olduğu görülmektedir. 1 milyar TL.'den az gelir grubunda yer alan bireyler söz konusu aktivite için % 27.2 oranında isterim cevabı verirken, 2.1 milyar TL. ve üstü gelir grubuna yer alan bireylerin % 47.9 oranında isterim cevabı verdikleri görülmüştür (çizelge 5.26).

Çizelge 5.27. Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde çiftlik evlerini ziyaret, konaklama, Pazar sabahları kahvaltı gibi aktivitelere katılma isteğinin dağılımı (N = 750)

Yaş grupları	Kalecik ilçesinde çiftlik evlerini ziyaret, konaklama, Pazar sabahları kahvaltı gibi aktiviteler düzenlenecek olsa katılmak istermisiniz?										Toplam	
	Kesinlikle isterim		İsterim		Fikrim yok		İstemem		Kesinlikle istemem		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
18-25	10	6.5	49	31.8	12	7.8	76	49.4	7	4.5	154	100.0
26-30	12	11.8	37	36.3	14	13.7	38	37.2	1	1.0	102	100.0
31-40	18	8.9	96	47.5	21	10.4	66	32.7	1	0.5	202	100.0
41-50	10	6.1	64	39.3	18	11.1	68	41.7	3	1.8	163	100.0
51-60	4	4.8	30	35.7	8	9.5	39	46.4	3	3.6	84	100.0
60'dan yukarı	1	2.2	9	20.0	6	13.3	29	64.5	-	0.0	45	100.0
Toplam	55	7.3	285	38	79	10.5	316	42.2	15	2.0	750	100.0

p = 0,03, p <0,05

Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde çiftlik evlerini ziyaret, konaklama, Pazar sabahları kahvaltı gibi aktivitelere katılma isteğinin dağılımı incelendiğinde aktiviteye talebin 31-50 yaş gruplarında arttığı görülmektedir. 31-40 yaş grubunda yer alan bireyler bu aktiviteye % 47.5 oranında isterim cevabı verirken 41-50 yaş grubunda yer alan bireylerin % 39.3 oranında isterim cevabı verdikleri görülmektedir. 18-25 yaş grubunda yer alan bireyler ise bu aktiviteye % 49.4 oranında istemem cevabı vermişlerdir (çizelge 5.27.).

Çizelge 5.28. Medeni duruma göre Kalecik ilçesinde bahçe gezilerine katılma, sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri toplayarak satın alma aktivitesine katılma isteğinin dağılımı (N = 750)

Medeni durum	Kalecik ilçesinde bahçe gezilerine katılarak sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri kendi elinizle toplayarak satın almak istermisiniz?										Toplam	
	Kesinlikle isterim		İsterim		Fikrim yok		İstemem		Kesinlikle istemem		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Evli	53	11.3	226	48.2	43	9.2	145	30.9	2	0.4	469	100.0
Bekar	21	9.1	65	28.3	23	10.0	114	49.6	7	3.0	230	100.0
Dul	2	3.9	21	41.2	3	5.9	24	47.0	1	2.0	51	100.0
Toplam	76	10.1	312	41.6	69	9.2	283	37.7	10	1.4	750	100.0

p = 0,00, p <0,05

Medeni duruma göre Kalecik ilçesinde bahçe gezilerine katılma, sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri toplayarak satın alma aktivitesine katılma isteğinin dağılımı incelendiğinde bu aktiviteye evlilerin daha çok ilgi gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Evli bireyler söz konusu aktivite için % 48.2 oranında isterim cevabı verirken bekar bireyler % 49.6 oranında istemem cevabı vermişlerdir (çizelge 5.28).

Çizelge 5.29. Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde bahçe gezilerine katılma, sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri toplayarak satın alma aktivitesine katılma isteğinin dağılımı (N = 750)

Yaş grupları	Kalecik ilçesinde bahçe gezilerine katılarak sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri kendi elinizle toplayarak satın almak istermisiniz?										Toplam	
	Kesinlikle isterim		İsterim		Fikrim yok		İstemem		Kesinlikle istemem		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
18-25	6	3.9	41	26.6	11	7.1	90	58.5	6	3.9	154	100.0
26-30	14	13.7	32	31.4	13	12.7	41	40.2	2	2.0	102	100.0
31-40	28	13.9	90	44.5	18	8.9	65	32.2	1	0.5	202	100.0
41-50	18	11.0	80	49.1	16	9.8	48	29.5	1	0.6	163	100.0
51-60	6	7.1	53	63.1	6	7.2	19	22.6	0	0.0	84	100.0
60'dan yukarı	4	8.9	16	35.6	5	11.1	20	44.4	0	0.0	45	100.0
Toplam	76	10.1	312	41.6	69	9.2	283	37.7	10	1.4	750	100.0

p = 0,00, p <0,05

Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde bahçe gezilerine katılma, sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri toplayarak satın alma aktivitesine katılma isteğinin dağılımı incelendiğinde aktiviteye ilginin 31 ve üstü yaş gruplarında yoğunlaştığı görülmektedir. 31-40 yaş grubunda yer alan bireyler bu aktiviteye % 44.5, 41-50 yaş grubunda yer alan bireyler % 49.1, 51-60 yaş grubunda yer alan bireyler % 63.1 oranında isterim cevabı verirken 18-25 yaş grubunda yer alan bireyler % 58.5 oranında istemem cevabı vermişlerdir (çizelge 5.29).

Çizelge 5.30. Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesine giderek çiftlik ve yolkenarı standlarından taze ürünler ve ev yapımı gıda ürünleri alma isteğinin dağılımı (N = 750)

Yaş grupları	Kalecik ilçesine giderek çiftlik ve yolkenarı standlarından taze ürünler ve ev yapımı gıda ürünleri almak istermisiniz?										Toplam	
	Kesinlikle isterim		İsterim		Fikrim yok		İstemem		Kesinlikle istemem			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
18-25	7	4.5	45	29.2	9	5.9	92	59.8	1	0.6	154	100.0
26-30	13	12.7	34	33.3	11	10.8	43	42.2	1	1.0	102	100.0
31-40	25	12.4	100	49.5	12	5.9	64	31.7	1	0.5	202	100.0
41-50	12	7.4	83	50.9	18	11.0	49	30.1	1	0.6	163	100.0
51-60	5	6	53	63.0	5	6.0	21	25.0	-	0.0	84	100.0
60'dan yukarı	2	4.5	15	33.3	2	4.5	25	55.5	1	2.2	45	100.0
Toplam	64	8.5	330	44.0	57	7.6	294	39.2	5	0.7	750	100.0

p = 0,00, p <0,05

Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesine giderek çiftlik ve yol kenarı tezgahlarından taze ürünler ve ev yapımı gıda ürünleri alma isteğinin dağılımı incelendiğinde bu aktiviteye ilginin 31 yaş ve sonrasında yoğun olduğu görülmektedir. 31-40 yaş grubunda yer alan bireyler söz konusu aktivite için % 49.5, 41-50 yaş grubunda yer alan bireyler % 50.9, 51-60 yaş grubunda yer alan bireyler % 63.0 oranlarında isterim cevabı verirken 18-25 yaş grubu bireylerin % 59.8 oranında istemem cevabı verdikleri görülmüştür (çizelge 5.30).

Çizelge 5.31. Medeni duruma göre Kalecik ilçesine giderek çiftlik ve yolkenarı standlarından taze ürünler ve ev yapımı gıda ürünleri alma isteğinin dağılımı (N = 750)

Medeni durum	Kalecik ilçesine giderek çiftlik ve yolkenarı standlarından taze ürünler ve ev yapımı gıda ürünleri almak istermisiniz?										Toplam	
	Kesinlikle isterim		İsterim		Fikrim yok		İstemem		Kesinlikle istemem			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evli	47	10.0	238	50.8	34	7.2	148	31.6	2	0.4	469	100.0
Bekar	16	6.9	72	31.3	19	8.3	121	52.6	2	0.9	230	100.0
Dul	1	2.0	20	39.2	4	7.8	25	49.0	1	2.0	51	100.0
Toplam	64	8.5	330	44.0	57	7.6	294	39.2	5	0.7	750	100.0

p = 0,00, p <0,05

Medeni duruma göre Kalecik ilçesine giderek çiftlik ve yol kenarı tezgahlarından taze ürünler ve ev yapımı gıda ürünleri alma isteğinin dağılımı incelendiğinde evli bireylerin daha ilgili oldukları ortaya çıkmaktadır. Evli bireyler söz konusu aktivite için % 50.8 oranında isterim cevabı verirken, bekar bireyler % 52.6 oranında istemem cevabı vermişlerdir (çizelge 5.31).

Çizelge 5.32. Medeni duruma göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda piknik yapma isteğinin dağılımı (N = 750)

Medeni durum	Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda piknik yapmak ister misiniz?										Toplam	
	Kesinlikle isterim		İsterim		Fikrim yok		İstemem		Kesinlikle istemem			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evli	87	18.5	299	63.8	23	4.9	58	12.4	2	0.4	469	100.0
Bekar	48	20.9	122	53.0	22	9.6	36	15.6	2	0.9	230	100.0
Dul	4	7.8	23	45.1	6	11.8	18	35.3	-	0.0	51	100.0
Toplam	139	18.5	444	59.2	51	6.8	112	15.0	4	0.5	750	100.0

p = 0,00, p <0,05

Medeni duruma göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda piknik yapma isteğinin dağılımı incelendiğinde bireylerin çok büyük bir çoğunluğunun katılım gösterme eğiliminde olduğu görülmektedir. Bununla beraber evli ve bekar bireylerin daha büyük bir oranda katılım talebi içinde oldukları da görülmektedir. Piknik aktivitesi için evli bireyler % 18.5 oranında kesinlikle isterim, % 63.8 oranında isterim cevabı verirken, bekar bireylerin % 20.9'u kesinlikle isterim, % 53.0'ı isterim cevabı vermişlerdir. Medeni durumu dul olan bireylerde ise dağılım % 7.8 oranında kesinlikle isterim, % 45.1 oranında isterim şeklinde olmuştur (çizelge 5.32).

Anket çalışması sonucunda piknik aktivitesinin toplumun hemen hemen her kesimi tarafından talep edilen bir faaliyet olduğu görülmüştür. Aktiviteye eğilim ile öğrenim durumu arasında yapılan çapraz değerlendirmede de benzer sonuçla karşılaşılmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu görülen değerlendirmede oransal olarak vurgulanması gereken önemde bir değer ile karşılaşılmamıştır.

Çizelge 5.33. Cinsiyete göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılma isteğinin dağılımı (N = 750)

Cinsiyet	Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılmak ister misiniz?										Toplam	
	Kesinlikle isterim		İsterim		Fikrim yok		İstemem		Kesinlikle istemem		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Kadın	7	1.8	56	14.5	58	15.0	240	62.0	26	6.7	387	100.0
Erkek	23	6.3	80	22.0	50	13.8	197	54.3	13	3.6	363	100.0
Toplam	30	4.0	136	18.1	108	14.4	437	58.3	39	5.2	750	100.0

p = 0,00, p < 0,05

Cinsiyete göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılma isteğinin dağılımı incelendiğinde kampçılık faaliyetlerine daha çok erkeklerin eğilim gösterdiği belirlenmiştir. Bu faaliyete erkekler % 6.3 oranında kesinlikle isterim, % 22.0 oranında isterim cevabı verirken kadınlar % 1.8 oranında kesinlikle isterim, % 14.5 oranında isterim cevabı vermişlerdir (çizelge 5.33.).

Çizelge 5.34. Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılma isteğinin dağılımı (N = 750)

Yaş grupları	Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılmak ister misiniz?										Toplam	
	Kesinlikle isterim		İsterim		Fikrim yok		İstemem		Kesinlikle istemem		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
18-25	11	7.2	43	28.0	13	8.4	82	53.2	5	3.2	154	100.0
26-30	4	3.9	23	22.5	16	15.6	54	53.0	5	5.0	102	100.0
31-40	12	5.9	43	21.3	34	16.8	104	51.5	9	4.5	202	100.0
41-50	2	1.2	18	11.1	30	18.4	105	64.4	8	4.9	163	100.0
51-60	1	1.2	7	8.3	9	10.7	59	70.3	8	9.5	84	100.0
60'dan yukarı		0.0	2	4.5	6	13.3	33	73.3	4	8.9	45	100.0
Toplam	30	4.0	136	18.1	108	14.4	437	58.3	39	5.2	750	100.0

p = 0,00, p < 0,05

Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılma isteğinin dağılımı incelendiğinde kampçılık

faaliyetlerine daha çok gençlerin ilgi gösterdiği belirlenmiştir. 18-25 yaş grubu bireylerin % 7.2'si kampçılık faaliyetlerine kesinlikle isterim, % 28.0'ı ise isterim cevabı verirken bu oranlar diğer yaş gruplarında düşüş göstermiştir (çizelge 5.34.).

Medeni duruma göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılma isteğinin dağılımı incelendiğinde ise bekar bireylerin bu aktiviteye daha çok eğilim gösterdiği ortaya çıkmıştır. Yapılan değerlendirmelerde bekar bireylerin bu aktiviteye % 7.0 oranında kesinlikle isterim, % 30.4 oranında ise isterim cevabı verdikleri görülmüştür.

Çizelge 5.35. Öğrenim durumuna göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılma isteğinin dağılımı (N = 750)

Öğrenim durumu	Kalecik ilçesinde gerek Irmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılmak ister misiniz?										Toplam	
	Kesinlikle isterim		İsterim		Fikrim yok		İstemem		Kesinlikle istemem		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
İlkokul düzeyine kadar eğitim grubu	2	1.4	7	4.8	25	17.0	98	66.7	15	10.2	147	100.0
Ortaokul mezunu	1	0.9	17	15.5	14	12.7	73	66.4	5	4.5	110	100.0
Lisemezunu	12	4.1	58	19.9	35	12.0	172	58.9	15	5.1	292	100.0
Üniversite ve üstü eğitim grubu	15	7.5	54	26.8	34	16.9	94	46.8	4	2.0	201	100.0
Toplam	30	4.0	136	18.1	108	14.4	437	58.3	39	5.2	750	100.0

p = 0,00, p <0,05

Öğrenim durumuna göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılma isteğinin dağılımı değerlendirildiğinde kampçılık faaliyetlerine üniversite ve üstü eğitim grubunun daha çok ilgi gösterdiği ortaya çıkmıştır. İlkokul düzeyine kadar eğitim alan bireyler kampçılık faaliyetleri için % 1.4 oranında kesinlikle isterim, % 4.8 oranında isterim cevabı verirken üniversite ve

üstü eğitim alan bireyler % 7.5 oranında kesinlikle isterim, % 26.8 oranında isterim cevabı vermişlerdir (çizelge 5.35.).

Cinsiyete göre Kalecik ilçesinde bireyin bulunmadığı dönemlerde bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olma isteğinin dağılımı değerlendirildiğinde çok baskın olmasa da kadınların bu konuya daha ilgili olduğu görülmüştür. Kadınların bu konudaki görüşleri % 16.0 oranında kesinlikle isterim, % 28.7 oranında isterim şeklindeyken, erkekler % 11.3 oranında kesinlikle isterim, % 26.7 oranında isterim cevabı vermişlerdir.

Çizelge 5.36. Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde bireyin bulunmadığı dönemlerde bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olma isteğinin dağılımı (N = 750)

Yaş grupları	Kalecik ilçesinde sizin bulunmadığınız dönemlerde bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olmak ister misiniz?										Toplam	
	Kesinlikle isterim		İsterim		Fikrim yok		İstemem		Kesinlikle istemem		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
18-25	12	7.8	33	21.4	21	13.6	77	50.0	11	7.2	154	100.0
26-30	12	11.8	24	23.5	20	19.6	40	39.2	6	5.9	102	100.0
31-40	40	19.8	50	24.7	36	17.8	68	33.7	8	4.0	202	100.0
41-50	27	16.6	50	30.6	27	16.6	58	35.6	1	0.6	163	100.0
51-60	6	7.1	36	42.9	11	13.1	30	35.7	1	1.2	84	100.0
60'dan yukarı	6	13.3	15	33.3	8	17.8	14	31.1	2	4.5	45	100.0
Toplam	103	13.7	208	27.7	123	16.4	287	38.3	29	3.9	750	100.0

p = 0,00, p <0,05

Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde bireyin bulunmadığı dönemlerde bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olma isteğinin dağılımı değerlendirildiğinde talebin ileri yaş gruplarında arttığı ortaya çıkmaktadır. 51-60 yaş grubu içinde yer alan bireyler hobi bahçesi sahibi olma konusuna % 42.9 oranında isterim cevabı verirken 18-25 yaş grubunda yer alan bireyler % 50.0 oranında istemem cevabı vermişlerdir (çizelge 5.36.).

Medeni duruma göre Kalecik ilçesinde bireyin bulunmadığı dönemlerde bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olma isteğinin dağılımı değerlendirildiğinde ise bu eğilimin daha çok evli bireylerde baskın olduğu görülmüştür. Bireylerin olmadığı dönemde bakımı yapılan hobi bahçesine sahip olmak konusunda evli bireylerin % 15.8'inin

kesinlikle isterim, % 31.1'inin isterim, bekar bireylerin % 10.5'inin kesinlikle isterim, % 21.7'sinin isterim, dul bireylerin ise % 9.8'inin kesinlikle isterim, % 23.5'inin isterim cevabı verdikleri görülmüştür.

Çizelge 5.37. Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılma isteğinin dağılımı (N = 750)

Yaş grupları	Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılmak istermisiniz?										Toplam	
	Kesinlikle isterim		İsterim		Fikrim yok		İstemem		Kesinlikle istemem		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
18-25	8	5.2	59	38.3	8	5.2	77	50.0	2	1.3	154	100.0
26-30	7	6.9	35	34.3	17	16.6	42	41.2	1	1.0	102	100.0
31-40	19	9.4	62	30.7	23	11.4	94	46.5	4	2.0	202	100.0
41-50	4	2.5	47	28.8	24	14.7	88	54.0		0.0	163	100.0
51-60	1	1.2	27	32.1	8	9.5	44	52.4	4	4.8	84	100.0
60'dan yukarı	1	2.2	5	11.1	3	6.7	32	71.1	4	8.9	45	100.0
Toplam	40	5.3	235	31.3	83	11.1	377	50.3	15	2.0	750	100.0

p = 0,00, p <0,05

Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılma isteğinin dağılımı incelendiğinde 18-40 yaş grupları arasında yer alan bireylerin bu aktiviteye daha çok ilgi gösterdikleri anlaşılmaktadır. 18-25 yaş grubunda yer alan bireylerin % 38.3'ü söz konusu aktivite için isterim cevabı verirken 41-50 yaş grubunda yer alan bireylerin % 28.8 oranında isterim cevabı verdikleri görülmüştür (çizelge 5.37.).

Medeni duruma göre Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılma isteğinin dağılımı değerlendirildiğinde bekar bireylerin söz konusu aktivitelere daha çok eğilimli olduğu görülmektedir. Bu aktivitelere bekar bireyler % 40.4 oranında katılmak istediklerini belirtirken, evli bireyler % 29.4 oranında, dul bireyler ise % 7.9 oranında katılmak istediklerini bildirmişlerdir.

Çizelge 5.38. Öğrenim durumuna göre Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılma isteğinin dağılımı (N = 750)

Öğrenim durumu	Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılmak istermisiniz?										Toplam	
	Kesinlikle isterim		İsterim		Fikrim yok		İstemem		Kesinlikle istemem		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
İlkokul düzeyine kadar eğitim grubu	3	2.0	22	15.0	15	10.2	100	68.0	7	4.8	147	100.0
Ortaokul mezunu	4	3.6	24	21.8	16	14.6	66	60.0	-	-	110	100.0
Lise mezunu	13	4.5	99	33.9	25	8.6	147	50.3	8		292	100.0
Üniversite ve üstü eğitim grubu	20	10.0	90	44.8	27	13.4	64	31.8	-	-	201	100.0
Toplam	40	5.3	235	31.3	83	11.1	377	50.3	15	2.0	750	100.0

p = 0,00, p <0,05

Öğrenim durumuna göre Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılma isteğinin dağılımı değerlendirildiğinde söz konusu aktivitelere üniversite ve üstü eğitim grubunun daha çok ilgi gösterdikleri belirlenmiştir. Üniversite ve üstü eğitim grubunda yer alan bireyler önerilen aktivitelere % 10.0 oranında kesinlikle isterim, % 44.8 oranında isterim cevabı verirken ilkökul düzeyine kadar eğitim alan bireyler % 2.0 oranında kesinlikle isterim, % 15.0 oranında isterim cevabı vermişlerdir (çizelge 5.38.).

Çizelge 5.39. Aylık gelir gruplarına göre Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılma isteğinin dağılımı (N = 750)

Aylık geliriniz yaklaşık ne kadardır	Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılmak istermisiniz?										Toplam	
	Kesinlikle isterim		İsterim		Fikrim yok		İstemem		Kesinlikle istemem		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
1 milyar TL'den az	18	4.2	99	23.2	47	11.0	253	59.3	10	2.3	427	100.0
1.1– 2 milyar TL. arası	16	6.4	112	44.4	26	10.3	95	37.7	3	1.2	252	100.0
2.1milyar TL. ve üstü gelir grubu	6	8.5	24	33.8	10	14.1	29	40.8	2	2.8	71	100.0
Toplam	40	5.3	235	31.3	83	11.1	377	50.3	15	2.0	750	100.0

p = 0,00, p <0,05

Aylık gelir gruplarına göre Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılma isteğinin dağılımı incelendiğinde en büyük talebin % 44.4 oranında isterim cevabı ile 1.1-2 milyar TL. gelir grubuna sahip bireylerde yoğunlaştığı görülmektedir. Aynı aktivite için 1 milyar TL.'den az gelir grubunda yer alan bireyler % 23.2 oranında isterim cevabı vermişlerdir (çizelge 5.39.).

Çizelge 5.40. Yaş gruplarına göre konaklama amacı ile Kalecik'te bulunması istenilen ya da bulunacak olsa ziyaret gerekçesi olabilecek konaklama birimi türlerinin dağılımı (N = 750)

Konaklama birimleri*	Yaş grupları													
	18-25		26-30		31-40		41-50		51-60		60'dan yukarı		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1	36	17.8	27	13.4	57	28.2	49	24.3	23	11.4	10	4.9	202	100.0
2	8	21.1	8	21.1	11	28.9	9	23.7	2	5.2	-	-	38	100.0
3	7	16.3	3	7.0	13	30.2	14	32.6	4	9.3	2	4.6	43	100.0
4	11	64.7	2	11.8	3	17.6	1	5.9	-	-	-	-	17	100.0
5	22	19.1	12	10.4	37	32.2	25	21.7	14	12.2	5	4.4	115	100.0
6	11	13.4	11	13.4	21	25.6	18	22.0	14	17.1	7	8.5	82	100.0
7	7	17.5	6	15.0	14	35.0	9	22.5	4	10.0	-	-	40	100.0
8	6	10.2	6	10.2	22	37.3	16	27.1	8	13.5	1	1.7	59	100.0
9	46	30.3	27	17.8	24	15.8	22	14.5	13	8.5	20	13.1	152	100.0
10	-	-	-	-	-	-	-	-	2	100.0	-	-	2	100.0
TOPLAM	154	20.5	102	13.6	202	27.0	163	21.7	84	11.2	45	6.0	750	100.0

p = 0,00, p <0,05

Konaklama birimleri*

1	Geniş bahçeli hafta sonu evi	6	Küçük bir hobi bahçesi ve bir konaklama birimi
2	Otel/motel	7	Tatil çiftliği
3	Köy pansiyonu	8	Bağ evi
4	Çadırılı kamp	9	Olup olmaması benim için önemli değil
5	Çiftlik evi	10	Diğer

Çizelge 4.40. incelendiğinde geniş bahçeli hafta sonu evine olan tercihin 31-40 yaş grubunda en yüksek oranda olduğu görülmektedir. Bu konaklama türünü 31-40 yaş grubunda yer alan bireyler % 28.2 oranında tercih ettiklerini bildirirken, 60'dan yukarı yaş grubunda yer alan bireyler % 4.9 oranında tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Otel/motel türü bir konaklama söz konusu olduğunda ise en yüksek eğilimin yine 31- 40 yaş grubunda olduğu görülmektedir. 31-40 yaş grubunda yer alan bireylerin % 28.9 oranında otel-motel türü bir konaklamayı tercih ettikleri, bu oranın 51-60 yaş grubunda % 5.2'ye indiği görülmektedir. Köy pansiyonunda konaklama talebi ise 41-50 yaş grubunda artmaktadır. 41-50 yaş grubunda yer alan bireylerin % 32.6 oranında, 26-30

yaş grubunda yer alan bireylerin ise % 7.0 oranında bu tür bir konaklamayı tercih ettikleri görülmüştür. Çadırılı kamp alternatifi düşünüldüğünde 18-25 yaş grubu arasında yer alan bireylerin % 64.7 oranı ile bu aktiviteyi en çok tercih eden grubu oluşturduğu görülmektedir, bu tür bir konaklama talebi 51 ve üstü yaş gruplarında görülmemektedir. Çiftlik evi konaklaması söz konusu olduğunda 31- 40 yaş grubunda yer alan bireylerin % 32.2 oranı ile bu aktiviteyi en çok tercih eden grubu oluşturduğu görülmektedir. Küçük bir hobi bahçesi ve bir konaklama birimi değerlendirildiğinde yine 31-40 yaş grubunda yer alan bireylerin % 25.6 oranı ile bu aktiviteyi en çok tercih eden grup olduğu görülmüştür. Tatil çiftliği ve bağ evi olanakları söz konusu olduğunda yine 31-40 yaş grubu arasında yer alan bireyler tüm yaş grupları içinde bu konaklama türlerini en çok tercih eden grubu oluşturmuşlardır. 31-40 yaş grubunda yer alan bireyler, tatil çiftliği konusunda % 35.0, bağ evi konusunda ise % 37.3 oranı ile en ilgili grubu oluşturmuşlardır. Araştırma alanında bir konaklama olanağının olup olmamasının kendisi için önemli olmadığı yaklaşımı ise en çok 18-25 yaş grubunda yer alan bireylerde görülmüştür. Bu grupta yer alan bireyler %30.3 oranında olup olmaması benim için önemli değil cevabı vererek tüm yaş grupları içinde konuya en uzak yaş grubunu oluşturmuşlardır (çizelge 5.40).

Medeni duruma göre konaklama amacı ile Kalecik'te bulunması istenilen ya da bulunacak olsa ziyaret gerekçesi olabilecek konaklama birimi türlerinin dağılımı incelendiğinde neredeyse tüm konaklama türlerinin büyük çoğunlukla evli bireyler tarafından tercih edildiği görülmüştür. Bu genel durum sadece çadırılı kamp olanağı söz konusu olduğunda değişmiştir. Çadırılı kamp talebinin bekar bireylerde artış gösterdiği izlenmiştir.

Öğrenim durumuna göre konaklama amacı ile Kalecik'te bulunması istenilen ya da bulunacak olsa ziyaret gerekçesi olabilecek konaklama birimi türlerinin dağılımı değerlendirildiğinde tüm konaklama türlerine en çok lise mezunu olan bireylerin eğilim gösterdiği belirlenmiştir. Yapılan değerlendirmede sadece tatil çiftliğinde konaklama konusunda üniversite ve üstü eğitim grubunun daha ilgili olduğu, ayrıca bağ evinde konaklama konusunda ise hem lise mezunu bireylerin hem de üniversite ve üstü eğitim alan bireylerin daha ilgili oldukları görülmüştür.

Aylık gelir gruplarına göre konaklama amacı ile Kalecik'te bulunması istenilen ya da bulunacak olsa ziyaret gerekçesi olabilecek konaklama birimi türlerinin dağılımı incelendiğinde ise yine istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin görüldüğü ancak tüm konaklama olanaklarının en çok 1 milyar TL.'den az gelir grubunda yer alan bireyler tarafından tercih edildiği belirlenmiştir.

Yaş gruplarına göre rekreatif ya da turistik amaçlı gezilerde kullanılan araç türünün dağılımı incelendiğinde, tüm yaş gruplarında eğilimin özel otomobilden yana olduğu görülmüştür. Tüm yaş gruplarında oldukça yüksek oranlarda görülen özel otomobil tercihleri sadece 60'dan yukarı yaş grubu bireylerde düşüş göstermiştir.

Aylık gelir gruplarına göre rekreatif ya da turistik amaçlı gezilerde kullanılan araç türünün dağılımı değerlendirildiğinde ise yine benzer bir durumla karşılaşmış ve tüm gelir gruplarında özel otomobilin en çok tercih edilen araç olduğu görülmüştür. Gelir grubu açısından özel araç tercihinin dağılımında ise en yüksek payı 2.1 milyar TL. ve üstü gelir grubu almıştır. 2.1 milyar TL. ve üstü gelir grubunda yer alan bireyler gezilerinde % 92.1, 1 milyar TL.'den az gelir grubunda yer alan bireyler ise % 59.7 oranında özel otomobil kullanımını tercih ettiklerini bildirmişlerdir.

Öğrenim durumuna göre rekreatif ya da turistik amaçlı gezilerde kullanılan araç türünün dağılımı değerlendirildiğinde ise genel tercihin özel otomobilden yana olmakla birlikte özel otomobil kullanımının % 84.2 oranı ile en çok ortaokul mezunu bireylerde görüldüğü belirlenmiştir. Aynı değerlendirme sonucuna göre üniversite ve üstü eğitim grubunda yer alan bireyler gezilerinde % 66.1 oranında özel araç tercih etmektedirler.

Çizelge 5.41. Bireylerin, yaş gruplarına göre tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak konusundaki görüşlerinin dağılımı (N = 750)

Yaş grupları	Tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonunuzu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak sizi mutlu eder mi?						Toplam	
	Evet		Hayır		Hiç düşünmedim		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
18-25	38	24.7	73	47.4	43	27.9	154	100.0
26-30	36	35.3	37	36.3	29	28.4	102	100.0
31-40	93	46.0	68	33.7	41	20.3	202	100.0
41-50	83	50.9	41	25.2	39	23.9	163	100.0
51-60	36	42.9	15	17.9	33	39.2	84	100.0
60'dan yukarı	20	44.4	12	26.7	13	28.9	45	100.0
Toplam	306	40.8	246	32.8	198	26.4	750	100.0

p = 0,00, p <0,05

Bireylerin, yaş gruplarına göre tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak konusundaki görüşlerinin dağılımı incelendiğinde, öneri aktiviteye % 50.9 oranı ile en çok 41-50 yaş grubunda yer alan bireylerin ilgi gösterdiği, en düşük ilginin ise % 24.7 ile 18-25 yaş grubunda görüldüğü belirlenmiştir (çizelge 5.41.).

Bireylerin, öğrenim durumuna göre tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak konusundaki görüşlerinin dağılımı incelendiğinde, tüm eğitim gruplarının büyük oranda bu tür faaliyetlere katılma eğiliminde olduğu belirlenmiştir. Yapılan değerlendirmeye göre eğitim gruplarına göre katılma isteğinin dağılımı ise üniversite ve üstü eğitim grubunda yer alan bireylerde % 46.3, ortaokul mezunu bireylerde % 45.5, ilkokula kadar eğitim almış grupta yer alan bireylerde % 42.2, lise mezunu bireylerde ise % 34.6 şeklinde sıralanmıştır.

Çizelge 5.42. Bireylerin, medeni durumlarına göre tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak konusundaki görüşlerinin dağılımı (N = 750)

Medeni durumu	Tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonunuzu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak sizi mutlu eder mi?						Toplam	
	Evet		Hayır		Hiç düşünmedim		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Evli	222	47.3	127	27.1	120	25.6	469	100.0
Bekar	69	30.0	101	43.9	60	26.1	230	100.0
Dul	15	29.4	18	35.3	18	35.3	51	100.0
Toplam	306	40.8	246	32.8	198	26.4	750	100.0

p = 0,00, p <0,05

Bireylerin, medeni durumlarına göre tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak konusundaki görüşlerinin dağılımı incelendiğinde en yüksek ilgiyi evli bireylerin gösterdikleri belirlenmiştir. Evli bireyler bu tür aktivitelere katılma konusunda % 47.3 oranında istekli olduklarını bildirirken bekar bireyler % 43.9 oranında isteksiz olduklarını ifade etmişlerdir (çizelge 5.42.).

5.2. Araştırma Alanı Anket Bulguları

Araştırma alanı anket bulguları kapsamında, “Araştırma alanı anketi” çalışması ile elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Anket uygulamasına ilişkin detaylı bilginin Bölüm 3.2.2.de yer aldığı çalışmada elde edilen sonuçların uygulamaya aktarılmasında etkin olabilecek grubun arazi sahipleri olduğu düşüncesinden hareketle araştırma alanı anketlerinde hedef kitleyi ilçe merkezinde yaşayan arazi sahipleri oluşturmuştur. Anket çalışması Ağustos-Eylül 2003 tarihleri arasında yürütülmüştür. Kalecik ilçesi anket çalışmasının değerlendirildiği çizelgelerde;

N: Çizelgeye bağlı olarak sütun toplamını veya anket formuna cevap veren 90 bireyi

n: Anket formunda yer alan sorulara cevap veren kişi sayısını ifade etmektedir.

Araştırma alanında 90 kişi ile gerçekleştirilen anket çalışmasında hedef Ankara ilinde yaşayan kentli nüfusun ilgisini çekecek faaliyetlerin değerlendirilmesi olduğu için anket

soruları talep merkezli bir yaklaşımla, arz potansiyelini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen sonuçlar; araştırma alanında ankete katılan üreticilerin sosyo-demografik ve ekonomik yapısına ilişkin bulgular, tarımsal turizm arz isteğine ilişkin bulgular, tarımsal üretim yapısına ilişkin bulgular başlıkları altında değerlendirilmiştir.

5.2.1. Sosyo-demografik ve ekonomik yapıya ilişkin bulgular

Sosyo-demografik ve ekonomik yapıya ilişkin bulgular 1 çizelge ve 1 şekil yardımıyla açıklanmıştır.

Araştırma alanında arazi sahibi olan 90 birey ile gerçekleştirilen anket çalışmasına cevap veren bireylerin tamamı erkeklerden oluşmaktadır. Bireylerin % 96,7'si evli, % 3,3'ü bekarıdır. Ankete katılan ve medeni durumu dul olan birey bulunmadığı görülmüştür. Bireylerin diğer sosyo-demografik özellikleri çizelge 5.43'de verilmiştir.

Çizelge 5.43. Ankete katılan bireylerin sosyo-demografik özellikleri (N = 90)

DEĞİŞKEN	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş grupları	90	100,0
18-25	0	0,0
26-30	17	18,9
31-40	24	26,7
41-50	30	33,3
51-60	12	13,3
60'dan yukarı	7	7,8
Çocuk sayısı	87	100,0
Yok	2	2,2
1 tane	12	13,3
2 tane	26	28,9
3 tane	31	34,4
4 tane	13	14,4
5 tane	3	3,3
6 tane	0	0,0
7 tane	0	0,0
8 tane	0	0,0
9 ve üzeri	0	0,0

Çizelge 5.43. (Devam)

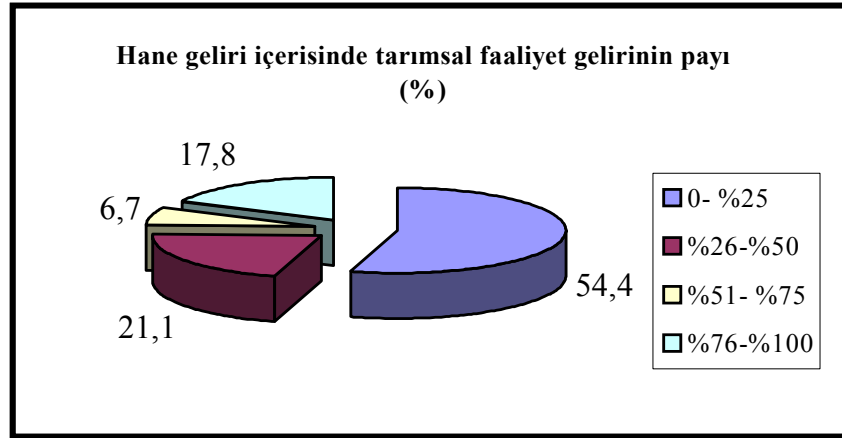
DEĞİŞKEN	Sayı (n)	Yüzde (%)
Öğrenim durumu	90	100,0
Okur-yazar değil	0	0,0
Okur-yazar	0	0,0
İlkokul mezunu	24	26,7
Ortaokul mezunu	24	26,7
Lise mezunu	30	33,3
Üniversite mezunu	12	13,3
Ailedeki birey sayısı	90	100,0
1	0	0,0
2	7	7,8
3	14	15,6
4	21	23,3
5	17	18,9
6	13	14,4
7	12	13,3
8	4	4,4
9	0	0,0
10 ve üzeri	2	2,2
Ev mülkiyet durumu	90	100,0
Kira	3	3,3
Ev sahibi	73	81,1
Aile fertlerinden birine ait	14	15,6
Diğer	0	0,0
Ev tipi	90	100,0
Müstakil	65	72,2
Apartman	25	27,8
Yıllık ortalama gelir	90	100,0
2 milyar TL. den az	0	0,0
2.1-4 milyar TL. arası	5	5,6
4.1-6 milyar TL. arası	15	16,7
6.1-8 milyar TL. arası	19	21,1
8.1-10 milyar TL. arası	19	21,1
10.1-15 milyar TL. arası	8	8,9
15.1-20 milyar TL. arası	8	8,9
20.1-30 milyar TL. arası	10	11,1
30.1 milyar TL. den fazla	6	6,7
Gelir grubu	90	100,0
Düşük	22	24,4
Orta	56	62,2
Yüksek	12	13,3

Çizelge 5.43. incelendiğinde, ankete katılan bireylerin, % 26,7'sinin 31- 40 , % 33,3'ünün 41-50 yaşları arasında olduğu görülmektedir. Evli bireylerin, % 34,4'ü üç çocuk sahibidir, altı ve daha fazla çocuk sahibi birey bulunmamaktadır. Lise mezunu oranı % 33,3, üniversite mezunu oranı % 13,3 iken okur-yazar olmayan ya da bir öğrenim kurumuna devam etmeden okuma yazma öğrenen birey bulunmamaktadır. Ankete cevap veren bireylerin büyük bölümünün çekirdek aile üyesi olduğu

görülmektedir. Ailedeki birey sayısı oranının en yüksek olduğu grup % 23,3 ile dört kişilik ailelerdir.

Araştırma alanında ankete katılan bireylerin % 81,1 ile büyük çoğunluğunun ev sahibi olduğu görülmektedir. Bireylerin oturdukları evlerin ise % 72,2'si müstakildir. Müstakil ev sahibi olan toplam 65 kişinin, % 73,8'i evlerinin bahçeli olduğunu, % 26,2'si ise bahçesiz olduğunu bildirmişlerdir. Bireylerin beyanı esas alınarak değerlendirilen gelir gruplarında ise büyük çoğunluğun yıllık gelirin 6.1-10 milyar TL. arasında olduğu görülmektedir. Yıllık, 6.1-8 milyar TL. arasında geliri olan birey oranı % 21,1, 8.1-10 milyar TL. arasında geliri olan birey oranı ise yine % 21,1'dir (çizelge 5.43.).

Ankete katılan bireylerin tarımsal faaliyetlerden elde ettikleri gelirin toplam gelirleri içindeki payı yine kendi beyanları esas alınarak değerlendirildiğinde, % 54,4'ünün tarımsal gelirin toplam geliri içindeki payının % 0 - % 25 arasında olduğu, % 21,1'inin % 26 - % 50 arasında olduğu, % 17,8'inin ise % 76 -% 100 arasında olduğu görülmektedir (şekil 5.15.).

Şekil 5.15. Hanehalkı geliri içinde tarımsal gelirin payı (%) (N = 90)

Ankete katılan bireylerin tamamı “Kalecik ilçesinde hasat festivalleri, gıda festivalleri, çiçek festivalleri ve tarım fuarları düzenlenmesini nasıl karşılırsınız?” ve “Ankara kentlisinin tarımsal ürünler almak, dinlenmek, eğlenmek amacıyla günübirlik ya da

konaklamalı geziler için Kalecik'e gelmesini nasıl karşılırsınız?" sorularına kesinlikle isterim cevabı vermişlerdir.

5.2.2. Tarımsal turizm arz isteğine ilişkin bulgular

Araştırma alanında ankete katılan üreticilerin tarımsal turizm arz isteğine ilişkin bulgular 4 çizelge ve 2 şekil yardımı ile açıklanmıştır.

Ankete katılan bireylere, turistik ya da rekreatif amaçla Ankara'dan gelecek kişilere başta konaklama olmak üzere çeşitli hizmetler sunma konusundaki görüşleri sorulmuş ve aşağıda özetle sunulan sonuçlar elde edilmiştir.

Çizelge 5.44. Bireylerin, turistik ya da rekreatif amaçla Ankara'dan gelecek kişilere başta konaklama olmak üzere çeşitli hizmetler sunma konusundaki görüşlerinin dağılımı (N = 90)

Hizmet türü	Sayı (n)	Yüzde (%)
Ev pansiyonculuğu	90	100,0
Kesinlikle isterim	11	12,2
İsterim	26	28,9
İsterim ama şartlarım uygun değil	19	21,1
Fikrim yok	1	1,1
İstemem	31	34,4
Kesinlikle istemem	2	2,2
Motel kurup işletmek	90	100,0
Kesinlikle isterim	5	5,6
İsterim	19	21,1
İsterim ama şartlarım uygun değil	38	42,2
Fikrim yok	2	2,2
İstemem	23	25,6
Kesinlikle istemem	3	3,3
Bağ evi kurmak	90	100,0
Kesinlikle isterim	12	13,3
İsterim	38	42,2
İsterim ama şartlarım uygun değil	26	28,9
Fikrim yok	1	1,1
İstemem	12	13,3
Kesinlikle istemem	1	1,1

Çizelge 5.44. (Devam)

Hizmet türü	Sayı (n)	Yüzde (%)
Çiftlik evi kurmak	90	100,0
Kesinlikle isterim	12	13,3
İsterim	36	40,0
İsterim ama şartlarım uygun değil	25	27,8
Fikrim yok	2	2,2
İstemem	15	16,7
Kesinlikle istemem	0	0,0
Piknik alanı oluşturmak	90	100,0
Kesinlikle isterim	21	23,3
İsterim	30	33,3
İsterim ama şartlarım uygun değil	16	17,8
Fikrim yok	4	4,4
İstemem	19	21,1
Kesinlikle istemem	0	0,0
Çadırılı kamp alanı oluşturmak	90	100,0
Kesinlikle isterim	17	18,9
İsterim	33	36,7
İsterim ama şartlarım uygun değil	16	17,8
Fikrim yok	4	4,4
İstemem	19	21,1
Kesinlikle istemem	1	1,1

Araştırma alanında ankete cevap veren arazi sahiplerinin, % 28,9'u ev pansiyonculuğu yapmayı istediğini belirtirken, % 34,4'ü istemem cevabı vermişlerdir. Bireylere, motel kurup işletmek konusundaki fikirleri sorulduğunda ise, % 21,1 oranında isterim, % 42,2 oranında isterim ama şartlarım uygun değil ve % 25,6 oranında istemem cevabı alınmıştır. Bağ evi kurma konusunda ise büyük bir çoğunluğun istekli olduğu belirlenmiştir. Bireylerin % 13,3'ü kesinlikle isterim, % 42,2'si isterim, % 28,9'u isterim ama şartlarım uygun değil, % 13,3'ü istemem cevabı vermişlerdir. Ankete katılan bireylere çiftlik evi kurmak ve burada Ankara'dan gelecek ziyaretçilere ücreti karşılığında hizmet vermek konusundaki düşünceleri sorulduğunda, % 13,3'ü kesinlikle isterim, % 40,0'ı isterim, % 27,8'i isterim ama şartlarım uygun değil, % 16,7'si istemem cevabı alınmıştır. Piknik alanı oluşturmak konusundaki cevapların dağılımı, % 23,3 oranında kesinlikle isterim, % 33,3 oranında isterim, % 17,8 oranında isterim ama şartlarım uygun değil ve % 21,1 oranında istemem şeklindedir. Çadırılı kamp alanı

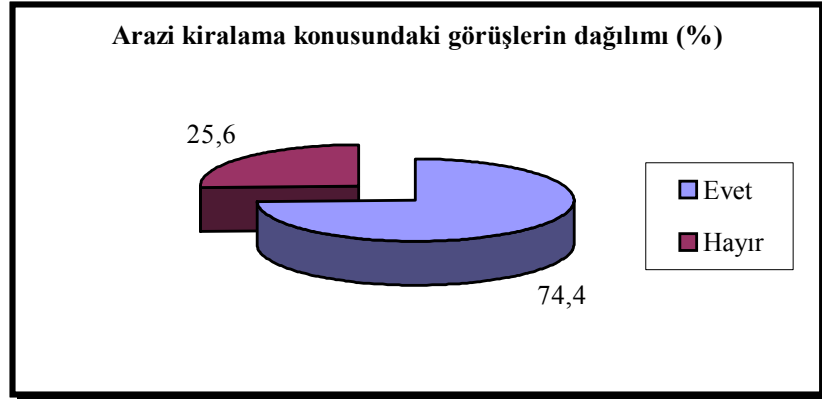
oluşturmak konusundaki görüşler ise % 18,9 oranında kesinlikle isterim, % 36,7 oranında isterim, % 17,8 oranında isterim ama şartlarım uygun değil, % 21,1 oranında istemem şeklinde dağılım göstermiştir (çizelge 5.44.).

Ankete katılan bireylerin “Ankara kent halkı Kalecik’e gelse bahçenizde yetiştirdiğiniz ürünlerden kendi eliyle toplayarak satın alsa bu konu hakkında fikriniz ne olurdu” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı incelendiğinde % 94,5 oranı ile ankete katılan bireylerin hemen hemen tamamının isterim cevabı verdikleri görülmektedir (şekil 5.16.).

Şekil 5.16. Bireylerin bahçelerinde yetiştirdikleri ürünleri kentlilerin toplaması ve satın alması konusundaki görüşlerinin dağılımı (N = 90)

Ankete katılan bireylerden “Arazinizin bir bölümünü tarımsal faaliyet yapmak isteyen Ankaralıya kiralamak istermisiniz?” sorusuna % 74,4 oranında evet, % 25,6 oranında hayır cevabı alınmıştır (şekil 5.17.).

Şekil 5.17. Bireylerin arazilerinin bir bölümünü tarımsal faaliyetler yapmak isteyen Ankaralıya kiralamak konusundaki görüşlerinin dağılımı (N = 90)

Çizelge 5.45. Bireylerin kiraladıkları arzinin bakımıyla da ilgilenme konusundaki görüşlerinin dağılımı (N = 61)

Hobi bahçesi bakımı	Sayı (n)	Yüzde (%)
İsterim	61	91,0
Fikrim yok	2	3,0
İstemem	4	6,0
Toplam	67	100,0

Ankete katılan bireylere “Kiralayan kişilerin, burada olmadığı dönemlerde ücret karşılığı bahçesinin bakımıyla ilgilenirmisiniz?” sorusu yöneltildiğinde, % 91,0 oranında isterim, % 3,0 oranında fikrim yok, % 6,0 oranında istemem cevabı alınmıştır (çizelge 5.45.).

Çizelge 5.46. Bireylerin, evde üretilen gıda ürünlerini değerlendirilme şekillerinin dağılımı (N = 90)

Üretilen gıda çeşidi	Sayı (n)	Yüzde (%)
Salça	90	100,0
Kendimiz tüketiyoruz	78	86,7
Satışa sunuyoruz	0	0,0
Hem tüketiyoruz hem satıyoruz	10	11,1
Üretmiyoruz	2	2,2
Konserve	90	100,0
Kendimiz tüketiyoruz	79	87,8
Satışa sunuyoruz	0	0,0
Hem tüketiyoruz hem satıyoruz	1	1,1
Üretmiyoruz	10	11,1

Çizelge 5.46. (Devam)

Üretilen gıda çeşidi	Sayı (n)	Yüzde (%)
Turşu	90	100,0
Kendimiz tüketiyoruz	87	96,7
Satışa sunuyoruz	0	0,0
Hem tüketiyoruz hem satıyoruz	2	2,2
Üretmiyoruz	1	1,1
Tarhana	90	100,0
Kendimiz tüketiyoruz	88	97,8
Satışa sunuyoruz	0	0,0
Hem tüketiyoruz hem satıyoruz	1	1,1
Üretmiyoruz	1	1,1
Kurutulmuş sebze-meyve	90	100,0
Kendimiz tüketiyoruz	84	93,3
Satışa sunuyoruz	0	0,0
Hem tüketiyoruz hem satıyoruz	3	3,3
Üretmiyoruz	3	3,3
Erişte	90	100,0
Kendimiz tüketiyoruz	88	97,8
Satışa sunuyoruz	0	0,0
Hem tüketiyoruz hem satıyoruz	0	0,0
Üretmiyoruz	2	2,2
Pekmez	90	100,0
Kendimiz tüketiyoruz	58	64,4
Satışa sunuyoruz	1	1,1
Hem tüketiyoruz hem satıyoruz	12	13,3
Üretmiyoruz	19	21,1
Sirke	90	100,0
Kendimiz tüketiyoruz	48	53,3
Satışa sunuyoruz	0	0,0
Hem tüketiyoruz hem satıyoruz	1	1,1
Üretmiyoruz	41	45,6

Ankete katılan bireylerin, evde üretilen gıda ürünlerini değerlendirilme şekilleri incelendiğinde, ürünlerin ağırlıklı olarak kendileri tarafından tüketildiği öğrenilmiştir. Sınırlı sayıda bireyin ise sorulan ürünleri üretmediği görülmüştür. Üretilen gıda ürünü temelinde bir değerlendirme yapıldığında bireylerin; % 86,7'sinin salça üretiminin kendi tüketimleri, % 11,1'inin hem kendi tüketimleri hem de satışa yönelik olduğu öğrenilmiştir. Ankete cevap veren bireylerin; % 87,8'i konserve üretimini kendi tüketimleri, % 1,1'i hem kendi tüketimleri hem satış, % 96,7'si turşu üretimini kendi tüketimleri, % 2,2'si hem kendi tüketimleri hem satış, % 97,8'i tarhana üretimini kendi tüketimleri, % 1,1'i hem kendi tüketimleri hem satış, % 93,3'ü kurutulmuş sebze-meyve

üretimini kendi tüketimleri, % 3,3'ü hem kendi tüketimleri hem satış, % 97,8'i erişte üretimini kendi tüketimleri için yapmaktadır. Ankete katılan bireylerin tamamı üretilen eriştenin satışa sunulmadığını bildirmiştir. Bireylerin, % 64,4'ü pekmez üretimini kendi tüketimleri, % 13,3'ü hem kendi tüketimleri hem satış için gerçekleştirirken, % 21,1'i üretmediğini belirtmiştir. Ayrıca ankete cevap veren bireylerin, % 53,3'ü sirke üretimini kendi tüketimleri, % 1,1'i hem kendi tüketimleri hem satış için yaptıklarını, % 41,0'ı ise üretmediklerini ifade etmişlerdir (çizelge 5.46).

Çizelge 5.47. Bireylerin Kalecik ilçesinde Kalkınma çalışmaları konusunda güven duydukları kurum ve kuruluşların dağılımı (N = 90)

Güven duyulan kurum – kuruluş	Sayı (n)	Yüzde (%)
Merkezi hükümet	9	10,0
Kaymakamlık	3	3,3
Belediye	18	20,0
Özel sektör	5	5,6
İlçedeki gönüllü kuruluşlar	10	11,1
Kooperatif	31	34,4
Diğer	14	15,6
Toplam	90	100,0

Bireylerin Kalecik ilçesinde Kalkınma çalışmaları konusunda güven duydukları kurum ve kuruluşların dağılımı incelendiğinde en büyük güvenin bireylerin kendilerinin de içinde yer alacakları bir kooperatif yapısını tercih ettikleri görülmüştür. Ankete katılan bireyler % 34.4 oranında Kooperatife, % 20.0 oranında Belediye'ye, % 10.0 oranında ise Merkezi Hükümet Kurumlarına güven duyduklarını ifade etmişlerdir (çizelge 5.47.).

5.2.3. Tarımsal üretim yapısına ilişkin bulgular

Kalecik ilçesinde, ankete katılan 90 bireyin tahıl üretim alanlarının büyüklüğüne göre dağılımı incelendiğinde, bireylerin % 32,2'sinin 0.1-50 dekar büyüklüğündeki alanda, % 24,3'unun 50.1-100 dekar, % 18,8'inin 100.1-200 dekar, % 8,8'inin 200.1-300 dekar alanda, % 4,4'unun ise 300.1 dekar ve üstü alanda tahıl üretimi yaptığı belirlenmiştir.

Ankete katılan 90 bireyin bağ üretim alanlarının büyüklüğüne göre dağılımı incelendiğinde, bireylerin % 51.1`inin bağ alanı ve üzüm üretimi bulunmadığı görülmüştür. Ankete katılanların, % 23.3`ünün 1-5 dekar, % 14.4`ünün 5.1-10 dekar, % 4,4`ünün 10.1-20 dekar, % 3.3`ünün 20.1-40 dekar, % 3.3`unun ise 40.1 ve üstü alanda bağ alanı olduğu görülmektedir.

Ankete katılan 90 bireyin meyve-sebze üretim alanlarının büyüklüğüne göre dağılımı incelendiğinde, bireylerin %7,8`inin meyve-sebze üretimi bulunmadığı görülmüştür. Ankete katılanların, % 45,5`inin 0.1-5 dekar, % 21,2`inin 5.1-10 dekar, % 12,1`inin 10.1-20 dekar, % 6.6`sının 20.1-40 dekar, % 4.4`unun 40.1-60 dekar, % 2,2`sinin 60.1 ve üstü büyüklükte meyve-sebze alanı olduğu görülmektedir.

Ankete katılan 90 bireyin sanayi bitkisi üretim alanlarının büyüklüğüne göre dağılımı incelendiğinde, bireylerin %67,8`inin endüstri bitkisi üretimi bulunmadığı görülmüştür. %18,8`inin 0.1-50 dekar, %9,9`unun 50.1-100 dekar, %3,3`ünün 100.1-150 dekar alanda endüstri bitkisi üretimi olduğu görülmektedir.

Ankete katılan 90 bireyin büyük baş hayvan varlıklarına göre dağılımı incelendiğinde, bireylerin %71.1`inin büyük baş hayvanı bulunmadığı görülmüştür. %11,0`inin 1-10 baş, %11,0`inin 11-50 baş, %5,5`inin 51-100 baş, %1,1`inin 100 üstü (830) baş hayvan varlığı olduğu tespit edilmiştir.

Ankete katılan 90 bireyin kuru tarım yaptığı arazinin büyüklüğüne göre dağılımı incelendiğinde, bireylerin % 48,9`unun kuru tarım yapmadığı %51.1`inin ise kuru tarım yaptığı görülmüştür.

6. ANKET BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde, 5. Bölümde sunulan Ankara kent anketi ve araştırma alan anketi (Kalecik ilçesi) çalışmaları ile elde edilen veriler, model önerisi geliştirilmesinde ve sonuçların ortaya konulmasında rehber özellik taşıyacak şekilde ilişkilendirilerek sunulmuştur.

Ankara kent anketine katılan bireylerin % 49,6 ile yaklaşık yarısının kırsal bir yerleşim yeri ile bağlantısının olmadığı, % 23,9'unun ise ailelerinde bazı bireylerin hala köyde/ilçede yaşıyor olmasından kaynaklanan bir bağlantılarının olduğu öğrenilmiştir. Bireylerin % 88,9 gibi çok büyük bir çoğunluğunun hobi olarak tarımsal faaliyetler gerçekleştirmedikleri belirlenmiştir. Bireylerin büyük bir bölümü tarımsal faaliyetlere katılmadıklarını bildirirken, % 40,8'i tarımsal faaliyetlerin yapıldığı bir yerde hafta sonunu geçirmek istediğini bildirmiştir. Ayrıca, bireylerin % 64,8'i kendilerine sunulan gezmek, ürün toplamak, ekim, dikim, sulama işleri yapmak gibi değişik faaliyetlere önerilerine katılabileceklerini belirtirken, % 35,2'si bu tür faaliyetlere katılmadığını ve katılmayı düşünmediğini ifade etmişlerdir.

Araştırma kapsamındaki bireylerin % 46,7'si Kalecik ilçesini tanıdığını ifade ederken söz konusu bireylerin % 60,0'ı ilçeyi hiç ziyaret etmediklerini belirtmiştir. Kalecik'i ziyaret eden bireylerin % 61,2'si günübirlik gezi için Kalecik'e gittiklerini ifade etmişlerdir.

Kalecik ilçesini tanıdığı halde, hiç ziyaret etmemiş bireylerin % 77,6'sı Kalecik'e gitmesini gerektiren bir nedeninin olmadığını, % 8,9'u ise Kalecik'te ilgi alanına giren bir aktivitenin varlığından haberi olmadığını ifade etmiştir.

Araştırma alan anketi çalışmasına katılan bireyler tamamı Ankara nüfusunun tarımsal ürünler almak, dinlenmek, eğlenmek amacıyla günübirlik ya da konaklamalı geziler için Kalecik'e gelmesini nasıl karşılırsınız?" sorusuna kesinlikle isterim cevabı vermiştir.

Ankara ili kent anketine katılan bireylerin % 68,9'u Ankara çevresinde hobi olarak tarımsal faaliyetler gerçekleştirilecek yerler konusunda bilgi sahibi olmasına rağmen, % 89,5'i bu alanlara giderek hobi amaçlı tarımsal faaliyetlere katılmadıklarını bildirmişlerdir. Tarımsal faaliyetlere katılan toplam 79 bireyin, % 26,6'sının çok ender, % 22,8'inin yılda bir, %15,2'sinin altı ayda bir, % 11,4'ünün on beş günde bir bu tür faaliyetlere katıldıkları öğrenilmiştir.

“Ankara Kent Anketi”, kent halkının % 75.2 gibi oldukça büyük bir oranda günübirlik ve hafta sonu rekreatif-turistik faaliyetlere eğilimlerinin olduğunu göstermiştir. Bu eğilim % 51.4 oranı ile daha çok günübirlik faaliyetlerde yoğunluk kazanmaktadır. Ancak, burada dikkat çeken husus bireylerin (% 36.3) günübirlik faaliyetleri seçme nedeninin konaklamalı aktiviteleri seçmeme nedeni olarak 2 gün kalmayı gerektiren aktivite türü olmasıdır. Gerek günübirlik gerekse konaklamalı aktiviteler seçen bireylerin oransal dağılımı ve gerekse aktiviteleri gerçekleştirme sıklıkları düşünüldüğünde talep potansiyelinin Kalecik arz potansiyelinin üstünde olabileceği sonucunu beraberinde getirmektedir. Anket uygulaması ile edinilen bilgilere göre günübirlik hafta sonu aktivitelerini tercih eden bireylerin % 18,9'u iki haftada bir, % 37,3'ü ayda bir bu tür faaliyetleri gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, konaklamalı hafta sonu gezilerini tercih eden bireylerin % 16,3'ü ayda bir dinlenme ve eğlenme amaçlı aktiviteler gerçekleştirmektedir.

Kent anketine katılan bireylerden günübirlik hafta sonu faaliyetlerini tercih edenler (% 57.0 oranında) ulaşım için 1-2 saate kadar, konaklamalı hafta sonu gezilerini tercih eden bireyler (% 52,8 oranında) ise 4 saat ve daha fazla süre ayırdıklarını ifade etmişlerdir. Ulaşım için ayrılan süre çerçevesinde bir değerlendirme yapıldığında Kalecik ilçesinin hem günübirlik hem de konaklamalı geziler için oldukça uygun bir mesafede yer aldığı görülmektedir.

Bireylerin gezilerde tercih edilen ulaşım aracı değerlendirildiğinde ise konaklamalı ya da günübirlik aktiviteler gerçekleştiren bireylerin % 72,5'inin özel otomobil, % 15,3'ünün otobüs, % 6,7'sinin tur şirketlerini tercih ettikleri görülmüştür. Ayrıca,

gezilerde ulaşım aracı olarak özel otomobil tercihinin hemen hemen tüm yaş grupları, gelir grupları ve öğrenim grupları için geçerli olduğu belirlenmiştir. Özel araç tercihinin, 2.1 milyar TL. ve üstü gelir grubunda % 92.1 oranı ile en yüksek düzeye ulaştığı, bununla beraber eğitim düzeyinin artışı ile bir azalma gösterdiği belirlenmiştir. Özel otomobil tercihi % 84.2 oranı ile en çok ortaokul mezunu bireylerde görülürken, üniversite ve üstü eğitim grubunda yer alan bireylerde % 66.1 oranında özel araç tercihi olduğu öğrenilmiştir.

Araştırma alanında tarımsal turizm faaliyetleri kapsamında değerlendirilebilecek sonuçlar önerilen faaliyetler çerçevesinde aşağıda değerlendirilmiştir.

Hasat festivalleri, gıda festivalleri, çiçek festivalleri ve tarım fuarları konusunda değerlendirmeler

“Ankara Kent Anketi” doğrultusunda kentli bireylerin % 36.1’nin festivaller ve fuarlar gibi aktivitelere taleplerinin olduğu belirlenmiştir. “Araştırma Alan Anketi” çalışması ile üreticinin % 100 oranında bu tür bir arza eğiliminin olduğunu göstermiştir. Kent halkının talebi potansiyel kitle tanımlı yapmaya yeterli olabilecek oransal bir sonuç olmakla beraber üniversite ve üstü eğitim grubunda yer alan bireylerin bu tür aktivitelere % 41.8 oranında çok istekli ve istekli oldukları belirlenmiştir.

Bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları konusunda değerlendirmeler

Ankete katılan bireylerin % 34,3’ü Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılmak istediklerini bildirmişlerdir. Bu aktiviteye 31-40 yaş grubunda yer alan bireyler % 49.0 oranında kesinlikle isterim ve isterim cevabı vermişlerdir. Bu aktiviteye eğilimi belirleyen en önemli faktörlerden biri ise gelir durumudur. 2.1 milyar TL. ve üstü gelir grubuna yer alan bireylerin % 47.9 oranı ile bağ evi ziyaret ve konaklamalarını daha çok tercih ettikleri belirlenmiştir.

Araştırma alanında gerçekleştirilen anket çalışmasında üreticilerin % 48.9'unun değişik büyüklüklerde bağ alanı bulunduğu ve üzüm üretimi yaptıkları belirlenmiştir.

Üreticilerin, Ankara'dan gelecek kişilere başta bağ evlerinde konaklama olmak üzere çeşitli hizmetler sunma konusundaki görüşlerinin dağılımı incelendiğinde, bağ evi kurmak isteyenlerin (kesinlikle isterim, isterim, isterim ama şartlarım uygun değil) % 84.4 gibi yüksek bir oranda olduğu da görülmüştür.

Çiftlik evlerini ziyaret, konaklama, Pazar sabahları kahvaltı aktiviteleri konusunda değerlendirmeler

Ankara kent anketine katılan bireylerin % 45.3'ü çiftlik evi ziyareti, konaklama ve Pazar sabahları kahvaltı aktivitelerine katılmak konusunda kesinlikle isterim ve isterim cevabı vermiştir. Yaş gruplarına göre bir değerlendirme yapıldığında aktiviteye talebin 31-50 yaş gruplarında arttığı görülmektedir. 31-40 yaş grubunda yer alan bireyler bu aktiviteye % 47.5 oranında isterim cevabı verirken 41-50 yaş grubunda yer alan bireylerin % 39.3 oranında isterim cevabı verdikleri görülmektedir.

Bireylerin, öğrenim durumuna göre tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak konusundaki görüşlerinin dağılımı incelendiğinde, tüm eğitim gruplarının büyük oranda bu tür faaliyetlere katılma eğiliminde olduğu belirlenmiştir. Evli bireyler bu tür aktivitelere katılma konusunda istekli olduklarını belirten en yüksek (% 47.3 oranında) ilgi grubunu oluşturmuştur.

Bahçe gezilerine katılarak sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri toplayarak satın almak konusunda değerlendirmeler

Ankara ili kent anketine katılan bireylere, Kalecik ilçesinde bahçe gezilerine katılarak sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri toplayarak satın almak konusundaki fikirleri sorulduğunda, % 10,1 oranında kesinlikle isterim, % 41,6 oranında isterim cevabı alınmıştır. Evli bireyler söz konusu aktivite için % 48.2 oranında isterim cevabı vermişlerdir. Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde bahçe gezilerine katılma, sebze,

meyve, şifalı bitki gibi ürünleri toplayarak satın alma aktivitesine katılma isteğinin dağılımı incelendiğinde aktiviteye ilginin 31 ve üstü yaş gruplarında yoğunlaştığı görülmektedir. 31-40 yaş grubunda yer alan bireyler bu aktiviteye % 44.5, 41-50 yaş grubunda yer alan bireyler % 49.1, 51-60 yaş grubunda yer alan bireyler % 63.1 oranında isterim cevabı vermişlerdir.

Araştırma alanında ankete katılan üreticilerin meyve-sebze üretim alanlarının bulunma durumu incelendiğinde, bireylerin % 92.2'sinin değişen büyüklükte meyve-sebze üretim alanına sahip olduğu ve üretim yaptığı belirlenmiştir.

Araştırma alanında ankete katılan bireylerin "Ankara kent halkı Kalecik'e gelse bahçenizde yetiştirdiğiniz ürünlerden kendi eliyle toplayarak satın alsaydı bu konu hakkında fikriniz ne olurdu" sorusuna verdikleri cevapların dağılımı incelendiğinde, % 94,5 oranı ile hemen hemen tamamının isterim cevabı verdikleri görülmüştür. Yine ankete katılan bireyler "Arazinizin bir bölümünü tarımsal faaliyet yapmak isteyen Ankaralıya kiralamak ister misiniz?" sorusuna % 74,4 oranında evet cevabı vermiştir.

Çiftlik ve yol kenarı tezgahlarının kurulması konusunda değerlendirmeler

Ankara kent anketine katılan bireylerin, Kalecik ilçesine giderek çiftlik ve yol kenarı tezgahlarından taze ürünler ve ev yapımı gıda ürünleri almak konusundaki fikirleri sorulduğunda % 8,5 oranında kesinlikle isterim, % 44,0 oranında isterim cevabı alınmıştır. Bu aktiviteye ilginin 31 yaş ve sonrasında yoğun olduğu görülmektedir. 31-40 yaş grubunda yer alan bireyler söz konusu aktivite için % 49.5, 41-50 yaş grubunda yer alan bireyler % 50.9, 51-60 yaş grubunda yer alan bireyler % 63.0 oranlarında isterim cevabı vermişlerdir. Evli bireyler söz konusu aktivite için % 50.8 oranında isterim cevabı vererek en büyük ilgi grubunu oluşturmuşlardır.

Araştırma alanında üreticilerle gerçekleştirilen anket çalışmasında üreticilerin, salça, konserve, turşu, tarhana, kurutulmuş sebze-meyve, erişte, pekmez ve sirke gibi ürünleri büyük oranda kendilerinin ürettikleri ve bu üretimin hemen hemen tamamına yakının

kendi tüketimleri için kullandıkları görülmüştür. Bu ürünler içerisinde sadece pekmez % 13.3 oranı ile hem tüketim hem de satış için üretilmektedir. Sirke üretimi ise diğer ürünlerin üretim oranlarından düşüktür.

Bahçelerde piknik aktiviteleri konusunda değerlendirmeler

Ankete katılan bireyler, Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanların ayrılan özel bölümlerde piknik yapmak istermisiniz sorusuna % 77,7 oranında kesinlikle isterim ve isterim cevabı vermişlerdir. Yapılan değerlendirmeler, piknik aktivitesinin toplumun hemen hemen her kesimi tarafından talep edilen bir faaliyet olduğunu göstermiştir.

Irmak kenarında ya da tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetleri konusunda değerlendirmeler

Ankara ili kent anketine katılan bireyler, Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda ayrılan özel bölümlerde kampçılık faaliyetlerine katılmak konusuna % 4,0 oranında kesinlikle isterim, % 18,1 oranında isterim cevabı vermişlerdir. Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılma isteğinin dağılımı incelendiğinde kampçılık faaliyetlerine daha çok gençlerin ilgi gösterdiği belirlenmiştir. 18-25 yaş grubu bireylerin % 7.2'si kampçılık faaliyetlerine katılmak konusunda kesinlikle isterim, % 28.0'ı ise isterim cevabı verirken bu oranlar diğer yaş gruplarında düşüş göstermiştir.

Öğrenim durumuna göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılma isteğinin dağılımı değerlendirildiğinde kampçılık faaliyetlerine üniversite ve üstü eğitim grubunun daha çok ilgi gösterdiği ortaya çıkmıştır. İlkokul düzeyine kadar eğitim alan bireyler kampçılık faaliyetleri için % 1.4 oranında kesinlikle isterim, % 4.8 oranında isterim cevabı verirken üniversite ve

üstü eğitim alan bireyler % 7.5 oranında kesinlikle isterim, % 26.8 oranında isterim cevabı vermişlerdir.

Hobi bahçelerinin oluşturulması konusunda değerlendirmeler

Ankara kent anketine katılan bireylerin, Kalecik ilçesinde kendilerinin bulunmadığı dönemlerde bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olmak konusunda, % 13,7 oranında kesinlikle isterim, % 27,7 oranında isterim cevabı verdikleri görülmüştür.

Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde bireyin kendisinin bulunmadığı dönemlerde, bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olma isteğinin dağılımı değerlendirildiğinde talebin ileri yaş gruplarında arttığı ortaya çıkmaktadır. 51-60 yaş grubu içinde yer alan bireyler hobi bahçesi sahibi olma konusuna % 42.9 oranında isterim cevabı veren en büyük ilgi grubudur.

Medeni duruma göre Kalecik ilçesinde bireyin kendisinin bulunmadığı dönemlerde bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olma isteğinin dağılımı değerlendirildiğinde ise bu eğilimin daha çok evli bireylerde baskın olduğu görülmüştür. Bireylerin kendilerinin olmadığı dönemde bakımı yapılan hobi bahçesine sahip olmak konusunda cevapları incelendiğinde evli bireylerin % 15.8'inin kesinlikle isterim, % 31.1'inin isterim, bekar bireylerin % 10.5'inin kesinlikle isterim, % 21.7'sinin isterim, dul bireylerin ise % 9.8'inin kesinlikle isterim, % 23.5'inin isterim cevabı verdikleri görülmüştür.

Araştırma alanında ankete katılan bireylerden "Arazinizin bir bölümünü tarımsal faaliyet yapmak isteyen Ankaralıya kiralamak ister misiniz?" sorusuna % 74,4 oranında evet isterim cevabı alınmıştır. Ankete katılan bireylere "Kiralayan kişilerin, burada olmadığı dönemlerde ücret karşılığı bahçesinin bakımıyla ilgilenir misiniz?" sorusu yöneltildiğinde, % 91,0 oranında isterim, % 3,0 oranında fikrim yok, % 6,0 oranında istemem cevabı alınmıştır.

Doğa yürüyüşleri bisiklet gezileri gibi doğa sporlarına yönelik aktiviteler konusunda değerlendirmeler

Ankete katılan bireylere, Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılmak konusundaki görüşleri sorulduğunda ise, % 5,3 oranında kesinlikle isterim, % 31,3 oranında isterim cevabı alınmıştır.

Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılma isteğinin dağılımı incelendiğinde 18-40 yaş grupları arasında yer alan bireylerin bu aktiviteye daha çok ilgi gösterdikleri anlaşılmaktadır. 18-25 yaş grubunda yer alan bireylerin % 38.3'ü söz konusu aktivite için isterim cevabı verirken 41-50 yaş grubunda yer alan bireylerin % 28.8 oranında isterim cevabı verdikleri görülmüştür.

Öğrenim durumuna göre Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılma isteğinin dağılımı değerlendirildiğinde söz konusu aktivitelere üniversite ve üstü eğitim grubunun daha çok ilgi gösterdikleri belirlenmiştir. Üniversite ve üstü eğitim grubunda yer alan bireyler önerilen aktivitelere % 10.0 oranında kesinlikle isterim, % 44.8 oranında isterim cevabı verirken ilkökul düzeyine kadar eğitim alan bireyler % 2.0 oranında kesinlikle isterim, % 15.0 oranında isterim cevabı vermişlerdir.

Aylık gelir gruplarına göre Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri düzenlenecek olsa katılma isteğinin dağılımı incelendiğinde en büyük talebin % 44.4 oranında isterim cevabı ile 1.1-2 milyar TL. gelir grubuna sahip bireylerde yoğunlaştığı görülmektedir.

Gelişmesi olası konaklama alternatifleri konusunda değerlendirmeler

Ankara kent anketine katılan bireylerin, % 26,9'u Kalecik'te geniş bahçeli hafta sonu evi, % 15,3'ü çiftlik evi, % 10,9'u küçük bir hobi bahçesi ve bir konaklama birimi

olursa ilçeyi ziyaret etmek istediklerini belirtirken, % 20,3'ü herhangi bir konaklama biriminin olup olmasının kendisi için önemli olmadığını ifade etmiştir.

Bahsedilen konuda Ankara kent anketinden elde edilen veriler değerlendirildiğinde, geniş bahçeli hafta sonu evine olan tercihin 31-40 yaş grubunda en yüksek oranda olduğu görülmektedir. Bu konaklama türünü 31-40 yaş grubunda yer alan bireyler % 28.2 oranında tercih ederken, 60'dan yukarı yaş grubunda yer alan bireyler % 4.9 oranında tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Otel/motel türü bir konaklama söz konusu olduğunda ise en yüksek eğilimin yine 31- 40 yaş grubunda olduğu görülmektedir. 31-40 yaş grubunda yer alan bireylerin % 28.9 oranında otel-motel türü bir konaklamayı tercih ettikleri, bu oranın 51-60 yaş grubunda % 5.2'ye indiği görülmektedir. Köy pansiyonunda konaklama talebi ise 41-50 yaş grubunda artmaktadır. 41-50 yaş grubunda yer alan bireylerin % 32.6 oranında, 26-30 yaş grubunda yer alan bireylerin ise % 7.0 oranında bu tür bir konaklamayı tercih ettikleri görülmüştür. Çadırılı kamp alternatifi düşünüldüğünde 18-25 yaş grubu arasında yer alan bireylerin % 64.7 oranı ile bu aktiviteyi en çok tercih eden grubu oluşturduğu görülmektedir, bu tür bir konaklama talebi 51 ve üstü yaş gruplarında görülmemektedir. Çiftlik evi konaklaması söz konusu olduğunda 31- 40 yaş grubunda yer alan bireylerin % 32.2 oranı ile bu aktiviteyi en çok tercih eden grubu oluşturduğu görülmektedir. Küçük bir hobi bahçesi ve bir konaklama birimi değerlendirildiğinde yine 31-40 yaş grubunda yer alan bireylerin % 25.6 oranı ile bu aktiviteyi en çok tercih eden grup olduğu görülmüştür. Tatil çiftliği ve bağ evi olanakları söz konusu olduğunda yine 31-40 yaş grubu alan bireyler tüm yaş grupları içinde bu konaklama türlerini en çok tercih eden grubu oluşturmuştur. 31-40 yaş grubunda yer alan bireyler, tatil çiftliği konusunda % 35.0, bağ evi konusunda ise % 37.3 oranı ile en ilgili grubu oluşturmuşlardır. Araştırma alanında bir konaklama olanağının olup olmasının kendisi için önemli olmadığı yaklaşımı ise en çok 18-25 yaş grubunda yer alan bireylerde görülmüştür. Bu grupta yer alan bireyler % 30.3 oranında konaklama olanağının olup olmasının kendisi için önemli olmadığını ifade ederek tüm yaş grupları içinde konuya en uzak yaş grubunu oluşturmuşlardır. Ancak, bu yaş grubunun kampçılık faaliyetlerine ilgi gösterdiği de çalışma bulguları arasında yer almaktadır.

Medeni duruma göre konaklama amacı ile Kalecik'te bulunması istenilen ya da bulunacak olsa ziyaret gerekçesi olabilecek konaklama türlerinin dağılımı incelendiğinde neredeyse tüm konaklama türlerinin büyük çoğunlukla evli bireyler tarafından tercih edildiği görülmüştür. Bu genel durum sadece çadırlı kamp olanağı söz konusu olduğunda değişmiştir. Çadırlı kamp talebinin bekar bireylerde artış gösterdiği izlenmiştir.

Öğrenim durumuna göre konaklama amacı ile Kalecik'te bulunması istenilen ya da bulunacak olsa ziyaret gerekçesi olabilecek konaklama birimi türlerinin dağılımı değerlendirildiğinde tüm konaklama türlerine en çok lise mezunu olan bireylerin eğilim gösterdiği belirlenmiştir. Yapılan değerlendirmede sadece tatil çiftliğinde konaklama konusunda üniversite ve üstü eğitim grubunun daha ilgili olduğu, ayrıca bağ evinde konaklama konusunda ise hem lise mezunu bireylerin hem de üniversite ve üstü eğitim grubunun daha ilgili oldukları görülmüştür.

Araştırma alanında ankete katılan bireylere, turistik ya da rekreatif amaçla Ankara'dan gelecek kişilere başta konaklama olmak üzere çeşitli hizmetler sunma konusundaki görüşleri sorulmuş ve aşağıda özetle sunulan sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırma alanında ankete cevap veren arazi sahiplerinin, % 28,9'u ev pansiyonculuğu yapmayı istediğini belirtirken, % 34,4'ü istemem cevabı vermiştir. Bireylere, motel kurup işletmek konusundaki fikirleri sorulduğunda ise, % 21,1 oranında isterim, % 42,2 oranında isterim ama şartlarım uygun değil ve % 25,6 oranında istemem cevabı vermiştir. Bağ evi kurma konusunda ise büyük bir çoğunluğun istekli olduğu belirlenmiştir. Bireylerin % 13,3'ü kesinlikle isterim, % 42,2'si isterim, % 28,9'u isterim ama şartlarım uygun değil, % 13,3'ü istemem cevabı vermişlerdir. Ankete katılan bireylere çiftlik evi kurmak ve burada Ankara'dan gelecek ziyaretçilere ücreti karşılığı hizmet vermek konusundaki düşünceleri sorulduğunda, % 13,3'ü kesinlikle isterim, % 40,0'ı isterim, % 27,8'i isterim ama şartlarım uygun değil, % 16,7'si istemem cevabı alınmıştır. Piknik alanı oluşturmak konusundaki cevapların dağılımı, % 23,3 oranında kesinlikle isterim, % 33,3 oranında isterim, % 17,8 oranında isterim ama

şartlarım uygun değil ve % 21,1 oranında istemem şeklindedir. adırılı kamp alanı oluşturmak konusundaki görüşler ise % 18,9 oranında kesinlikle isterim, % 36,7 oranında isterim, % 17,8 oranında isterim ama şartlarım uygun değil, % 21,1 oranında istemem şeklinde dağılım göstermiştir.

7. TARIMSAL TURİZM FAALİYETLERİNE UYGUN ALANLARIN BELİRLENMESİ

Çalışmada, araştırma alanı olarak seçilen Kalecik ilçesi belediye ve mücavir alan sınırları içinde sürdürülebilir kırsal kalkınma hedefine ulaşmanın en önemli araçlarından birinin tarımsal turizm sektörünün gelişimi olduğu ileri sürülmüştür. Bahsedilen yaklaşımla yürütülen çalışmalarda, uygulama sürecine ışık tutabilecek öneriler geliştirmek öncelikli amaçlar arasında yer almıştır. Bu kapsamda, araştırma alanının tarımsal turizm faaliyetleri açısından uygunluğu; doğal kaynaklar, sosyal ve ekonomik yapı çerçevesinde değerlendirilmiştir. Ancak, uygunluk değerlendirmelerinin hedef alan tanımı olmaksızın yapılmasının başka bir ifade ile mekansal boyutun göz ardı edilmesinin elde edilecek sonuçlarda eksikliğe neden olabileceği düşüncesi ile çalışmada fiziksel değerlendirmeler gerçekleştirilmiştir.

Bölüm 3.2.3. de detayı ile açıklanan fiziksel verilerin Coğrafi Bilgi Sistemleri ile değerlendirilmesi çalışması, sözü edilen kapsamda ele alınan önemli bir çalışma aşamasıdır. Bu aşamada, mekansal uygunluk tanımlarının gerçekleştirilebilmesi için çalışmanın amacı, ölçeği, araştırma alanının karakteristik özellikleri, tarımsal turizm faaliyetlerinin nitelikleri ile uzman ve akademisyen görüşleri alınarak değerlendirmeler yapılmıştır.

Hedeflenen niteliklere uygunluk gösteren alanların belirlenmesinde; arazi modeli (harita 4.1.), eğim analizi (harita 4.2.), bakı analizi (harita 4.3.), büyük toprak grupları (harita 4.4.), arazi kullanım yetenek sınıfları (harita 4.5.), mülkiyet durumu (harita 4.9.), şimdiki arazi kullanım (harita 4.11.), su varlığı mesafe analizi (harita 7.1.) ve ulaşım durumu mesafe analizi (harita 7.2.) katmanları, çalışmada kullanılan veri katmanlarını oluşturmuştur.

Veri katmanlarının üretimi ve değerlendirilmesi konularında yapılan çalışmaların yer aldığı bölüm 3.2.3.de de ifade edildiği gibi çalışmalar, CBS ortamında çok kriterli karar analizi yardımı ile gerçekleştirilmiştir.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda veri katmanlarında yer alan her hücrenin aldığı puan belirlenmiştir. Bu puanlamada araştırma alan sınırları içinde en az puan alan hücre ile en çok puan alan hücreye ait bilgiler uygunluk sınıflandırmasının da temelini oluşturmuştur. Alanda;

Minimum puan alan hücre : 20,8357

Maksimum puan alan hücre : 99,7054

puanları ile temsil edilmiştir. Elde edilen bu puanların anlamlı bir bütünlük çerçevesinde gruplandırılmasında, Akpınar (1994) tarafından geliştirilen yaklaşım kullanılmıştır. Bahsedilen yaklaşıma göre, elde edilen minimum değer ile maksimum değer arasındaki fark bulunup üçe bölünerek gruplama yapılmıştır. Değerlendirmelere ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Minimum değer: 20,8357

Maksimum değer: 99,7054

$$99,7054 - 20,8357 = 26,2899$$

$$20,8357 + 26,2899 = 47,1256$$

$$47,1257 + 26,2899 = 73,4156$$

$$73,4157 + 26,2899 = 90,7056$$

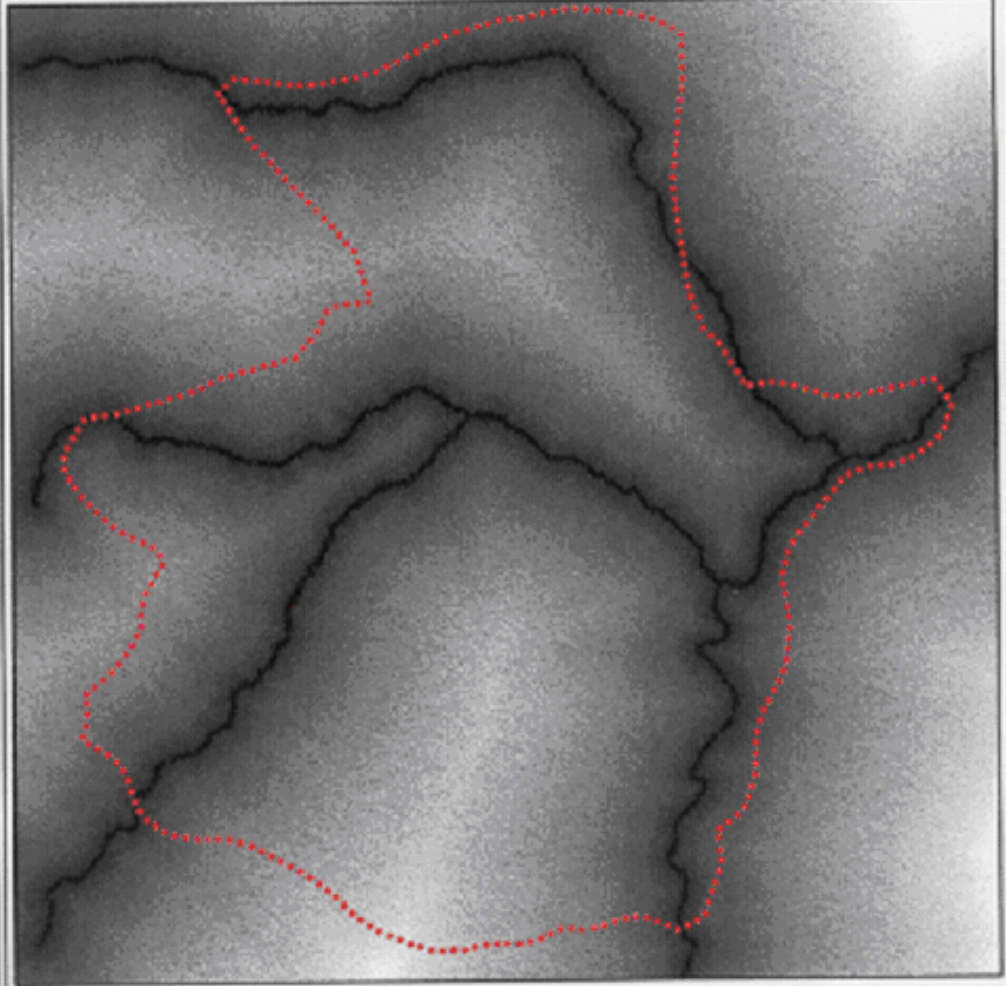
Bu sonuçlar doğrultusunda;

20,8357 - 47,1256 arasında puan alan hücreler, uygun olmayan alanları,

47,1257 - 73,4156 arasında puan alan hücreler, uygun alanları,

73,4157 - 90,7056 arasında puan alan hücreler, en uygun alanları temsil etmiştir.

Ankara İli Kalocik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması
ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma

GÖSTERİM

4875,78 m. Müzevir Alan Sınırı

5,13 m

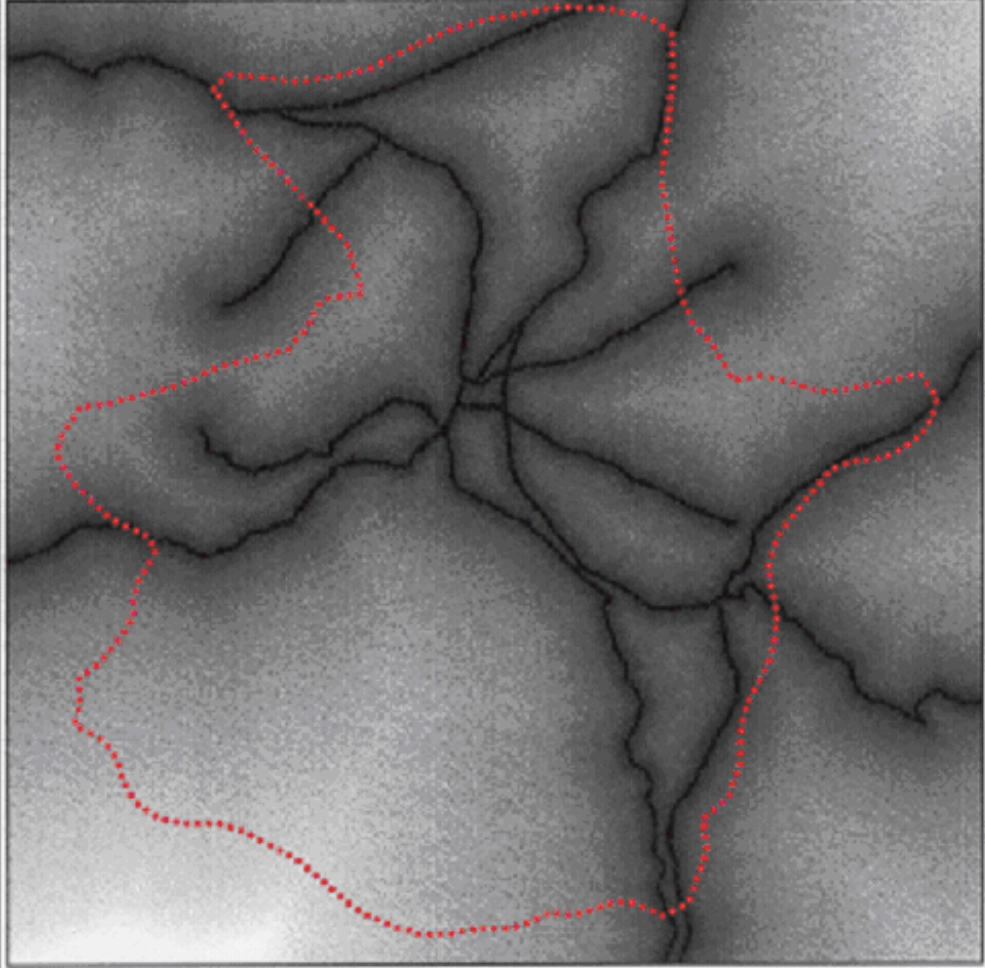
Kaynak: Harita 4.33 Verileri Kullanılarak Üretilmiştir

Su Varlığı Mesafe Analizi

Harita 7.1

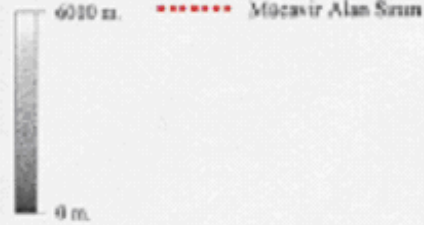
Sultan GÖNDÜZ
Ankara 2004

Ankara İli Kalecik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması
ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma

0 2500 5000 metre

GÖSTERİM

Kaynak: Harita 4.13 Verilen Kullanarak Özetlenmiştir.

Ulaşım Durumu
Mesafe Analizi

Harita 7.2.

Sultan GÜNDÜZ
Ankara 2004

Harita 7.3.'te yapılan bu sınıflandırma ile elde edilen sonuç verisinin yer aldığı sentez paftası sunulmuştur.

Sentez paftası incelendiğinde;

Belediye ve Mücavir Alan Sınırı içinde; tarımsal turizm faaliyetlerine en uygun alanların % 25.6 oranında, uygun alanların % 62.9 oranında, uygun olmayan alanların ise % 11.5 oranında yer kapladığı belirlenmiştir.

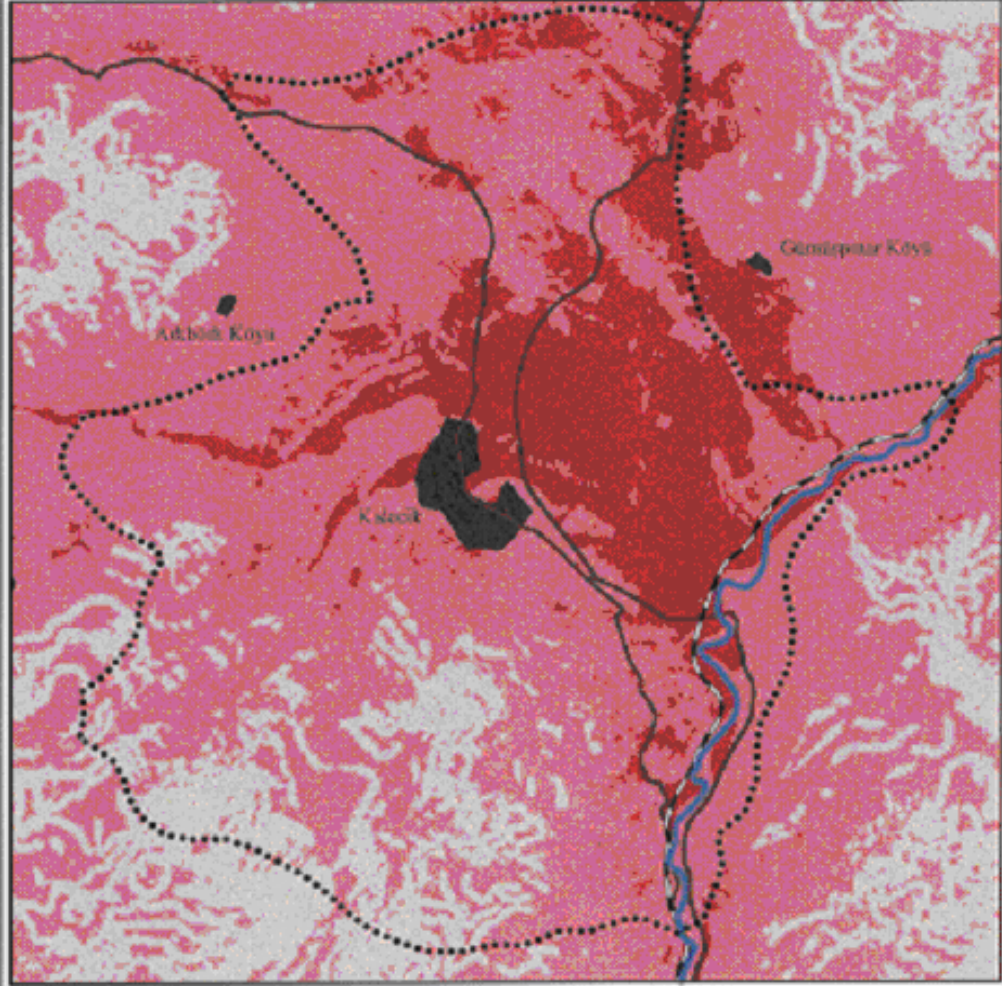
Değerlendirme alan sınırı içinde ise tarımsal turizm faaliyetlerine en uygun alanlar % 15.5, uygun alanlar % 64.8, uygun olmayan alanlar % 19.7 oranında yer kaplamaktadır.

Bu sonuçlar araştırma alanının hemen hemen tamamının söz konusu faaliyetler için çok uygun ve uygun niteliklere sahip olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda Kalecik ilçesi Belediye ve Mücavir alan sınırları içerisinde çok uygun ve uygun niteliğe sahip alanlar toplam alanın % 88.5'ini oluşturmaktadır.

Araştırma alanında, tarımsal turizm faaliyetleri açısından en uygun nitelikteki alanların; Uludere ve Keçideresi vadilerinden başlayarak Kalecik ovasında (Ovabağ mevki) genişlediği, alanın kuzey doğusunda hemen mücavir alan sınırları yakınında bulunan Koromaz köyü (Gümüşpınar) ve bahçelerini de kapsadığı ve Kızılırmak vadisine ulaştığı görülmektedir.

Tarımsal turizm faaliyetleri açısından çok uygun olarak nitelendirilen bu alanlar ilçenin kendine özgü topografik yapısının da etkisi ile son derece düzenli bir koridor izlenimi yaratmaktadır.

Ankara İli Kalecik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması
ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma

GÖSTERİM

- Tarımsal Turizm Açısından Çok Uygun Alanlar
- Tarımsal Turizm Açısından Uygun Alanlar
- Tarımsal Turizm Açısından Uygun Olmayan Alanlar
- Karayolu
- Demiryolu
- Kızılırmak
- Mücevir Alan Sınırı

Kaynak: Orjinal 2004

Sentez Haritası

Harita 7.3.

Sultan GÜNDÜZ
Ankara 2004

Tarımsal turizm faaliyetleri açısından çok uygun sınıfına giren alanların genellikle ırmak rakımına (625 m.) yakın, yaklaşık % 6 oranında eğime sahip, güney, güneydoğu, güney batı bakı yönlerinin çoğunlukta olduğu, kolüvyal ve kırmızı-kahverengi toprakların hakim olduğu, büyük oranda I. ve II. sınıf arazilerin ve daha çok sulu tarım, bahçe ve kuru tarım kullanımlarının yer aldığı, hiç veya çok az erozyon sorunun görüldüğü, sağlıklı vejetasyonun ağırlıklı olarak yer aldığı (Uludere ve Kale çayı ile kollarının bulunduğu taban arazi, ayrıca Kızılırmak vadisi), su varlığı açısından zenginlik gösteren ve su kaynaklarının en yoğun etkilerinin bulunduğu, karayolu, ikinci derece ve üçüncü derece yolların büyük çoğunluğunun ve demir yolu bağlantısının dolayısı ile ulaşım etkilerinin en yoğun görüldüğü alanlar olduğu ve özel mülkiyetin hakim olduğu alanları kapsadığı belirlenmiştir.

Tarımsal turizm faaliyetleri açısından uygun nitelikler gösteren alanlar ise çok uygun niteliklere sahip alanların hemen arkasında bir kuşak şeklinde yer almaktadır. Bu kuşak ana hatları ile tanımlanmak istendiğinde; araştırma alanının güneyinde yer alan Çaybağ mevki, batı ve güneybatısında yer alan Eküren Sırtları ile Yukarıeküren Bahçeleri, kuzeyinde yer alan Dilimbayır Tepe ile Elekuçuran Tepe, kuzeydoğusunda Koromaz Köyü ard bölgeleri, güneydoğusunda Kızılırmak Vadisinin karşı yamaçları dikkat çekmektedir. Bu alanlarda yüksekliğin artmaya başladığı yaklaşık % 6 oranından başlayarak % 25 eğim oranına kadar çıkabilen eğimlere sahip alanlar olduğu, alanın güneybatısında yer alan uygun özellik gösteren alanların bir kısmının sağlıklı vejetasyona sahip olduğu, kolüvyal toprak ve kahverengi toprakların ağırlıklı olarak yer aldığı, orta ve şiddetli erozyonun görüldüğü, güney batıda kısmen kamu mülkiyetine sahip alanların bulunduğu, çoğunlukla kuru tarım ve mera daha az miktarlarda sulu tarım arazileri ile fundalıkların yer aldığı, birinci derece ve ikinci derece yolların geçtiği, ara yol bağlantıları kuvvetli olmayan, ulaşım mesafe analizine göre etki alanı içinde kalan, su varlığı açısından ise Kızılırmak, Uludere ve Keçideresinin etki alanında bulunan bölgeler olduğu belirlenmiştir.

Araştırma alan sınırının kuzey doğu, kuzeybatı, güney doğu ve güney batı yönlerinde çalışma alan sınırı yakınlarında bulunan alanlar tarımsal turizm faaliyetlerine uygun olmayan alanlar olarak belirlenmiştir. Bu alanların genellikle, 1200 m. ve üstü rakıma,

% 25 ve üstü eğime sahip alanlar olduğu, kahverengi toprakların hakim olduğu, VII ve VIII. sınıf arazilerin yer aldığı, çok şiddetli erozyon sorununun görüldüğü, daha çok kuru derelerin bulunduğu ve su kaynaklarının etkilerinin sınır değere ulaştığı, çoğunlukla meraların bulunduğu, sınırlı büyüklükte kuru tarım yapılan alanların yer aldığı, ulaşım bağlantıları çok zayıf olan, ana yol ve 2. derece yol grubunda yer alan yolların bulunmadığı ulaşım etki alanının zayıfladığı alanlar olduğu belirlenmiştir.

8. ARAŞTIRMA ALANINDA ÖNERİLEN TARIMSAL TURİZM MODELİ

Araştırma alanı olan Kalecik ilçesi belediye ve mücavir alan sınırları içinde uygulanabilecek tarımsal turizm modelinin tanımlanmasında, yerli ve yabancı literatür araştırmaları, “Ankara Kent Anketi” ve “Araştırma Alanı Anketi” uygulamaları ile fiziksel verilerin CBS ortamında değerlendirilmesi çalışması yönlendirici araçlar olarak kullanılmıştır. Anket uygulaması yolu ile edinilen arz ve talebe yönelik birincil veriler, dünyada tarımsal turizm sektörünün önemli gelişmeler gösterdiği ülkelerde benimsenen yaklaşımlar göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir.

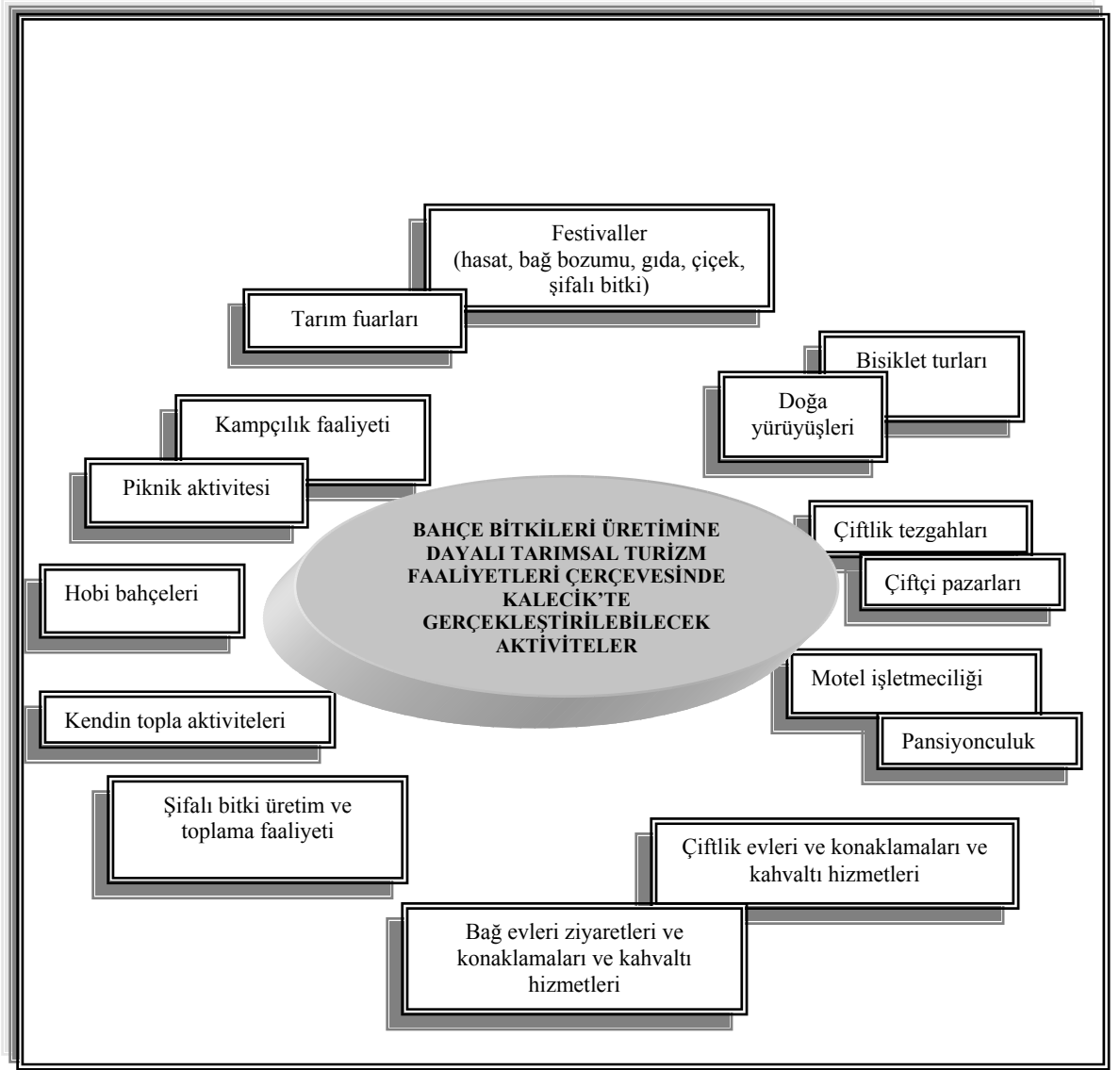
Bu bağlamda, çalışma kapsamında incelenen tarımsal turizm konusunun, dünyanın gelişmiş ülkeleri olarak kabul edilen Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkelerinde önemli gelişmeler kaydettiği belirlenmiştir. Önceki bölümlerde de ifade edilen bu gelişmeler, tarımsal turizme yönelik çalışmaların bireysel çiftçi girişimlerini aşarak Avrupa’da ülke hatta ülke grupları boyutunda, Amerika Birleşik Devletleri’nde ise eyalet ve devlet boyutunda ele alındığını göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde görülen bu üst düzey yönetim mekanizmalarının oluşturulmasında, tarım turizm sektörünün ekonomik, sosyal ve çevresel anlamda sahip olduğu getiriler yatmaktadır. Bu kapsamda, tarımsal turizm sektörünün gelişiminde merkezi yönetimlere bağlı kamu birimleri, kamunun yerel örgütleri, üniversiteler, araştırma enstitüleri, üretici birlikleri veya kooperatifler, özel sektör, bankalar, tanıtım ajansları, turizm şirketleri, gönüllü kuruluşlar, yerel ve bölgesel kalkınma kuruluşları ile meslek kuruluşlarının etkin rol oynadıkları belirlenmiştir. Anılan kuruluşlar, tarımsal turizm modellerinin organizasyon yapılarının aktörleri konumundadır. Ülkeden ülkeye ya da bölgeden bölgeye değişen organizasyon yapıları ve bu yapılar içerisinde yer alan aktörler farklılık göstermekle birlikte güçlü bir yapılanma içinde bu grupların büyük çoğunluğunun yer alması önemli bir avantaj olarak değerlendirilmektedir. Bahsedilen durumun bir avantaj olarak değerlendirilmesinde, tarımsal turizm faaliyetlerinin istenilen hedeflere ulaşmasında finansman, tanıtım, altyapı, eğitim, politika üretimi benzeri pek çok alanda çalışmaların yapılması gerekliliği yatmaktadır.

Mevcut yapı göz önünde bulundurulduğunda ve araştırma alanı anket çalışmasında elde edilen veriler değerlendirildiğinde, günümüz koşullarında araştırma alanında organizasyon grubu çekirdeğini gönüllü kuruluşlar, özel sektör ve bireysel girişimlerin oluşturması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Üniversite, ilçede hizmet veren kamu kurumları ve yerel yönetim desteği ile bir kooperatif ya da üretici birliğinin kurulması hedeflenen tarımsal turizm faaliyetlerinin başarıyla

gerçekleştirilmesinde katkı sağlayacak en önemli oluşumdur. Araştırma alanında bir organizasyon grubunun oluşturulması dünya örneklerinde de görüldüğü gibi, politika geliştirme, finansman, altyapı, tanıtım ve eğitim konularında çalışmaların başlatılabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Araştırma alanında, yukarıda sayılan gruplardan biri ya da birkaçının tarımsal turizm faaliyetleri kapsamında yer alan faaliyetlerin geliştirilmesi konusunda çalışmalara başlayabilmesi açısından büyük önem taşıyan konulardan birisi de mevcut koşullara uygun ve uygulanabilir tarımsal turizm faaliyet alternatiflerinin tanımlanmasıdır. Bu çerçevede, gerek Ankara kentinde gerekse Kalecik ilçesinde gerçekleştirilen anket çalışmaları ile elde edilen bilgiler doğrultusunda Kalecik için önerilebilecek tarımsal turizm faaliyetleri şekil 8.1.'de sunulmuştur.

Şekil 8.1.'de sunulan faaliyetler, arz-talep değerlendirmeleri ile tanımlanmış olmakla birlikte ilçenin mevcut durumu bu aktivitelerin hızla uygulamaya geçirilmesini engellemektedir. Araştırma alanı gerek doğal kaynak gerekse tarımsal potansiyel açısından talepleri karşılayabilecek bir yapıya sahip olmakla beraber, mevcut insan kaynakları turizm sektörünün gerekliliklerini yerine getirecek düzeyde değildir. Mevcut koşullarda bir organizasyon grubunun da tanımlanamaması girişimlerin öncü çiftçiler, özel sektör ve gönüllü kuruluşlar boyutunda kalması tehlikesini beraberinde getirmektedir.

Çalışma kapsamında incelenen ülke örnekleri ve tarımsal turizm sektörünün sağlıklı gelişim ihtiyaçları değerlendirildiğinde, ülkemizde önemli eksikliklerin olduğu görülmektedir. % 35 oranında kırsal nüfusa sahip olan ve kırsal alanlarda ciddi bir kalkınma hareketine ihtiyaç duyan ülkemizde söz konusu sektörün yeterince değerlendirilemediği anlaşılmaktadır. Bu durum, araştırma alanı olan Kalecik ilçesinde geliştirilebilecek tarımsal turizm faaliyetlerini üstlenecek bir organizasyon grubu tanımlamayı güçleştirmektedir. Ülkemizde dünya örneklerinde görüldüğü gibi, Devlet önderliğinde, özel sektör ve gönüllü kuruluş işbirliği platformunda oluşturulacak üst düzey bir organizasyon, planlama ve yönetim grubuna ihtiyaç duyulmaktadır. Söz konusu makro değerlendirme, araştırma alanında somut bir organizasyon, planlama ve yönetim grubu tanımını güçleştirmektedir.

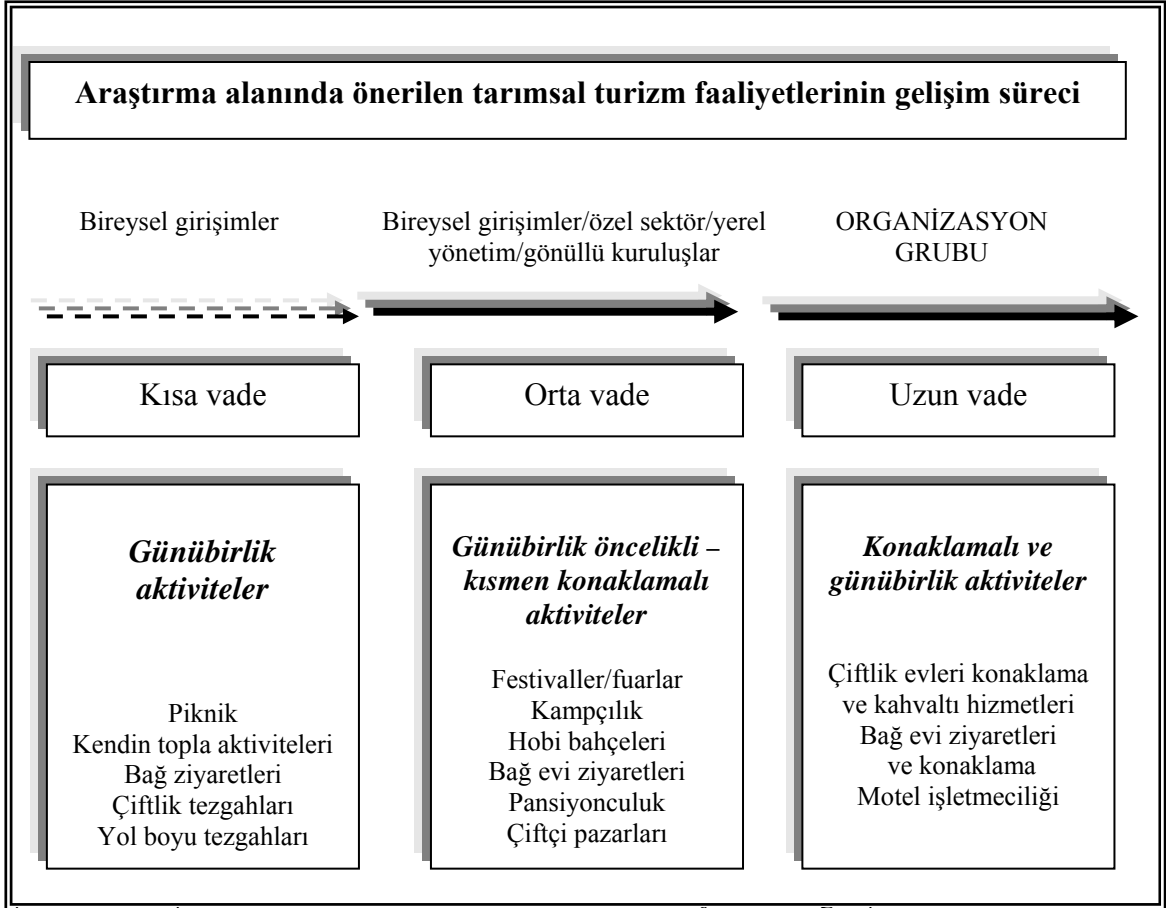
Bahsedilen nedenlerle, çalışma ile elde edilen bilgiler ışığında çizelge 8.1. oluşturulmuş ve rehber olması amacı ile aktivite, hedef kitle ve organizasyonu üstlenebilecek gruplar çerçevesinde bir değerlendirme yapılmıştır.

Çizelge 8.1. Kalecik ilçesinde tarımsal turizm arz –talep yapısı ve organizasyon grupları

Aktivite	Hedef kitle	Organizasyonu yürütecek grup
Hasat festivalleri, gıda festivalleri, çiçek festivalleri ve tarım fuarları	Ankara kent halkı (farklı yaş, eğitim, gelir gruplarının ortak ilgi alanı olarak kabul edilebilir)	Kaymakamlık Belediye Tarım ilçe müdürlüğü KALEVAK Kalecik Kültür Derneği
Bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları	Tüm yaş grupları Orta ve üst gelir grubu üniversite ve üstü eğitim grubu	Özel sektör Bireysel girişim KALEVAK Kalecik Kültür Derneği
Çiftlik evlerini ziyaret, konaklama, Pazar sabahları kahvaltı	Tüm yaş grupları Tüm eğitim grupları Evli bireyler	Özel sektör Bireysel girişim
Bahçe gezilerine katılarak sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri toplayarak satın almak (Kendin topla aktiviteleri)	31 yaş ve üstü Evli bireyler	Özel sektör Bireysel girişimler Tur operatörleri
Çiftlik ve yol kenarı tezgahlarının kurulması	31 yaş ve üstü Evli bireyler	Özel sektör Bireysel girişimler
Çiftlik marketleri	Evli bireyler	Özel sektör Bireysel girişimler KALEVAK Kalecik Kültür Derneği
Hobi bahçeleri	31 yaş ve üstü Evli bireyler	Özel sektör Bireysel girişimler KALEVAK Kalecik Kültür Derneği
Bahçe kiralama aktiviteleri	31 yaş ve üstü Evli bireyler	Özel sektör Bireysel girişimler
Piknik	Tüm gruplar	Özel sektör Bireysel girişimler
Kampçılık	18-25 yaş grubu Bekar bireyler	Özel sektör Bireysel girişimler Tur operatörleri
Bisiklet turları	31-40 yaş grubu bireyler	Tur operatörleri Özel sektör
Doğa yürüyüşleri	31-40 yaş grubu Bekar bireyler	Tur operatörleri

Araştırma alanının mevcut altyapısı şekil 8.1. ve çizelge 8.1.'de tanımlanan tüm aktivitelerin aynı anda uygulamaya geçirilmesine imkan sağlamamaktadır. Bu nedenle, alanda geliştirilecek faaliyetlerin kısa, orta ve uzun vadede tanımlanması gerekmektedir. Alanın mevcut üretim yapısı ve Ankara kent halkının öncelikli talepleri değerlendirildiğinde tarımsal turizm gelişim

sürecinin günübirlik faaliyetler ile başlaması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Günübirlik aktivitelerle belirli bir birikimin oluşmasından sonra ise kısmen konaklamalı aktiviteleri de içeren bir kullanım söz konusu olabilecektir. Uzun vadede ise hedef, konaklamalı aktivitelerin öncelikli olduğu bir yapılanmanın kurulmasıdır (Şekil 8.2.).

Ankara metropolitenine 1 saatlik mesafede yer alan Kalecik ilçesi günübirlik ve konaklamalı aktiviteler için tercih edilen seyahat zonu içinde yer almaktadır. Ayrıca, ilçe sahip olduğu doğal yapı ve tarımsal üretim yapısı ile tarımsal turizm için potansiyel arz etmektedir. Dünyada ünlü bir üzüm çeşidi olan Kalecik Karasının orijinal yetiştirilme alanı olması, bağ, meyve ve sebze üretimi için farklı ürün türlerini tüketicilere sunma imkanı, Kalecik ilçesinin cazibesini artırmaktadır. Ancak, tarımsal turizm faaliyeti ile ilçenin kırsal kalkınmasına katkı sağlanması söz konusu olduğunda ilçenin bazı yetersizlikler içinde olduğu da görülmektedir.

İlçenin bu anlamdaki en önemli yetersizliği tarımsal turizm politikalarının belirlenmesi süreci ile başlayan ve organizasyon boyutu ile faaliyetleri destekleyecek yapılanmaya henüz sahip olmamasıdır. Bu bağlamda öncelikle, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın birlikte tarımsal turizm politikaları belirlemeleri, bu politikaları uygulayacak tüm ilgili gruplarını bilgilendirmeleri, yönlendirmeleri ve işbirliğine gitmeleri önemlidir.

9. TARTIŞMA VE SONUÇ

“Ankara İli Kalecik İlçesinde Tarımsal Turizme Uygun Alanların Saptanması ve Tarımsal Turizm Modelinin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma” başlıklı çalışmada tarımsal turizm kavramı ve sektörü incelenmiş, Ankara ili Kalecik ilçesi örneğinde fiziksel özellikler ve arz-talep boyutu gözönünde bulundurularak uygulanabilir tarımsal turizm faaliyet türleri değerlendirilmiştir.

Gerçekleştirilen değerlendirmelerde, araştırma alanının gerek topoğrafik ve hidrolojik yapı gerekse iklimsel açıdan önemli doğal kaynak avantajlarına sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ilçenin, geniş bir tarımsal ürün yelpazesinin bulunduğu ve dünyaca ünlü bir üzüm çeşidi olan Kalecik Karası üzüm çeşidinin orijinal ekolojisi olduğu da görülmüştür. Araştırma alanının ülkemizin başkenti olan Ankara ilinin bir ilçesi olması ve metropolitan alana yakınlığı yine önemli bir avantaj olarak nitelendirilmiştir.

Ancak, ilçenin, sosyo-demografik yapı itibari ile tarımsal turizm açısından istenilen seviyede olmadığı, ekonomisinin neredeyse sadece tarıma dayalı olduğu, gelirlerin oldukça düşük olduğu, yerleşim altyapısı itibari ile yetersizliklerinin olduğu ve çevre koruma kapsamında arzu edilen bilinç seviyesinin oluşmadığı görülmektedir.

Özetle ifade edilen bu yapı, ilçenin sahip olduğu avantajları yeterince değerlendirilemediği ve sosyo-ekonomik açıdan istenilen gelişmeyi gösteremediği sonucunu beraberinde getirmektedir.

Araştırma alanında çok yönlü bir kalkınma hareketine ihtiyaç duyulduğu açıktır. Bu kalkınma hareketinin başlatılmasında ise “tarımsal turizm faaliyetleri” önemli bir araç olarak nitelendirilmektedir.

Araştırma alanının özellikleri çerçevesinde yapılan bu değerlendirmenin doğruluğunun sınanması amacı ile gerçekleştirilen çalışmalardan ilki Ankara kent anketidir. Ankara kent anketi tarımsal turizm faaliyetlerine ve öneri alan olan Kalecik ilçesine talep eğiliminin belirlenmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, araştırma alanında tarımsal turizm sektörünün oluşturulması ve geliştirilmesinde, sektörün sunacağı hizmeti satın alacak kitlenin ve taleplerinin belirlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Ankara kent anketi, orta ve üst gelir grubu mahallelerde oturan bireyler hakkında Ankara tahminini verecek yapıda ele alınmıştır. Bu nedenle, elde edilen sonuçlar ankete katılan bireylerden çok orta ve üst gelir grubu mahallelerde oturan bireyleri temsil etmektedir.

Ankara kent anketine katılan bireylerin % 43,6'sının hafta sonlarında ya da kısa süreli tatillerde (bayram gibi) eğlence ve dinlenme amaçlı şehir dışına çıkarak çeşitli faaliyetlere katıldığı belirlenmiştir. Ayrıca, hafta sonları ya da kısa süreli tatillerde rekreatif ya da turistik faaliyetler gerçekleştiren 327 bireyin, % 51,4'ünün hafta sonları günübirlik, % 23,8'inin konaklamalı ve % 24,8'inin her iki türde de aktivite seçtikleri görülmüştür. Günübirlik faaliyetler gerçekleştiren 249 bireyin gezilerinde, % 57,0 oranında 1-2 saate kadar süreyi ulaşım için ayırdıkları öğrenilmiştir. Ankete katılan bireylerin % 40,8'i tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonunu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak istediklerini ifade etmişlerdir. Elde edilen sonuçlar Ankara kentlisinin tarımsal turizm faaliyetlerine oldukça önemli bir ilgisinin olduğunu ve Ankara kentine 1-2 saat mesafede yer alan kırsal yerleşimlerin yüksek oranda talep edilebileceğini göstermektedir.

Ankara kent anketine katılan bireylerin % 30,9'u Kalecik ilçesinde düzenlenecek festivallere ve tarım fuarlarına katılmak istediklerini, % 34,3'ü Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılmak istediklerini, % 38,0'ı çiftlik evlerini ziyaret, konaklama, Pazar sabahları kahvaltı gibi aktiviteler düzenlenecek olsa katılmak istediklerini, % 41,6'sı bahçe gezilerine katılarak sebze,

meyve, şifalı bitki gibi ürünleri toplayarak satın almak istediklerini, % 44,0'ı çiftlik ve yol kenarı tezgahlarından taze ürünler ve ev yapımı gıda ürünleri almak istediklerini, % 59,2'si gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda piknik yapmak istediklerini, % 41,4'ü kendilerinin bulunmadığı dönemlerde bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olmayı kesinlikle istediklerini ve istediklerini ifade etmiştir.

Söz konusu bulgular ise Ankara kent halkının alternatif bir rekreasyon ve turizm faaliyeti olan tarımsal turizm faaliyetine eğiliminin Kalecik ilçesinden karşılanabileceği sonucunu beraberinde getirmektedir. Ancak, Ankara kent anketi çalışması ile Kalecik'in Ankara'nın bir ilçesi olduğu halde Ankara kent halkı tarafından yeterince tanınmayan ve ayrıca tanyanlar tarafından da turizm amaçlı tercih edilmeyen bir alan konumunda olduğu, ankete katılan toplam 750 bireyin, % 55,3'ü Kalecik ilçesini tanımadıkları da belirlenmiştir. Kalecik ilçesini tanıdığı halde bu güne kadar ziyaret etmemiş toplam 201 bireyin, % 77,6'sı gitmesini gerektiren bir nedeninin olmadığını, % 8,9'u ise Kalecik'te ilgi alanına giren bir aktivitenin varlığından haberdar olmadığını ifade etmiştir.

Bu bulgular, genelde bahçe bitkileri ve özelde bağcılık alanında geniş bir tarımsal turizm potansiyeline sahip olan ilçenin bu potansiyelini harekete geçirecek aktivitelere yönelmesi ve bunların tanıtılması ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Ancak, Ankara kent anketi bulguları, öneri faaliyet ve alana dikkate değer bir talep eğiliminin olduğunu göstermiştir. Bu bulgu doğrultusunda, çalışmada talep merkezli bir yaklaşımla arz eğilimi değerlendirilmiştir. Arz eğilimi araştırma alanında arazi sahipleri ile gerçekleştirilen anket çalışması ile ortaya konulmuştur.

Araştırma alanında gerçekleştirilen anket çalışmasına katılan arazi sahiplerinin tarımsal faaliyetlerden elde ettikleri gelirin toplam gelirleri içindeki payı kendi beyanları esas alınarak değerlendirildiğinde, % 54,4'ünün tarımsal gelirinin toplam geliri içindeki payının % 0 - % 25 arasında olduğu, % 21,1'inin % 26 - % 50 arasında olduğu, % 17,8'inin ise % 76 - % 100 arasında olduğu görülmektedir. Bu sonuç, ilçede tarımsal gelirin toplam gelir içindeki önemini ortaya koymaktadır.

Araştırma alanında ankete katılan arazi sahiplerinin tamamı, Kalecik ilçesinde hasat festivalleri, gıda festivalleri, çiçek festivalleri ve tarım fuarları düzenlenmesini ve Ankara kentlisinin tarımsal ürünler almak, dinlenmek, eğlenmek amacıyla günübirlik ya da konaklamalı geziler için Kalecik'e gelmesini kesinlikle istediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca, arazi sahiplerinin % 94,5'i bahçelerinde yetiştirdikleri ürünleri kendin topla faaliyetine açmak, % 84,4'ü bağ evlerinde konaklama aktivitesi yürütmek, % 81,1'i çiftlik evi kurmak ve % 74,4'ü piknik alanı oluşturmak konularında istekli olduklarını ifade etmişlerdir. Bireylerin % 74,4'ü arazilerinin bir bölümünü tarımsal faaliyet yapmak isteyen Ankaralıya kiralamak konusunda istekli olduklarını ifade etmişlerdir.

Bu bulgular ilçenin arz eğilimini açıkça ortaya koymaktadır. Her iki anket çalışması ile elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, Ankara kent halkının tarımsal turizm faaliyet talebinin Kalecik ilçesi arz potansiyeli ile karşılanabileceği, hatta öneri aktivitelere kentli bireylerin ilgisinin ve bu aktiviteleri gerçekleştirme sıklıklarının Kalecik arz potansiyelinin de üstünde olabileceği sonucunu beraberinde getirmiştir.

Araştırma alanının tarımsal turizm faaliyetleri açısından uygun olduğu tezinin sınanmasında kullanılan bir diğer yaklaşım ise araştırma alanında tarımsal turizm faaliyetleri açısından uygun alanların varlığının somut olarak tanımlanmasıdır. Yapılan değerlendirmeler, Belediye ve Mücavir Alan Sınırı içinde; tarımsal turizm faaliyetlerine en uygun alanların % 25.6 oranında, uygun alanların % 62.9 oranında, uygun olmayan alanların ise % 11.5 oranında yer kapladığını göstermiştir. Kalecik ilçesi Belediye ve Mücavir alan sınırları içerisinde tarımsal turizm açısından çok uygun ve uygun niteliğe sahip alanlar toplam alanın % 88.5'ini oluşturmaktadır. Bu sonuçlar araştırma alanının hemen hemen tamamının söz konusu faaliyetler için çok uygun ve uygun niteliklere sahip olduğunu göstermektedir.

Gerek anket çalışmaları gerekse araştırma alanında tarımsal turizm faaliyetlerine uygunluk değerlendirmeleri ve araştırma alanının sahip olduğu özellikler söz konusu faaliyetin gelişebileceğinin en önemli göstergeleridir. Ancak, bu çok sayıdaki olumlu gösterge faaliyetlerin gelişimi için yeterli değildir. Tarımsal turizm sektörünün gelişme

gösterdiği ülke örnekleri göz önünde bulundurulduğunda bu faaliyetlerin geliştirilmesinde en önemli kaynağın insan kaynağı olduğu ve farklı ilgi grupları ile paydaşları bünyesinde barındıran organizasyon gruplarının ön plana çıktığı görülmüştür. Mevcut yapı çerçevesinde öncü rol üstlenmiş bireyler ve üreticiler son 5 yıldır ilçede olumlu bir hareketin yaşanmaya başlamasını sağlamış olsa da bireysel girişimlerin hedeflenen sürdürülebilir kırsal kalkınma sürecinin yakalanmasında yetersiz kalacağı da ortadadır.

Sözü edilen nedenlerle araştırma alanında, yerel yönetim, gönüllü kuruluşlar, özel sektör ve üniversite işbirliği platformu kurularak tarımsal turizm faaliyetlerinin gelişimi konusunda çok yönlü çalışmaların başlatılması büyük önem taşımaktadır.

Araştırma alanında gerçekleştirilecek faaliyetlerin, bahsedilen grupların önderliğinde, gününbirlik ve konaklamalı aktiviteler bazında değerlendirilmesi gerekmektedir. Söz konusu temel ayırım, gerek alanda yürütülecek faaliyetlerin nitelikleri gerekse kısa, orta ve uzun vadede yapılması gereken çalışmalar konusunda rehber niteliği taşımaktadır.

Bu yaklaşımla, alanda gerçekleştirilebilecek faaliyet alternatifleri; hafta sonlarında kurulacak üretici pazarı, kendin topla aktivitelerinin uygulanabileceği bahçeler, tarımsal faaliyetler için arazi kiralama, çiftlik ve yol kenarı tezgahlarının kurulması ve yörede üretilen ürünlerin satışı, festivaller ve tarım fuarlarının organizasyonu, bağ evi, çiftlik evi, köy pansiyonu gibi konaklama olanaklarını geliştirmek, bahçelerde piknik ve kamping alanları oluşturmak, tarımsal satış faaliyetlerinin yanı sıra bisiklet gezileri ve doğa yürüyüşleri gibi cezbedici doğa sporları aktivite alanları geliştirmek, çiftlik marketleri kurmak ve hobi bahçeleri oluşturmak şeklinde sıralanabilir.

Yukarıda sıralanan faaliyet alternatifleri, yörede üretilen ve ev ekonomisine katkı sağlayıcı nitelikte olan gıda ürünlerinin satışı ile hane gelirlerinin arttırılmasında, bahçelerde üretilen ürünlerin kendin topla aktiviteleri ile doğrudan tüketiciye ulaştırılmasında ve pazarlama sıkıntılarının önemli ölçüde giderilmesinde önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca, üretici birlikleri ya da kooperatifler gibi oluşumlar

bahsedilen ürünlerin gerek üretimi gerekse satışı aşamasında etkin rol oynayabilir ve zaman içerisinde kırsal marketlerin oluşumu sağlanabilecektir.

İlçede düzenlenecek festival ve fuarlar ekonomik, sosyal, kültürel hareketlenmeyi beraberinde getirecektir. Bu hareketlilik, ilçenin ihtiyaç duyduğu gelişmenin hızlanmasında da etkin olan faktörlerden biridir. Düzenlenecek festival ve fuarlar, tarımsal turizm sektörünün gelişmesinde temel basamaklardan biri olan tanıtım faaliyetleri açısından da büyük önem taşımaktadır.

Kalecik ilçesi sahip olduğu geniş ürün yelpazesinin yanı sıra dünyaca ünlü Kalecik Karası üzüm çeşidinin orijinal yetiştirme ekolojisine sahiptir. İlçede, böylesi önemli bir ürünün üretim alanlarının genişletilmesi konusunda hızlanan çalışmaların hasat döneminde gerçekleştirilecek bağ bozumu festivalleri ile bütünleştirilmesi gerek ürünün gerekse ilçenin tanıtımında ve ilçe ekonomisinin canlandırılmasında potansiyel arz eden bir tarımsal turizm alanı olarak dikkat çekmektedir.

İlçede günümüzde de görülen en yaygın rekreasyonel aktivitelerden birisi piknik aktiviteleridir. Ankara kent halkının da büyük oranda ilgi gösterdiği bu aktivite türünün bahçelerde ayrılmış özel bölümlerde gerçekleştirilmeye başlaması, gerek kendin topla aktivitelerini desteklemesi gerekse günübirlik tüketimin bahçe ürünlerine kaydırılması ve çiftlik tezgahlarından alışveriş yapma imkanının yaratılması anlamında katalizör etkisi yaratacaktır.

İlçede geliştirilmesi önerilen faaliyet alternatifleri arasında yer alan konaklama hizmetleri sosyal, ekonomik ve kültürel boyutları nedeni ile önemli görülmektedir. Ancak, konaklama hizmetlerinin geliştirilmesinde en önemli adımlar arasında fiziki mekanların iyileştirilmesi ve düzenlenmesi ile küçük aile işletmelerinde hizmet sektörünün gereklilikleri hakkında bilgilendirme faaliyetlerinin yürütülmesi yer almaktadır. Araştırma alanının mevcut durumu düşünüldüğünde orta ve uzun vadede etkin bir şekilde gerçekleştirilebilecek konaklamalı aktivitelere yönelik çalışmaların ilçede önder rolü üstelenen kişi ve kuruluşlarca başlatılması gerekmektedir.

Araştırma alanında olası faaliyet türleri değerlendirilirken göz önünde bulundurulması gereken bir diğer konu ise ulaşım türüdür. Talep grubunun tercih ettiği ulaşım aracı geliştirilecek faaliyet alternatiflerini yönlendirecek ve pazarlama stratejilerini belirleyecek en önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bulgular çerçevesinde, Ankara kent halkının % 72,5 oranında özel otomobil ile rekreatif ve turistik faaliyetler gerçekleştiriyor olması talebin şekillendirilmesinde ve yönlendirilmesinde zorluklara neden olabilecek bir faktör olarak görülmekle beraber, zaman içinde tanımlanan tercihte bir değişiklik olmaması durumunda alanda gerçekleştirilecek faaliyet alternatiflerinin yapısının talep doğrultusunda şekillendirilmesi gerekebilir. Öte yandan mevcut eğilim içerisinde tur organizasyonlarını tercih eden bireylerin oranının da azımsanamayacak bir düzeyde olması öncelikli çalışmaların tur organizasyonları üzerinde yoğunlaşmasını gerekli kılabilir.

Tarımsal turizm aktivitelerinin hem tarımı hem de turizm faaliyetlerini içermesi nedeni ile çok sektörlü bir yapının ortaya çıktığı ve farklı uzmanlık birimlerinin konuya eğildiği görülmüştür. Tarımsal turizm faaliyetlerinin, tarımsal faaliyetler çatısı altında organik tarım, gıda güvenliği gibi yüzyılın gündemindeki konuları içinde barındırması ayrıca, turizm faaliyetleri çatısı altında sürdürülebilir turizm faaliyetleri kapsamında ele alınan bilinçli turist, bilinçli hizmet sektörü, nitelikli insan kaynaklarının oluşturulması gibi konuların büyük önem taşıması nedenleri ile pek çok farklı uzmanlık alanının bilgi, deneyim ve desteğine ihtiyaç duyulması konuya ilgi gösteren grupların sayısındaki artışı da beraberinde getirmektedir.

Tarımsal turizm sektörünün bu yapısı üretim ve hizmet sektörlerinde sürekli gelişimi gerektirmektedir. Tarımsal turizm sektöründe tüketicileri üretim merkezine getirecek bir mekanizma çalışmaktadır ve bu mekanizma, sosyal, kültürel, eğitsel ve ekonomik fayda etkisini arttırmaktadır.

Araştırma süresince elde edilen bulgular, tarımsal turizm sektörünün güçlü temellerde gelişebilmesinin kalkınma sürecinin sürekliliğini beraberinde getireceğini ortaya koymaktadır. Bu sonuç, tarımsal turizm sektörünün araştırma alanı olan Kalecik

ilçesinde sürdürülebilir kırsal kalkınma sürecinde sinerji yaratacak öncelikli bir faaliyet türü olduğu da göstermektedir. Konunun önemi, ilçede görev yapan kamu kurumları, yerel yönetim, gönüllü kuruluşlar ile özel sektör, üniversite ve yerel-bölgesel kalkınma kuruluşları sahipliğinde oluşturulacak bir organizasyon grubu ve yapısının oluşturulması gerekliliğini de ortaya koymaktadır.

Oluşturulacak yapının finansman, tanıtım, eğitim, strateji geliştirme gibi çok yönlü çalışmaları bünyesinde barındırması, geliştirilecek aktivitelerin sürdürülebilirliği açısından vazgeçilmez unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, iletişim araçlarının akılcı kullanımı, tarımsal yayım çalışmalarının artırılması, mevcut tarım pratiklerinin organik tarım pratikleri ile yer değiştirmesi, gıda güvenliği gibi dünya gündemindeki önemli konuları kapsayacak şekilde bilgilendirme çalışmaları ile hizmet sektörü ve gereklilikleri konusunda eğitim çalışmalarının yürütülmesi, geliştirilebilecek olası yeni faaliyet alternatifleri kapsamında çalışmaların yapılması konuları ön plana çıkmaktadır.

3.500.000. nüfusa sahip olan bir kentin tarımsal rekreasyon ihtiyacının tamamının bir ilçe ile karşılanamayacağı açıktır. Bu durumda, ilçede tarımsal yapıya ve kültüre zarar vermeyecek, ilçenin kalkınmasına katkı sağlayacak öneri aktiviteler için gerekli teknik ve organizasyon altyapısının kurulması ile beraber ele alınması gereken konunun ilçenin sosyal, ekonomik, rekreatif, turistik ve ekolojik taşıma kapasitesinin belirlenmesidir. Sözü edilen yaklaşımlar ve yürütülen araştırma süresince elde edilen bulgular doğrultusunda oluşturulacak uygulama projelerinin ilçede ulaşılmak istenen sürdürülebilir kırsal kalkınma arayışına cevap verebileceğine inanılmaktadır.

KAYNAKLAR

- Adam, K. 2001. Entertainment Farming and Agri-Tourism. <http://attra.ncat.org/attra-pub/PDF/entertn.pdf>
- Akpınar, N. 1994. Açık Kömür Ocaklarında Çevresel Etkilerin Değerlendirilmesi ve Doğa Onarımı Çalışmalarının Milas-Sekiköy Açık Kömür Ocağı Örneğinde İrdelenmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. Doktora Tezi (Basılmamış). Ankara.
- Akpınar, N. 2003. Sürdürülebilir Alan Kullanım Planlamasında Alan Kullanım Tiplerine Ait Önceliklerin Simos Prosedürü ve ELECTRE 1 Yöntemi ile Belirlenmesi. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Tarım Bilimleri Dergisi. Cilt 9, Sayı 2. Ankara.
- Altunışık, R. Coşkun, R., Yıldırım, E., Bayraktaroğlu, S., 2002. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı. ISBN 975-8644-07-6 Sakarya Kitapevi. Adapazarı.
- Anonim, 1990. ISCO-88 International Standard Classification of Occupations. International Labor Office. Geneva.
- Anonim, 1992. “Ankara İli Arazi Varlığı” T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Genel Müdürlüğü Yayınları, İl Rapor No: 06, Ankara.
- Anonim 2000a. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT:2522 – ÖİK:538. Ankara.
- Anonim, 2000b. Kalecik İlçe Sağlık Müdürlüğü Brifing Raporu. Kalecik-Ankara.
- Anonim 2001a. <http://attra.ncat.org/attra-pub/PDF/entertn.pdf>
- Anonim 2001b. 2000 Genel Nüfus Sayımı. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri. İl: Ankara. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Ankara.
- Anonim 2002a. Türkiye İstatistik Yıllığı 2002. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Ankara.
- Anonim 2002b. www.sfc.ucdavis.edu/agritourism/about.html
- Anonim 2002c. Meteoroloji Genel Müdürlüğü Rasat Sonuçları. Ankara.
- Anonim 2002d. Karayolları Genel Müdürlüğü, 1/1700000 ölçekli Türkiye Karayolları Haritası. Ankara.
- Anonim 2003a. <http://www.mfa.gov.tr/turkce/gruph/hh/bolum1.htm>
- Anonim, 2003b. Kalecik İlçe Tarım Müdürlüğü 2003 Yılı Brifing Dosyası. Kalecik-Ankara.
- Anonim 2004a. www.un.org/News/Press/docs/2004/pop899.doc.htm
- Anonim 2004b. www.die.gov.tr/TURKISH/SONIST/GSYIH.
- Anonim 2004c. Kalecik Bir Kalkınma Öyküsü. Kalecik Belediyesi Yayını. Kalecik-Ankara.
- Anonim 2004d. Kalecik İlçe Sağlık Müdürlüğü Brifing Raporu. Kalecik-Ankara.
- Aslangil, H. C., Ekiz, H. H. 1995. Kaleciğin Tarihi Dünü Bugünü İçin Bir Araştırma. Kalecik Kültür Derneği Yayın No: 1. Ankara.
- Aykın, S. 2001. Avrupa Birliği'nin Turizm Politikası ve Türkiye'ye Yönelik Talep Analizi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Politikası Bilim Dalı. Doktora Tezi (Basılmamış). İstanbul.
- Başal, M. 1988. Doğalgaz-Yapracık Tesisleri Alan Kullanım Planlaması. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 1104. Bilimsel Araştırma ve İncelemeler: 602. Ankara.

- Baud-Bovy M., Lawson F. 1998. *Tourism and Recreation Handbook of Planning and Design*. Architectural Press, Oxford.
- Boyacı, S. 1997. *Türkiye'nin Tarım Politikalarına Bakış. Türkiye'nin Tarım Politikası ve Çevre*. Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Ankara
- Bramwell, B., Lane B. (1994), *Rural Tourism and Sustainable Development*. Proceedings of the Second International School on Rural Development, 28 June–9 July 1993, University Collage Galway, Ireland.
- Çakmak, E. 2004. *Sözlü Görüşme*. Kalecik Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü. Hüseyin Sağırkaya Bulvarı, Belediye Binası, Kalecik /ANKARA.
- Çetinkaya, Ö. 2003. *Sözlü Görüşme*. Kalecik İlçe Belediye Başkanı ve Kalecik Eğitim ve Kalkınma Vakfı Başkanı. Kalecik Belediye Başkanlığı Hüseyin Sağırkaya Bulvarı, Belediye Binası, Kalecik /ANKARA.
- Demirel, Ö. 1999. *Çoruh Havzası (Yusufeli Kesimi) Doğal Kaynak Değerlerinin Rekreasyon ve Turizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma*. Tr. J. of Agriculture and Forestry 23 (1999) Eksayı 5, 1103 –1112 TÜBİTAK. Ankara.
- Demirtaş, E. 2004. *Sözlü Görüşme*. İlçe Milli Eğitim Müdürü. Kalecik Kaymakamlığı, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Kalecik, Ankara.
- Dilek, F., Şahin, Ş. 2002. *Çevre Duyarlı Turizm Uygulamaları: Yeşil Otelcilik ve Ekoturizm*. Kırsal Çevre Yıllığı. Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği. Ankara.
- Donnelly, K. L. 1999. *Rural Tourism and Recreation on Private Land in Alberta: The Case of Alborak Stable*. A Master's Degree Project Submitted to the Faculty of Environmental Design, The University Of Calgary. Calgary, Alberta.
- Embacher, H. 1994. "Marketing for Agri-tourism in Austria: Strategy and Realization in a Highly Developed Tourist Destination". *Rural Tourism and Sustainable Development*. Proceedings of the Second International School on Rural Development, 28 Juna-9july 1993, University Collage Galway, Ireland. Channel View Publications, Clevedon, Avon.
- Erdem, S. H. 2001. *Turist Harcamalarının Yöresel Kalkınma Sürecine Ekonomik Etkileri (Alanya Örneği)*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı. Doktora Tezi (Basılmamış). Balıkesir.
- Evans, A. M. 2002. *Davis Food Co-op: Proud Legacy*. Small Farm News – Volume II – 2002. www.sfc.ucdavis.edu/pubs/SFNews/Vol-2000/Vol-2000.pdf
- Emekli, G. 2001. "Bergama'nın Turizm Coğrafyası ve Turizmin Sosyo Ekonomik Etkileri". Bergama Belediyesi Kültür Yayınları. Bergama-İzmir.
- Fidan, Y. 1997. "Kalecik İlçesinde Bağcılığa Yer Veren Tarımsal İşletmelerin Ekonomik Yapısı ve Tarımsal Gelirin Tespiti Üzerine Bir Araştırma". Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Gannon, A. 1994. "Rural Tourism as a Factor in Rural Community Economic Development for Economies in Transition". *Rural Tourism and Sustainable Development*. Proceedings of the Second International School on Rural Development, 28 Juna-9july 1993, University Collage Galway, Ireland. Channel View Publications, Clevedon, Avon.

- Gedikoğlu, İ. 2000. Coğrafi Bilgi Sistemi ve Uzaktan Algılama Teknikleri I. Mekansal Analizler. Set Ofset. ISBN 975-97035-0-5. Ankara.
- Grefte, X. 1994. "Is Rural Tourism a Level for Economic and Social Development". Rural Tourism and Sustainable Development. Proceedings of the Second International School on Rural Development, 28 Juna-9 July 1993, University Collage Galway, Ireland. Channel View Publications, Clevedon, Avon.
- Günaydın, G., Ertuğrul, C. 2000. AB Ortak Tarım Politikasında Çevresel Sorunlara Yeni Yaklaşımlar ve Türk Tarımı. IV. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi 6-8 Eylül. Tekirdağ.
- Gündüz, F. 1999. Turizmin Çevresel Etkilerinin Değerlendirilmesi ve Çevre Duyarlı Sürdürebilir Turizm Modeli. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Bölge Planlama Programı. Doktora Tezi (Basılmamış). İstanbul.
- Gündüz, S. 2001. "Kalecik ve Yakın Çevresinin Doğal ve Kültürel Özelliklerinin Tarımsal Rekreasyon Açısından İrdelenmesi". Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. Doktora Semineri. Ankara.
- Gümüş, A. 2004. Sözlü Görüşme, Kalecik Kültür Derneği Başkanı, Kalecik Belediyesi Meclis Üyesi, Cumhuriyet Meydanı, NO 18/3, Kalecik /Ankara.
- Hillebrand, H., Goetgeluk, R., Hetsen, H. 2000. "Pulurality and Rurality – The Role of Countryside in Urbanised Regions". Agriculture Economics Research Institute (LEI). Report: 4.00.04. The Hague.
- Honey, M. 1999. Ecotourism and Sustainable Development. Island Press. ISBN 1-55963-581-9. Washington D.C.
- Işık, M., Öztürk, H. 1998. Kalecik (Ankara) İmar Planı Araştırma Albümü. Kent Planlama Araştırma Danışmanlık (Ankara). Hazırlayanlar; Selcan Aydın Büro: 15 sokak 38/12 Bahçelievler. Ankara.
- İncekara, A. 2001. Anadolu'da Yeni Turizm Olanakları ve Bölgesel Kalkınmadaki Yeri. İstanbul Ticaret Odası Yayınları. Yayın No: 2001-28. İstanbul.
- Kılıç Ş., Şenol, S., Evrendilek, F. 2003. Evaluation of Land Use Potential and Suitability of Ecosystems in Antakya for Reforestation, Recreation, Arable Farming and Residence. Turk J Agric for 27 (2003) 15-22. TÜBİTAK. Ankara.
- Kıvançlı (Tüner), D. 1996. "Ankara-Kalecik Eski Kent Dokusunun İncelenmesi ve Bu Dokunun Korunmasına Yönelik Öneriler". Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Koç, N., Şahin, Ş. 1999. Kırsal Peyzaj Planlaması. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayın No: 1509. Ders Kitabı:463. Ankara.
- Köseoğlu, M. 1982. Peyzaj Değerlendirme Yöntemleri. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları no: 430. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ofset Basımevi. Bornova, İzmir.
- Kuehn, D., Hilchey, D., Ververs, D., Dunn, K., L., Lehman, P. 2000. Considerations for Agritourism Development. NY Sea Grant, 62B Machin Hall, SUNY Oswego. Oswego, NY 13126.
- Kuşlvan, Z. (2000). Turizm ve Çevre İlişkisi.
[ttp://www.kalder.org/yayinlar/html/kalderforum/sayi1/forum1makale.htm](http://www.kalder.org/yayinlar/html/kalderforum/sayi1/forum1makale.htm)

- Küçükaltan, D. 2002. Tarım Turizmi ve Türkiye’de Tarım Turizmi İşletmeciliği. II. Turizm Şurası Bildirileri I. Cilt. 12-14 Nisan 2002. Ankara.
- Lane, B.1994. What is Rural Tourism. Rural Tourism and Sustainable Development. Proceedings of the Second International School on Rural Development, 28 Juna-9 July 1993, University Collage Galway, Ireland. Channel View Publications, Clevedon, Avon.
- Ligtenberg, A., Beers, G., Goetgeluk R., Rijswijk, J.H. 2000. The use of Multi-Agents and Cellular Automata for modelling a changing countryside. Plurality and Rurality The Role of the Countryside in Urbanised Regions. Agricultural Economics Research Institute (LEI), The Hague.
- Lobo, R. 2003. Helpful Agricultural Tourism (Agri-tourism) Definitions. <http://www.sfc.ucdavis.edu/agritourism/definitions.html>
- Malczewski, J. 1999. GIS and Multicriteria Desision Analysis. John Wiley & Sons, Inc. New York.
- Mc Harg, I.L. 1992. Design with Nature. John Wiley & Sons Inc. New York.
- McCue, S. 2000. New Farmers Learn from Challenges. Small Farm News – Volume I – 2000. www.sfc.ucdavis.edu/pubs/SFNews/Vol-2000/Vol-2000.pdf
- Mermut A., Başal, M., Katkat, V., Yüksel, M. 1983. Marmara Bilimsel ve Endüstriyel Araştırma Enstitüsü Arazisi Alan Kullanım Planlaması. TÜBİTAK Tarım ve Ormancılık Araştırma Grubu Proje NO: TOAG-469. Ankara.
- Özdemir, A. 2003. Ankara-Kalecik İlçesi ve Yakın Çevresi Peyzaj Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. Doktora Tezi (Basılmamış). Ankara.
- Özgün, E. 2003. “Ankara İlinde Kalecik Karası Üzüm Çeşidi Yetiştiriciliğinde Sağlanan Gelişmeler” Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış). Ankara.
- Pakdil F. (1995). Mimarlık Araştırmaları için Bilimsel Araştırma Yöntemleri El Kitabı. Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü. Üniversite Yayın No: 283, Fakülte Yayın No: MF-MİM 90.011. İstanbul.
- Pehlivanoglu, T. 1987. Belgrad Ormanının Rekreasyon Potansiyeli ve Planlama İlkelerinin Tespiti. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. Doktora Tezi (Basılmamış). İstanbul.
- Reynders W., Engelhardt, J.W., Wolters, T.M. 1997. Quick Scan Sustainable Tourism. Aligning Tourism Development with the Environment (Ecological, Socio-cultural and Socio-economic Aspects). Compiled for CBI by CAV Tourism Consultants. Rotterdam, Netherlands.
- Rilla, E., 2003. Agricultural Tourism Unique Niches – Agrotourism in Britain and New England. University of California, Small Farm Center. <http://www.sfc.ucdavis.edu>
- Roberts, L., Hall, D. 2001. Rural Tourism and Recreation Principles and Practice. CABI Publishing. ISBN 0 85199 540 3. UK.
- Saçcan, M. 1986. Rekreasyon ve Turizm. Cumhuriyet Basımevi. İzmir.
- Sertkaya, Ş. 2001. “Bartın İli Kıyı Bölgesinin Turizm ve Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma”. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. Doktora Tezi (Basılmamış). Ankara.

- Sharpley, R. ve Sharpley, J. 1997. Rural Tourism An Introduction. International Thomson Business Press. London.
- Steiner, F., 1991. The Living Landscape, An Ecological Approach to Landscape Planning. McGraw-Hill, Inc. New York.
- Store, R., Kangas, J. 2001. Integrating Spatial Multi-criteria Evaluation and Expert Knowledge for GIS-Based Habitat Suitability Modeling. Finnish Forest Research Institute, Kannus Research Station.
- Terminhan, M. 2000. Belek Turizm Merkezinde Sürdürülebilir Turizm Gelişimi. 2000’li Yıllarda Yaşadığımız Çevre ve Peyzaj Mimarlığı Sempozyumu Bildiriler Kitabı. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü. Ankara.
- Tüysüz, R. 1997. Kalecik İlçesi Coğrafyası. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı. Master Tezi (Basılmamış). Ankara.
- Van Lier, H. (1994). Sustainable Land Use Planning. Elsevier Science. Netherlands.
- Verhaegen I., Huylenbreack G. 2000. Analyzing Farm Diversification Activities with the Transaction Cost Theory. Plurality and Rurality. The Role of the Countryside in Urbanized Regions. Agricultural Economics Research Institute (LEI), The Hague.
- Wetter, M. 2002. Top Marketing Ideas for Agri-tourism Operations. <http://www.sfc.ucdavis.edu/agritourism/factsheets/top.html>
- Yurtseven, A. 1992. Kent Çevrelerinde Rekreasyon Potansiyelinin Değerlendirilmesi ve Küçükçekmece Örneği. İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış). İstanbul.
- Yücel, M., Altunkasa, F., Yılmaz, T. 1996. “Sürdürülebilir Kalkınma Kapsamında Ülkemizde Bir Kırsal Planlama Modelinin Oluşturulması”. Çevre Planlama ve Tasarımına Bütüncül Yaklaşım – Sempozyum. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ankara.

EKLER

EK 1. Araştırma Alanı Fotoğraf Albümü

EK 2. Kent Anketi Uygulamasının Gerçekleştirildiği Mahalleler

EK 3. Kent Anketi Soru Formu

EK 4. Araştırma Alan Anketi Soru Formu

EK 5. Fiziksel Değerlendirme Formu

EK 6. Anlamalı İlişkinin Görülmediği Çapraz Çizelgeler

Ek 1. Araştırma Alanı Fotoğraf Albümü

Kızılırmak çevresinde tarımsal peyzaj ve Kalecik-Kırıkkale yolundan bir görüntü (Orijinal 2003)

Kalecik ilçesi tarımsal peyzaja ilişkin bir görüntü (Orijinal 2003)

Kalecik ovası tarımsal peyzajına ait bir görüntü (Orijinal 2003)

Araştırma alanında tesis edilen yeni dikim bir bağ alanının görüntüsü (Orijinal 2003)

Ankara Üniversitesi bağ istasyonundan bir görüntü (Orijinal 2003)

A.

B.

Kızılırmak çevresindeki bir bağ alanının teraslama çalışması (A, B) (Orijinal 2003)

Kızılırmak, DSİ pompa istasyonu ve bağ dikimi için yapılan teraslama (Orijinal 2003)

Kalecik ilçesi yerleşimine ilişkin bir görüntü (Orijinal 2003)

Kalecik ilçesi yerleşim dokusuna ait bir görüntüler (A,B) (Orijinal 2003)

Araştırma alanında sivil mimariya bir örnek: Eski Askerlik Şubesi Lojmanı
(Orijinal 2002)

Araştırma alanında sivil mimariya bir örnek: Eski Askerlik Şubesi Binası
(Orijinal 2002)

Araştırma alanında eski ev yapısına bir örnek: Tabakhane Mahallesi'nde bulunan Kara Mustafalar'ın evi (Orijinal 2002)

Araştırma alanında kale eteğindeki yerleşime ilişkin bir görüntü (Orijinal2002)

Araştırma alanında eski kent dokusuna ait bir görüntü (Orijinal 2003)

Araştırma alanında bulunan tarihi eser örneği: Romalılar devrine ait Aslan heykeli (Orijinal 2002)

Ankara ili Kalecik ilçesinde bulunan eski tarihi yapı örneği: Kalecik- Irmak Sulakyurt yolu üzerindeki Kumluyazı mevkiinde yer alan Kızılırmak (Develioğlu) köprüsü (Orijinal 2002)

Ankara ili Kalecik ilçesinin topografik yapısına ilişkin bir görüntü (Orijinal 2003)

Kızılırmak vejetasyonundan bir görüntü (Orijinal 2002)

Kalecik ilçesinde doğal bitki örtüsü ve ağaçlandırma alanına ilişkin bir görüntü (Orijinal 2003)

Keçideresi vadisinden bir görüntü (Orijinal 2002)

A.

B.

Kalecik pazarından görüntüler (Orijinal 2003)

EK 2 Kent anketi uygulamasının gerçekleştirildiği mahalleler

ALTINDAĞ	Çamlık Mahallesi, 58. Sokak (25 anket) Plevne Mahallesi, Çımanlı Sokak (25 anket)
ÇANKAYA	Akpınar Mahallesi, 1. Cadde (25 anket) Harbiye Mahallesi, Dikmen Caddesi (25 anket) Murat mahallesi, Samatya Sokak (25 anket) Topraklık Mahallesi, Nazlı Sokak ve Tepealtı Sokak (25 anket) Bahçelievler 5. Cadde (25 anket) Çamlıtepe Mahallesi, Bahadırlar Sokak (25 anket) Emek Mahallesi, Bişkek Caddesi (25 anket) İlkadım Mahallesi, Dikmen Caddesi (25 anket) Küçükesat Mahallesi, Esat Caddesi (25 anket) Oran Mahallesi, Hilmi Çayiroğlu Sokak (25 anket) Yücestepe Mahallesi, 2. Cadde (25 anket)
KEÇİÖREN	Adnan Menderes Mahallesi, 5. Cadde (25 anket) Ayvalı Mahallesi, Süleymaniye Caddesi (25 anket) Kalaba Mahallesi, Fedakar Sokak (25 anket) Tepebaşı Mahallesi, Duru Sokak ve Duygu Sokak (25 anket) Etlik Mahallesi, Atadan Caddesi (25 anket) Kamil Ocak Mahallesi, Erenler Sokak (25 anket) Şenlik Mahallesi, Düz Sokak (25 anket)
MAMAK	Çiğiltepe Mahallesi, 10. Sokak (25 anket) Şafaktepe Mahallesi, Altılı Sokak (25 anket) Şahintepe Mahallesi, 76, 77, 78, 79, 80. Sokaklar (25 anket)
YENİMAHALLE	Esentepe Mahallesi, Ragıp Tüzün Caddesi (25 anket) Kent Koop Mahallesi, 7. Cadde S. S. Karacalar Yapı Kooperatifi (25 anket) 25 Mart Mahallesi, İstanbul Devlet Yolu Caddesi (25 anket) Demet Mahallesi, 9. Cadde (25 anket) Ergazi Mahallesi, 243. Özdamlı Yapı Kooperatifi (25 anket) Konut Kent, 630 Sokak (25 anket) Yeniçağ, Taner Sokak (25 anket)

EK 3 Kent Anketi Soru Formu

ANKARA İLİ KALECİK İLÇESİNDE TARIMSAL TURİZME UYGUN ALANLARIN SAPTANMASI VE TARIMSAL TURİZM MODELİNİN OLUŞTURULMASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

ANKET FORMU
KENT ANKETİ

İlçe : Telefon :
Mahalle : Tarih :
Adres : Anketör :

1. Cinsiyeti 1) Kadın 2) Erkek
2. Doğum yeriniz (Açıklama)

3. Yaşınız

1) 18-25 3) 31-40 5) 51-60
2) 26-30 4) 41-50 6) 60'dan yukarı

4. Medeni durumunuz

1) Evli 2) Bekar (6. soruya geçiniz) 3) Dul

5. Çocuk sayısı

1) Yok 4) 3 tane 7) 6 tane 10) 9 ve üzeri
2) 1 tane 5) 4 tane 8) 7 tane
3) 2 tane 6) 5 tane 9) 8 tane

6. Öğrenim durumunuz

1) Okur-yazar değil 4) Ortaokul mezunu 7) Y.Lisans - Doktora
2) Okur-yazar 5) Lise mezunu
3) İlkokul mezunu 6) Üniversite mezunu

7. Çalışıyormusunuz? 1) Evet 2) Hayır (10. Soruya geçiniz)

8. İşyerindeki durumunuz

1) Ücretli veya maaşlı 3) İşveren 5) Ücretsiz aile işçisi
2) Yevmiyeli 4) Kendi hesabına

9. Mesleğiniz

1) Kanun yapıcı, üst düzey yönetici ve müdür 6) Nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık ve su ürünleri çalışanı
2) Profesyonel meslek mensubu 7) Sanatkar ve ilgili işlerde çalışan
3) Yardımcı profesyonel meslek mensubu 8) Tesis ve Makina operatörü ve montajcı
4) Büro ve müşteri hizmetleri çalışanı 9) Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışan
5) Hizmet ve satış elemanı 10) Silahlı kuvvetler çalışanı

Not: 11.soruya geçiniz

Ek 3 (Devam)

10. Çalışmama nedeniniz?

1) İşsiz	3) Öğrenci	5) İrat sahibi
2) Emekli	4) Ev Hanımı	6) Diğer

11. Ailedeki toplam birey sayısı

1) 1	3) 3	5) 5	7) 7	9) 9
2) 2	4) 4	6) 6	8) 8	10) 10 ve üstü

12. Herhangi bir kırsal yerleşim yeri ile bağlantınız var mı? Varsa ne tür bir bağlantınız var? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

1) Yok	6) Tarım arazimiz var ilgilenmek gerektiği için
2) Nadiren ziyaret amaçlı	7) Kışlık gıdamızı almak ya da hazırlamak için
3) Tatil geçirmek	8) Ailede bazı bireyler hala köyde/ilçede olduğu için
4) Kısa süreli dinlenmek	9) Yazları çalışmak için
5) Ortam değiştirme ihtiyacı için	10) Diğer

13. Kaç yıldır Ankara'da oturuyorsunuz?

1) Doğma büyüme Ankaralı	3) 6-10 yıl	5) 21-30 yıl
2) 5 ve 5 yıldan az	4) 11-20 yıl	6) 30 yıldan fazla

14. Hafta sonlarında ya da kısa süreli tatillerde (bayram gibi) eğlence ve dinlenme amaçlı şehir dışına çıkarak çeşitli faaliyetlere katılırmısınız?

- 1) Evet (16. soruya geçiniz) 2) Hayır

15. Faaliyette bulunmama nedeniniz nedir? (24. soruya geçiniz) (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

1) Maddi imkansızlık	4) Gerek duymamak
2) Zaman bulamamak	5) Diğer nedenlerle
3) Ulaşım zorluğu	

16. Hafta sonu ve kısa dönemli gezilerinizde ne tür mekanları tercih edersiniz? (3 seçenek sıralayınız)

1) Deniz kenarı	7) Göl kenarı
2) Dağ-yayla	8) Orman içi
3) Köy	9) Çiftlik
4) Bağ ve bahçe	10 Tarihi ve arkeolojik yerler
5) Şifalı suların bulunduğu yerler (ılıca, kaplıca, içme vs.)	11) Enteresan özelliklere sahip yerler (Göreme, Pamukkale vs gibi)
6) Şehir dışındaki park veya dinlenme yerleri	12) Diğer (Lütfen belirtiniz)

Ek 3 (Devam)

17. Hafta sonları günübirlik mi yoksa konaklamalı aktiviteleri mi tercih edersiniz?

- 1) Günübirlik 2) Konaklamalı (21. soruya geçiniz) 3) Her ikisinde (19. soruya geçiniz)

18. Konaklamalı aktiviteleri tercih etmeme nedeniniz nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- 1) 2 gün kalmayı gerektiren aktivitelerin olmaması 4) Zaman darlığı
2) Uygun konaklama mekanının bulunmaması 5) Diğer
3) Maddi olanaksızlıklar

19. Günübirlik hafta sonu faaliyetlerinizi hangi sıklıkla gerekleştirebiliyorsunuz?

- 1) Her hafta sonu 3) Ayda bir 5) Altı ayda bir
2) İki haftada bir 4)   ayda bir 6) Diğer belirtiniz

20. Günübirlik gezilerinizde çoğunlukla kaç saat uzaklıktaki bir yere gidebiliyorsunuz?

- 1) Bir saate kadar 4) 3-4 saat
2) 1-2 saat 5) 4 saat ve daha fazla
3) 2-3 saat

Not: 17. Soruya günübirlik cevabı verenler 23. soruya geçiniz

21. Konaklamalı hafta sonu gezilerini hangi sıklıkla gerekleştirebiliyorsunuz?

- 1) Her hafta sonu 3) Ayda bir 5) Altı ayda bir
2) İki haftada bir 4)   ayda bir 6) Diğer belirtiniz

22. Konaklamalı haftasonu gezilerinizde çoğunlukla kaç saat uzaklıktaki bir yere gidebiliyorsunuz?

- 1) Bir saate kadar 4) 3-4 saat
2) 1-2 saat 5) 4 saat ve daha fazla
3) 2-3 saat

23. Bu yerlere genellikle nasıl gidiyorsunuz?

- 1)  zel otomobilinizle 3) Tur şirketleri ile
2) Otobüsle 4) Diğer

24. Tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonunuzu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak sizi mutlu eder mi?

- 1) Evet 2) Hayır 3) Hiç düşünmedim

25. Hobi olarak tarımsal faaliyetler gerçekleştiriyor musunuz?

- 1) Evet 2) Hayır

Ek 3 (Devam)

34. Gitmeme nedeniniz nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- 1) Gitmemi gerektiren bir nedenim yok
- 2) Ailem kalabalık çok yorucu ve masraflı
- 3) Kalecik'te ilgi alanıma giren bir aktivitenin varlığından haberdar değilim
- 4) Oturduğum yere uzak
- 5) Bedensel gücüm yok
- 6) Ulaşım pahalı
- 7) Vaktim yok
- 8) Diğer

35. Kalecik ilçesinde hasat festivalleri, gıda festivalleri, çiçek festivalleri ve tarım fuarları düzenlenecek olsa katılmak ister misiniz?

1) Kesinlikle isterim	3) Fikrim yok	5) Kesinlikle istemem
2) İsterim	4) İstemem	

36. Kalecik ilçesinde bağ evi ziyaretleri ve konaklamaları ile düzenlenecek şarap günlerine katılmak ister misiniz?

1) Kesinlikle isterim	3) Fikrim yok	5) Kesinlikle istemem
2) İsterim	4) İstemem	

37. Kalecik ilçesinde çiftlik evlerini ziyaret, konaklama, Pazar sabahları kahvaltı gibi aktiviteler düzenlenecek olsa katılmak ister misiniz?

1) Kesinlikle isterim	3) Fikrim yok	5) Kesinlikle istemem
2) İsterim	4) İstemem	

38. Kalecik ilçesinde bahçe gezilerine katılarak sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri kendi elinizle toplayarak satın almak ister misiniz?

1) Kesinlikle isterim	3) Fikrim yok	5) Kesinlikle istemem
2) İsterim	4) İstemem	

39. Kalecik ilçesine giderek çiftlik ve yolkenarı standlarından taze ürünler ve ev yapımı gıda ürünleri almak ister misiniz?

1) Kesinlikle isterim	3) Fikrim yok	5) Kesinlikle istemem
2) İsterim	4) İstemem	

40. Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda piknik yapmak ister misiniz?

1) Kesinlikle isterim	3) Fikrim yok	5) Kesinlikle istemem
2) İsterim	4) İstemem	

Ek 3 (Devam)

41. Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılmak istermisiniz?

1) Kesinlikle isterim	3) Fikrim yok	5) Kesinlikle istemem
2) İsterim	4) İstemem	

42. Kalecik ilçesinde sizin bulunmadığınız dönemlerde bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olmak istermisiniz?

1) Kesinlikle isterim	3) Fikrim yok	5) Kesinlikle istemem
2) İsterim	4) İstemem	

43. Kalecik ilçesinde doğa yürüyüşleri, bisikler gezileri düzenlenecek olsa katılmak istermisiniz?

1) Kesinlikle isterim	3) Fikrim yok	5) Kesinlikle istemem
2) İsterim	4) İstemem	

44. Aşağıdakilerden hangisinin konaklama amacı ile Kalecikte bulunmasını istersiniz ya da bulunacak olsa İlçeyi ziyaret etmek istersiniz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

1) Geniş bahçeli hafta sonu evi	6) Küçük bir hobi bahçesi ve bir konaklama birimi
2) Otel / Motel	7) Tatil çiftliği
3) Köy pansiyonu	8) Bağ evi
4) Çadırli kamp	9) Olup olmaması benim için önemli değil
5) Çiftlik evi	10) Diğer

45. Oturduğunuz evin mülkiyet durumu nedir?

1) Kira	4) Aile üyelerinden birine ait
2) Ev sahibi	5) Akrabalarından birine ait
3) Lojman	6) Diğer

46. Oturduğunuz evin tipi? (Anketör işaretleyecek).

- 1) Bahçeli tek veya iki katlı ev
- 2) Bahçeli apartman (5 kata kadar)
- 3) Bahçesiz veya küçük bahçeli çok katlı veya blok apartman
- 4) Çok geniş bahçeli çok katlı apartman
- 5) Site
- 6) Diğer

47. Yazlık, hafta sonu evi gibi ikinci konutunuz ya da devre mülk, devre tatiliniz var mı?

1) Var (Hangisi)	2) Yok

48. Özel otomobiliniz var mı?

1) Yok	3) 2 tane
2) 1 tane	4) Diğer

Ek 3 (Devam)

49. Aylık geliriniz yaklaşık ne kadardır?

1) 1 milyar TL'den az	5) 4.1 – 5 milyar TL. arası
2) 1.1– 2 milyar TL. arası	6) 5.1 - 6 milyar TL. arası
3) 2.1– 3 milyar TL. arası	7) 6.1 milyar TL. ve üstü
4) 3.1 – 4 milyar TL. arası	

50. Gelir grubu açısından kendinizi hangi gelir grubunda görüyorsunuz?

1) Düşük gelirli	3) Orta – Yüksek	5) Diğer
2) Orta gelirli	4) Yüksek gelirli	

TEŞEKKÜR EDERİZ...

EK 4 Araştırma Alan Anketi Soru Formu

ANKARA İLİ KALECİK İLÇESİNDE TARIMSAL TURİZME UYGUN ALANLARIN SAPTANMASI VE TARIMSAL TURİZM MODELİNİN OLUŞTURULMASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

ANKET FORMU ARAŞTIRMA ALANI ANKETİ

Tarih : Anketi yanıtlayan kişi :
Anketör : Telefon :

1. Cinsiyeti 1) Kadın 2) Erkek

2. Yaşınız

1) 18-25 3) 31-40 5) 51-60
2) 26-30 4) 41-50 6) 60'dan yukarı

3. Medeni durumunuz

1) Evli 2) Bekar (5. soruya geçiniz) 3) Dul

4. Çocuk sayısı

1) Yok 4) 3 tane 7) 6 tane 10) 9 ve üzeri
2) 1 tane 5) 4 tane 8) 7 tane
3) 2 tane 6) 5 tane 9) 8 tane

5. Öğrenim durumunuz

1) Okur-yazar değil 3) İlkokul mezunu 5) Lise mezunu
2) Okur-yazar 4) Ortaokul mezunu 6) Üniversite mezunu

6. Ailedeki toplam birey sayısı

1) 1 3) 3 5) 5 7) 7 9) 9
2) 2 4) 4 6) 6 8) 8 10) 10 ve üstü

7. Üretim çeşidiniz nedir?

Tahıl da.
Bağ da.
Meyve-sebze da.
Endüstri bitkisi (ayçiçeği, pancar) da.
Hayvancılık baş

8. Kuru/sulu tarım yaptığınız arazi büyüklüğü nedir?

Kuru da.
Sulu da.

EK 4 (devam)

9. Hane geliriniz içerisinde tarımsal faaliyetten elde ettiğiniz gelirin payı nedir?

1) 0 - % 25	3) % 51 - % 75
2) % 26 - %50	4) % 76 - %100

10. Yıllık ortalama geliriniz ne kadardır?

1) 2 milyar TL'den az	6) 10.1 - 15 milyar TL. arası
2) 2.1- 4 milyar TL. arası	7) 15.1-20 milyar TL. arası
3) 4.1- 6 milyar TL. arası	8) 20.1-30 milyar TL. arası
4) 6.1 - 8 milyar TL. arası	9) 30.1 milyar TL.'den fazla
5) 8.1 - 10 milyar TL. arası	

11. Gelir grubu açısından kendinizi ilçede hangi gelir grubunda görüyorsunuz?

1) Düşük gelirli	3) Yüksek gelirli
2) Orta gelirli	

12. Oturduğunuz evin mülkiyet durumu

1) Kira	3) Aile fertlerinden birine ait
2) Ev sahibi	4) Diğer (Belirtiniz)

13. Oturduğunuz evin tipi?

1) Müstakil ev - Bahçeli /bahçesiz	katoda
2) Apartman	
3) Diğer (Belirtiniz)	

14. Kalecik ilçesinde hasat festivalleri, gıda festivalleri, çiçek festivalleri ve tarım fuarları düzenlenmesini nasıl karşılırsınız?

1) Kesinlikle isterim	3) Fikrim yok	5) Kesinlikle istemem
2) İsterim	4) İstemem	

15. Ankara kentlisinin tarımsal ürünler almak, dinlenmek, eğlenmek amacıyla günübirlik ya da konaklamalı geziler için Kalecik'e gelmesini nasıl karşılırsınız?

1) Kesinlikle isterim	3) Fikrim yok	5) Kesinlikle istemem
2) İsterim	4) İstemem	

EK 4 (Devam)

16. Ankara’da yaşayan kişiler Kalecik İlçesi’ne günübürlük ziyaret amacıyla ya da turist olarak gelseler ücret karşılığı aşağıdaki hizmetleri sunma konusunda fikriniz ne olurdu?

Hizmet türü	Kesinlikle isterim	İsterim	Fikrim yok	İstemem	Kesinlikle istemem	Diğer*
Ev pansiyonculuğu yapmak						
Motel kurup işletmek						
Bağ evi kurmak						
Çiftlik evi oluşturmak						
Arazinin bir bölümünde ücret karşılığı piknik alanı oluşturmak						
Arazinin bir bölümünde ücret karşılığı çadırli kamp alanı oluşturmak						

* İsterim ama şartlarım uygun değil

17. Ankara kent halkı Kalecik’e gelse bahçenizde yetiştirdiğiniz ürünlerden kendi eliyle toplayarak satın alsa bu konu hakkındaki fikriniz ne olurdu?

- 1) Kesinlikle isterim 3) Fikrim yok 5) Kesinlikle istemem
2) İsterim 4) İstemem

18. Arazinin bir bölümünü tarımsal faaliyet yapmak isteyen Ankaralıya kiralamak istermisiniz?

- 1) Evet 2) Hayır (20. soruya geçiniz)

19. Cevabınız evet ise kiralayan kişilerin, burada olmadığı dönemlerde ücret karşılığı bahçesinin bakımıyla ilgilenmek gibi işler yapmak istermisiniz?

- 1) Kesinlikle isterim 3) Fikrim yok 5) Kesinlikle istemem
2) İsterim 4) İstemem

20. Tarımsal faaliyetleriniz ile elde ettiğiniz ürünleri ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

rn çeşidi	Kendimiz tüketiyoruz	Satışa sunuyoruz	Hem tüketiyoruz hem satıyoruz	üretmiyoruz
1) Salça				
2) Konserve				
3) Turşu				
4) Tarhana				
5) Kurutulmuş sebze-meyve				
6) Erişte				
7) Pekmez				
8) Sirke				
9) Diğer (Lütfen belirtiniz)				

21. Günümüz koşullarında Kalecik ilçesinde kalkınma çalışmaları için en çok kime güveniyorsunuz?

- 1) Merkezi hükümet
- 2) Kaymakamlık
- 3) Belediye

- 4) Özel sektör
- 5) İlçedeki gönüllü kuruluşlar
- 6) Diğer (Lütfen belirtiniz)

TEŞEKKÜR EDERİZ...

EK 5. Fiziksel Değerlendirme Formu

Bu alışma Ankara ili Kalecik İlçesinde Bahçe bitkileri (meyve, sebze, bağ, süs bitkileri) yetiştiriciliği temelinde gelişebilecek tarımsal turizm faaliyetlerine uygun alanların belirlenmesi amacı ile yürütülmektedir.

Bahsedilen amaç çerçevesinde, sizce; aşağıda belirlenmiş kriterlerin Kalecik ilçesinde bahçe bitkileri öncelikli tarımsal turizm faaliyetleri açısından taşıdığı önem (kriter ağırlığı) nedir?

Kriterlere verilecek ağırlık toplamı 100 olmalıdır.

KRİTER	<u>KRİTER AğIRLIğI</u> (ÖNEM DERECEğİ)
EğİM	
BAKI	
YÜKSEKLİK GRUPLARI	
ARAZİ KULLANIM YETENEK SINIFLARI	
BÜYÜK TOPRAK GRUPLARI	
SU VARLIğI	
şİMDİKİ ALAN KULLANIM	
MÜLKİYET DURUMU	
ULAşIM	

EK 5 (Devam)

Önem derecelerini ağırlıklar atayarak belirlediğiniz kriterlere bağlı öznelikler konusunda görüşleriniz nelerdir?

KRİTER	KRİTERE AİT ÖZNETELİKLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLER
EĞİM	Hangi eğitim aralıklarını öneri aktiviteler için uygun bulursunuz (lütfen sınır olarak kabul edebileceğiniz en üst değeri de belirtiniz)
BAKI	Hangi bakılar öneri aktivite açısından önemlidir (lütfen sıralayınız)
YÜKSEKLİK GRUPLARI	Hangi yükseklik birimleri söz konusu aktiviteler için uygundur (lütfen sınır olarak kabul edebileceğiniz en üst değeri de belirtiniz)
ARAZİ KULLANIM YETENEK SINIFLARI	Araştırma alanında bulunan I, II, III, IV, VI, VII ve VIII. sınıf araziler çerçevesinde bir değerlendirme yaptığınızda hangi sıralamayı tercih edersiniz
BÜYÜK TOPRAK GRUPLARI	Araştırma alanında bulunan Alüvyal, Kahverengi, Kırmızı Kahverengi, Koluvyal ve Kahverengi Orman T. içerisinde öncelik sıralamanız nedir?
SU VARLIĞI	Su varlığı ve suya yakınlık konusunda görüşleriniz nedir?
ŞİMDİKİ ALAN KULLANIM	Araştırma alanında kuru tarım, bahçe(kuru) bahçe (sulu), mera, fundalık ve sulu tarım yapılan alanlar mevcuttur. Bu kullanım şekilleri açısından öncelik sıralamanız nasıldır?
MÜLKİYET DURUMU	Araştırma alanında kamu ve özel mülkiyet türleri görülmektedir. Siz hangi mülkiyet türünü öneri aktiviteler açısından uygun bulursunuz?
ULAŞIM	Ulaşım bağlantılarının varlığı ve ulaşım hattına yakınlık konusunda görüşleriniz nelerdir?

EK 6. İstatistiksel Olarak Anlamlı İlişkinin Görülmediği Çapraz Çizelgeler

ÇAPRAZ DEĞERLENDİRMELERİN YAPILDIĞI ANCAK ANLAMLILI İLİŞKİNİN GÖRÜLMEDİĞİ TABLOLAR

1. Cinsiyete göre Kalecik ilçesinde hasat festivalleri, gıda festivalleri, çiçek festivalleri ve tarım fuarlarına katılma isteğinin dağılımı ($P = 0,327 > 0,05$)
2. Medeni duruma göre Kalecik ilçesinde hasat festivalleri, gıda festivalleri, çiçek festivalleri ve tarım fuarlarına katılma isteğinin dağılımı ($P = 0,083 > 0,05$)
3. Aylık gelir gruplarına göre Kalecik ilçesinde hasat festivalleri, gıda festivalleri, çiçek festivalleri ve tarım fuarlarına katılma isteğinin dağılımı ($P = 0,103 > 0,05$)
4. Cinsiyete göre Kalecik ilçesinde çiftlik evlerini ziyaret, konaklama, Pazar sabahları kahvaltı gibi aktivitelere katılma isteğinin dağılımı ($P = 0,448 > 0,05$)
5. Medeni duruma göre Kalecik ilçesinde çiftlik evlerini ziyaret, konaklama, Pazar sabahları kahvaltı gibi aktivitelere katılma isteğinin dağılımı ($P = 0,065 > 0,05$)
6. Aylık gelir gruplarına göre Kalecik ilçesinde çiftlik evlerini ziyaret, konaklama, Pazar sabahları kahvaltı gibi aktivitelere katılma isteğinin dağılımı ($P = 0,193 > 0,05$)
7. Cinsiyete göre Kalecik ilçesinde bahçe gezilerine katılma, sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri toplayarak satın alma aktivitesine katılma isteğinin dağılımı ($P = 0,467 > 0,05$)
8. Aylık gelir gruplarına göre Kalecik ilçesinde bahçe gezilerine katılma, sebze, meyve, şifalı bitki gibi ürünleri toplayarak satın alma aktivitesine katılma isteğinin dağılımı ($P = 0,518 > 0,05$)
9. Cinsiyete göre Kalecik ilçesine giderek çiftlik ve yolkenarı standlarından taze ürünler ve ev yapımı gıda ürünleri alma isteğinin dağılımı ($P = 0,530 > 0,05$)
10. Aylık gelir gruplarına göre Kalecik ilçesine giderek çiftlik ve yolkenarı standlarından taze ürünler ve ev yapımı gıda ürünleri alma isteğinin dağılımı ($P = 0,524 > 0,05$)
11. Cinsiyete göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda piknik yapma isteğinin dağılımı ($P = 0,631 > 0,05$)
12. Yaş gruplarına göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda piknik yapma isteğinin dağılımı ($P = 0,340 > 0,05$)
13. Aylık gelir gruplarına göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda piknik yapma isteğinin dağılımı ($P = 0,463 > 0,05$)

14. **Meslek gruplarına göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda piknik faaliyetlerine katılma isteğinin dağılımı (P = 0,346 > 0,05)**
15. Aylık gelir gruplarına göre Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılma isteğinin dağılımı (P = 0,395 > 0,05)
16. Aylık gelir gruplarına göre Kalecik ilçesinde bireyin bulunmadığı dönemlerde bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olma isteğinin dağılımı (P = 0,226 > 0,05)
17. Cinsiyete göre Kalecik ilçesinde bireyin bulunmadığı dönemlerde bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olma isteğinin dağılımı (P = 0,561 > 0,05)
18. Cinsiyete göre konaklama amacı ile Kalecik'te bulunması istenilen ya da bulunacak olsa ziyaret gerekçesi olabilecek konaklama birimi türlerinin dağılımı (P = 0,210 > 0,05)
19. Meslek gruplarına göre Kalecik'te bulunması istenilen ya da bulunacak olsa ziyaret gerekçesi olabilecek konaklama birimi türlerinin dağılımı (P = 0,057 > 0,05)
20. **Cinsiyete göre rekreatif ya da turistik amaçlı gezilerde kullanılan araç türünün dağılımı (P = 0,084 > 0,05)**
21. Doğum yerine göre rekreatif ya da turistik amaçlı gezilerde kullanılan araç türünün dağılımı (P = 0,706 > 0,05)
22. Cinsiyet x tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonunuzu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak sizi mutlu eder mi? (P = 0,766 > 0,05)
23. Aylık gelir x tarımsal faaliyet yapılan yerlerde hafta sonunuzu geçirmek ya da bir çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılmak sizi mutlu eder mi? (P = 0,803 > 0,05)
24. Oturduğu evin tipi x Bağ evi ziyaretleri (P = 0,074 > 0,05)
25. Oturduğu evin tipi x Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda piknik yapma isteğinin dağılımı (P = 0,122 > 0,05)
26. Oturduğu evin tipi x Kalecik ilçesinde gerek ırmak kenarında gerekse tarım yapılan alanlarda kampçılık faaliyetlerine katılma isteğinin dağılımı (P = 0,082 > 0,05)
27. Meslek gruplarına göre Kalecik ilçesinde bireyin bulunmadığı dönemlerde bakımı yapılan bir hobi bahçesine sahip olma isteğinin dağılımı P = 0.062>0.05

ÖZGEÇMİŞ

1971 Ankara doğumlu olan Sultan GÜNDÜZ, ilk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da tamamladı. 1988-1990 yılları arasında ODTÜ Yabancı Diller Yüksek Okulunda İngilizce Eğitimi alan Gündüz, 1995 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nden Peyzaj Mimarı ünvanı ile mezun oldu. Ocak 1995 – Ocak 1996 tarihleri arasında, “European Center for Polution Research” tarafından yönetilen, “European Masters Degree in Environmental Management at the University of Alexandria, Egypt, and Ankara, Turkey” adlı master programına devam ederek, “Environmental Management” konusunda master derecesi almaya hak kazandı.

1998 yılında Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini tamamladı ve aynı yıl doktora çalışmalarına başladı.

Mart 1996 – Nisan 1998 tarihleri arasında Kentkur Proje Danışmalık Araştırma ve Taahüt A.Ş.'de Peyzaj Mimarı ve Çevre Yönetim Uzmanı olarak çalıştı. Gündüz, Mayıs 1998 tarihinden bu yana Ankara Üniversitesi Kalecik Meslek Yüksekokulunda Öğretim Görevlisi olarak görev yapmaktadır. Gündüz, aynı zamanda Kalecik Meslek Yüksekokulunda Kasım 1998 - Kasım 2002 tarihleri arasında vekaleten Yüksekokul Sekreteri görevini sürdürmüş olup, Ekim 2003 tarihinden bu yana ise Müdür Yardımcılığı görevini yürütmektedir.